

ژ وهشانين ئيكهتيا نفيسهريين كورد/دهوك

ژماره (282)

به يار باقى

چەند گوتار و پرسين جقاكى

(د رۆژناما نه فرودا ژ سالا (2013-2011) هاتنه به لاقرن)

2014

ژوهشانیڼ ئیکهتیا نفیسه رین کورد- نابی دهوک

www.duhokwriters.com

- نافی پهرتووکئ: چهند گوتار و پرسین جفاکی
- نفیسه ر: بهیار بافی
- دهرهینانا هونه ری و بهرگ: مهسعوود خهلهف
- ژمارا سپاردنی: (D-2037/14) ل پهرتووکخانا بهدرخانیا/دهوک
- چاپا ئیکئ: (2014)
- چاپخانه: چاپخانا پاریزگهها دهوکئ
- تیراژ: (500) دانه
- وهشانا ژماره: (282)

لیستا فہکری لیستا عقلی فہکریہ

ہەر ژ کهفن دا ههقبوونا ئهنجومهئین نوونهراتی یا خه لکی بکهن (چ ل سهر ئاستی باژیری مرؤف لی دژیت یان ئاستی وهلاتی مرؤفی، ههر بو هندی بوویه هیفی و داخوازیین ئهفی خه لکی بو جهین په یوه نیدیار، ئانکو دهسته هلاتا بجهئینانی.

و زیده باری ده ریخستن و بریاردان ل سهر ئهوان ئاسا و دهستورین کاروباری حکومهتی ب ریقه دبن.

ل قیری بو مه دیار دبیت هه بوونا کهسه کی کو نوونهراتی یا خه لکی ده قهره کی بکهت یان شاره زایی د بواره کی سیاسی-یاسایی، جفاکی.. دا هه بیت چه ندا گرنگه، چونکو ئهف چه نده گریدی ب واقعی نوکه و دیتنا پاشه روژی قه هه یه و بهرپرسیاتی یا خه لکی یا ئه قرو و ههروه سا دهسته یین (جیلین) پاشه روژی ژی ههر ل سهر ملین ئه فان که سایه تیین نوونهراتی یا ئه فی خه لکی دکهن د ئه فان ئهنجومه نا، بو نمونه هه قاله کی بو من بهحسی وهلاتی (نهرویج) کر کو ئه قه چه ندین ساله لی دژیت..

گوٹ سهره رای وی چه ندی کو (نهرویج) وهلاته کی زوره و خودان (پتروله) و داهاتی وی یی سالانه گه لهک زوره، به لی ئهوان یاسایه ک ده ریخسته کو ههر سال ریژه یه کا باش ژ ئهوی داهاتی هه لدگرن و (ادخار) دکهن بو کور و نه قیین خو یین پشتی 02-03 سالین دی، چونکه دبیزن پشتی 02-03 سالین دی ئهوی پیدقی فی پاره ی بن و پترول و خیر و بیرا نوکه ل وهلاتی هه ی هینگی ئهوان نابیت!

مه به سٽا من ٿ ٽه ٽي نمونهي ٽه وه ٽه ري ٽه ف كه سي ٽي ته هه ليٽارتن
 بو ٽه نجوومه نا نيشتماني وهكو نونوه ري خه لڪي خو دبیت (هه لبهت ب
 ريڪا ليستا داخستي) نه ب تني هزر و ديتن نينن بو پاشه روٽي و
 هه لگرتنا خه ما كورين وي سه رده مي.. به لكو تا راده يهك مه زن خه ما
 كورين ٽي سه رده مي ٽي ناهه لگريت هه گهر ب ريڪا ليستا داخستي
 هاتبيته ده ستنيشانگرن بو په رله ماني، چونكو وهكو مه ديتي ٽه م
 دبنين ٽه و فيلته ري ٽه ف كه سه پي دهينه ده ستنيشانگرن فاكته ري ٿ
 هه ميا گرنگتر په يوهنديين كه سه كي (علاقات شخصيه) د گه ل كه سه كي
 يان چه ند كه سه كا ٿ ده سته لاتي نه (هه لبهت كه سين هيٽا و دلسوز و
 خودان شيان ٽي دناف ٽه فان نونوه ران دا هه نه) ٿ بهر ٽي راستي
 رهنگه ٽه ندام په رله مان دي خولا خو ب دوماهي ٽي ئينيت نوزانيت
 ئيش و ٽازارين خه لڪي چه يان ٽاريشه و داخواري يين وان چه،
 چونكو ٽه و باش دزانيت ٽه و نه ب ريڪا ٽه وي خه لڪي چوويه ٽه وي
 جهي و منهت ٽي ب ٽه وي خه لڪي نينه.

ٿ بهر ٽه ٽي راستي يا ته حل و ٿ بو پتر خزمه تا مه يا نيشتماني و
 خزمه تکرنا خه لڪي مه ب باشترين شيوه، ب ره ئيا من سيسته مي
 ليستا ٽه كري باشترين ريڪه و باشترين چاره سه ري يه..

هه گهر چ نه بيت سيسته مه كي مروٽا يه تي يه ٽانكو ده ليٽا خو
 به ربٽارگرنن چه وا بو كوري ٽا غاي و دهوله مه نده كي هه يه هو سا بو
 كوري جوتياره كي و هه ٽاره كي ٽي هه يه، ل دوماهي كي پتر دهنگ برن
 بو وي پيروٽ بيت و ٽه وي مافي هه ي بيٽي ٽه ز نونوه ري خه لڪي
 خو مه..

و هه ٽه ده سال به سن كو خه لڪي مه كه سي باش و خراب، خودان شيان
 و لاواز ٽيڪ جودا بكهت!

لینا.. ئەو ژنا بۆ مه به حسنی رابردوویی خۆ کری

کورد دبیزن((ئەف مرقه پاقره وهک زیری زهره) یان (ئەف کچه یان ئەف ژنه پاک و پاقره وهک دۆرهکی) ئی ئەقان گوتنا و گوتنن هوسا حوکمی قهبر ددهینن سهر کهسی رهههندهکی جفاکی دهروونی یی کوور ههیه و ب ئیک ئاخفتنی دبیزن ئەف کهسی هه بی هیچ کیماسیهکه د ژيانا خۆ یا نوکه و یا بوری دا!

ئەفجا تشتهکی نهرهوايه ئەم بهری خو بدهین کهسی ب دیتنهکا رههایی و وهکو دیوارهکی ههموو سپی و پاقر بیت ب تنی خالهکا بچوک رهش لی بیت و ئەم بهس سهح کهینه وی خالی و ئەوی پاکیی ههمیی ل بهرچاف نهکهین، ئەفه ههيامهکه ئەم ژمارهکا قهکولهرین جفاکی (ژ دهوک و ههولیر و سلیمانئ) پشکداری خۆلهکا بابتهین جفاکی و دهروونی بووین کو ژلایی وهزارهتا کاروبارین جفاکی و وهزارهتا خوندنا بالا قه هاتی یه ریکخستن و ژ لایی ماموستایین زانکوا (سکوندال) یا سویدی قه بابته تینه پیشکیشکرن و ههر چهند هفتی یهکا ماموستا تینه گوهارتن و ئیک دجیت وئیک دهیت (ل دووق بابتهی بهیته پیشکیشکرن) و ههلبهت سیستهمی وان ماموستایا ئەوه ههکو بۆ جارا ئیکی دهینه دهولی دا خۆ بۆ قوتابیان دهن نیاسین. ژبهری چهند هفتی یهکا ههکو ماموستایهکا نوو یا جوان و بهژن بلند و لیکدای مرقی هزر دکر دژیی 35-40 سالیی دایه و هاتی د هۆلا مه یا وانه گوتنی دا، هۆ سا خۆ بۆ مه قوتابیین خۆلی دا نیاسین : ناقی من لینا یه و ژ وهلاتی سویدی مه، هزر نهکهن ئەز کچهکا گهنجم وهکو سهر و سیمایی من دیاردکهت بهلکو کچا من ژیی وی 32 ساله !

و هیشتا ئەز زاروک و ۷ سالی بابی من دایکا من بەردا و بۆ خو ژنهکا دی ئینا!

پشتی چەند سالهکا بابی من ب ئەگهرا قهخوارنا ماددی کحوئی مر ! من دوو برا ههبوون ئەو ههردوو ژێ پشتی چەند سالان ب ئەگهرا ب کارئینانا ماددین بی هوشکەر(مواد مخدره) ل سەر جاددا گیانی خو ژدهست دان و هیشتا ئەز گەنج من شوو کر و من دوو کچ ژێ ههبوون و پشتی هینگی ئەز ژێ هاتمه بەردان و من شوو ب زهلامهکی دی کری و ۳ زاروک ژێ ههنه و ل سالا 1997 من باوهرناما دکتوراه ب زانستا جفاکی ل زانکویهک سویدی وەرگریه.

گۆت: بهلی ئەقه ئەزم و پشتی هینگی دەست ب پیشکیشکرنا بابەتی خو کر.

ب راستی ئەف ژنا هه (دکتوره لینا), ل بهرچاقیت من وهک چیايهکی ب سهنگ و بلند لی هات و ههردهم ئەف (پیناسا) ئەوئ بۆ خو کری(و ب ئەفی رهنگی ههموو نهخووشی و نهکبهتی) ژ بهر چاقین من ناچیت ، ورهنگه بهر چاقین ههموو ههقالی بهشدار بوویین خو لا مه یا جفاکی ، چونکه تنی بهحسا تشتین (خراب) کر کو دناق دا ژیايه.ل قییرئ پرسیارهک خو ل سهری مرۆقی ددهت ئەری مانه سهربلندی و سهرفهرازی یه بو مرۆقی کو مرۆف دناق کۆمهکا ئاریشه و گرفتاریان دا ژیا بیت و بی ئومید نهبیت و بهردهوامی ب کاروانی ژیانئ دابیت.

و ههکه دناق رهوشهکا خیزانی یا خراب و ژیکفهبوی مرۆف ژیا بیت و شیابین ئەقان ههموو ئاستهنگا ببریته ئەوه نیشانا کهسایهتیا ب هیژ و سهرکهفتی. بهلی جهی داخی یه دجفاکی مه دا وهختی ئیک ژمه پیناسا خو بو خهلهکهکی بکهت ، دقیت بیژیت هه ژ زاروکینی یا من چ کیماسی نه ل من ههبوون و نه ل مالا من و نه ل کهسین خزم و مرۆف من و ژیا نا مه وهک گولهکی بوو! وباشترین نموونه ژێ بۆ ئەفی گۆتنا

مه، ئەفرۆكە د جفاكئ ب تايبەت پشتی 1991 وەكو دیارده یابە لاق
بوی هەر ئێك یی هەول د دەت بو خۆ باشتترین (ئەسل و فەصل)
چێكەت و بیژیت ئەز دگەهم فلان بنەمال یان فلان عەشیری و نە ب
تنی كەسین سادە و نەخویندەوار، بەلكو دناف كەسین دی دا رەنگە
پتر یا بەر بە لاق بوی!!

زولما جفاکی بو کچی و ژنی دجفاکی مه دا

د سیسته می مه یی جفاکی دا گه له ک سنج وره وشت ل سهر مه هاتینه سه پاندن وب دریژاهی یا سالان دگهل مه ماینه و بووینه که لتوره ک و بهایه کی جفاکی ب زحمهت ئەم بشیین خو ژنی خلاس بکهین و ئەف چه نده پتر د مه ته لوک و گوتنن مه زنان دا بو مه دیاردبیت وهکو (یاسایه کا جفاکی یا پیروز) بی ی ههست کرن ب تاکین جفاکی خو پیقه گری ددهن زوو ب زوو نهشیین ئەوان بازن و زنجیرا بشکینن یین کو ژبه ری سه دان سالان بو بجه مایین و پیگیری یی پی دکهن، هه رچه نده پتری یاجاران هه قه ژنی یه ک د ئەفان گوتنا بخودا هه یه گوتنه ک دبیتت (عه سلی ژنی ژنه) ئانکو مه رج نینه ئەف ژنه ژفلان ئەسل وبنه ماله، به لکو ئەو بخو سه نگ و بهای دده ته خو .. وگوتنه کا هه قه ژنی قی هه یه دبیتت (ناقئ قه خو ژ کانی یا ژنا بینه ژعه سلی یا دا ببینی عه جیبی یا!)

دقی گوتنی دا باب و باپیر دبیتنه مه هه کهر ژن یاخودان ناق و ئەسل و بنه مال بیت ئەو ژن دی یاباش و ب کیرهاتی بت بو خیزانی وب ریقه برنا مالی، به روفاژی ئیکا دی (کو نه ژبنه مالایه....)!

ب راستی ئەقی جو ره دیتنی (یادوی) گه له ک زولم ل ئافره تا مه یا کورد کری یه .. وگه له ک کچین هیژاو بهرکه تی وخودان ره وشت بووینه قوربانی ئەفان لی نیرین وهزرکرنین قهوت و پاشقه مای... چ گونه ها کچه کی هه یه ئیک ژمالا وان یان بنه مالا وان ناقئ وی ب خرابی چوو بت ..

يان ژ بهرى دههان سالان پيرا وئ يان خالهتهكا وئ يان مهتهكا وئ
شاشى يه ك كربيت وئهو بببت قوربانى گونههك وئ دهست دگهل
نهههئ!

كى گرهنتى يئ ددهت كو ئهف كچا (ژمالبات و بنه مال ...) دئ يا
ههژئ بيت و خودان كهساتى يهك ريك و پيڪ بيت بو ب
ريقهبرناخيژانئ و ههر و ههر دئ ل سهرقئ رهوشتى مينيت!

ب كورتى مروّف (چ ژن چ ميّر) چيكرئ هندهك فاكتهريژن ژدهرقهئ
خويه و جه و سهردهم كارتىكرنئ دچيكرن و گوهورينا هزر و رهوشت
و رهفتارين مروّفئ دا دكهن و نه ژلايئ ئاييئى و نهژئ ژلايئ مروّفايهتى
ژئ فه دروسته ئهم پيش وهخت حوكمئ ل سهر كهسهكى بكهين و
تاوانبار بكهين بيئ كو دهست دگهل چ تاوانان ههبيت و ههر گوتنا
كوردئ يه: كهس ههقالئ كهتى نينه!

سهيدايي جه ميل چرايهك و چيايهك بوو !

هه قالهكي ژ من داخواز كر كو ل چالاكيهكا وان ئامادهبم ب هه لكهفتا روژا ل 2/21 زمانى دايكى.. زمانى مهيه كوردى.. ئه قى چهندي هزررين من زفراندن بو دهستيپكا سالين ههشتى يان دهمى ئهم قوتابى ل قوناغا ناڤنجى ..

چهوا ل وى سهردهمى ب هه موو ريڪ و رهنگا زمانى كوردى ژلايى رژيمى قه دهاته دژايهتى كرن وههولا نههيلان و نهشرين كرنا ئه قى زمانى دكرن، تا رادهيهكى ئيك وانهيا كوردى هिला بوون! ئه قى وانهيهى ژى چ ريزو (ئيعتبار) بو نه هيلابوو، بهلكو وهكو وانهيهكا پله دو يان پله سى هيلابوون و ئه وژى ئيك دم ژمير بو يان دوو!

دئه قى كاودانى نهخوش ودژوار دا، مه ماموستايهك هه بو ل ناڤنجى ناڤى وى سهيدايى جه ميل بوو... سههررايى وى چهندي كو دژايهتى يا زمانى كوردى دهاته كرن، ل پولا مه هندهك كورين ئهوان عه ره بان هه بون بين كو هاتين ئاكنجى كرن ل سه ر گوندين مه، نه بتنى حه ز ل وانا كوردى يى نه دكرن بهلكو سڤكاتى ب وانهيهى دكرن و وئهو دم ژميرا مه ههى ژى هه موو تيك ددان

..ماموستايى جه ميل مروقهكى كورد پهروه ر بو و دژيانا خودا گه لهك گرتن و نهخوشى سهرا كوردى يى ديت بوو، ئه قى چهندي ب باشى ل سهروسيمايى وى دياردكر..

روژهكى ماموستا هاته ژور و بابهتى خو پيشكيش كر .. هه ر ئاخفتنه كا كر با دا ئيك ژ ئهوان بيژتى (شنو معناها) ئانكو مهعنا وى چى يه..

ههتا جارەکی ئیکێ کیم رهوشت گوتی (شنو معنی ستیر!) ئانکو مهعنا ستیر چی یه؟

ماموستایی جهمیل ژێ ئیدی تهحهمول نهکر بهرسفا وی دا گوتی ستیر یهعنی (.....) ناخی هیمایهکی مهزنی رژیمی گوت.. ئیدی روژا پاشتر مه سهیدایی جهمیل نه دیت..

پشتی هه یامهکی زقری وشوونمایین ئیش وئازارا ل سهرو سیمایین وی دیار دکر و دیار بوو گه لهک هاتبو ئازاردان..

سال چون و سال هاتن ههتا سالا بوری من بسیارا ئهقی ماموستایی ریزدار ژ گه لهک ماموستاو رهوشهنبیرین دهوکی دکر، هندهکا دگوت مه ئهف ناخه یی بهیستی و هندهکا دگوت رهنگه یی مابیت وبهس ئهه نزانین ل چ رهوش دایه(ههلبهت ئهف پساره من دکرن ژ بهر کو وهکو ئهکهکی بهرامبهر ماموستایهکی دلسوز کو وهختهکی ئهز فیری زمانی کوردی کریم وههروهسا وهکو وهفادارییهک بهرامبهر مرۆقهکی کوردپهروهه و خوړاگر د نهخوشترین کاودان دا کو ملههتی مه تیدا دبوری.. ههتا ل ئهقی دووماهی من پرسیارا ماموستا وارتهکیس کری.. پشتی راههستیانهکی گوت بهلی سهیدایی جهمیل مرۆقهکی گه لهک ژیهاتی و کوردپهروهه بو، وگوت ههکو ل سالا 1960 ئمه ل زانکویا بهغدا (کوليجا ئاداب، پشکا زمانی کوردی)هاتین وهگرتن هینگێ ئهف سهیدا جهمیل ل قوناغا چاری ل کوليجی بو وئهو ی گه لهک ئهه هان داین زمانی کوردی ب ههردو دیالیکتا ب خوینین.. وههروهسا ل سهردهمی حوكمی پاشایهتی یی ل خو نیشاندانهکی ل سهه مافین ملههتی کورد ئهه دووسالان هاتبو زیندان کرن و ئازاردان.. و دیسا جارەکی وینهیهکی بارزانیی نهمر دناف پهرتوکهکا وی یا خواندنی را تیهه دیتن دیسا دهیته گرتن وئازار دان... هتد و گوت

به لى نوکه سهيدايى ساخه و (و هه ر چهنده ب ناڤ سالقه چوى يه)
به لى هيشتا خو ليک ددهت و ب سهرو بهر دکهت.
.. بهس قهت نااخفت، ودگهل کهسى نااخفت! من ژى گوت سهيدا يى
نه حهق نينه نهئاخفت، چونکه دهما ئه و دئاخفت کيم کهس هه بون ب
ويرن ب ئاخفن. و ئه قرؤ ئه وين دئاخفن ناهين هژمارتن!
... و سلاف بوتته، و هندى يين وهک ته سهيدا جه ميل تو چرا و
چيابوى، دئاخفت کيم کهس هه بون ب ويرن باخفن .. و ئه قرؤ که
ئه وين دئاخفن هند زورن نائين هژمارتن !!

شەش شىرەژن و كابرايەك !

ل ھەموو وەلاتىن جىھانى روژا ۸ ى ئادارى دەيتە ھۆمارتن روژا جەژنا ئافرەتەن جىھانى..

ب ئەقى ھەلکەفتى وب حوکمى کارکرنا من د بواری جفاکی دا و سەرەدەری دگەل خیزانین ھەژار ل ناڤبەرا سالین (۲۰۰۲-۲۰۰۵) ل سنووری زاخو و گوند و کومەلگەھین دەوروبەر (ل دەڤەرین باتیل ، رزگاری ، دەرکار ، باتیفا...) کۆمەکا دیمەنین بالکیش و چ جار نەھین ژبیر کرن یین ھندەک شىرە ژنا من دیتن ، کو ب راستی رەوشا وان و خیزانین وان یا خراب ژ لایى ئابووری و ساخلمی یى ڤە وەکو بەروکین شەری بوون دگەل ژيانى شەرى مانى دکرن و ب ھەموو ئیرادە و باوهرى ب خو بوون و قارەمانا ئەقى شەرى گران (شەر دگەل ژيانا سەخت) ھەر ژن ب خو بویە ، ژ بەرکو دئەڤان خیزانان دا نەھەڤژین ما بو بەرپرسایەتی یا خیزانى وەرگريت و نە کور یان برايەك مەزن ھەبوو ب رولى بابى رابت.

ژبەرکو بکیماتی ڤە ھەیفى جارەکی مە سەرەدانا ئەڤان خیزانان دکر ، و دەم بو دەمی تیکەلی یین مە خورت د بوون تا رادەيەکی زۆربەى ئیش و ئازارین خو بو مە دگوتن ، دڤى خەلەکی دا ئەز دى بەحسسى سى ژ دیمەنین ئەوان ژنن کو ژيانا وان ھەموو کار و خەبات بوو ، سەخمەراتی پاراستنا ئاڤاھیی خیزانى و زاروکان:

– (...) ژنەك بوو د بوھارا ژيى گەنجاتیى دا بو و ئەو چەند سال بوو ھەڤژینی وی ھەردو دەستین خو ژ دەست دابون و کۆمەکا زاروکان ھەبوون ، بەلى ئەقى ژنى وەنە دکر ئیک روژى ھەڤژینی وی ھەست

بکھت کو مرۆقہ کئی پہککھفتی یه و ههروهسا زاروکین وان ب شیوهیهیه کئی سروشتی بهردهوامی ب خویندنا خو ددان (هوسا بومه دیار بیت کو ههقژینی ژبهری گریبهستهکا رهسمی بت، گریبهستهکا روحی یه دناقبهرا ژن و میړان دا).

– (....) ژنهکا دی بوو، کۆمهکا زاروکان ههبوون وچهند سالهک بوو ژ ههقژینی خو جودا ببوو و ههقژینی وی ژنهکا دی ب سهر ئینابوو ژبهر دهست کورتیی ههردو سی ههیفان ئهقی ژنی مالا خو قه دگوهازت ههتا ئیکئی بو خیرا خو دجههکی قه ئه و زاروکین وی چهند ههیفهکا قهحهواندبان و ژیاناخۆ و زاروکین خو ب شولی ناڤ مالین خه لکی دبره سهر، و هند (عزه النفس) ههبوو دگوت ههکهر ههقژینی من (ئهوئی ژن ب سهر ئینای) مهلیون دیناران بدهت من ژئی ناوه رگرم چونکه ئهوی ریژ ل من و زاروکین من نهگرت. دم هاتن و دم چوون و ژ بهری هه یامه کئی ئیک هات دهرگه هی مه قوتا گوت ئه ز کوری (....) وی ژنی مه و حهفتی یا بیت شه هیانا منه و هندی دونیا یه کئی که یفا من هات (ههکهر مرۆقی صهبر و ئیراده ههبت دی ههر رۆژین رهش و تهنگافی دهرباز بن ورۆژهکا دی دی هه لیت)!

– (....) ئهقهژی ژنهکا دی بوو ئه و چهند سال بوو ههقژینی وی ئهمری خودی کر بوو و کۆمهکا زاروکین کچ و کور ل دووڤ خو بو وی هیلابون، بی ژهه موو یا مه زنتر (13 سالی بو) و ب هیقی یا هارکاری بین خه لکی قه زاروکین خو خودان دکرن، زیده باری کو ئیک ژوان پهککهقتی بو و هه یف بو هه یقی پیدقی عیلاجی و پارهی بوو ب تنی ئیک زاروک دچوو قوتابخانی (ئیکی ناڤنجی بو) رۆژه کئی دایکا زاروکان گۆت من داخوازی یهک یا ژته هه ی: ههکهر دوو ژ ئهقان زاروکین من ببهن بنگه هه کئی چاقدیری یا زاروکا (یا ئیتیم) ل دهوکی ژبهرکو ئیدی "بلا لسهر بهرکی بت ئه ز نه شیم خودان کهم" و گوت من یا گوتی ئهوی

دی ژی بلا خواندنئ ب هیلیت و بو مه شوله کی بکته ب هه ر حالئ
هه ی من وهنکر ئەف چهنده روو بدت , و ب ریکا هندهک خیرخوازا
دهم بو ده می هندهک هاریکاری مه بو پهیدا دکرن و ئەف ساله من دیت
کورئ وئ یئ ل زانکویئ هاتی وهرگرتن..!

– (....) ئەف ژنا هه ژیی وئ دهربازی (90 ساله) بویه.

بهلی یا ئاماده نینه دهستی خو ل بهر کهسهکی قه گریت, هه تا ئەگه ر
نیزیکترین کهس چی بت بو وئ .

ب دهستین خو ته نویرت ئاخ سوړئ چیدکهت و بوخو دفروشیت ..
وهه ر وه سا کورئ وئ (ژیی وئ پتره ژ 50 ساله) گوټ هه روژ سپیدئ
دگه ل مه لایی دایکا مه رادبیت و وه ریسکی خو دبت و دچیته ئەفئ
کئله کا چیای پشتی یهکی ترکا (دارا) دئینت و کوچکی هه لدکهت هئشتا
زارو نقتی!

مخابن دوماهی جار من سه ره دانا وئ کری ره شا وئ یاساخله می نه یا
باش بو.. خودئ ژیی وئ دریژتر بکته .

– (....) ئەف ژنا ب حوكمی ژيانا وئ یا نه خوش دوجارا هندی ژیی
خو دیار دکته .

قه دهرا وئ ئەو بوویه سی کهس دمالا وئ دا کیم ئاقلن _ هه قژین و دوو
زاروټ _ وهه می ژئ مه زنن..

زیده باری هه ژاریئ ونه خوینده واریئ هه می ده می ئەفئ شیره ژنی بو
کریئ ناف مالی و شویشتن و قه شویشتن ئەفان هه رسی که سانه,
تاراده یهکی ب دهستین خو سه رو رهین وان د ته راشیت..

وچ جار ل خو دیار ناکهت کو یا ژئه وان عاجزه یان ب بیژت ئەز فی
کاری ئەنجام ناده م . دبیژت ئه رکئ منه چاقدیری یا ئەفان که سین بی
دهسته لات بکه م .

هه کهر ئەز نه که م کی دی کته !

- (....) ژنه کا ب ناقسالقه چوی وزیده باوهری ب خو هه ی، ب
دیسافه خودان کومه کا زاروکین بی سه میان بی و دخانیه کی بی سه رو
بهردا ژیاتا خودبرنه سه ر وبتنی کاری ناق مالین خه لکی دکر . وهک
چیکرنا دوشهک و لحييفا و شويشتنا هریخ و نان په حتنی ..
کو موحتاجی نه مهردا نه بیت .. روژه کی گوته من تو فلان که سی
(.....) ناس دکه ی ؟ من گوټ به لی کابرای خودانی ترؤمیپیللا
(....) ئاخر مؤدیل .. گوټ به لی ..
من گوټ خیره؟

گوټ نیژیکی دوو هه یفا من نانی بو وان په حتی و ئه فه چهند جارا ژئ
دخوازم پاری من ناده ته من ل زاروکین خو ب مه زیخم .. و هه رجار
دبیژیته من هه یفا بهیت!!

ئەوئىن ئەم ھەز ژى دكەين و ئەوئىن مە كەرب ژئفەدين!

جفاكناسى ناقدارى ئىراقى (على الوردى) دىبىژىت ھەكەر مروقى تشتەك
بقيت (چەند يى نە رەوا ژى بيت) مروف دى سەد ھىجەتا بو دەريخت كو
بەرەقانىي ژى بکەت، و بەروفاژى قى چەندى ژى دەمى مروقى ئىك
نەقيت ديسان دى سەد ھىجەتا دەريخت كو ئەو كەسى وى نەقيت
كەسەكى نە ھەژى يە و ب كىرناھىت..ھتد، و بو ئەقى راستىي ژى
نمورنەيەكى ل سەر خو دئىنت و دىبىژىت ھەرچەندە ھونەر مەندى
عەرەب سترانىيژ (فريد الأكرش) ب مەليوننا ھەز ژىكەرین خو ھەبوون
و ئاھەنگین وى جە نەدما ژ (جەماوهرى) بەلى من ھەز ژ وى نەدكر و
من ھەز ژ سترانىي وى ژى نەدكر!

ئانكو ھەر سترانەكا چەند ياخوش بايە ل دەف من ئىك تشت بو و
لبەر من نەخوش بوو!

و دىبىژىت ئەز ب خوژى نزانم بوچى.

ئانكو ل قىرى بو مروقى ديار دبىت كو ھندەك جاران بى ي كو مروقى
ھندەك بەانە و (مىراتىن) زانستى و رەوا و مەعقول ھەبن مروف
لايەنگر يان دژى تشتەكى يان ھزرەكى يان كەسەكى يە و مروف دشىت
چەندىن ئەگەر و ھىجەتا رىز بکەت و بىژىت ژبەر فلان ئەگەرى و فلان
ئەگەرى (ھەرچەندە) دبىت دناخى خو دا مروف بزانىت ژى كو ئەو
تشتى مروف بەرەقانىي ژى دكەت يى نەرەوايە، بەلى ژبەر كو
بەرژەوھەندىەكا مروقى تىدايە لەورا دقيت بەرەقانىي ژى بکەت يان ژى

دنه هشی یا (لاشعور) یامروؤی دا هه لویسته کی خوجه یی هه ی بهرامبه ر ئه فی تشتی ، ههروه سا دکه لتووری مه یی کوردی ژی دا ب تایبته دگوتنن مه زنان دا ب باشی ئه فان ههردوو رووین سایکولوژی یا مروؤی بهرچاف دکته ب ههردوو لایان فه ، گوتنا ئیکی دبیزیت :دلئ ئیکی چوو گوشتی که ری گوٲ گوھین وی وهک بیت کیرفیشکی نه!

گوتنه کا گه لهک دهه خودایه و که سایه تی و سایکولوژی یا ئه وان که سین هه لپه ریس و (ئینتهازی) بو مروؤی دیار دکته که جاران چهوا هه موو ده ما دناماده نه ژبو پاراستنا بهرژه وهندی یین خو بهرگری یی ژ تشته کی نه رهوا بکه ن هه رچه نده دناخ خو دا باش دزانن کو ئه و د(نه حه قن) و دیسا فه گوتنا دی یا مه زنا کوهه ر د ئه فی چاچوؤی هه لسه نگاندا ل سه ر بنه مایب بهرژه وهندی یا که سوکی و سایکولوژی یا که رب ژیی بهرامبه ره ئه و گوتنا دبیزیت (ئیکی ئیک نه قیت خه ونین خراب پیقه دبینت) ئانکو ئه و که سین مه ئه و نه قین و هه ژئ نه که یین هه می ده ما ب چافه ک کیم به ری خو دده ینی و باشییین وان ژی ل ده ف خرابن یان ژی جهی گومانئ نه!

و چیدبیت هه لگرتنا ئه فی هه لویستی دژ ، ب تنئ بو وی چه ندئ ب زقریت کو جاره کی یان روژه کی ئه فی که سی بهرامبه ر مروؤی تسته کی نه ل دوووف هه زا مروؤی یان دژی مروؤی کریت یان ژئ ئه و تشتی مروؤی ژئ خواستی بجه نه ئینابت و پشتی هینگئ دهه موو ژیا نا وی دا چ تشتی ئه و بکه ت نه ب دلئ مه بت و ئه م)X(ل سه ر بکه یین و مینا خودئ ژئ رازی (علی الوردی) دبیزیت ، گه لهک جاران ئه م ب خو ژئ نزانین بوچی ئه م ئه فی هه لویستی ژ که سی بهرامبه ر ی خو وهر دگرین! ل فیرئ پیدقی یه هه می ده ما مروؤف ب وژدان ب پیقانه کا مروؤایه تی هه لویست و کار و رهفتارین که سی بهرامبه ر هه لسه نگینیت و نه کو حوکمی پیش وهخت ل سه ر بده ت.

هندهك دياردهيڤن جفاكي پشتي سه رهلدانى

ل گۆرمى فهكولينين جفاكي شهر و جهنگ و شوهرش و سه رهلدان و كوته داين لهشكرى، كو كارتيكرنا خو يا سه رهكى هه نه ل سه ر گوهورينا رهوشا سياسى و ئابوورى يا وهلاتى، د هه مان دم دا كارتيكرنه كا مه زن و راسته وخو ل سه ر پيكهات و ئاقاهي جفاكي هه نه و ههروهسا په دابوونا هندهك سنج و رهوش و بها و دياردهيڤن نوو دناف جفاكي دا، كو ژبه رى هيڤي هه بوونا ئه فان دياردا (هه كه ر هه بان ئى نه ب ئه قى رهنگى بهرچاڤ بوون، يان ب ئه قى ريژا مه زن و بهر به لاف).

و نمونه ئى ل وهلاتى مه و ههروهسا ل ئيراقى ب گشتى، ب تايبهت د ماوى بيست سالين دناقهه را (1980-2000) كو مه كا ئه فان بيقه له رزين مه زن ب سه ردا هاتينه، وهك جهنگا ههشت سالا يا ئيراقى و ئيرانى، سه رهلدان و شه رى ناقو، ئه قه هه موو بوينه فاكته رين بهيژ كو هندهك دياردين نوو بهينه دناف جفاكي مه دا، يان ئى بهر فره هبوونا ريژه يا هندهك ئه فان ديارده يا وهك نمونه ئى بو ئه فان ديارده يا: مشه خت بوون بو ژدهر قه، گوهورينا پله و پايا جفاكي يا بله ز، خو كوشتن.... هتد.

1- ديارده يا مشه خت بوونى: ئه ق ديارده پتر پشتى سه رهلدان 1991 ئى بهرچاڤ بوو وهاته مه يدانى و پتر دناف ته خا گه نجان دا كو ب هزاران گه نجين وهلاتى مه قه ستا وهلاتين ژدهر قه كرن، ههروهسا ژ به رى وان ئى ب هه زاران په نابه رين ل كه ميڤن توركي و ئيرانى مشه ختى وهلاتين ئه وروپى و روژ ئاقابوون، و نه پتنى ته خا گه نجان به لكو ژهه موو ته خ و پيكهاتا كه فتبوون د ئه قى بازنى دا، و رهنگه چه ند كه س چووينه ژدهر قه چه ند جاردى هندى وان ئه گه ر ده ليقه هه با دا ئه وژى مشه خت

بن ، ههلبهت ئەقەژى ژ سەدەما بارى ئابوورى يى خراب و نەئارامى يا
 سياسى يا وى سەردەمى بوو، و ئەقى چەندى ژى كارتىكرنەك بەرچاڤ
 ل رىژا گەنجان د ناڤ جڤاكى داكر، و هەروەسا تىكدانا بەلانسار رىژا
 رەگەزى مى دگەل يى نىر و ل پاشخوھىلانا دياردەيهەكا نوو ئەوژى
 قەيرەبوونا كچان،يان كىم بوونا دەليفا شووكرنى. 2- گهورينا پلە و
 پايا جڤاكى: د ئەقى سەروبهري گهورينا بلەز دا دناڤ جڤاكى
 دا، گهورينهەكا دى هاتە مەيدانى ئەوژى ژدەست دانا ھندەك كەسىن
 خودان پلە و پايە بۆ دەستەھلاتا خو يا جڤاكى و پەيدابوونا ھندەك
 كەسىن دى يىن خودان دەستەھلاتەكا پلە و پايەكا جڤاكى يا بەرفرە و
 مەزن، ئانكو ھندەك كەسىن ل تەخىن نزمين جڤاكى و(سادە)گەھشتن
 پلین بلند، و ھندەك ژ پلین بلند هاتن پلین نزم. و ئەگەرا سياسى و
 ھەبوونا پالپشتى و ل دووڤ را ب دەستقە ئينانا پلەيهەكا باش يا
 ئابوورى بو ئەگەري ب دەستقە ئينانا پلەيهەكا جڤاكى يا بلند.

3- خو كوشتن: ئەڤ دياردەيا خەمناك و جەي دلگرانيى گەلەك
 يادوور بوو ژ جڤاكى مەيى كوردەواری، و ھەكەر ل سالى جارهكى
 مەگوه لى ببا كو كەسەكى يا خو كوشتى بو مە د بو جەي حىبەتى
 وسەرسورمانى. لى ئەڤروكە جەي داخى يە ل وەلاتەكى وەك يى (كو
 بتنى ل سى پارىزگەھا) سالانە ب دەھان حالەتىن خو كوشتنى
 پەيدادىن، ب تايبەت دناڤ تەخا گەنجان دا، و بتايبەت دناڤ كچان
 دا. هەلبەت پەيدابوون و بەربەلاڤ بوونا ئەقى دياردى ژى ئەگەرىن
 خويىن ديار ھەنە وەك گفاشتنىن جڤاكى، بەرفرەھبوونا پيدىقى يىن
 كەسى، بەرفرەھبوونا بازنى تىكەلى يى، تەكنەلوجيا و تينەگەھشتنا
 ب كارئینانا ساخلەم وەك موبایل، ئەننەرنىت، سەتەلايت و ڤەريژا قى
 چەندى ل سەر بەھايىن جڤاكى يىن كەڤن و نوو و لىكدانا ئەڤان ھەردوو
 بەھايان.

جفاك ژى بهرئ هندهك كهسان ددهت تاوان و قارئبوونئ !

ههلبهت چو جفاكئ مرقابيهتى نئنن بئ ئارئشه و دياردهئ جفاكى ، و
د نائف ئهقان ئارئشهيان و دياردهيان دا كرىارئن تاوان و قارئبوونئ
پهيدابن و ههرجفاكهك ل گورهمى هندهك ياسائئن ديار كرى
سهردهرىئ دگهل ئهقان كهسئن تاوان ئهجام داي و قارئبووى
سهردهرىئ دكهت، ل سهر بنهمائئ فهلسهفا (رهدهع) سزا و
چاكسازئ..

ههتا سالا 1950 ئى ژى دناف ناههئدئن ياسائى و جفاكى و دهروونئ دا
وهسان يا بهربهلاف بوو كو ههر كرىارهكا تاوان و قارئبوونئ ژلائى
كهسهكى قه بهئته ئهجام دان ژ ئهگهرا هندهك هوكارئن دهستئىكى يه
بوؤ تاوانئ وهك ههژارى و دهست كورتى و پهروهدهيا خئزانئ يا
نهساخهه و ژئنگهها دهوروبهر و دهزگههئن راگههاندئ و سروشت و
مهزاجئ كهسى و نهخوشئ يئن دهروونئ و هتد. لئ ل سالا 1951
زانايهكئ ئهمرىكى ب نائف ئئدوئن لمئرت edwin lamert و
ههروهسازانائى دئ يئ ئهمرىكى هواردبئكهه howardbeker ل
سالا 1961 بئردوزهكا نوو ئانئنه مهئدانئ ب نائف خالا ره ش يا
جفاكى (وصم العار الأجتماعى) كوؤ دبئته هوكارئ سهرهكى كوؤ ئهو
كهسى تاوان ئهجام داي و هاتئ يه سزادان، پشئتى سزائئ خوؤ
وهردگرئت جارهكا دئ قهدهگرئت بوؤ ئهجامدانا تاوانئ وهك كوشتن و
دزئ وقارئبوون و ياخبوونئ و گههاندنا زئانئ بوؤ جفاكى..

وئەقان ھەردوو زانايان وەسادياركړى يه كو ژ ئەگهرا وى چەندى جفاك ئەقان كەسان ھەمبېزناكەت و ريزى لى ناگريت و ب چاقەك نزم بهرى خو ددەتى، ھەر وەكو كەسین تاوانبار(ھەر چەندە سزايى خو يى وەرگرتين) ژ بەر قى چەندى ئەف كەسین ھەنى خو دبينن قەدەر ژ سيستەمى جفاكى و ب چاقى گومانى تينه تەماشەكړن ژبەر ئەفى چەندى ھەمىي جارەكا دى ئەف كەسین جارەكى تاوان ئەنجام داين وھاتين سزادان ديسان قەدگەرن بو ئەنجامدانا تاوانەكا دى، وەك تۆلفەكړنەك ژ جفاكى.

ل قيرى پيدقى يه دەزگەھين مە يين ياسايى و چاكسازيى ئەفى خالى ل بەر چاف دانن دەمى سەرەدەريى دگەل ئەقان جورە كەسان دكەن، و ھەر وەسا وەك دەزگەھين فەرمى و پەيوەنديدار ژى پيدقى يه خو ژھزر و بووچوونين كەفن و كلاسيكى دوور بيخن د بوارى ديتنا ريكين چارەسەريى بو ئاريشين پەيدادين.

ھەر وەسا سەرەدەرى دگەل كەسى قارىبووى و تاوانبار، چونكە بنەمايى ھەر ھزر و فەلسەفەيەكى ھەكەر ژ چارچوقى خو يى مروفايەتى دەرکەفت ئيدى جو بهايى خو نامينت، و سينگ فرەھى و لى بوورين رەوشت بەرزى و بلنداهى يا كەسى ديار دكەت ب تايبەت دجفاكەكى وەك يى مەدا كو د قوناغا قەگوھاستنى داىە دناقبەرا دو سيستەمين ژيك جودا(جفاكى گوندى و عەشيرهتیی و جفاكى بەر ب ياسايى و مەدەنيەتى قە دچيت)، ھەلبەت قەريژا ئەفى قوناغى ژى گەلەك ئاريشە ودياردین جفاكى يين نە پيش چاف كرينە.

جفاکي به خته وهر... وهر سي فاکتهر !

تشته کي ديارو ناشکرايه کو پاره دشيته گه له ک کيماسي يا ل ژيانا که سي نه هيلت يا فه شيرت، ب تايبهت پيتقي يين مادي کو ل نه في سهردهمي روژ بو روژي به ره ب زيده بوني دانه، تا راده يه کي هنده ک زانا دبيژن ل نه في سهردهمي پيتقي يين مروفي نيزيکي (73) پيتقي يانن وهر ده ما ئيک ژنه فان کيم بيت مروف دي هه ست ب کيماسي يه کي که ت..

بو نمونه ل سهردهمي ژيانا ساده و فه کري يا گوندان ره نگه پيتقي و هه وجه يين سهره کي يين مروفين نه في جفاکي خوارن و جل و بهرگ و ناقاهي يه ک بو تيدا ژيانا خو بر بيا سهری...

لج دژيانا سهردهمي يا باژيري و ئالوزي يا (تعقيد) نه في ژيانی پيتقي و هه وجه يين که سي ژي زير ليکرينه؛ نه بتني جل و بهرگ به لکو موديلي جل و بهرگان. زنه بتني ناقاهي به لکو موديلي ناقاهي..

نه بتني ترومپيل به لکو موديلي ترومپيلی ..

ونه بتني خوارن به لکو جوړين خوارنی... هتدا!

هه لبهت بو مروفي ديار دبت کو دسهره بهرکي هوسا ئالوز و پيتقي يين بله زو ئيک ل دويف ئيک، يا ب زه حمه ته بو که سي کو ب ساناهي بشيته ده ميت خوش و ب له زهت ب ده ست خوځه بينت و وه کو نه وي بښت دژيانه کا ئارام و به خته وهر دا بښت، هه تا نه گهر ل سهر باليفکيت دولاري ژي بښت!

ب تايبهت دجفاکه کي وه ک يي مه دا کو دناقبه را دوو قوناغيته ژيک جودادا دښت) قوناغا ژيانا ساده يا گوندياتي و که لتوره کي که فن،

وقوناغهكا سهردهرى دگهل نووترين و پيشكهفتى ترين كهرستهو
 ئاميرين تهكنه لوژيائى دكهت) و ههلبهت قهرىژا ئەقى چهندي دى
 كۆمهكا ئاستهنگ و ئاريشين نه بهرچاڤ كرى بن..
 وزيدهبوونا دياردا مشهختبوونى بو ژدهرقه و ههروهسا دياردا
 خوكوشتنى... ديارترين قهرژيت ئەقى چهندي نه ياكو مهبهحس كرى،
 ئانكو بهختهوهرى هه مى ده مان ب پارهى ناهيت كرىن...
 ل ئەقى دوماهيى دهزگههئى زانستى يى نيشتمانى يى ئەمريكى
 قهكۆلينهك ل سهر 97 وهلاتان ئەنجام دايه ژبو دياركرنا
 بهختهوهرترين جفاك.. دئه نجام دا هندهك وهلات ل ريژا پيشى يينه كو
 جفاكين وان بهختهوهرترين جفاكن هه رچهنده ژئاليى ئاستى پيشكهفتنا
 ئابوورى و تهكنه لوژى گهلهك وهلات ژئهوان پيشكهفتى ترن..
 بونموونه هه ردهه وهلاتين وهك بهختهوهرترين جفاك دئهقى
 قهكولينيدا هاتين دهست نيشان كرن ئەقين خوارينه (دانيمارك،
 بورتوريكو، كولومبيا، ئيسلاندا، ئيرلهندا اكور، ئيرلهندا باشور،
 سويسرا، هولهندا، كه نه دا، ونه مسا) وپقهرين قهكوچلين ل سهر هاتى
 يه كرن سى پيقه ربوون: وهرارو گهشه پيدانا ئابوورى، ديموكراسى يهت
 ، و لى بوورينا جفاكى . ئانكو هه رچهنده بلنبونا ئاستى ئابوورى يى
 جفاكى فاكتهرهكى گرنگه بو پهيداكرنا خوشى و بهختهوهريى ، لى بى
 ى هه بوونا ديموكراسيى وئازادى يا كهسى و ههروهسا بهربه لاف بوونا
 گيانى لى بوورينى ل ناف كهسين جفاكى دا، ئەف جفاك دى دوورى
 بهختهوهريى بيت ... ئانكو ل قيرى پيئقى يه ئەف هه رسى فاكتهره
 پيئقه هه بن داکو بين خودان جفاكهكى ساخلام و بهختهوهر..
 و نه بينا هه ر ئيک ژئهقان سى خالان دى كرىارا پهيدا كرنا بهختهوهرى
 يى ب زهحمهت لى كهن.

مزگینی بۆ ھەزارین ھیژا... ب تنى پىنج دەفتەر !

دەمى روودانىن مەزن ب سەر وەلاتەكى دا بىن ، مينا شۆرەش
وسەرھلدانان..ئەف چەندە گوھۆرىنەكا مەزن و بەرچاڧ ل سيستم و
رەوشت و بەھايىن جفاكى دكەت ، وگەلەك جاران ئەقان سنج و تيگەھان
سەرو بن دكەت و ھندەك بەھايىن دى سەر ھەلدەن!

ژبەرى ھەيامەكى و ل ھەلكەفتەكا جفاكى من ھند ديت ب (صدفە) ئەزى
ل بەرامبەر ھندەك وەكو كورد دبىژن (حەفك ستويرو كەنكەنان)، ئىك
ژ ئەوان پرسیار ژمن كر؛ "كاك بەيار چ حالە؟

" من ژى گوتى " سوپاس بو خودى وەزعى من ناڧنجى يە" .. ئەوى ب
رەخ قە گوته: من "تۆ دزانى وەزعى ناڧنجى يە عنى چ؟!"

من گوتى، بەلى ، ھەكەر مرۆڧ دناڧ زارۆك و خىزانا خودا، يى بى
ئارىشە بيت وچ نەساخى و نەخۆشى نەبن و ھەتا ھەيقا خو دەرباز
دكەت موحتاجى نەمەردان نەبيت ..

ئەقە يە وەزعى ناڧنجى..

بەرسقا من دا و گوت نەخىر تۆ يى شاشى؛ ناڧنجى ئانكو دڧيت مرۆڧى
شىست دەفتەرىن دولارى ھەبن!

(ئانكو دڧيا بىژت كىمتر ژ ئەڧى كوژمەى تىتە ھەژمارتن دخانا ھەژارى
يى دا) ب راستى من چ گرنگى نەدا ئاخفتنا كابراى ومن دگەل خو گۆت
ھەما ئەو چەوا دئەڧى بابەتى ئابوورى – جفاكى ب گەھيت ، بۆ من
نەگرنگە چونكە ئەوژى ئىكە ژ زەنگىنيت پىشتى سەرھلدانى.

ئەف خانەدانە ئەوى نە ب زەحمەت و خوھا ئەنیا خو پەيداكریە ،
هەتا كو بزانیتههژاری و ناڤنجی و زەنگینی ل دووڤ چ پیڤهەران دەیتە
پیناسەكرن...

ئەف هزرە ل دەف من جەگیربوو ، هەتا ژبەری حەفتی یەكی و ب
شیوہیەك روژانە من ریکلامەكا تەلەڤزیونی دیت كو ب شیوہیەك
كومیدی وەرۆسە (جدی) مزگینی یی دەت خەلكی كریدارو دئاڤاهیین
ئیحار ڤە دژین دبیژتە وان؛ "مزگینی بو هەوہ ئیدی هوون نامینن دناڤ
ئەڤی مەینەتی دا ودی ژئیزعاجا سەری هەڤی و دەرگەه قوتانی رزگار
بن ، ب تنی كوژمی پینچ دەفتەرین دولاری(ئانكو نیژیکی شیست ملیون
دیناران!)

ئەوژی نیڤەكا ئەڤی پارەى پینشین و نیڤا دی حەفت سالان ل دووڤ
ئیک دڤیت هەڤانە 300 دولاران بدەت (ئەگەر كابرا دەرچوی زانکوی
ژی بیت ، دڤیت موچى وی هەمی بو ئەڤی قستی بچیت و بو ماوی
حەفت سالان ئیک دیناری نەمەزیخت)!

دەمی من ئەڤ ریکلامە دیتی بیرا كابرایی مە هاتە بیرا من ، ومن گوڤ
ئەگەر خەلكی كریدار و هەژار پی چیببیت پینچی هەزار دولاران بدەت ،
ڤیحار ب خودی راستە دڤیت مروڤی نەكیمی شیست دەفتەرین دولاری
هەبن هەتاكو ب گەهیت پلا ئابووری یا ناڤنجی!

ل ڤیری من چ گازندەو تیبینی ل سەر خودانی ریکلامی و پشتهڤانی
پروژەى نینن ، ژبەرکو کریارەكا بازرگانی یە ، ئارمانجا بازرگانی ژى
هەمی دەما قازانج و مڤایی ماددی یە و ب هەمی ریک و رەنگان دی
ریكلامی و پروپاگەندی بو پروژەو بەرھەمی خو کەت..

لی ل ڤیری ، ئەرکی حکومەتی و دام و دەزگەهین پەيوەندیدارە كو ب
شیوہیەك زانستی هزری ل ئەڤی ئاریشا مەزن (ئاریشا ئاكنجی بوونی

(بکەن و ریکەچارەیهکی بۆ ببینن ، نەهیلن ب هیقی یا کەرتی تایبەت
و کومیانیاین بازارگانی قە..
ئەف قەیرانە ل دوو ق نەخشین زانستی و ستراتیجی بەیتە چارە کرن ،
ب تایبەت ئەف بابەتە ریزەیهک مەزن ژخەلکی کیم دەرامەت و هەژاری
کوردستانی بخۆ قە دگریت..وژبیر نەکەین ئارێشە ئارێشی لدویف
خۆدەیت!

خیزان ستوونا سەرەکی یا جفاکی یه

هەر ژکه فندا سیسته می جفاکی ، ب تایبەت ل وهلاتین روژهلەت
ژچه ندین بیکهاته بین جفاکی بین ژئیک جودا ، یان تا رادهیهکی بیکفه
گریدای بیک دهات و ئاقاهیی جفاکی ل سەر دهاته نژنین مینا خیزان ،
بنه مال ، بابک ، ئویجاخ ، هۆز وخیل وعه شیرەت ..

وخیزان وهک بیدقی یهکا ههرو ههرو مایه و پیروزی یا خوه ژی
پاراستیه ، چ وهک تیگهه ، یان ژی وهک بیدقیاتی ژبو پهردهوامی دان
ب نفسی مروقی وههروهسا وهکو پهناگههکا ئارام و تهنا بو ئەندامین
وی ، ب تایبەت ژلایه دهروونی و سوژی فه ..

وهه رچهنده ل هندهک قوناغین دیرووکی بین ژئیک جودا دا ، هندهک
تیورو ئایدیولوژی بین ژئیک جودا و سهیر و سهمه هاتینه و ههول
داینه ئەقی بیکهاتی نههیلن ، یان ژ بهایی وی بینن خوارئ ، لی
دئه نجام داهه خیزان مایه ئەو ستوینا گرنگ وسه رهکی کو ئاقاهیی
جفاکی خو لسهه دگریت و پیروزی یا خو پارستی ..

و ل گۆرهی ده می و گوهورین و پیشقه چوونین دبیاقین جودا جودا ل
ناف جفاکی روی دهن .

رهنگ و روو یی خیزانی ژی دهیته گوهورین ، ههروهک چهوا ژبهری یا
نیزیک نیف چهرخ شییوئ خیزانا کوردهواری خیزانا مهزن و بهر فرهه
بو (الاسره الممتده) کو ژدایک و باب و کچ و کوپو بووک و نهقی یان ،
بیک دهات و دئیک ئاقاهی دا بوون .

لی دەم بو دەمی ئەف خیزانه بچووک بچووک بوو ههتا گههشتی یه
رادئ ژن و میڕ و بهس!

دگهل چهند زاروکهکا و ب شیوهیهک جودا ژخیزانا سهرهکی، لی
ههرئهرک (یان وهزیفی) خیزانی یاسهرهکی دناقهروک دا وهک خو
مايه، ئەو ژى پیکههژيانا ئەندامین قى پیکهاتى دبن بانهکى تهنا و
ئارام دا و بهلاڤ کرن و لیکههکرنا هزو سوژو قیانى دناقههرا کهسین
قى خیزانى دا.

ب تایبەت ژلایى دایک و بابانقه بهرامبەر زاروکان..
لی مخابن گهلهک دایک و باب ئەقى چهندى ل بهر چاف نادەینن و
ههبوون و مانا خو دگهل زاروکیین خو ب گرنگ نزانن ..ب تایبەت ئەف
دایک و بابین ژئیک جودا دبن یان بهردان ل ناقههرا وان دا چى دبیت،
هزرى ل هندى ناکهن ئەف زاروکه دى چهند ئیش و ئازارو نهکبهتى یى
بینیت.

ههتا کو مهزن ببیت و ئەف دووربینا وی ژ دایک و بابان (یان ژ ئیکى)
دى، چهند کارتیکرنا خو یادهروونی یا خراب ل سهرکهسایهتى و
رهفتارو رهوشتین ئەقى راروکی ههبیت....

ئەگەر ئیک ژمانایین ژیانى وهفادارى بیت، کى ژ ههڤژینى (یان
ههڤژینا مروقى) فهتر ههیه مروڤ دلسوژى وهفادارى یا خو نیشا
بدهت و بهردهوامیى ب ئەقى چهندى بدهت... ؟

ئەگەر ژیان قوربانى و خو گورى کرن بیت، کى ژزاروکیین مروقى فهتر
ههیه ئەقى قوربانى بؤ بدهت...؟

ریژا بلند یا جودابوونى و ژیکههبوونى یا کو ل دادگههین مه روژانه
دهیته بهرچاف (ئەگەر چ لایهکى ئازادى یا تاکرهوى ددهت دیار کرن)
لى لایى دى یى قى راستیى ل پاشخو هیلانا کومهکا زاروکیین بى
گونههه کو بهره ب پاشهروژهکا بهرزه دچن..

چ خیزان نینن بی ئاریشه، وباشترین تشت بو پاراستنا خیزانی ژ
تیکیوون و ههرفینی تیگههشتن ل ناڤهرا ژن و میران دا هه بیت و
دنیا خراب نابیت نه گهر ئیک یاکیم بو یی دی داگیرت.

قەرەچ وەك پىكھاتەكا جفاكى

ھەر چەندە چ ژىدەر و قەكۆلین و ئامارین زانستی و دروست ل بەر دەست نینن ل سەر ھەژمار و شیوہ و جھى ئاكنجیبوونا قەرەچان ل كوردستانی.

– مەبەستا مە ئەف ھەرىما كوردستانی یە.

– لى ھژمارا ئەو پەرتوك و قەكۆلینین (مەیدانى) كو ل سەر ئەقى پىكھاتا جفاكى ل دەقەرا مە ھاتینە ئەنجام دان ناگەھنە تېلین دەستان.

لى ب شیوہیەكى گشتی وەكو ژىدەرین دیرۆكى دیار دكەن (قەرەچ ژى)مينا كۆمەكا مللەتین ئارى ژ رۆژھەلاتى و بتایبەت ژ وەلاتى ھندى كۆچبەر بووینە و بەر ب وەلاتین دى چوینە مینا(ئافغانستان، روسیا، پاكستان، ئیران، میزوبوتامیا، سوریا، تورکیا، یونان، یوغوسلاقیا، ئیسكەندەناقا، رومانیا، بولگاریا، فەرەنسا، ئینگەلترا و ئیرلەندا...) ولدووڤ ھندەك ئامارا ئەقرو ھەژمارا قەرەچان ل جیھانى نیزیكى دەە مەلیون كەسایە، و ھەرچەندە ئەو جورى ژيانا خو یا ئازاد و سادە و گەرۆك نادەن ب جورى ژيانا باژیران یا ب سیستەم و چارچۆقەكرى، لى ل ھندەك وەلاتان ئەو شیاینە خو رىك بیخن و وەكو پىكھاتەكا جفاكى یا تایبەت خو بدەن دیار كرن تا رادەیەكى نوونەرى خوژى ل پەرلەمانى ھەبیت.. لى ژبەرکو ئەقى پىكھاتا جفاكى (قەرەچان) جورى ژيانا گەرۆكى ژجھەكى بو جھەكى و پەیداكرنا پارىی نانى ژئەقرو بو سوباهى پەیرەو كریە، ئەوان نەشیایە خو د گەل جفاكى مەزن ب گونجینن و د ئەقى چارچۆقەسى دا بەینە بوھژین ئانكو ھەلانەن.

ژبهړكو پينگافا ئيكي بو قى چهندي ئاكنجى بوونه و ل دووډ را كارى چاندى يان بخودانكرنا تهرش و تهوالى ههتا سهردهم بو سهردهمى ببن پشهك ژجفاكي مهزن و سنج و رهوشت بهايين جفاكي يين نوو وهرېگرن.. ئەڤى جوړى ژيانا ڤهدهر ژجفاكي مهزن (وهكو سيسته م) شيانين هزرى و ههروهسا يين ئافراندى د بوارين جودا جودا ده هيلان دچارچوڤهكى ساده و دهستپيكي دا وهك(كارين دهستى ييت دارتراشينى) يان ستران وموزيكا مللى وكارى پههلهوانى و فهتاحفالىي ..

ههړچهنده ل ههروهلتهكى قههچ دناڤ دا ژيان سيسته م ئايينى و زمانى سهرهكى يئ ئەڤى وهلاتى شيابه چ كي م يان زيده) بجيته دناڤ ژيانا تاكى ئەڤى پيكهاتى دا ، لئ دهه مان وهخت دا ئەوان زوو ب زوو دهست ژ سنج و رهوشت و ساخله تين خو يين سهرهكى بهرنه دايه ، ژبهړكو دببنن پارچه يهك ژپينا سا وان يا جفاكي ..

ههلبهت بئ بههروون ژفيربوون و خويندى وتهكنه لوژيائى فاكترهكى دى يئ سهرهكى يه كو ئەوان دئەڤى چارچوڤى بهرتنگ دا بهيلت ..

خوشبهختانه ژبهرى يا دووسالان ههژمارهكا ئاڤاهى يين نوو و ل دووډ سيسته مئ ههچهرخ بو بدههان ئەڤان خيزانا لپاريزگهها دهوڤى هاتن ئاڤاكرن و وهكو گوندهك ههچهرخ لئ هاتن ئاكنجى كرن. ههړچهنده مافى وانه وهكو هاولاتى يين قى وهلاتى دژيانهكا خوش و بهخته وهردا بژين ، وههروهسا ژلايى دى ڤه بهريخودانهكا مروڤايهتى يه كو ههست ب رهوشا خراب و نه سروشتى يا ئەوان هاتى كرن ، ههړ چو نهبيت پاشهروژا كچ و كوړ و نهڤى يين وان وهك ياوان(شهڤى و زهحمهت)نهبت ..

و ل پاشهروژى د گهل جفاكي مهزن تيكهل بن و ب گونجن ..

لی ديسا ل قی قوناغی پیدقی یه هندهک کارو ئه لته رناتیف (به دائل)
بو وان ل ئه فان جهان بین پهیدا کرن (تا راده یه کی ل دوو ف حه زو
سروشتی وان) دا کو خو د فالاتی یه کی دا نه بینن و هه ست ب نامو بونی
(ئیغترابی) نه که ن..
چونکه ب زه حمه تترین تشت ل ده ف که سی ئه وه ل ناقبه را دوو
قوناغین ژیک جودا دا خو ب گونجینیت!

بلا خه لکي هه ژار نه بيته که ره ستي ریکلامين بازرگانی !

گوٽنا ناقدارا ئيمام عه لي دبيٽت (هه کهر هه ژاري که سهک با دا کوٽم)... ديسا گوٽنا کوردي ئي دبيٽت (هه ژاري ژهنگا ميٽايه !) ل نه فان هه ردو گوٽنا بو مه ديار دبیت کو نه و دهر دو نه که بتيا هه ژاري و ده ست کورتي ب سه ري خوداني دئینن رهنگه ژ هه موو دهر دو نه خو شين دئ گرانتر بیت ب تايهت د جفا که کی دا کو سهنگ و بهايي مروٽي تاراده يه کی مه زن ب سهنگ و بهايي مادي يي مروٽي بيته پيقان !

ژ بهري يا چه ند روٽه کا هه قاله کی خودان و ژدان و هه ست نازک گوٽه من ل فلان تاخي باٽيري خيزانه کا هه ي دره وشه کا ئابوري و ساخه مي يا گه لهک نه خو ش دا دبووريت؛

سه ميانئ مالي نه شيت چ کاران بکهت و هه ٽينا وي توشي نه خو شيه کا دهر ووني يا دو م دريٽ بوويه و کچا وان يا مه زن ل قوناغا بنه رتي ژ خواندنئ دهر که فتی يه ، ژ نه گه را نه خو شيه کا پيستي.

خيزان د ئوده يه کا بج سه روبه ر دا ژيانا روٽانه دبورينت نه و ئي ژ لايئ خيرخوازه کی ٽه هاتي يه چي کرن و پارئ ئيجاري ئي وهر ناگريت و گوٽ دهما نه ز سپيده هيا ده يمه دهوامئ دريکی دا نه ز نه ٽي خيزاني دببیم و هندهک جارن ل دووٽ شيانا من يا خو پيدئي هندهک خير خوازا کری و هندهک هاريکاري يين بو کو م کرين و بو برين. پشتي مه نه ٽي خيزانه ديتي

— و چ پینه‌فیت نمونین وه‌کو وی د زورن د ناف جفاکی مه‌دا
 — ب تنی سه‌میانی خیزانی ئیک هیقی ما بوو کو ره‌وشا وی بیته
 گوهورین و ژئه‌قی ره‌وشا خراب دهر‌بازبیت ئه‌و ژی ب ریکا به‌رنامه‌کی
 ته‌له‌قزیونی کو هه‌ژارین وه‌کو وان دئینیه‌ته سهر شاشی و نیشا خه‌لکی
 دده‌ت دا کو که‌سین خیر خواز ده‌ستی هاریکاری بو دریژ بکه‌ن، دیسا
 گوت ئه‌ز چه‌ندین جارا یی چوویم من ناقی خو یی ل ته‌له‌قزیونی
 نفیسی، به‌لکو ئه‌ف به‌رنامه‌ بیته سهر‌هدانا خیزانا مه‌ژی بکه‌ت، به‌لی
 دبیزن هیشتا چ دیار نه‌بوویه! ب راستی من چ گازنده یان تبینی ل
 سهر ئه‌قان برادرا نینن ئه‌قین ئه‌قان جوړه به‌رنامه پیشکیش دکه‌ن و
 دیمه‌نی ژیا نا تراژیدی یا ئه‌قان خیزانین هه‌ژار وینه دکه‌ن و نیشا
 بینه‌ری دده‌ن ژو چ پینه‌فیت گه‌له‌ک جاران د گه‌ل وینه گرتنی یان
 پیشکیش کرن و دیدار د گه‌ل ئه‌قان که‌سین هه‌ژار ئه‌و ژی پشکدری
 خه‌ما وان دبن و روندکان بو دبارینن، ئه‌فه‌ ژی ژ هه‌ست و نیه‌ته‌کا
 پاقر و مرو‌فایه‌تی یه.

لی مه‌به‌ستا ئه‌وین ل پشت قی کریارینه بازرگان، ریکلامیت دبه‌ر
 به‌رنامه‌ی دا، دهر‌دکه‌فن، سپونسه‌ری سهر‌ه‌کی یی به‌رنامه ل بن
 چاقدیری یا وی تیتته پیشکیش کرن... هتد، ئه‌فه هه‌موو هه‌ر ئیک یی
 ریکلامه‌کی ب ریکا نمایشکرنا ئه‌قان که‌سین بی ده‌سته‌لات بو خو و
 کومپانیا خو پیشکیش دکه‌ت بیی کو هزر د هندی دا بیته کرن ئه‌ف
 هه‌ژارین (ئو خیر!!)

د گه‌ل دکه‌ن ئه‌و ژی مرو‌فن و ئه‌وان ژی دناخی خو دا پی نه‌خو‌شه ب
 ئه‌قی ره‌نگی شکه‌ستی و هه‌رفتی بکه‌فنه سهر شاشین ته‌له‌قزیونی...!
 هه‌که‌ر هوون خیر خوازن دی خیرا هه‌وه مه‌زنتر بیت هه‌که‌ر هوون
 هاریکاری یی بو ئه‌قان خیزانا بکه‌ن ب مه‌رجه‌کی نه‌که‌فنه سهر شاشین
 ته‌له‌قزیونا، چونکه هه‌که‌ر ئه‌ف خیزانه ژ نه‌چاری هاریکاریه‌کا

بەرۆخت وەردگریت ، بەلێ ل پاشەرۆژی زیانەکا دەروونی جفاکی قی
دکەفیت.

دیسا ئەف کەسین ل سەرشاشی ب ئەفی بەلەنگازیی تینە نمایشکرن
(ب تایبەت زارۆ و کچ و کورین سنیلە) ئەو ل پاشەرۆژی و بو هەتا
هەتا دی هەست ب کیماتیی کەن و ئەف چەندە دی وەکو گرییەکا
دەروونی ل دەف وان مینیت. ئەفجا ئەرکی حکۆمەتی و دام و
دەزگەهین پەیوەندیداره خۆ ل ئەفان جوړه خیزانا بکەتە خودان و ل
دووڤ بەرنامە و پلانهکا ریک و پیک ئاستی ژيانا وان خوښ بکەت و
کەرنامەتا وان ب پارێزیت

کارتیکرنا تەکنولۆژیایی ل سەر رهوشت

و به هایین جفاکی

حه جی ئەحمەدی ههشتی سالی گه له ک جاران بۆ مه به حس دکر ، چاوا هه کو بۆ جارا ئیککی ل سالیین پینجی یا رادیو هاتی یه گوندی وان و ئەف ئامیره بۆ ئەگه را تیکشلقاننده کی د ناف خه لکی گوندی دا و بۆ جارا ئیککی بهرئ (گوندی یا) ژ کۆچکا موختاری و گوهدانا سوحبهت و چیرۆک و ستران و سهرهاتی یا فه گوهاست بۆ گوهدانا ئەفی ئامیری؛ ئەفی چهندی وه کر خه لکه ک رهوشته کی خوه یی جفاکی یی که فن (هه ر روژ روونشتن و خر فه بوون ل ماله کی ، وه رگرتنا دهنگ و باس و سوحبهت و سهرهاتی و سترانا... ژ ژیده ره کی) بۆ خر فه بوون ل دۆر ئەفی ئامیری (رادیوی) و ل هه ر ماله کا هه ی ، هه ر وه سا وه رگرتنا زانیاری یین جورا و جور ژ ژیده رین جودا.

ئەقا ل سهری وه کو نمونه یه کا بچوک و ساده بی ل سهر چاواتی یا کارتیکرنا مه زن و کاریگه را تەکنولۆژیایی ل سهر جفاکی ب تایبهت جفاکه کی وه ک یی مه یی کورده واری کو ژنشکه کیفه خوه دیت یی سه ره ده ری د گه ل هنده ک که ره سه ته و ئامیرین پیشکه فتی یین تەکنولۆژیایی دکهت کو پیشوهخت نه یی به رهه ف بوو بۆ ئەفی چهندی.

به روقاژی جفاکین روژئاقا و پیشه سازی کو ب شیوه یه کی سروشتی و د قوناغین سروشتی دا گه هشته ئەفی یلی.

هەر چهنده تهكنولوژيايى مفايىن خوه يىن بى سنوور هه نه بۆ جفاكى، ئاسانكار و هاريكاره بۆ مروقى هيژ و ماندووبوونا جهستهى قه دگوهيژيت بۆ داهينان و دهربرينا شيانين ميئشكى، لى د هه مان دم دا قهرريژه كا خوه يا نه ريئى يا جفاكى و دهروونى ل سهر تاكى و خيژانى و جفاكى ژى هه يه.

زانا و جفاكناسى نافدارى فهره نسى ئەمىل دوركه ايم (1858-1917) دبيژت هاتنا تهكنولوژيايى بۆ ناف چ جفاكه كى به ره هف نه كرى، دبيته ئەگه را وي چه ندى كو جفاك نه شىت ره وشت و بهايين خوه يىن بلند ب پاريزت و كونترول ل سهر ره فتار و په يوه نديين تاكى خوه بكه ت، دهمى ئەف تۆر و سنج و ره وشت و بهايين جفاكى لاوازبن و بيئه ژ ده ست دان ل قى دهمى به ره لايى چى دبىت تاوان و كپاريين نه ره وا پهيدا دبن. ههروه سا پرؤفيسورا دهرووناسا ئەمريكى هورنى، ك horney k د قه كۆلينه كا خوه دا يا سا 1957 گه هشتى يه ئەنجامه كى قه بر كو كه سايه تى يا نه ته نا و نه ئارام و پتر قهرريژه هاتنا تهكنولوژيايى و قه گوهاستنا جفاكى بهر ب قوناغه كا نوويه كو خوه بۆ ئاماده نه كرىه. هه ر وه سا ژ كارتيكرنن بهرچا ف يىن تهكنولوژيايى ل سهر جفاكى ئەم دشين ئەقان نموونن ل خوارى بهرچا ف بكه ين؛

– لاوازكرنا په يونديين جفاكى ژ په يوه نديين ب هيژ و گریدانه كا سوژى، بۆ په يوه نديين لاواز و ل سهر بنه مايى بهرژه وه نديى.
– لاوازبوونا په يوه نديان د ناقبه را ئەندامين خيژانى دا، نه بوونا وهختى پيدقى بۆ دايك و بابان كو وهخته ك پيدقى و گۆنجاي د گهل زاوويين خوه ببورينن. بهرى خودان و مژوول بوون د گهل ئاميرى ته له قزيونى و موبايلى بۆ چند ده مژميران د روژى دا وهك نمونه.

– ههروهسا ژ لايي دهرووني قه نامووبوونهکي پهيدا دکهت بو کهسي و
ئهف کهسي جهستهيي وي ل سهر دمهکي و هزر و ميشکي وي ل
سهردهمهکي دي قه گريډاي.
ئهفه و گهلهک نمونين دي ژ کارتیکرنين نهريينين تهکنولوژيائي ل
سهر تاکی و جفاکي نه، ب تايبهت بو جفاکهکي خوه بو قي چندي
بهرههف نه کري.

زارو و مافین زاروکی د جفاکی مه‌دا

ل گوره‌ی ریکه‌فتنا مافین زاروکی یا نیف دهوله‌تی، کو ل نیلونا 1990 که‌فتیه کاری زاروک نه‌و که‌سه یی کو ژیی وی دبن 18 سالیی دا بیت و د نه‌فی ریکه‌فتننامی دا یاکو ژ(54)ماده‌یا بیک هاتی و پتری یاوه‌لاتین جیهانی لسه‌ر ئیمزا کری به‌حس ل هموو مافین زاروکی دکه‌ت هه‌ر ده‌می هیشتا دزکی دایکاخودا و هه‌تا نه‌فی قوناغی دهر‌باز دکه‌ت ئانکو 18 سالیی. لی سهره‌راییی وی چه‌ندی کو ب سهر سه‌رقه هموو ده‌ولت وه‌کو پیگیر و به‌ره‌قان بو نه‌فی ریکه‌فتنی خو ددن دیار کرن (کو دچارچو‌فی مافی مرو‌فی دا ده‌یت هژمارتن) دبیزین سهره‌رای فی چه‌ندی هیشتا ب شیوه‌یه‌ک ئاشکرا و به‌رفره‌ه ل گه‌له‌ک وه‌لاتان نه‌ف مافه ده‌یته پیشیلکرن و زارو ب هموو ره‌نگا ده‌یته ئیستیغلالکرن و چه‌وساندن ب تایبه‌ت ل وه‌لاتین دبیزنی جیهانا سیی ل ئاسیا و نه‌فریقا و نه‌مریکا لاتین. بو نمونه دوو‌ف هنده‌ک ئامارین ژلایی ریکخراوا یونسکو و ریکخراوا کاری نیف ده‌وله‌تی قه‌هاتین به‌لافکرن هه‌تا سال‌لا 2009 ریژا 20٪ ژ نه‌وین کاردکه‌ن ژیی وان خواری 18 سالیی یه ل وه‌لاتین عه‌ره‌بی.

و ل دوو‌ف ئاماره‌کا دی نیژیکی 14میلیون زاروک یین کو ژیی وان دناقبه‌را 5 تا 14سالیی ل نه‌قان وه‌لاتین عه‌ره‌بی کار دکهن . هه‌لبه‌ت نه‌ف کارین نه‌ف زاروکه دکهن ژ شیانیان وان یین جه‌سته‌ی و هزری مه‌زنترن و دبنه نه‌گه‌ر بو داکه‌تن و قه‌مانا وان ل پاشه‌روژئی وه‌ر دم دی قالاتی و کیماسیه‌ک ل ده‌ف وان هه‌بیت ژبه‌رکو ب شیوه‌یه‌ک سروشتی د نه‌فی قوناغی را دهر‌باز نه‌بووینه. مافین زاروکی

ل جفاکي مه سهره رای ئه وان پيشکه فتنين ديواري ته کنه لوژيايي و جيهانگيري يي کو ئه فرو چ کيم يان زيده هر خيزانه کا جفاکي مه بههرا خو ژي هه يه وههروه سا ريژا بهر فرده يا زارويان ل قوتابخانه يان دخوونن، دئ بينين کو مه کا ديمه نين زاروکان روژانه دهينه بهرچاڤين مه کو بيژين هينستا زارو کين وهلاتي مه ژي ژکو مه کا مافين خو بي بههرن بو نمونه:

—ژمارا زورا زارو کين ل جهين خزمه تگوزاري کار دکهن وهک گازينو، ريستورانن، دکان و جهين پيشه سازي و خزمه تگوزاري.

—ژمارا بهرچاڤ يا زارو کين کاري ناست نزم دکهن وهک بوياغچي و فروتنا کلينس و علک وکهره ستين دي ل ترافیک و سهر جاددا و زيده باري خوازو کيي.

—نه بوونا پشته قاني و دابين کرنا جفاکي بو زارويين بي سه ميان، يان خيزانا هه ژار و تير زاروک ب تايبهت هه که ئه ف زارويه قوتابي بن.
—نه بوونا دهرماله بين زارو کين فه رمان بهران هه که ژ چار زاروکان پترين هه رچه نده بو هه رچارين دهن ژي تشتهک کيمه، دهه هزار دينار بو زارو کي دماوي هه يفه کي دا (به ايئ فراقينه کي يه ل خوارنگه هه کا نورمال!).

— سيسته مي پهروه رده يا خيزاني يا که فن کو مافي ددهت کهس و کارا هه موو هزرو بوچوونين خو بين جفاکي که لتوري سياسي ل سهر زارو کي زال بکهن، بيي کو هزر دژيي وي يئ نه گونجاي بکهن.
—هه بوونا هندهک ريکخراوين وهک سهرقه ب زارو کي فه گريدي و دناقه روک دا چ خزمه تي بو زارو کي ناکهن، و نه خودان چ بسپوري و شاره زايي ديواري پهروه رده و دهرووناسي و جفاکناسيي دا.

ب وی ئومیدی پتر یاسایین ل بهرژه‌وندیا زاروکی دا بینه دارشتن و
ئهف یاسایین ههین ژی ب شیوهیهک پراکتیکی بکهفن دخزمه‌تا زاروکی
دا.

خازخازوکی دیاردهیهکا جفاکی یا نه ریئی

خازخازوکی و دهست فه گرتن ژلایج جفاکی فه ئیکه ژرهفتارو رهوشتین نه ریئی (سلبی) کو چ سهنگ وبهایج جفاکی لدهف کهسی ناهیلیت و دچاقی جفاکی دا ل نزمترین پله رادوستینیت و ژبهرکو ب ریژدهیهکا بهرفره ه و ل قوناغین جودا جودایین جفاک تیرا دهرباز دبیت خازخازوکی یا هه ی (ب ریژدهو ریکیین جودا جودا) ژبهر قی چهندی ئه فه ژی بویه دیاردهیهکا جفاکی و ههلبهت ئه و تشت دبیته دیارده یی کو پتر ژنیفهکا جفاکی ههست ب هه بوونا وی بکهن وئهف دیارده ب شیوهیهک گشتی ل ناف باژیران یابهربه لاقه ، ژبهرکو دجفاکی باژیری دا گیانی هاریکاری یا جفاکی ل سهر بنه مایج سوزی یاکیمه ودقیام دام و دهزگه هین حکومی ب ئهقی ئه رکی رابن.. وههر وهسا ریژا بهرفره ها ئاکنجی یا کو زوی ب زوی کهس کهسی نانیاسیت کو ژی شهرم بکهت و دیساقه هه بوونا جهین جودا جودا کو وهکو دهرگهه و فاکته رهکی هاریکاربن بو بهردهوامی یا قی دیاردی وهک ویستگهه وبازارو بهردهرگه هین چایخانه، مزگهفت ، بورصه، جهین سهیران و گوزاری.... هتد.

ب کورتی ئه وجهین ریژدهیهک مهزن خه لک قهست دکهنج. ههلبهت هه بوونا ئهقی دیاردی روویهکی کریت وتراجیدی و نه شارستانی ددهت ئهوی وهلاتی یی کو ئهف دیارده دناف دا بهربه لاق بتایبته دچاقی خه لکی بیانی ژبهرکو نیشانا هه ژاری و بی عه دالهتی یا جفاکی ل بهر چاف ددانیت و ههروهسا پاشکهفتن و نه ریکخستنا سیسته می جفاکی. هه رچهنده فاکته ریئ ئابوری فاکته ریئ سهرهکی یه کو ئهقی دیاردی

پهيدا دكەت ، وئيراق وەك نموونه پشتي چەندين ساليڻ شهري تووشي
 بى كارى و ههژارى يەك بهرفرهه بو وئەقى چەندى ژى ريژەيا
 بهربه لاف بينا ئەقى دياردي بهرفرهتر لى كر..لى ديسا فاكتهرى
 كهلتورى و جفاكى ژى كارتىكرنا خو يا بهرچاڤ ههيه ل سەر ريژا
 بهربه لاف بوونا قى دياردي و ژ جفاكهكى جودا بو جفاكهكى دى بو
 نموونه د كهلتورى جفاكى يى كوردهوارى دا چ جار ب چاڤ باشى و
 ريژى تەماشاي ئەقان جورە كهسان ناكەن يىت خازخازوكيى دكەن ، و
 دەر بارهى ئەوان هاتى يه گوتن:

—ل هيقى يا دەرا خوليا سەرا.

—سەرى ل بهرمننه تا بلا بچت زياره تا.

— يى ب خوازيت روو يەك ره شه...

وسه ره رايى قى چەندى ، وهه رچه نده ل سالا 2005 برياره ك ژ
 په رله مانى كوردستانى دەر كه فتبو بو نه هيلان و چاره سه ركرنا ئەقى
 دياردا نه جوان و نه شارستانى لى ژ بهر كو ب شيوه يه ك زانستى و
 نه بوونا هه قكارى وهه ما ههنگيى دناڤه را وهزارهت و دام و دهزگه هين
 په يوه نديدار دا ئەف ديارده هەر وهكو خوماو ئەقرو هه موو باژيرين مه
 ژ ئەقى دياردي دنالين ، و بو نموونه . ل دووڤ قه كولينى چاڤديريا
 جفاكى تەنها ل پاريزگه هه كا هه ريمى نيزيكى 350 هه تا 400 كهس
 هه نه ئەقى كارى دكەن و هه ل بهت يين نه هاتين تومار كرن ژى ئەوژى
 دبت ژماره يه كا دى بن و ب تايبهت ل هندهك وهرز و وهختين بهرچاڤ
 ئەف ديارده پتر دهيتته بهرچاڤ ب تايبهت ل مهها رهمه زانى.
 ههروهكو جفاكناس و زانايى ئەلمانى يى ناڤدار ماكس فيبر (1864-
 1920) دبىژيت ئەف جوره رهفتار و رهوشته رهفتره كا نه يا عهقلانى
 ونه گونجايه دگه ل رهوشت و بهايين بلندو پيروژيت جفاكى..

ئەفرۆكە (ب تايبەت ل وەلاتەكئ وەكو يئ مە پرى خيّر و بيّر) پيدقى يە
ل سەر دام و دەزگەهين پەيوەنديدار ب تايبەت وەزارەتا كارو بارين
جفاكى ئەقى دياردى لبەر چاڤ بگريت و ريگين چارەسەر كرنئ بو
ببينت ب تايبەت دابين كرنا موجه يەكئ بو ئەو كەسئن كو ژنە چارى و
دەست كورتى ب ئەقى كارى رادبن پشتى كو دووچون ل سەر رەوشا
ئەوان دەيتە كرن.

ناریشه‌یین خیزانین د ئافاهیین که‌فنین حکومی فه درین

ناریشه‌یه‌یا ئاکنجیبوونی ب شیوه‌یه‌کی گشتی ئیکه ژ ئه‌وان ناریشه‌یین کو هه‌ر تاکه‌کی ئه‌قی وه‌لاتی هه‌ست پی دکه‌ت و روژ بو روژی د زیده‌بوونی دایه.

هه‌لبه‌ت ئه‌گه‌رین ئه‌قی قه‌یرانا ئاکنجیبوونی ل وه‌لاتی مه‌گه‌له‌کن و ئه‌ف بابه‌ته‌بلا ب مینت بو خه‌له‌که‌کا دی هه‌که‌ر خودی دهرفته‌دا، لی مه‌به‌ستا مه‌ژ ئه‌قی بابه‌تی ئه‌قی جارئ ره‌نگه‌کی کو نه‌کریدارن سه‌ری هه‌یقی کریا خودانی خانی بده‌نی و نه‌ژی خودان خانی نه‌پشت راست و ته‌نا بنقن، به‌کو خه‌له‌که‌که‌ پی چی نابیت کریا خانی بده‌ن و هه‌لبه‌ت پی چی نه‌بوویه‌ببن خودان خانی و ئافاهی‌ژی.

ئه‌قی خه‌لکی ژ نه‌چاری قه‌ستا هه‌نده‌ک ئه‌وان که‌فنه‌ئافاهیین حکومی کریه‌و ب خیزانقه‌تیغه‌دژین وه‌ک (بنگه‌هین سه‌ربازی یین که‌فن، قوتابخانه‌و پشکین ناقخو‌یین که‌فن و نه‌هیننه‌ب کار ئینان، دام و ده‌زگه‌هین حکومی یین نه‌هاتین ب کار ئینان یان که‌سه‌کی ده‌ستی خوه‌نه‌دانایه‌سه‌ر!...).

هه‌لبه‌ت پتری یا ئه‌قی خه‌لکی هه‌ژارن و خودان داهاتیه‌ک کیمن... سه‌ر و به‌ری ژیانان ئه‌قان خیزانا پیدقی هزر لی کرنه‌کا ب له‌زه‌و هه‌روه‌سا چاره‌سه‌ری یه‌کا گونجای...

و چه‌ند ئه‌ف ره‌وشه‌به‌رده‌وامتر بیت دی گرفتاری و ناریشه‌یین ئه‌قان خیزانا ژ پتری لی هین، (ب هزرا من ل پتری یا باژیرین مه‌ئه‌ف جوړه‌خیزانین ئاکنجی د ئه‌قان ئافاهیان دا هه‌نه). ب کورتی ئه‌و ژیانان ئه‌و

تهحه مول دڪهن رهنگه مروفئى قى سهردهمى گهلهك گهلهك مهجبور
نهبيت ل سهر خواه قهبول نهكته: - ڪومهكا خيزانى ٿ ڪهلتور و
جهين ٿيڪ جودا د ئيڪ ئاقاهى يئ بهرتهنگ و بي سهر و بهردا...
ههرخيڙانهڪي ئودهيهڪ ب بهر دڪهتيت يان ڪوڙيهڪ ٿ ئاقاهى بو خواه
رايخيستي يه !

- ئاقاهى يئ بي سهر و بهر ٿ بهري 30 سالان هاتيه ئاڪارن. -
نهبوونا خزمهتگوزاريين پيدفي و سهردهمى يانه ب شيويهڪ
ريڪخستي وهڪو ئاق، ڪههرهبا، ئاق دهست، سهرشوو... رهنگه بو
هموو ئاقاهى و ڪومهكا ب تنى ئيڪ ٿ ئهقان پيدفيان ههبيت ئهو ٿي
ب شيوي خواه يئ ڪهن و بي سهر و بهر...

- ٿيانا بهرچاڻ و نه دوور ٿ ئازاديئ، ٿ بهر ڪو هموو د ناق ئيڪ دا
دڙين.

ئهقه و چهندين سيمو ساخهتئين ٿيانا ب سهخت و زهحهته ئهقه
خيڙانه تيڊا د بورن ڪو ب چند بهريهرا ناهيٽه بهس ڪرن...
ل قيڙي يا گرنگه لايهنيڻ پهيوهنديدار ههر چ زوتره خواه ل ئهقي
ئاريشهبي بڪهنه خودان و ئهقان خيزانا ٿ ئهقي گرفتاريئ رزگار بڪهن،
ئيڪسهر پشتي چارهسهرى بو ئهوان تيٽه ديٽن ئهو ئاقى بين ب
ڪارئينان و نووڙهنڪرن ٿ لايئ ڪومهتي هه چ وهڪو مفا وهرگرتن يان
ٿي ري گرتن ڪو ديسا هندهڪ ڪهس قهست بڪهني ب مهره ما مفا
وهرگرتني... ديسا پيدفي يه دووچوون بيٽه ڪرن بو ئهو ڪهسين بو
مهره ما مفاو قازانجهڪي هاتين د ئهقان ئاقاهيان دا و ٿخهڪي دي يئ
ههڙار و بي دهستهلات بين جودا ڪرن..

هوون هزر بڪهن 20-30 خيزان د ئيڪ ئاقاهى دا بن دي چند
ئاريشهبين بهرچاڻ و نخافتى ههبن !!

که سین خودان پیدایی تابهت و نه رکی حکومه تی و جفاکی

د ناف هر جفاکه کی دا هندهک کهس یین ههین شیانیان وان یین میسکی
یان جهسته یی کی مترن ژ که سین ئاسایی و ئەف چهنده دبیته ریگر کو
بشین ب نه رک و کارین خو یین سروشتی رابن و پشکار بن د ژیان
گشتی دا.

ل هندهک حاله تان دا نه ب تنی ئەف جوره کهسه پشکاری کار و
ژیانا ئاسایی یا جفاکی نابن، به لکو خو ژ ئەفی چارچوڤه ی قه دکیشن
یان ژی جفاکی ئەو تیگه هشتن نینه ب شیوه یهک سروشتی ئەوان
وهرگریت و د ناف خو دا هه مبیژ بکهت. نمونه بو که سین په ککه فتی ژ
دهست و پی یا، نابینا، کهر و لال، ب ناف سالقه چووی، زاروین
تالاسیما- یین کو خونا وان بهردهوام خراب دبیت، ئیفلیجا میسکی،
مه نغولی... هتد.

ل فیرونی قالا هی یهک و دوراتیهک د ناقبه را جفاکی و ئەقان که سان دا
پهیدا دبیت و دبیته ئەگه را وی چهندی کو تیکه لی و په یوه ندیین وان
سنوردار بن و ژ چارچوڤه کی بهرته نگ دهرباز نه بن، ئەف چهنده ژی
دی بیه ئەگه ری په یدابوونا گریین دهروونی و ههست ب کی ماتیکرنی
و نه ئارام بوون و نه کونترۆل کرنا دهروونی و کهرب و توره بوون ژ
جفاکی.

ژ بهر ئەقی چەندی حکۆمەتین وەلاتین پێشکەفتی هزرەکا باش د
رهوشا جفاکی و دەروونی یا ئەقان کەسان دا کریه و هەر پێدقیهکا
ببیتە هاریکار کو رهوشا وان یا جفاکی- دەروونی خۆشتر بکەت بۆ
پەیداگریه ، بۆ نمونە:

– ل سەر جاددا و ویسنگههین راوهستانی و ل مارکیتا و ل ناف
شەمەندەفر و ئوتۆبیسا و رێستوران و جەین گوزاری و ل هەموو دام
و دەزگههین میری و یین گشتی، جەین تاییهت و گۆنجای بۆ قان
جوره کەسان تەرخان کرینه.

– پشتهقانی و هاریکاریا مادی کو هەموو پێدقیین وان پی دابین بین.

– پەیداکرنا خیزانا پی گوهور بۆ ئەو زارۆیین د ژیانەکا نەئارام و
مەترسی دا دژین و هەروهسا بۆ کەسین ب ناف سال قەچووی یان
پەککەفتی کو ئەف خیزانه د چارچووقی خیزانی دا چاقدیری یا وی
بکەت وەکو ئەندامهکی وی خیزانی بەرامبەر هاریکاری یا حکۆمهتی بۆ
وی خیزانی و هەروهسا بەرههفکرنا کادری بسپوری جفاکی- دەروونی
و ساخلهمی کو بەردهوام سەرەدانا ئەقی کەسی بکەت ل ئەقی خیزانی.

نوکه ئەف سیستەمه ل وەلاتی سویدی تیتە پەیرهوکر و هەر ژ سالیین
حەفتی یان ئەوان دەست ژ سیستەمی قە حەواندن و خودانکرنا ئەقان
جوره کەسان بەردایه ل جەین تاییهت ، ل جەه ئەوان جەین تاییهت
خیزانا پی گوهور یا کو مه بهحسگری هەلبژارت.

—دیسافه ژ لایحی ناف لی کرنی ل ئەفان جوره کهسان ل وهلاتی سویدی و وهلاتین دی یین پیشکەفتی هەر زوو هزر د وی چەندی دا کرن چەند نافی نهخۆش کارتیکرنا خو یا نیگەتیی ل سەر دەروونی کهسی هەیه ب تایبەت کهسین ژ ئەفی جورئ مە بەحس کری لەورا گۆتنا کهسین خودان پیدفیین تایبەت ل جهی هندی کو بیژنی سهقهت، کهر، کوره... هتد.

ژئەجامی ئەوی رهوشا تایبەت و کاودانین سهخت و دژوارین ب دریزاهی یا سالان وهلاتی مە بههرا دهربازبووی ئەقروکه ب هزاران ئەف کهسین خودان پیدفیین تایبەت ل وهلاتی مە تینه بهرچاف، زیدەباری زارویی سەر جاددا و یین بی سه میان یان کهسین ئاریشهیین میسکی هەین... نه ب تنی بو خو دبن ئاریشه، بهلکو باری گران پتر دکەفیتە سەر ملین وی خیزانی یا کو ئەف کهسه تیدا ئەندام.

ئەفجا باشتترین ریک کو حکۆمەت و دام و دەزگەهین په یوه نیدیادار(ب تایبەت وهزارەتا کار) بگرن بهر، ئەوه هزر دانانا نهخشه و پرۆژەیین دریزخایەن و بهرفره و ههچهرخ دا بکن بو چاره سه رکنا رهوش و ئاریشهیین ئەفان کهسین خودان پیدفیین تایبەت.

پشتهفانیکرنا خیزانین وان ژ لایحی مادی فه زیدەباری پشتهفانی یا ساخلهمی و جفاکی و دەروونی.

ژنا بهردای ئیک چاره‌سەری و سەد ئاریشه !

هەرچه‌نده بهردان(تلاق) وه‌کو دیارده، د ناڤ هه‌موو جفاکان دا هه‌یه هه‌ر وه‌کو چه‌وا هه‌ڤزینی و پیکئینانا خیزانی دیارده‌یه‌کا جفاکی یه، هوسان بهردان ژێ دیارده‌یه‌کا جفاکی یه: ژ لایێ یاسایی ڤه ب مارامانا دووماهی ئینانه ب گری به‌سته‌کی (هه‌ڤزینی یی) ل ناڤه‌را دو لایه‌نان (ژن و میڤ) د گه‌ل دیار کرنا ئه‌رک و مافی‌ن هه‌ر لایه‌کی به‌رامبه‌ر یی دی ب تاییه‌ت هه‌که‌ر خودان زارۆک بن..لی بابته‌ت دناڤه‌روکاخۆدا نه‌ ب ئه‌ڤی ساده‌یی یه.

ل ئه‌ڤان شه‌ش مه‌هین بوری یین 2010ی هنده‌ک ژماره‌ و ئامارین سه‌رنج راکیش ژ دادگه‌هین مه‌یین هه‌ریما کوردستانی ده‌رکه‌فتن ل سه‌ر ریژه‌یا به‌ردانی ل ناڤ جفاکی مه‌دا:

– ل قه‌زا سو‌ران (کو تیته‌ هژمارتن ده‌ڤه‌ره‌ک خودان سیسته‌مه‌ک جفاکی یی ب هی‌ز و پیکڤه‌ گری‌دانه‌کا موکوم، تا راده‌یه‌کی نه‌که‌فتی به‌ر پی‌لین جیهانگیری یی و ته‌کنه‌لوژیایی) ب تنی ل ئه‌ڤی ده‌ڤه‌ری د ماوی شه‌ش هه‌ڤین ئی کی پتر ژ (53) حاله‌تین به‌ردانی چی بوینه .

– ل سه‌نته‌ری پارێزگه‌ها ده‌ۆکی د ئه‌ڤی ماوی دا (شه‌ش هه‌یقان) پتر ژ (173) حاله‌تین به‌ردانی چی بوینه.

–هه‌ر ده‌ڤی ماوه‌ی دا ل دورین(1600) حاله‌تین هه‌ڤزینی یی چی بوینه –ئانکو به‌رامبه‌ر هه‌ر(100) حاله‌تین هه‌ڤزینی یی (10) حاله‌تین به‌ردانی چی دبن ..هه‌لبه‌ت ئه‌ڤه‌ ژێ ریژه‌یه‌ک گه‌له‌ک بلنده بو جفاکه‌کی وه‌کو یی مه‌ هیشتا خو ل به‌ر ده‌رازی‌نکا جفاکی هه‌ڤه‌رخ و مؤدی‌رن بزانیته‌..

د نافع ئهف حاله تين بهرداني ريژا پتر (80%) هه قزينين گهجن و دهمه ك كورت لژيانا هه قزيني يي دگه ليك بوراندينه.. هه لبهت ئه فان وهكو پيدقي ژ بهري گريبه ستا هه قزيني يي ئيك و دو نه نياسی يه كو شاره زای ل هه موو لايين ژيانا ئيك و دو بين ..

د نافع ئه فان (1665) ئافره تين گريبه ستا هه قزيني يي كرين ب تني (15) ژي ئه ون يين كو بهرداي (مطلقه) ئانكو ل قييري بو مروقي ديار دبیت كو چانسسي ئافره تا بهرداي بو شوكرني ب تني (1%) هه رچ نه بيت د نافع ئهفي نمونا مه به حس كری كول هه يقين 1/6/2010 ل دهوك رووداينه.

ئاستهنگ و ئاريشين ژنا بهرداي د نافع جفاكي مه دا: هه رچه نده وهكو ل به راهيكي مه ديار كری كو ئهف (بهردانه) وهكو هه لوه شاندا گريبه سته كي يه دنا قبه را هه ردو ئالي يان دا (ژن ومير)، لي بابته ب ئهفي ساده يي يي نينه و كارتيك رنه كا جفاكي سايكولوجي يا مه زن ل سه ر هه ردو ئاليان هه يه، ب تاييهت ئافره تي و زاروكان، هه كه ر خودان زارو بن و له ورا خودايي مه زن ب ته حلترين تشتي حه لال ل قه له م دا يه.. د جفاكي مه يي كورده واري دا زيده باري شكه ستنا دهرووني بو ئافره تا بهرداي، ئهف ئافره ته د كه قيته بن زولمه كا دي يا جفاكي و كو پتري يا وان ب هه موو دريژاهي يا ژيي ماي ژي دبن قورباني ئهفي زولما جفاكي وهك:

د كه لتوري كوردي يي كه فن دا ب چاهه ك كي م و نزم به ري خودان (حه فت جار ره فاندی به، نه جاره ك بهردايي به)! -يا ب كي ر يي ئيكي نه هاتي ب كي ر يي دوي ژي ناهيت!

و ژ لايي مافين ياسايي ژي قه هيچ هاريكاري و پشته فاني و ماف بو ئهفي ئافره تا بهرداي د ياسايين مه دا نه هاتي يه كرن يان وهك

پهیدا کرنا دهلیقا کاری. -ههروهسا و ژ بهرنه بوونا پشته قانی یا یاسایی ب شیوین جورا و جور ئەف ئافرهته تیتته ئیستغلال کرن. ئەف سهردهری یا نه پهوا د گهل ئافرهتا بهردای دهیته کرن، ل دههکی ههکهه ئەم بهری خو ب دهین رینماو و سه ربؤرا ئایینی ئیسلامی دی بینین دی بینین ب رهنگه کی دی واقعی ئەقی ئنی نیشا مه دهن بی ی کو ههست ب هیچ کیماسی و گری یهکا دهروونی، جفاکی بکهت و بهرچاقتین نمونه بو ئەقی راستی یی ئەوه کو پتری یا هه قزینین پیغه مبهری مه (س،خ) و هه ر چار خهلیفا ئافرهتین بیژن ئانکو بهردای بین.

بازیر بنگه‌هی مملانی و هه‌فرکی یا جفاکی

هه‌رچه‌نده ل دووڤ تیگه‌هی زانستی و نیشته‌جیبونی و پیقه‌رین نوو بۆ پیناسا باژیری، چی دبیت پتر یا جهین ئاکنجیبوونی یین مه‌زن و به‌رفره ل هه‌ریم کوردستانی یین کو ئەم دبیزنی باژیر ل دووڤ پیقه‌رین مه‌ ئاماژه پی کری نه‌هینه هژمارتن باژیر به‌لکو گۆندین مه‌زن و خه‌لکه‌کی مه‌زن و تیکه‌هل یی لی خرغه‌بووین، چونکه د بنه‌رهت دا پاشمایئ ئەقی خه‌لکی بۆ بنگه‌ه و سیسته‌می جفاکی و گوندیاتی و خیله‌کی دزقریت ئەقجا 20 سال یان 40 سال ب سهر ئەقی گه‌ورینی قه‌ دهرباز بووینه، ئەو نه‌ گرنگه یا گرنگ ئەوه کو هیژ ئەف کسه د ناقبه‌را دو کهلتۆر و دو سیسته‌مین جفاکی یین ژیک جودا دژین و ئەف چه‌نده ژی وه‌ک دۆرۆیاتی (ئیزدواجی) یه‌کی ل ده‌ف په‌یدا دکه‌ت، ل هنده‌ک ره‌وش و بارو دۆخین چه‌ز و به‌رژه‌وه‌ندی یا وی بخوازیت دی خو ب کهسه‌کی سفیل(مه‌ده‌نی) و تاکره‌و ده‌ته نیاسین و ل هنده‌ک ره‌وشین دی دا دی بۆ خو باب و بابکالک و ئویجاخ و عه‌شیره‌کا ب هیژ هه‌لبژیریت! ب تایبه‌ت ئەگه‌ر ئەو ره‌وش پیدقی نیشاندانا هیژ بیته‌.. ئەقه‌ یه‌ رۆیی جفاکی ئەقرو و ساخله‌ت و سیمایی تاکئ ئەقی جفاکی کو د قوناغه‌کا قه‌گوه‌ازتنی دا (المرحله الأنتقالیه‌)را دهرباز دبیت .. ئەقی قوناغی دا مروڤ دناقبه‌را دو قوناغین ژیک جودا دژیت و گه‌له‌ک جارن جه‌سته‌یی مروڤی ل قوناغه‌کی یه‌ و هزر و هه‌ستین وی یی ل قوناغا به‌ری (مه‌به‌ست ئەوین ل قوناغا ئیکی و جفاکی گوندی ژیاين و هاتین دناڤ قوناغا نوو دا)، و ئەف چه‌نده نه‌خۆشی یه‌کا جفاکی کو دبیزنی نامووبون)

الأغتراب) بؤ هندهك ژ ئەوان كهسان چي دكهت ييت كو نهشين خو د گهل كهتواري نوو ب گونجين .و قوناغا پشتي 1975 و كاكلرنا گوندين كوردستاني و قهگوهاستنا خهلكي ب زوري بوناڤ باژير و باژيركان ب شيويههك بهرفره ئەف حالته ل دهف خهلك مه پهيداكر.. ههلبهت كومهكا فاكتهرو ئەگهراڻ مروفي ل ناڤ ئەفي ژينگهها باژيري ئالوز و نهئارام دكهڻ ههچهنده ههكهر ژ ئاليي ماددي قه ههقبهركرن د گهل ژيانا گوندي بيته كرن ئەف كههسته و خزمهتين ل بهر دهست ل باژيري ژ لايي چهندي و جوري قه(الكميه والنوعيه)ژيين ل گوندي پترن، لي سههه رايي ئەفي چهندي ئەف خهلكه (مههسته يي باژيري) پتر يي ئالوز و نه ئارامه ژ لايي دهرووني قه، ئەف چهنده ژي قهدهگهريت بؤ ئەگهريڻ ل خواري ديار:

1-جوداهي يين ئابوري و جفاكي ل باژيري پتر ل بهر چاقڻ و د لهزاتي يهكا بهردهوام دانه، ئاقاهي يين مهزن و زهنگينين مهزن.. كو پوژانه ل بهرچاقڻ و ئەف چهنده ژي نهئارامي يهكا دهرووني و ههسته ب زولم لي كرن ل دهف خهلكي ههژار و ناقنجي پهيداكهت «ههتا ئەگهه نهپيدفي ژي بن»..وهك جفاكناسي عيراق يي ناقدار (علي الوردي) دبيژت: ههسته كرن ب زولمي ژ زولمي نهخوشتره !

وجفاكي گوندي ههسته ب ئەفي چهندي نهذكر ژ بهر كو ئاستي ئابوري يي ههموويان تارادهيهكي نيزيكي ئيك بؤ و ههروهسا گهورينين پله و پايا جفاكي گهلهك هيدى بون و نه بلهز ..

2-زیدهبوونا ههوجهيي و پيدفين خهلكي باژيري: ئەف پيدفي يه پوژ بؤ پوژي زيدهتر لي دهين، ههلبهت ئەفه ژي دبيته ئەگهري نه ئاراميي و ل دهف ئەفي خهلكي ب تاييهت تشتي كه مالي .

3-نهبيننا پشتهفاني يا روحي و جفاكي: ژ بهر كو ل باژيري شيوي پهيوهنديا كهسان فهريمه و ل سههه بنهمايي بهرژهوهندي يي يه ب قي

رهنگی گيانئ هاريكاري و پشته قاني بو ئيك و دو به ريف كيم بوون
دچيت.

ب قى رهنگی ژينگه ها باژيري زهمين خو شكه ر و هاريكاره بو پهدابينا
هه قركى و مملانى يا جفاكى و هندی پيدقى يهك بو بين دابين كرن دئ
هه سكه ت هيشتا دو پيدقى يين دى بو نه هاتينه دابين كرن!

مشه ختبون بو ژ دهرقهی وهلاتی.. و ئاریشین خیزانا مشه خت

دیاردا مشه ختبونئ ئیکه ژ دیاردین جفاکی یین کهفن، چ ل سهر ئاستی کهسی یان گروپ و کووم ب ههر دو جورین خوڤه، یان ناڤخوی کو د ناڤ سنورئ وهلاتی دا روو ددهت ب تایبته ژ گوندان بهرهب باژیران، جورئ دوی مشه ختبون بو ژ دهرقهی وهلاتی کو ل قیئرئ مه بهستا مه ئەف جورئ دوی یه و ئەف دیاردا ل ناڤ جفاکی مه پهیدا بوی وخه لکهکی زور قهستا ژ دهرقه کری و تا پادهیهکی ئەقرو ل فی جفاکی مه (ههریما کوردستانی) - کهسهک نینه کو ئیک ژ کهس و کارین وی ژ دهرقهی وهلاتی نه بیت..

- قوناغین مشه ختبونئ بو ژ دهرقه - بهرچا فترین قوناغین مشه ختبون خه لکی بو ژ دهرقهی وهلاتی و بشیوهیهک بهر فرده و ریکخستی ئەف سی قوناغین ل خواری نه :

- قوناغا 1974-1975 و مشه ختبون بهر هف ئیرانی و ژ ویئرئ بو ئەوروپا، ههلبهت ئەف مشه ختبون نه د کاودانهکی سهختی سیاسی، ئابوری دا روودا و ل سهردهمی شورهشا ئەیلولی کو ب دهان هزار خه لکی مه مشهخت و پهنا بهر بوو و ل باژیر و ئوردیگایین پهنا بهری یی ل ئیرانی ئاکنجی بوون، و د ئەفی ماوهی دا و ههتا سه رهلدا نا 1991 هژمارهکا زور ژ ئەفی خه لکی قهستا وهلاتین ئەوروپی و روژ ئاڤا کر..

- قوناغا 1988 و ئەنفالین رهش و مشه ختبون بهرهب تورکیا، دیسان د ئەفی ماوهی دا ب هزاران خه لکی مه ژ بهر زوالم و زورداری یا

دوژمنی قهستا سنووران کرن و ب تایبته ل تورکیا ل کهمپین په نابهران ئاکنجی بوون، ئەقی رهوشی ههتا سه رهلدانا 1991 و پشتی سه رهلدانی ب چهند هه یقه کان قه کیشا، دیسان د ئەقی ماوهی دا هه ژماره کا زۆر ژ ئەقی خه لکی قهستا وه لاتین ئەوروپی و ئەمریکا کرن و ل ویرئ وه کو په نابهر هاتن وه رگرتن.

—قوناغا پشتی سه رهلدانا 1991ئ و ههتا نوکه یا بهردهوامه، هه رچه نده مه چ ئامارین دروست ل بهردهست نینن ل سه ر هه ژمارا ئەف که سین پشتی 1991ئ مشهخت بووین و وه لات بجه هیلاین لی ته خمین تیه کرن کو به رفرهترین قوناغا مشهخت بوئی بیت و ب سه دان خه لک ب خوڤه گرتینه و ئەقه ژی د چهند قوناغین جودا جودا دا روودا ل دهستیکی ل بهارا 1991ئ و ژ ئەنجامی ره قا مه لیونی بو توخیبین ئیرانی و تورکیا و ئاکنجی بوون لکه مپین په نابهرا و لدووف هه ژماره کا زۆر ژ ئەقی خه لکی وه کو په نابهر ل وه لاتین روژناقا هاتن وه رگرتن .. و دیسان د ناقبهرا 1991-1996 هه ژماره کا زۆرا خه لکی د گه ل ده زگه و ریکخراوین بیانی (ئهوین ل کوردستانی کار دکرن) کار دکرن ژ لایئ دهوله تین ئەقان ده زگه و ریکخراوان قه هاتنه قه کیشان و مافی په نابهری یئ وه رگرتن، په نگه ئەف کریاره ب رهنگه کی یان ئیکی دی تا ئەقرو یا بهردهوام بیت.. دیساقه شیوی سیئ و ژ ئەقان ههردو شیوین دی به رفرهتر خه لکه ک پی مشهخت دبیت ئەف رهوشا پشتی سه رهلدانی پهیدا بووی کو بو ئیکه م جار خه لکه ک بشیت ژ (ئیراقی) ده رکهفت و (وهک تاوانبار نه هیته هژمارتن) خه لکه ک پالدایه هه ر ژ 1991 و ههتا ئەقرو و بریکین جودا جودا قهستا ژ ده رقه بکه ن ب تایبته د ناف ته خا گه نجان دا.. و هه ر چه نده ریکا چونئ نه یا قالا بو ژ ئازار و مه ترسیان .. ئەگه رین ئەقی مشهختیونی:

–ب شیوهیهک گشتی ئەگەرین مشهختبوونی ئەقین ل خواری نه ،
سیاسی، ئابوری، جفاکی، کهسی، چاف لی کرن ..و ئەقال ولاتئی مه
ژی پروودای نه قهدهره ژ ئەقی چهندی ههر چهنده فاکتهری سیاسی و
زولم و زورداری یا دوژمنی ب پلا ئیکی تیت کو خه لکهک پالداي
ولاتی خو و باب و باپیران بجه بهیلت و قهستا ولاتهکی بیانی
بکته!

کارتیکرنا مشهختبوئی ل سهر خیزانا مشهخت: ههلبهت مشهختبون
کومهکا ئاریشان بو تاک و خیزانا مشهخت پهیدا دکهت و بتایبهت ل
قوناغا دهستیکی و نهخاسم ژ ئالیی دروونی جفاکی قه وهک:
–نهگونجان د گهل جفاکی نوو (دوکهلتورین ژیک جودا ب تایبهت ژ
ئالیی رهوش و ئایین و عادات و تهقالیداقه)..

–ههست ب ناموبوئی(ئیغتراب) جهستهیی وی ل ولاتهکی یه و هزر و
گیانی وی ل ولاتهکی دی یه ، ئەقه ژی وهک نهخووشی یهکا جفاکی
دهرونی یه.

پهیدا بوونا نه ئارامی و ئاریشان د ناقبهرا ئەندامین خیزانی دا ب
تایبهت ل ناقبهرا بابی و زارویین گهنج دا (کچان) و هندهک حالهتان
دا د ناقبهرا زهلامی و ههقژینا وی دا ..پێژهیهک زور ژ ئەقان زارویین
گهنج ئامانین قهگرن ولاتی (ههتا ب سهردهان ژی)!

و ئاریشا ژ ههموویی مهزنتر زیدهباری ژ دهست دانا کهلتوری خوئی
نهتهوی و جفاکی(مهبهست ژئ ئالیی باش یی قی کهلتوری یه) ئەف
خه لکی مشهخت سال بو سالی ژ ولاتی خو قه د قهتیت ههتا دهمهک
تیت نهقی یین وان ئاخفتنهک کوردی نهزانن و بیژن باب و بابیرین مه
کورد بون!

ژناب د کهلتوری مه یی جفاکی دا

گه لهک هزر و بۆچوون ل دهف مروقی هه نه، د سه ری مروقی دا د چاندینه و مروف حوکمی ل سه ر دکه ت ب ئه ری نی (ایجابی) یان نه ری نی (سلبی) بیی کو مروف ب شیوهیه ک لوژیک و عهقلانی هزرا خو تیدا بکه ت کا تا چ راده ئه ف حوکمی مروف دده ت یی راسته یان یی خه له ته، چونکو ئه و تشته هه ر ژ زاروکی نی ژ لایئ ژینگه ها جفاکی یا مروف د ناف دا په روه رده بووی یی ل سه ر مروقی هاتیه سه پان دن و بوویه پشکه ک ژ که سایه تی یا هزی یا مروقی، زه حمه ته ک مه زن و وه خته ک دریتژ بو دقین هه تا کو ئه ف دیتن و هزرا جفاکی بیته گوهورین.

د زانستا کومه لناسیی دا دبیتژنه ئه قی جوری هزرکنا شاش و حکوم کرنا پیش وهخت ل سه ر تشتان STREOTYPE یان ژی ب عه ره بی (الأفکار المسبقه)، ئانکو بیی کو ئه م هزرا خو د تشته کی دا بکه یین حوکمی ل سه ر ددانین، ژ بهر یین ل به راهییا مه ئه ف تیگه هه هوسا نیشا مه دایه!

بابه تی ژنابی ئیکه ژ ئه فان بابه تان یین کو پیش وهخت حوکم ل سه ر ئه قی ئافره تی تیته دان ب نه ری نی کو ژنه کا توند و دل رهق و بی وژدانه به رامبه ر زارو یین هه قژینی خو یین کو ژ هه قژینا به ری وی بو مایین، ب تایبه ت هه که ر ئه ف زارویه هیشتا دژییه کی بچووک دابن و دایکا وان ئه مرئ خودی کر بیت.

د دهرحه قی ژنابی ژی دا دکه لتوری مه یی جفاکی دا چه ندین گو تن و پیگو تک هاتینه رستن (ژنابی کافر بابی)!(ژناب چ جار نابیت

دایک). زیدهباری ئهوان چيروکين کو (دو زاروین خوشک و برا ههبوون و ژنبابی هنارتن چول و چیا و گوئی نه زقرن ههتا هوون ئه و کههرکا ژ پهزی قه مای و بهرزهبووی نه ئینن نه قه گهرن مالی، ئه و ژی چوون و کههرکا خو نه دیت و ژ ترسیت ژنبابی دا نه ویران بزقرن مال و بو خو دوعا ژ خودی کرن ئهوان بکته دو تهیر و بالنده و بهردهت ئاسمانا، خودی ژی دوعا وان بجه ئینا و ههر دو کرنه تهیر و ههتا نوکه دهمی مروقی گوه لی دبیت دبیزن ئیک و دو ته دیت) و چه ندین چیقانوکی دی کو په رهنکه د کهلتوری پتری یا ملهتان دا ههبن و ههر ئیک ب شیوهیه کی قه دگیریت، ناقه روک زولم و زورداری یا ژنبابی یه بو زاروین زهلامی وی ئه وین ژ دایکه ک دی.

ل قیری پسیاره ک تیتته مهیدانی، ئه ری ئه گهر مروق چه ندی باش بیت و نیهتا باش هه بیت به لی د چاقین دور و بهران دا مروق ب خراب بیت ته ماشاکرن، وی دهمی دی رهفتارا مروقی یا چهوا بیت؟

گه له ک جارن ئه ف دیتنا خراب و حوکمی پیش وهخت خودانی پالدهت رهفتارا خراب و نه دجهی خودا بکته، دبیزیت ماده م ههر ئه ز د چاقی دور و بهران دا خرابم مادی بوچی باشیی که م ماده م ئه ف باشی یه ب چ ناچیت!

د زانستا کومه لناسیی دا دبیزن پتری یا ئه ف که سین بو جارا دوی کریارا تاوانی ئه نجام دهن ئه وین ژ ئه فی جوری نه کو بی به لگه و بهانه یه کا رهوا جفاک ئهوان ژ خو قه دهر و کویفی دکته و ئه و ژی وهکو کاردانه قه یه ک (رد فعل) رهفتار و کریارا هه ف دژی جفاکی ب کار دئینن.

راسته دکالکا خودا چ ئافرهت جهی دایکی ناگرن بو زاروی، چونکو ئه و زارویه پارچه یه ک ژ جهسته و گیانی ئه فی دایکی یه و گو تنه کا کوردی هه یه (دایک و بابان کهس ژ خو خوشتر نه فین زارو تینه بن،

ئانكو مروقى ب تنى زاروئين خو ژ خو خوشتر دقین و قوربانى بو
ئەوان ددەت).

چ ئافرەتین دى نەشین جەھى دايكى بگرن.

لى ئەفە وئ چەندى ناگەھىنىت كو ئەف ئافرەت (ژناب) يا كو تیتە
دمالى دا گورگەكا دەف ب خوونە و يا هاتى ب تنى بو ئازار دانا
زاروڪا!

ل قيرى پولى سەرەكى و بارى گران دكەڤیتە سەر ملین زەلامى (بابى)
زاروكان) كو هەقسەنگى يەكى پەيدا بکەت كو هەڤژينا وى يا نوو
هەست بکەت ئەو ل جەھى دايكا زاروئانە و بچاقى بيانى نەھیت
تەماشەكرن، بو هەر رەڤتارەكا بچووك بەرامبەر زاروئان ل سەر بیتە
هژمارتن كو (ژنابە!) و ئەگەر دايك باوەر نەدكر.. و ديساقە ل سەر
وئ ژى فەرە فەرق و جوداهى يى نەكەت دناقبەرا ئەقان زاروئان و
زاروئين خو يين پاشەرۆژى، چونكو ئاريتشا سەرەكى ژ ئەڤى خالى
پەيدا دبیت دەمى ئەف (ژنابە) دبیتە خودان زارو و ب زاروئى خو
ڤەمژول دبیت و ئەف زاروئين دى پشت گوە هاقىژيت يان وەكو بەرى
پووتەى يى ناكەت هينگى دەرزهكا مەزن و دلتهزين دكەڤیتە ئاقاهيى
خيزانى و ئەف زاروئين بى دايك هەست ب كيماسىي و بى سەميانىي
دكەن ب تايبەت دەمى ل بەر چاقين وان ئەف دايكە گرنكى يى پووتە
پيدانى پتر بزاروئى خو دكەت، ديساقە ل قيرى ژى پولى سەرەكى بو
سەميانىي خيزانى (بابى) دزڤريت كو ئەقان سى لايەنا ليك نيزيك
بکەت بىي كو كەس هەست بکەت ئەندامى پلە دوپە د ئەڤى خيزانى دا!

دهمی کچ خواترا خوژ مالا بابی دخوازیت!

ل جقاتهکی سوحبهتا مه ل سهر خیزانی و پیکئینانا خیزانی و پهرودهکرنا زاروئیان و ئهرکی دایک و بابان بهرامبهر زاروئین وان بوو، ماموستایهکی گۆت ئهری هوون دزانن نهخوشتترین روژ ل دهف دایک و بابان ئهوه دهمی کچا وان شوو دکهت و خواترا خوژ ئهوان دخوازیت، ههر ل سهر ئهقی بابتهی بهری چهند روژان ماموستایهکا ئافرهت کوژ بهری چهند سالان شوو کری یه، گۆت بهلی وهکو کچ بو من ژنی نهخوشتترین روژ بوو کو ئهن خواترا خوژ دایک و باب و خووشک و برایین خو ب خوازم ..ههلبهت پسیار بکهی دی ههر ههستا خووشک و برایان ژنی ههر ب ئهقی دهربرینی بیت. ل ئالیی دی یی بابتهی، کهیف و خوشی یهکا مهزنه بو کچی و دایک و بابان و خووشک و برایان کو ئهف کچه گهشته هیقی یهکا سروشتی یا خو و سوباهی ئهو ژنی دی بیته خودان کهسایهتی یهکا سهربهخو و ئازاد و خیزانهکی پیک ئینیت.

کو ئهقه هیقی و ئومیدا ههر کچهکی یه و ههروهسا یا ههر دایک و بابتهکی یه بو کچا ئهوان مهزن کری.

لی بوچی ئهف حالهتی خهم و روندک بارینی ل پوژا خواتر خواستنی رووددهت، ههلبهت ئهقه ژنی تشتهکی سروشتی یه ژ بهر کو وهرچهرخانهکا مهزن و سهرانسهری یه دژیانا کچی دا کو دی (ژ کهتوارهکی ههموو ژیاننا خو تیرا بوراندی ب خوشی و نهخوشی فه) بار کهت بهر ب کهتوارهکی دی تا رادهیهکی بو وی نه دیار یان ژنی ههر چهوا بیت نهوهکو یا دایک و بابان کو بوویه پارچهیهک ژ گیان و کهسایهتی یا وی، ئانکو ئهگهرین ئهقی ههلچوونا سوزی (ئینفعالا

عاطفی) چ ژ لایی دایک و بابان قه یان ژ لایی کچی قه ، دزقریت بۆ
ئهفان خالین ل خواری دیار:

—وهکو زانایین جفاکی و دهروونی ئاماژی پی دکهن مروّف ب سروشتی
خۆ ژ گوهورینی دترسیت ، ئهفجا نه خاسمه گوهورینهک ب ئهفی
رهنگی کو بۆ ههتا ههتابیت. —ئهو قالاتی یا ئهف کچه ل دووڤ خۆ
دهیلت د خیزانا دایک و بابان دا.

—ئهگهر دایک و بابین ئهفی کچی کهسین ب ناقسالقه چووی بن یان
پهککهفتی و کیم شیان بن یان ژی خووشک و برایین بچوویک ههبن و
پیکقهگریدانهکا موکوم دگه لدا ههبت و ئهو پیدئی مانا وی بن ، د ئهفی
حالهتی دا ئهو ههست ب گونههـ و ئازارا و ژدانی دکهت (تأنیب
الضمیر) دکهت ، ههقناسینهک کیم د گهل مالازاقای ههبت و بدروستی
ههموو سهروبهری ژیانان وان و سروشت و کهسایهتی یا وان نهزانن.

ئهفه و چهندین ئهگهرین دی کو دبن پالدهر دهما کچ شوو دکهت و
خواترا خۆ ژ کهس و کارا دخوازیت ب ئهفی پهنگی وهکو نیف تازی
یهکی ل دووڤ خۆ د هیلت ، ههچهنده بۆ رۆژهکی ژی بیت ههچهنده
ل رهخی دی یی وینهی کهیف و شاهی یه کو ئهفه دو کهس ب هیقی و
ئومیدین خۆ گههشتن!

و ئهفه وهکو دبیژن سوننهتا ژیانانی یه.

لی ب ههپ رهنگهکی بیت ماوی ئهفی ههلهچۆن و دهربرینا ههستا سوزی
یی کیمه و پۆژ بۆ رۆژی کیرقی وی تیته خواری ههتا کو جهی خۆ یی
سروشتی دگریت و ئهف کچا هه (بووک) د گهل د (مالا زاقای) خۆ
دگونجینیت و بسهر سنج و رهوشت و بهایین وان یین جفاکی
ههلدبیت.

و تشتی گرنګ د ئەڤی قوناغی دا (یاپشتی شوو کرنی) ئەوه کو:
سه‌ره‌دانین به‌رده‌وام ل ناقبه‌را هه‌ردو خیزانان دا به‌رده‌وام بن ب
تایبه‌ت ل قوناغا ده‌ستپیکي .

– ب شیوه‌یه‌کی نه‌رم و هیدی هیدی (تدریجی) سه‌ره‌ده‌ری ژ لایمی مالا
زاقای ڤه د گهل ئەڤی کچی (بووکا وان) بیته کرن و هزر نه‌که‌ن ل
ناقبه‌را شه‌ف و روژان دا دی عادات و ته‌قالیدین وان گریته به‌لکو
وهخت بو دڤیت.

– ریز ل بها و ره‌وشتین وی بیته گرتن یا کو پی هاتی په‌روه‌ده‌کرن.

کهلتوری لیبورینی و ژینگه‌ها جفاکی

بی گومان هەر ره‌وشت و په‌فتاره‌کا ل ده‌ف مروّقی هه‌ی ژ ئەنجامی کۆمه‌کا فاکته‌ریڤ جفاکی، په‌روه‌رده‌یی، ئابوری و ره‌وشه‌نبیری... هتد په‌یدا دبیت، ب تایبته فاکته‌ری ژینگه‌ها جفاکی یا مروّف ژ زاروکیڤی تیدا هاتی هه‌مبیزکرن و په‌روه‌رده کرن، تا راده‌یه‌کی زانایه‌کی جفاکی دبیت بۆ من سی زارویان بینن و ئەز دئ هەر ئیکی ب په‌نگه‌کی په‌روه‌رده‌که‌م کو ل پاشه‌روژێ ئیک ژ ئەوان ببیت دختور و ئیک ببیت مروّقه‌کی دیندار و ژ خودی ترس و ییدی ببیت مروّقه‌کی شه‌رانگیز و گونا‌ه‌بار.

ل قیری ئەف زانایه‌ گرنگی یا سه‌ره‌کی دده‌ت ئەو ژینگه‌ها جفاکی یا مروّف ژ زاروکیڤی د ناف دا هاتی په‌روه‌رده‌کرن و جورێ ئەوان مورال و ره‌وشت و به‌اییڤ جفاکی یین کو ژ لایڤ ده‌ور و به‌ری دا بسه‌ر که‌سی دا تینه‌ سه‌پاندن ل پاشه‌روژێ (بیی کو هه‌ست ب باشی و خرابی یا وی ره‌وشتی بکه‌ت) ئەف چه‌نده دبیته‌ پشکه‌ک ژ کیانی وی یی جفاکی فسیولوجی.

هه‌لبه‌ت جورێ که‌سایه‌تی یا مروّقی ب ئیک یان چه‌ند فاکته‌ریڤ دیارکری قه‌ ناهیته‌ گریڤان به‌لکو ب ده‌هان بۆچوون و جورین قوتابخانین ده‌روونی، جفاکی و ئەنتروبولوجی (زانستا مروّقان، علم الانسان) هه‌نه و هەر ئیک ئەفی جورێ که‌سایه‌تی یی دزقرینیت بۆ ئەوی فاکته‌ری یان وان فاکته‌ریڤ ئەوان باوه‌ری پچ هه‌ین، ل فاکته‌ری ژینگه‌ها جفاکی، سروشتی یا کو مروّف د ناف دا په‌روه‌رده‌بووی دئ

مینیت فاکتھری سہرہ کی و ب ہیڑی کو تا رادہیہ کی مہزن کہ سایہ تی
یا مرؤقی د بوہڑینیت دقالبہ کی دیارکری دا.
بو راستی یا قی چہندی ژی سروشتی کہ سایہ تی یا مرؤقی ژاپونی یی
جودایہ ژ سروشتی کہ سایہ تی یا مرؤقی ئەفریقی، یی ئەفریقی یی
جودایہ ژیی ئەسکەندنافی، ئەقہ یا جودایہ ژیی ئەمریکی، ہوسان تا
رادہیہ کی مہزن جورئ کہ سایہ تی یا مرؤقی ب ئەوی ژینگہا جفاکی،
سروشتی یا مرؤف د ناف دا ہاتی پەرودہ کرن و مہزن بووی یا
گریدایہ.

لیبورین ژی ئیکہ ژ ئەوان ساخلت و رفتارین بہرز و بلندی ناست
بلندی یا کہ سایہ تی یا مرؤقی دیار دکہن و دووربینی و سینگ فرہی
و ہست نازکی یا خودانی دہن دیار کرن و تا رادہیہ کی د ہموو
ٹایین و رینمایین پیروژ دا مرؤف ہاتی یہ ہاندان کو ئەقی رہوشتی و
رفتاری پیرہو بکت و خودانین ئەقی رہوشتی ب کہ سین خودان بہا
و ژیہاتی تینہ بہری خودان، ئەگہری ئەقی چہندی ژی ہلبت بو
ہندی دزقریت کو ئەف رہوشتہ (لیبورین) فاکتہرہ کی ئافاکہرہ بو
جفاکی و کہسی و خیزانی ہرہوسا ل جہی کہرب و کینی دلنہرمیی و
ئارامی و خوشیی و ئیکگرتنی پیدادکەت، بہروفاژی رفتار و
رہوشتی تۆلقہ کرنی کو ژ بلی کہرب و کینی و و مالویرانیی و
ژیکفہبینی تشتہ کی دی ل دووف خو ناہیلت.

راستہ ہندہک بہایین جفاکی یین دبن فاکتہری گفاشتنی ل سہر کہسی
کو بو وی نہ یا بسانہی بیت گیانی لیبورینی پیرہو بکت لئ دەمی
ئەو بزانیٹ کو ئەف حەز و رہوشتی وی پالددت کو گیانی لیبورینی
قہبوول نہکەت نہ حەز و رہوشتہ کا سروشتی و خورستی یہ بہلکو
بیی ئیرادا وی جفاکی ل سہر سہپاندنی یہ وی دەمی دئ شیت ببیت
خودان بریار.

بؤ بابہ تی لیبورینی قہ کولینین بہر دہوام ل سہر جفاکین جودا جودا
بین مروقیہ تی ہاتینہ کرن و دئہ نجام دا ہہر ئہو راستی دیار بوویہ
کو پیکھاتا کہ سایہ تی یا مروقی یا جفاکی و دہروونی ژئہ نجامی وی
ژینگہ ہی یہ یا کو مروف د ناٹ دا خو دا ہہ میز کری پہیدا بوویہ:
خہ لکی وہ لاتہ کی روژہ لاتا ئاسیا چہند دوبہرہ کی و نہ خوئی ب
کہفیت دناقبہرا وان دا ئہو دو کہسہ ئیک و دو نائییشین بہ لکو ہہر
ئیک دی چیت دارہ کی ئینیت و ئہوی داری ل بہرہ کی دہت ہہتا کو دار
دشکیت و کہ لا وی دادریژیت.

ل جہہ کی دی دہمی نہ خوئی دکہفیتہ دناقبہرا دو زارویان دا دیسان
ئہو ژی ب شہر نائین و دہست نابن بؤ توندوتیژی بہ لکو ہہر ئیک
دی رابیت وینہیہ کی ب داری ل سہر ئاخی چی کہت (کو ئہقہ وینئ
ہہفرکی وی یہ) و لدووف را ب ئہوی داری دی ئہقی وینہی خراب
کہت، وہک دہربرینہک بؤ قالا کرنا کہرب و کینی.

نیزیکترین کەس بۆ مروۆفی .. مەزنتەرین هیژە

ئەو بازنا تیکهەلی و پەیوەندیی جفاکی یا کو مروۆف دناف دا دژیت ژ کەسەکی جودایە بۆ کەسەکی دی، جورئ ئەقی پەیوەندیی و هەروەسا هیژا وی بوویە جەئ گرنگی پیدان و ئەکولینان ژ لایئ زانا و تایبەتمەندیی جفاکی و دەروونی قە، ژ بەر کو لدمئ تووشبونا کەسی بۆ گەلەک گرفتاری و ئاریشن ئەگەر دزقریت بۆ نەبوون یان لاوازییا ئەقی تۆرا پەیوەندیی جفاکی (شبکه العلاقات الاجتماعیه). ل دەمی کەسەک تووشی ئاریشەیه کە دەروونی و جفاکی ببیت وەک نەخۆشی یا خەموکی یئ (کێبە) یان خۆقەکیشان ژ جفاکی (ئینتوایی) یان هەولا خۆ کوشتنی دابیت، یان ئاریشین ئالۆزی و نەگونجان د گەل کەسین دەرووبەر هەبیت، تشتی ل بەراهیی بۆ ئەقان کەسان هیته کرن وەکو پینگاڤا ئیککی یا چارەسەری یئ ئەووە کو دئ تایبەتمەندی جفاکی و دەروونی بازنەیه کئ ل بەر دانیت و دبیژیتی جەئ تە وەکو خالەکی یە دنیا ئەقی بازنەیی دایە و ل سەر تە پیدقی یە نیزیکترین کەس بۆ تە ل سەر ئەقی نەخشەیی دیاربکەت، ئانکو ل قیڕی دیار دبیت کو هەندەک کەس گەلەک نیزیکی ئەقی کەسینە و پەنگە نە خووشک و برا و خال و مام بن!

هەندەک کەس دووری ئەقی کەسینە هەرچەندە دبیت روژانە د گەل ئیک بن و لجههکی ژی کار بکەن یان ب کورتی ئەف کەسی نیزیک بۆ مروۆفی گرنگی یە کە تایبەت هەیه کو هاریکار بیت بۆ کەسی ل دەمی تووشی ئاستەنگ و ئاریشن دبیت کونترۆلی ل سەر خۆ بکەت و هزرین شاش

نهكەت و بريارين خهلهت نهدهت كو زياني بگههينيت خو و ههروهسا كهس و كارين خو زي.

ل دووڤ ئهوان قهكولينين ل سهر ئهوان كهسان هاتين كرن بين كو خو كوشتين يان ههولا خو كوشتني دايين، ديار دبیت كو پتری يا وان ئهون بين كو ئهڤ تورا پهيوهنديين وان بين جفاكي دلاواز يان زي بههر ئيك جار چ ههڤال نهههين.

ل ڤيرئ گرنكي يا ههبوونا ههڤالي بو مروڤي ديار دبیت، ب تايبەت ژ لايئ (مهعهنوي)ڤه، كو ئهگهر ب تنئ پشكداري يا خهم و ئاريشهيان مروڤ تيدا بكهت دي گهلهك ژ بارئ دهرووني يئ مروڤي سڤك كهت و دي بيهن فرههي يئ ل دهڤ مروڤي پهيداكهت و بهري مروڤي دهته ريكيين باش و گونجاي بو چارهسهري يا ڤئ ئاريشي و بهروڤاژي وي چهندي كو مروڤ خو ببينيت يئ ب تنئ!

ئانكو ههڤالهتي نهتشتهكي ب ساناهي يه مروڤ حيبهتي نهمينيت دهمي كهسهك بيژيت من ئيك يان دو يان سي ههڤال ههنه، ههڤال ب دريژاهي يا روژان و سهربوران دبیته پارچهك روحي ژ كياني مروڤي. لهورا زي ههر چ تشتي ههڤال بو ههڤالي بكهت نابيت مننهت و ل سهريئك ههسيب ناكهن د فلكلورو كهلتورئ مللهتان دا ب ديتنهكا بلند پيروژ ئهڤ ههڤهندي يا مروڤايهتي تيته ل قهلهم دان، د پهرتوكا كهلتوري يا هندي يا ب ناڤ و دهنگ (كليله ودمنه) دا هاتي يه(جان و مالي خو پيشكيشي ههڤالي خو بكه..و بشكورينا خو پيشكيشي ههموو خهلكي بكه.. و عهدهالهت و رهحما خو پيشكيشي دوژمني خو بكه!)، د ئهدهبي مهيي كوردي دا ههڤالهتي و قورباني يا مهومي و تاجديني بو ئيك و دو (د مهم وزيني دا) باشتريين نمونهيه كو ههڤالهتي د سهر بهرژهوهندي يا رايه.

ههتا نوکه دناق کوردین ئیزدی دا دیاردهیهک ههیه دبیزنی برایی
ئاخرهتی، ئەو ژێ ئەو ههقاله یی کول خوۆشی و نهخوۆشی یا دگهل
مرۆقی و پاریزهری ههموو نهینی و تشتی مرۆقی یه.

رٲقه بهرٲن ڊووقچونا توندوتٲڙى ٲى ڊڙى نافرہ تان و چہ نڊ تٲبٲنى ٲهڪ

ٲهٲدا بوونا ھر ڊياردهٲهڪا جڦاڪى ڊبٲته ٺهگهري ٲهٲدا بوونا ھنڊهڪ
ھزر و ٺالٲه تان بو ڊووقچون و ٲى رابوونا ٲٲنگاڦٲن تٲورى و ٲراڪٲى
ڙ بو ڊيار ڪرنا ٺهگهري ٲهٲدا بوون و بهر به لاف بوئا ٺهڦى ڊيارڊى ،
ٺهو ڙى ب مھرما نه ھٲلان ٲان ڪونٲرول ڪرنا ٲان ڙى ڪٲم ڪرنا ٺهڦى
ڊيارڊى.

ٺاڪامٲن وٲ ٲٲن خراب ل سھر جڦاڪى ، ھهلبهٲ ڙ ٺهڦان ٺالٲه تان
ڦه ڪرنا سهنٲهر و ڪولٲج و بنگه ھٲن ڊووقچون و ٲى رابوونا ڦه ڪولٲناٲه
ل سھر ٺهڦى ڊيارڊا توندوتٲڙى ٲى ڊڙى نافرہ ٲى ل ٺهڦان سالٲن
ٲشٲى سهر ھلڊانى ب شٲوهٲهڪى بهرچاڦ و مهٲرسٲڊار ڊ جڦاڪى مهڊا
به لاف بوٲه.

ھهلبهٲ ڊ ناڦ ٺهڦان قوربانٲانڊا ھه ڙمارهڪا زور ڙ ڪهسٲن بى ڪونه
ھه نه ٺهڪهر ڪونه ھهڪ ھه بٲٲ ڙى ھر جڦاڪى ب خو بهر ٲسٲاره ڙ
ڪونه ھا وٲ (ڊهم ڪچهڪا بٲسٲ سالى ڊهن ڪهسهڪى شٲسٲ سالى ،
ڪى بهر ٲسٲاره ڙ سهرداچوون و ڦارٲبونا ٺهڦى ڪچى ل ٲاشهروڙى ؟).
ھهلبهٲ ڦه بوونا رٲقه بهرى ٲٲن ڊووق چوونا توندوتٲڙى ٲى ڊڙى
نافرہ ٲى ل سهنٲهر ٲن ھر سه ٲارٲڙگه ھٲن ھرٲمى ڊ گهل ھنڊهڪ
ڦه زائٲن ب سهر ٲارٲڙگه ھان ڦه ٺٲڪ بو ڙ ٺهڦان ٲٲنگاڦٲن ٺهريٲنى و
ڊلخوشڪهر ڪو ڦه ڪرنا ٺهڦان رٲقه بهرى ٲان ببٲته ھارٲڪار بو ھر چ
نه بٲٲ ڪٲم ڪرنا رٲڙا ٺهڦى ڊيارڊى ڪو زٲانى ڊگه ھٲنٲٲ ڪهسى و
خٲزانى و جڦاڪى ب شٲوهٲهڪى گشٲى.

لی پشٹی دو-سی سالان ژ فہ کرنا ئہ فان ریقہ بہریان و ہسا دیارہ
 ہیشتا ریژا ب کار ئینانا توندوتیژی یی دژی ئافرہتی یا د زیدہ بوون
 دایہ و کیرفی کوشتن و سوتنی و خو سوتنی ہیشتا یی بلندہ، ئہ قہ ژ
 وئ چندی دیار دکہت کو ہیشتا فاکتہر و ہوکارین بہرہ لاف بوونا
 ئہ قی دیاردی یین ہین و ہیشتا ب ہیژن، مہزترین ہوکار ژ یان
 فاکتہر یی کہلتوری یہ (عادات و تقالید)، چونکو حوکمی ئہ فان (عادات
 و تقالید) گہ لہک ب ہیژترہ ژ حوکمی ئایینی و ہر وہسا یاسا و
 رینمایین ہہ قچہرخ ل سہر کہسی د جفاکی دا، ب تایبہت د جفاکہکی
 و ہکو یی مہ تہقلیدی و پاشدامای.

ہہلبہت ل باژیر و باژیرکین مہ یین کوردستانی ب دہان یان ژ ی ب
 سہدان ریخراو و سہنتہر وئہ نجومہ نین ب کاروبارین ئافرہتان قہ
 گریدای ہنہ یان ژ ی و ہکو ئہو دبیزن ژ بو خزمہت کرنا ئافرہتی و
 کیشہ و گرفتاری یین وئ ہاتینہ دامہ زراندن !

لی من قیا نفیسینا من ئاراستہ کری بیت بو ریقہ بہری و بنگہ ہین
 دووچوونا توندوتیژی یی بین دژی ئافرہتی ژ بہر کو ب دیتنا من ئہو
 پتر خودان دہستہ لات و شیانن د ئہ قی بواری دا، دیساقہ ژ لای
 پراکتیکی و مہیدانی ژ ی قہ رہنگہ ئہوان پتر قہ کولین و ئامار ل بہر
 دہست بن، ژ بو پتر کونترول کرنا ئہ قی دیاردی و کیم کرنا ریژہیا وئ
 ئہز دبینم ل سہر ئہ فان ریقہ بہری یین دووچوونا توند و تیژی یی دژی
 ئافرہتی ب ئہ فان پینگافین خواری رابیت:

—بہیز کرنا ستافی کاری ہہر ریقہ بہری یہکی یان بنگہ ہہکی ژ یین
 دووچوونا توندوتیژی یی ب کادرہکی تایبہتمہند و بسپور ژ کہسین
 کومہ لناس و دہرووناس.

–پیرابوونا بەردەوام ب قەكۆلین و كۆم كرنا ئامار و زانیاری یا ل سنورئ ریفه‌بەری یی ل سەر ریژا حالەتین توندوتیژی یی هاتینە روودان و د گەل دیاركرنا ئەگەرین روودانی.

–هەما هەنگی و پەیوەندی یا بەردەوام د گەل دام و دەزگەهین پەیوەندیار یان خودان سەنگ وەك نەخۆشخانە ، دادگەه ، ئیكەتی و ئەنجومەنین ئافرەتان ، مافی مرۆقی ، ئەوقاف و زانیین ئایینی ، ئەحزابین سیاسی و ریکخراوین جفاکی سقیل.

–هەبوونا نەخشەیه‌كی جفاکی ل سەر شیوی پیکهاتا جفاکی یا دەقەرین سنورئ کارئ ریفه‌بەری یی ، بۆ نمونە ل ھندەك دەقەران ریژا توندوتیژی یی ب شیوەیه‌ك بەردەوام بەرفرەهە و دزیدەبونئ دایە . ئەو دشین (استنتاج) بکەن ئەگەر چنە و چ پیدقی یە بۆ ئەقئ دەقەرئ بیته کرن ، رەنگە پیدقی ب دامەزراندنا بنگەهەکی سەربەخۆ بیت بۆ دووقچونا ئەگەرین دیاردا توندوتیژی یی ل ئەوی دەقەرئ.

–گیرانا کۆر و سمینارین جەماوەری و سازكرنا وورکشۆپان بۆ ھەردو رەگەزا لدۆر توندوتیژی.

–ھەر وەسا گەلەك گرنگە ئەو كەسین ل ئەقان ریفه‌بەری یا كار دكەن ئەوان بخۆ باوەری ب ئەوی پەيامی ھەبیت ئەوا ئەو بۆ كار دكەن ، ل قیرئ گەلەك گرنگە دەم بۆ دەمی خۆلین رەوشەنبیری بۆ ئەقان كارمەندان بیئە قەكرن.

–خالا دووماھیی ، ھەبوونا نەخشەیه‌كی جفاکی ب ناڤین ئەوان كەسین خۆ دبینن وەكو قورم ، پیکهاتا خۆ یا جفاکی دا و ناھیلن چ تشتی مەزن یان بچووك بیی ئەوان بیته کرن و گەلەك جارن ب بریارا ئەوان كەسین بی گونەه بووینە قوربان و ئەو چوینە مال پالداينە.

ئافاكرنا گوندان و ئاسته نكيڻ جفاكي - دهر ووني

وهكو دهپته زانين پيڪهاتا جفاكي كوردي ل ئهفي پارچا وهلاتي ههتا
سالا 1975 پتر 75٪ خهلكي گوندان ب خوڤه دگرت وئهفين مابين ڙي
ل باڙيرك وباڙيران دڙيان.

ئهف نهخشي ديموگرافي پشتي 1975 هاته گوهورين دهمي رڙيمي
دهست ب كاكلرنا گوندين كوردستاني كرى و پتر ڙ 4500 گوند هاتن
كاقل كرن و خهلكي وان هات دهر به دهر كرن بو دهقه رين دي، ههلبهت
ئهفي ليهمشتا كاكلرن و چولكرن ههتا ساليڻ ههشتيان فهكيشا.
ههتا سالا 2003 شيوو سهر ڙنوئافاكرنا ئهقان گوندان ب رهنكه
هيدي هيدي و فهقهتي اي و گهلهك جاران مهزاجي و بي نهخشه و
بهرنامه د هاته ئه انجام، چهند خاني و ئاهاهي ل ئهفي گوندي يان
گوندي دي د هاتن ئافاكرن و پشتي دهمهك دهاتنه چولكرن و كهسي
قهست نه دكرئ، ڙبهركو ئه و مهرجين ئاكنجي بووني و پيدفي يين
سهردهم دگه لدا نه بوون، چ ڙلايي حكومهتي، يانڙي ڙلايي ريخراوين
بياني فه هاتبنه ئافاكرن.

ئهفروكه وهكو ديار ههقبر كرن دگه ل ساليڻ بهري نوكه گوهورينين
مهزن و بهرچاڤ ب سهر رهوشا سياسي-ئابوري يا وهلاتي مهدا
هاتينه و ئيك ڙ فهريڙين كو ئه م ههست پي دكهين بريارا دانا (سولفا
ئاهاهيانه) بو وهلاتيڻ خهلكي گوندان- مهرجي سهرهكي كو ئهفي
وهلاتي پارچه ئه ردهك ل سهر نافي وي ههبت بو ئاڤا كرنئ ڙ چ ڙ
گوندا و پارچين ئه ردي زهحفتري !

هەرچهنده ئەف بریاره هەتا نوکه ل دەقەرە مە ب دروستی نەکەتی یه کاری و تا وهختەک نە دیار هاتی یه راوهستان، لی ب هزرا من سەرەرای ئەوان ئاسته‌نگین بەرچاف کو دبن ریگر بو ئافا کرنا ئەقان گوندان و نەچوونا گوندیان بو جهی باب و باپیران وهک نەبوونا جادده و ریکا (ب تایبەت بو گوندین دوور یان سەر سنوور) هەر وهسا ئالی یین دی یین خزمه‌تگوزاری وهک ئاف، کارەب، قوتابخانه، نەخوشخانه.. کو بی ی هەبوونا قان خزمه‌تگوزایان یا ب زەحمەتە یان(مەحاله)خەلک قەستا گوندان بکەن.

هەر وهسا زیدەباری ئەقان ئاسته‌نگین مە بەحس کرین، هەندەک ئاسته‌نگ و فاکتەرین دی یین جفاکی ژ دەروونی هەنە دبن ریگر کو خەلک ب تایبەت بەرەبابین (جیلی) ئەقرو ب گەرمی قەست نەکەن جهی باب و باپیران وهک :

1- تیگه‌هی (گوند) وهکو جارەن سروشت و رامانا خو یا جوان و سادە نەمایه (ب تایبەت ل دەف جیلی گەنج کو ژیان گوندان نە دیتینه) بەلکو ل دەف گەله‌کا ژلای دەروونی قە وهکو گری یه‌کا دەروونی (عقدە نفسیه) دەیت دیتن ب تایبەت دەمی دگەل باژییری دەیت هەقبەرکرن...دبیژن ئەقە گوندی یه !!

2- ژلای جفاکی ژ ی قە، ئەف خەلکی ژبەری 30-40 سالان بی جوداهی و وهکو ئیک خیزان ل گوندەکی دگەلیک دژیان، ئەقروکه ئەف خەلکه یی ل سەر کۆمه‌کا ئویجاخ بابک و عەشیرا هاتی لیکفەکرن و هەرئیکی یی خو ب چقەکی قە گرتی، قیجار هەتا ئەگەر دگەلیک ژ ی د ئیک گوند دا بیینه ئاکنجی کرن ئەوان ئەو حەزژی کرن و پشتەقانی یا سالانین بەری بو ئیک نامینت!

3- خاله‌کا دی یا گەله‌ک گرنگ ئەف حەز و (نەزعا ماددی) یاکو هەموو جفاکی مە ب خو قە گرتی ئەو سادەیی و لیبورینا بەری

نه هيلايه و رهنه سه خمه راتي چه ند مه ترين ئه ردي يان ده راقه كي ئاقي
ئه ف خه لكي به ري وه كو برا ئه قرو ببن دوبر وهه قركي ملاماني ب
كه فت دناق به را وان دا ژ بو بهر ژه وه نديا مادي.
ئه فين مه به حس كرين ئه و فاكته رين سه ره كينه كو د بن ئاسته نگ ب و
ئا فاك رنا گون دان ل وه لاتي مه ، ئه فجا له وا پيداي يه ل سه ر حكومه تي
و لايه نين په يوه نديدار ده ما ب ئه فان كارا رادين ئه فان ئاسته نگا ل بهر
چا ف دان.

عەشیرەت سەنگە یان ئاستەنگە؟!

ئیک ژنەوان پیکھات و دیاردین جفاکی یی کو تاک خودناف دا دبینیت و بی ی کو دەست دئەقی پیکھەگریدانی یان ئینتمائی هەبیت پیکھاتا عەشیرەتی یان ھۆزی و خیلەکی یە.. ئەقجا چ ئەف سیستەمە لسەر ئاھایی پیکھەگریدانا خوینی ھاتبیت ئاڤاکرن یان ژى قەوارە یەکا جوگرافی ببیتە ئەگەرئ پیکھە گریدانا ئەندامین ئەقی ھۆزی یان عەشیرەتی.. و عەشیرەتین جفاکی مە یی کوردی ژ ئەقان ھەردوو جورین مە بەحس کری پیکھاتینە.. ب حوکمی ژینگەھا جوگرافی و جیوپولیتیکی یا کوردستانی و فاکتەرین بەرچاڤین میژووی عەشیرەت و پیکھەقی عەشیرەتی بوویە واقەک ل کوردستانی ب تاییبەت پشتی ژناف چوونا میرگەھین کوردی ل ناڤەندا چەرخی نوزدی ئەف (واقەه) پتر بنەجە بوو و ھەلبەت سیاسەتا داگیرکەرین کوردستانی پتر بو وئ چەندئ دچوو سیستەمی عەشیرەتگەری یی پتر ب چەسپینن دناف جفاکی کوردی، ل جیھانی ھندئ ل سەر دەمەکی تاکئ ئەقی جفاکی لژیر سببەرا میرەکی و میرگەھەکی بو واقەکی دی پەیدا کرن ئەف پیکھەگریدانە ل سەر چەندین مەرچەعیت دی و ئاغا و بەگین دی ھاتە لیکھەکرن و ھەکە ھاتنە لیکھەکرن و دوبرەکی و ھەڤرکی لنافبەرا ئەقی عەشیرئ و یادی ھاتە پەیدا کرن، ھەرچەندە ل پتری یا سەردەمان ئەف ھەڤرکی و دوبرەکی یە ھەبوویە لی پتری یا جارن و ب ساناهی ژ لایی میرین میرگەھان قە دەت چارەسەر کرن.. لی رژیمن دەستھەلدار ل جھای چارەسەرکرن پتر ئاگرئ دوبرەکی ھەلدکرن. ھەلبەت ژنەنجامئ ئەقی سیاسەتی ھەموو دەما ئاغا و بەگ و پیشی یین عەشیرا ھەول ددا نیزیکی دەستھەلاتئ بن ب مەرەما پاراستنا (کیانی خو یی جفاکی) و ھەروەسا پاراستن ژ عەشیرو ھیزین

دوروو بهر یانژی لاواز کرنا عه شیرین دوروبه رین خو. ئەقی چەندی وە کرب شیوه کی (ئوتوماتیکی) ئەف پیکهاتا جفاکا ژلایێ مەرجه عیت خوڤه ب کهفت د بهر ژه وهندی داگیر کهران دا (چەند نمونین کیم نەین ددیروکی دا و نەبوونا کیانەکی سیاسی یی سەربەخو یی کوردی ژێ ئیک بو ژئەگەرین بەربە لاقبوونا ئەقی دیاردا مەترسیدار، ژبەر ب هەر شیوهیهکی هەبا مەرجه عی ئەقی پیکهاتا جفاکی (عه شیرەتی) هەولامانا خو و دەستەهلاتا و ئیمتیازاتین خو ددا و چەند ژخەلکی وی ببەن. قوربان نەموشکیلهیه!

– ل سالا 1654 دەمی هیژین ئەحمەد پاشایی ئوسمانی (ل مەها رەمەزانی!) هیرش ئیناینه سەر باژیری بەدلیس و ب هەزارا خەلکی وئ و ب ژن و میرڤه قەتل و عام کری و باژیر ویران کری و پەرتوکخانیه کا بهزان پەرتوکیت بەا گران تالان و ویران کرین 95%، ژ عەسکەری ئەقی پاشایی ئوسمانی ژ عەشیرەتین کوردان بوون.

– دەمی ل دەمی سالا 1453 سولتان (محمد فاتح) ئوسمانی باژیری ئەستانه (ئەستەنبول) گرتی. دایکا وی گوتی ئەز گەلەک دترسم لەشکەری عەجەما هیرشی بینن و تە و دەستەهلاتا تە ل ئەقی جەه تە گرتی نەهیلن. بەرسقا دایکا خودا و گوتی نەترسه هندی عەشیریت کوردا ل سەر توخیبی هەبن ئەز ناترسم! ئەقجا ئەقیه سیستەمی عەشیرەتی. ل کوردانین ئەقرو یین وەلاتی مە نە ئەو کوردانین بەری سەد سالانن و دقیا دیننا مەژی بەیتە گوهورین و بەری خو بدەین مروقی ل سەربنەمایێ هزرا مروقایهتی پرهنسیپین نشتمانپەرورەیی.

وهوسا دەمی عەشیرەت سنج و رهوشت و قلکورو کەلتوری نەتەوهی یی باش و مروقایهتی بپاریزت بو وەلاتی و ملهتی دبیتە هیژو سەنگ. و بەروفاژی دەما دکەفیت د خزمەت و خەندەکا دوژمنی و داگیر کهران دا، دبیتە مەزنترین ئاستەنگ!

رهفاندنا ژنی دکه لتوری مهیی جفاکی دا

هر ژ که فن دا شیوئی شوو کرنا کچی د جفاکی مه یی کوردهواری دا ب
نه فان پینج شیوین ل خواری بوو، شوو کرنا ئاسایی و تهقلیدی وهک
نهوا نوکه، شیوئی پیگهورکانی، شیوئی پیش وهخت د گهل ئیک گوتن
ئانکو هیشتا کچ و کورین ههردو خیزانا زارو ژ لایئ دایک و بابان فه
(پتر ژ لایئ بابان فه) د گه ئیک هاتبوون گوتن، کو نهف کچ و کوره
دقیت بو ئیک بن! سترانا فلکوری (عهلو و فاتمی) نمونیهک
بهرچاقا نهفی که لتوری یه، شیوئی کچ د بهر خوونی دان (زواج النهوه)
ئانکو دهما ئاریشا خوینداری یی که فتبا دناقبهرا دو بنه مالان دا دانا
کچهکی یان بو لایئ زیان فی که فتی ئیک بو ژ خالین چارهسه کرنا
ئاریشی، شیوئی پینجی و دووماهی شووکرن بشیوئی رهفاندنی یه کو
نهفه یه کو نهفه دی بیته بابته مه یی فی حهفتی یی.. ههلبهت بهری
خودانا جفاکی کوردی بو نهفی دیاردی یا جودایه ژ جههکی بو
جههکی، ههروهسا ژ سهردهمهکی بو سهردهمهکی.. لی د ناقهروک دا و
ژئالیئ جفاکی -دیروکی نهف کریاره تیتته نهجام دان، ژ بهر نهفان
سی نهگه رین خواری کو یی ئیکی ژ نهجامی نهفینی یه کا ب هیژ
لناقبهرا کچی و کوری دا، ودهمی نهشین ب شیوهیهکی سروشتی بگه هنه
ئیک وئاستهنگیت جفاکی ئابوری ریگر بن دناقبهرا ههردوبنه مالان
دا.. ودهمه لتوری مهیی کوردهواریدا سهرهاتی و سترانا (خج و سیامه ند
) باشتیرین نمونیه، دو: ل ناف هندهک تهخ و چینین جفاکی مه وهکو
نیشانا زهلامینی و هیژی و میرانیی نهف کریاره دهاته نهجام دان،
ب تایبهت ل سهر دهمی خیلهکی و تالان و ب سهرداگرنا هوزهکی بو

سهر ئیکادی و گه لهک جارن دهمی ئەف کچا بهخت رهش دهاته
 رهقاندن نه دزانی دئ بۆ کئ بن و هه قزینی وئ ئی کی یه! براده رهکی
 بۆ من قه گئرا کو لناقه راستا سالین ههفتی یان ب قئ پهنگی کچهک ل
 گوندهکی ژ دهقهران ژ لایئ هندهک که سین گوندهکی ل دهقهرهکا دی
 هاته رهقاندن، دبیزت: کچ هند یا سنیل و بچووک بوو ئیکی دانا سهر
 ملی خو و بر. (ب تنئ چونکو مالا وان رازی نه بوون ئەقئ کچا خو
 بدهن کوپئ ئەقئ مالی، ئەزئ پشت راستم کچئ و کوپئ ئی چ ژ
 مهسهلی نه دزانی)!

سئ، لهندهک دهقهرین کوردستانی، ب تایبتهت ل هندهک دهقهرین
 روژهه لاتا کوردستانی تا رادهیهکی ئەف دیارده وهک تشتهکی سرۆشتی
 تیتته ته ماشه کرن و ههروهسا دناق (پیکهاتهکا جفاکی مه ل قئ دهقهره
 بههدینان) ئانکو لایه نین په یوه ندیدار هند هزری ل تولقه کرنئ ناکهن
 هندی که ل چاره سهری یئ دکهن. ب شئ وهیهک گشتی ئەف دیارده (ژن
 رهقاندن) دیاردهیهکا ل ناف تهخهکا سنوردای و خه لکهک ئاستئ وان
 یئ رهوشه نبیری نزم تیتته روودان، گه لهک جارن ئاریشین مهزن ئی ل
 دووف خو دهیلتیت تا رادی خوون پشتئ .. تشتی تهحل و نهخوش د
 ئەقئ کریاری دا گه لهک جارن دلپاکی و کیم ئەزموونی و
 نه تیکگه هشتنا کچا سنیل ژ لایئ کوپئ قه هاتی یه ئیستغلال کرن و
 ئەف کچه هاتی یه ب سهر دابرن و خو د گهل ئەقئ کوپئ دایه رهقان
 بی ی کو بزانیتهت ب دروستی شوو کرن چیه و ئهرک و بهرپرسایهتی یا
 هه قزینی چه ندا گرانه. ئاقاهیئ هه قزینی ب تنئ خو ل سهر ستوونا
 ئەقینی و رومانسی و خه ونین بنه فشی ناگرت، له ورا هه ژمارهکا زۆر
 ژ ئەقان جوړه هه قزینی یین ب ئەقئ پهنگی کوومهکا ئاریشان ل دووف
 خو دهیلن.. ههر چوو نه بیت بۆ دهمهکی دووراتی و دلمان دکه قیتته
 دناقبهرا خیزانین ههردو ئالیان دا..

خەلكى زەنگىن ژى گازندەيان دكەن!

پىشتى ئەم ژ خۆلەكا جفاكى - دەروونى ب دووماهى هاتىن، من و هەقالەكى خۆ پىرسىرەكا هەفېشك ژ مامۆستايى خۆلى كر، كا ئايا د قى ماوهيى ل كوردستانى ئەو چاوان جفاكى مە دبىنيت. گەلەك پەسنين جوانين كوردستانى كرن و پاشان گۆت (ب تنى ئىك تىشت بۆ من جەي حىبەتئى بوو، هەموو كەس گازندەيان دكەن!).

كەسەين هەژار گازندا دكەن، ئەقەين دەولەمەند و خودان دەستەهلات بۆچى گازندان دكەن ئەز نزانم!! ب راستى ئاخفتنا ئەقى ماموستايى بيانى بۆ من ب خۆ ژى جاران دبىتە جەي پىسارى و پىكەننى د هەمان دەم دا!

ئەگەر ئەم تەماشە بكەين، دى بينين خەلكى هەژار و كىم دەرامەت كۆمەكا ئارىشەيان و پىدقايان هەيه و ئەقە بەردەوام د زىدەبوونى دايە ب گۆرەيى پىشكەفتنا ژيانى، دەما كەسەكى يان خىزەكى د شيان دا نەبىت خانى، ترومبىل، داھاتى يەكى هەيقانە، پارى خواندنا زارۆيانان، پارى چارەيى بۆ نەساخيان... هتد، مافى وانە گازندەيان بكەن و يى رەش بين بيت و هەر تىشتى ل دەف بەيئە بەحسكرن ئىكسەر دى يى نە رازى بيت بىيى بزانيت كا چاوايە يان نە چونكو ئەو داھاتىيى وى هەيى پىدقايىن وى تىر ناكەت.

خالا من دقئىت بەحس بكەم گازندە و نەرازىبوونا خەلكى دەولەمەند و مەليونىرە كو (هەكەر نەبىژين هەموو، بەلكو 95%) ژ ئان دەولەمەندان ئەو بوون ژ بەرى 10-20 سالان نەدزانين دولار چيە؟...

ب حوکمی کۆمهکا فاکتهرین نهسروشتی ئەقرۆ بووینه تهخهک کونکریتی، هەر سی دهستههلاتین ئابووری و جفاکی و ههتا سیاسی کونترۆل کرینه.

ئاقاهی و پارچهیین ئەردی یین ب سهدان هزار دولاری، تهنته و قونتهرات و پروژین ئاڤاکرنی و خراب کرنی! باشترین مودیلین ترۆمبیلان، دووماهی مودیلین ئاقاهی یا ب مهليونان رهصیدی دولاری..

هموو بووینه بههرا ئەوان و ئەقرۆ ئەو ژ خهکێ ههژار و بهلهنگاز پتر گله و گازندان دکهن! هەر چهنده ئەو ژ یواری ئەو د ناڤ دا دژین چ جار د خهونێ ژێ دا نه د دیت بوو. ئەو دو جارکی زۆلمی دکهن؛ یا ئیکێ ئەو پاره و مالی ئەوان کۆم کری نه ب ریکهکا قانونی یه و بههرا خهکێ ههژار تیدایه، چونکو ب حوکمی هیزا په یوهندی و دهستههلاتا ماددی ب دهستخوڤه ئینایه، زۆلما دوی ئەوه کو ئەو داخواری و دهستڤهگرتنا وان ل بهر حکومهتی پتره ژ یا خهکێ ههژار کو ئەقرۆ وهلاتی مه پره ژ ئەڤی خهکێ پی چینهبیت پارێ پلینا دختوری بدهت.

تا رادهیهکی تیگهه و بهریخودانین مرۆڤایهتی یی ژێ کهفتینه د بهرژوهوندا ئەڤی تهخا خون میژ دا، بۆ نمونه ژنهکا ئیتیم و کریدار پشتی هاتن و چونهکا دوور و دریژ و کۆمهکا پلین دختورا- کو کوری وی نهساخی یهکا دووم دريژ ههبوو- گۆت کۆژمی 200 تا \$300 بۆ من هاتنه مهزاختن، نیڤهکا ئەڤان پارهیان من ل کرێ یا ترۆمبیل مهزاختن، ههلبهت نمونه ژێ مه ههنه کابرای مه لیونیر چوووه و ب دهفتهران پاره بۆ ئاڤاکرنا خانیی وی هاتینه دابینکرن.

عهدالهت و دادپهروهری بنهما و شهنگستی هەر سیسته مهکی یه، رهنگه ئەڤی ل سهه حسیبیا خهکێ ههژار بوویه مه لیونیر ئەو ژێ ههردهم

نەرازی و دەف گازندە بیت ب تنی ژ بەر وی چەندی کو ئیکێ هەیی ژ
ئەوی پتر دگەهیتی کو ل قییری ئەو ژێ هەست ب زۆلمی دکەت!...
جفاکناسی ناقداری عیراقی عەلی الوردی راست یا گۆتی دەما دببێژت
(هەست کرن ب زۆلمی مەزنتره ژ زۆلمی!).

ب کورتی مەرەما مە ژنقیسینا ئەفی بابەتی ئەو بوو کو ئەقرۆ تەخەکا
خوون میژ و نە شکور دار ل وەلاتی مە پەیدا بوویە ، ب تنی هەکەر ب
دروستی باجا داھاتی خوۆ بدن رەنگە تا رادەیک مەزن هەژاری و بی
کاری ل ناف جفاکی مە نەمینت.

نَافَرهَتِيَن سَه رِبَه خُو... و نَافَرهَتِيَن سَه رِبَه رِدَاي !

سَه رِه رَايِي نَه وَاَن كَاوَدَاَن و بَار و دُوخِيَن سَه خَت و گَفَاشَتِنِيَن جَقَاكِي ،
نَا بُووَرِي و كَه لَتُوَرِي كُو ب دَرِيژَا هِي يَا دِيرُو كِي ل سَه ر تَاكِي كُورِد
هَاتِي نَه سَه پَا نَدَن و ب تَايِبَه ت نَافَرهَتِي كُو زُو و ب زُو دَه رَفَه ت بُو
نَه هَاتِي يَه دَا ن و هَكُو مَرُو ف و كَه سَه كَا خُو دَا ن شِيَا ن نَه قَا ن شِيَا نَا ب
مَه زِي خَت و دَا هِي نَا نِي دَه نَدَه ك وَا رِيَن دِيَا ر كَرِي دَا بَكَه ت ، رَه نَكِه نَه ب
تَنِي نَافَرهَتَا كُورِد د نَه قِي رَه و شِي دَا ژِيَا يَه بَه لَكُو هَه تَا رَا دَه يَه كِي
نَافَرهَتَا رُو ژَه هَلَا ت ب شِيُو هَه يَه ك گَشْتِي د نَا ف نَه قِي بَا زَنَه ي دَا مَا يَه يِي
كُو جَقَاكِي بُو دَه سَتَنِي شَا ن كَرِي .

نَه م دَشِيَن بِيژِيَن سَه رِه رَايِي نَاسْتَه نَكِيَن جَقَاكِي هَنَدَه ك خَالِيَن دِي يِيَن
هَه يَن پَه يُو هَنَدِي ب سَرُو شَتِي نَافَرهَتِي قَه هَه يَنَه ژ لَا يِي بَا يُو لُو جِي و
سَا يَكُو لُو ژِي يَا وِي قَه كُو نَه يَا بَه رَه قَه و هَكُو زَه لَامِي بَكَه قَه تَه د بَن
هَنَدَه ك بَار و (نِي لَتِي زَا مَاتَا ن قَه) ب تَايِبَه ت نَه رَك و بِي گِي رِي يَا وِي ب
كَار و رِي قَه بَر نَا مَالِي و خُو دَا ن كَر نَا زَا رُو يَا ن قَه ، زِي دَه بَارِي كَارِي ژ
دَه رَقَه ي مَالِي و ه لِي دَكَه ت كُو پَشَكْدَارِي يَا وِي دَن ا ف سَه نَدِي كَا و
كُو مَه لَه و رِي كَخْرَا و و بَزَا قِيَن ژ دَه رَقَه يَا كِي م و سَنُور دَا ي بَت . لِي
سَه رِه رَايِي قِي چَه نَدِي نَه قَرُو دِي بِي نِيَن د نَا ف جَقَاكِي مَه يِي كُورِدَه وَا رِي
دَا ب چَه نَدَا ن نَمُو و نِيَن نَافَرهَتَا خُو هَا قِي تِي نَه مَه يَدَا نَا كَارِي چ دُوَا رِي
جَقَاكِي ، رُو ژ نَا مَه قَا نِي و رَا گَه هَا نَدَنِي ، نَه دَه ب و هُو نَه رِي ، زَا نَسْتِي ،
رَه و شَه نَبِي رِي ، سِيَا سِي ، رِي كَخْرَا وِيَن جَقَاكِي مَه دَه نِي . هَتَد كُو مَرُو ف
شَا نَا زِي يِي پِي دَبِيَه ت ، ژ بَه ر كُو هَه مِي دَه مَا بَه رَه قَا نِي و بَه رَكَرِي يِي ب
بَا وَه رِي و پَشْتَرَا سْتِي ژ نَه وِي پَه يَا مِي و دَرُو شَمِي دَكَه ن ، يَا كُو نَه وَا ن

هه لگرتی و ههروهسا ب دلسوزی خهباتی دکهن، بو ئه و ئارمانجا
 ئه وکار بو دکهن و چه ندين نموونه ژ ئه قی جوړی ل ده قه را مه ل بهر
 چاقن و خهباتا وان جهی ریژگرتنی یه کو د بریارین خو دا
 سه ربه خونه و ب سه ربه خوی و ئازادی بهر قانی یی ژ ئه وی دۆزی
 دکهن، یا کو ئه و کار بو دکهن. ههروهسا

ب باشی سنوری خو دزانن کو هه که ژئ دهربازبوون خزمهتا دۆزا وان
 ناکت، ههروهسا دی ژ سهنگ و بهایی وان یی جفاکی کیم کهت.
 ئافرهتا کورد ل سالین بهری و هه ژاری یی باشترین نموونه یه بو
 ئه قی ئافرهتا ئازاد و سه ربخو کو سه ره رایي سهختی یا بارئ ژیانئ
 جاران چه ند میه قان ددان ری، رهنگه جاران زهلام ژی ل مال نه بوو، لی
 یا سه ربخو بوو د بریارا خو دا، ههروهسا سنوری خو ژی دزانی کو
 سهنگ و بهایی خو بپاریزت و پیروزی یا خیزانی راگرت .. لی ژ
 ئالیهکی دی قه و (ئه قه جهی داخی یه) ئه قرو نموونه، یان جوړهکی
 دی یی ئافرهتان هه نه، کهفتینه د ناف هندهک دام و دهزگه هین مه دا،
 بیی کو هیچ شیان و شاره زای یان ههتا ههزا ئه وی کاری ژی ههبت،
 ئه وی ئه و ب ناف کار بو دکهن، و ل هندهک جهان بووینه (واجهه) بیی
 کو دهستی خو یی چه پی ژ یی راستی جودا بکهن! ب تنی چهکی وی
 چونکو (می یه) یان خودان (جوانی یه که) و یا ئاماده یه ژ سه خمه راتی
 گه هشتنا هندهک پله و جهان (ته نازولئ) ژ بهایی خو یی گران
 بکهت .. ئه قان جوړه ئافرهتان هه ردهم زهلامهک (یان هندهک زهلام) ل
 جهی بریارئ هاریکار و پشته قانین ئه وانن، له ورا چ جار ئه ق جوړه
 ئافرهته نه سه ربخونه و نه خودان بریارین سه ربخو و ئازادن و
 خزمهتا ئه وی جهی و ئه وی تهخ و تویژی ژی ناکهن، یا کو ئه و ب ناف
 کار بو دکهن! ب تنی زهلامه ئه وان ئاراسته دکه ت... ئه قه نه ب تنی چ

خزمه تی ناکهن ، به لکو زیانه کا مه زنه بو ئه وی ده زگه ه و تویژا ئه و
ئیدعائی دکهن کو ئه و خزمه تا ئه وان دکهن.. و ب هزرا من د جهی خو
دایه هه کهر ناق ل ئه فان جو ره ئافره تان بینه دان ئافره تین
سه ربه ردای نه کو سه ربخو.. چونکو ئه و ژ به ری هه ر ئیکی دی زیانی
دگه هینه ئافره تی و جفاکی.. و ئه و باش دزانن کو ئه و نه ب هیژ و
شیانین خو گه هشتینه ئه فان پله و جهین ئه و خو لی دبینن.. د گه ل
ریژگرتنی بو هه ر ئافره ته کا ب هیژ و شیانین خو گه هشتی یه هه ر پله
و جهه کی شایسته ی وی بیت و ئه و ب رییا وی جهی بشیت خزمه تا
خه لک و وه لاتی خو بکه ت..

ئەرى راستە ھەر كوردەك دكتاتورەكە ؟!

ژ بەرى چەند سالەكا ل دەمى پشكدار بوونا مە د بزاڤەكا رەوشەنبىرى ل ھەوليرى دا ، ئەم كۆمەكا برادەران ژ ھەرسى پارىزگەھىن ھەرىمى ھاتبووينا داخواز كرن.. ل ئىڤارىيا بەرى بزاڤا مە دەست پى بكت ، ل ھۆلا ئوتىلى كەسەكى ناقدار و خودان سەنگەكا رەوشەنبىرى_سىياسى چەندەكى بۆ مە ئاخفت و د ناڤ ئاخفتىن وى دا رستەيەك ھات دوبارە كرن ، كو ھەتا نوکە من ژبىر نەكرىە ، دەمى گۆتى (ھەر كوردەك دكتاتورەكە!) دەمى برادەركى پسىار ژى كرى چاوا ، بۆچى؟! گۆت دەمى مروڤى كورد دگەھتە پلەيەكا بەرپرسايەتتى يان دەستھەلاتدارىي كەسى ل بەر چاقىن خوە نابىنت.. يان ژى بەروقاژى ئەڤى نموونەيى ھەكە رىكەفت تو د بەر ھەڤالەكى يان ناسىارەكى را ببۆرى و ژ بەر ھەر ئەگەرەكا ھەبىت تە سلاڤ لى نەكر (وچى دبىت تە ژبىر كرىبىت يان ھشىن تە نە ل سەرى تەبن) ئەڤ كابرالى تە سلاڤ لى نەكرى ، دى د دلى خوە دا سەد نفرىنا ل تە كەت و دوعا كەت كو ترومبىلا تە وەرگەرىت! ئانكو ئەڤى سەيداي ڤيا بىژت كو ئەڤى تاكى كورد دڤىت ھەمى دەمى ، ھەمى تشت وەكى وى بىت.. ئەڤرۆكە ژى پسىار تىتە كرن ئەرى ئەگەرین پەيدابوونا ئەڤى جوڤى كەسايەتى و رەفتارا نەسروشتى چنە ژ ئالىي ئەڤى كەسى ڤە ، كەسەك ل دەمى بى دەستھەلات ب ھەمى رەنگى يى جامىر و خوش مروڤ و روح سڤك.. لى دەمى دبىتە خودان دەستھەلات ، ئىكسەر دبىتە ئىكى دى! ب ھزرا من گەلەك ئەگەر و فاكتەرین دىرۆكى ، سىياسى ، جڤاكى ، كەلتورى .. ھتد بىن جودا جودا ھەنە ، كەسايەتى يا مروڤى كورد ئىخستى يە د ئەڤى

قالبی نہیج سروشتی دا، ل دەمی کو دبتە خودان دەستەھلات: - دقیت
 ھەردەم بیژیی (بەلج)، و نەرازی یە تو کیمتر ژ 100% د گەل بۆچوون
 و رەئیا وی بی، و نابیت تە ژ 10% رەئیا خوە ھەبت! _ ژبیرکرن و
 نەوھفاداری بۆ ئەوان کەس و ھەقال و دۆستین ل دەمی کو ئەو پیدقی و
 موحتاجی ئەوان ژ بەری ببیتە خودان دەستەھلات! - شکاندن و بی بەھا
 کرنا کەسین بەری خوە، یانکو ئەوی شوونا وان گرتی، بۆ نمونە
 پتریا کەسین جھەکی یان دەزگەھەکی وەردگرن، رستەیەکا بۆ خوە ژ
 بەر کرین: من ژ صفری دەست پی کریە، ئانکو ئەوی ژ بەری وی چو
 نەکریە، ھەکە نەبیژت ژ بن صفری دا! - خوەشی دیتن ب خەم و
 ئازارین خەلکی دی.. ئانکو ھندی کە ئەف کەسە ببینت کەسین ل
 دەوروبەرین وی پتر د رەوشەکا ئالۆز و پیدقی دانە.. ئەو پتر ھەست
 بخوەشی و ئارامی یا دەروونی دکەت! ب راستی ئەف خالین ل سەری
 دیار کری، و گەلەک خالین دی نیشانین کەسایەتی یا مروققین
 سایکوباتن، ئانکو خودان گری و نەخوەشی یین دەروونی نە، ھەلبەت
 دەمی دبن خودان دەستەھلات ژ ب شیوہیەک دکتاتوری و رەھایی
 رەفتاری ل گەل جفاکی دەوروبەر دکەن، (ئەفجا ئەف دەستەھلاتداری یە
 ل دەزگەھەک میری بیت، یان سیاسی، یان جفاکی و ھەتا
 رەوشەنبیری ژ... ھتد) چونکو ئەف ژینگەھا ئەف تاکە ژ ناف
 دەرکەفتی ئیک ژینگەھە! و جفاکی مە یج کوردەواری ژ ب دریژیا
 دیروکی ل گەلەک قووناغین بندەستی یا سیاسی جفاکی یا نەسروشتی
 را دەرباز بوویە، ھەتا گەھشتی رادەییەکی کو تاکێ ئەفی جفاکی ب
 خوە ژ ب شیوہیەک رەھا و نەسروشتی رەفتاری بکەت، دەمی دبیتە
 خودان دەستەھلات... و بەروفاژی ئەفی رەفتاری، ئەف وەلاتیی
 ئاسایی ژ ب دریژیا دەمی خوە دبینت پشکەک ژ ئەفی کەتواری.. و ژ
 ئەنجامی بی ئومیدی تووشی نامۆبوونی دبیت و ب شیوہیەک

نهستی (لا شعوری)، پتر ریژی ل ئەوان کەسان دگریت، یین کو ریژی ل
 ئەوی نهگرن! و هەر وهکو زانایی دەر ووناسی رووسی بافلووف
 (1849-1936) دبیزت هەر جوړهکی رهفتاری ژ ئاکامی کریارهکا
 بهردهوام پهیدا دبیت کو مروّف خوه د نارف دا ببینت ئەنجام دت، و
 گهلهک جاران بیی بکارئینانا لوژیک و میسکی مروّف ئەفی رهفتاری
 دکەت. زانا و فهیلهسوفی ناقدارئ فهرهنسی قوتیر (1694-1778)
 گوتهکا پر بها ههیه دبیزت: ههکه ته بقیت راستی یا هەر کەسهکی
 بزانی ژ ودی بخوازه کو ئەو کەس ببهت خودان دهستههلات.. چونکه ل
 دهمی مروّف دبیته خودان دهستههلات ب تنی هینگی راستی یا مروّقی
 دیار دبهت! و چەند کەسان ل هندهک وهخت و سهردهمی دا درووشم و
 داخوازی یین بریقهدارین ب ناقی عهدهالەت و یهکسانی و
 مروّقایهتی.. هتد بلند کرینه، ودهمی ئەو بووینه خودان دهستههلات
 کەس ژ وان بی عهدهالەت و دووری مروّقایهتی نهبووینه! ل قیرئ نزانم
 ئەوی کابرایئ ژ بهری چەند سالان ئەف ئاخفتنه بو مه کری، ژ کیژ
 ئالیی بابهتی ئەف دیتنه بو کەسی کورد هزر کریه؟ وهک کاردانهفه (رد
 فعل) ژ ههلویست و رهفتارا کەسهکی، یان وهکو لوژیک و کەتواری
 جفاکی مه..؟ لی بهرسف ب چی رهنگی بیت رهوشت و رهفتارا مروّقی
 ئەنجام و بهرهمی فاکتهرین ئەوی ژینگههی یه، یاکو مروّف د نارف دا
 مهزن بووی و هاتی پەر وهردهکرن و ل سەر مروّقی هاتی سهپاندن ..
 ب گوهورین و نهمانا ئەفان فاکتهران ئەف رهوشت و رهفتار ژی دی
 ئینه گوهورین..

ته خيڻ جفاڪي ڪوردي.. و خودانيڻ پستوڪيڻ سڀي!

هر چنده پتري يا نهوان گهروڪ و روڙهه لاتناسين ل چهرخين بوري
دا سهره دانا ڪوردستاني ڪرين و تيكهلي ل گهل جفاڪي ڪوردي ڪرين ،
ناماڙي ب نهوي چهندي دڪن ڪو نهف جفاڪه ل دووڻ پيڙهري
ئابوري-جفاڪي ڙ دو تهخيڻ سهرهڪي پيڪ دهيت: تهخا سهردهست مينا
بهگ و ناغا... و هروهسا تهخا (ڪورمانجان) ڪو پتري يا جفاڪي ب
خوڙه دگريت.. ههلبهت دهر بازبوون ڙ پلهيهڪي بو ئيڪا دي نه تشتهڪ
(موستهحيله) چونكو هندهڪ فاکتهريڻ ئابوري، جفاڪي، و سياسي
بووينه فاکتهريڻ هاريڪار ڪو ڪهسي ڙ پلهيهڪي ببهت ئيڪادي، هر
چهنده د هندهڪ نمونان دا وهختهڪ دريڙ پيڙهي بوويه بو
دهر بازبوون ڙ تهخهڪي بو ئيڪا دي.. و ههتا نهو ڦهڪولهرين ل سهر
جفاڪي ڪوردي نفيسين مينا مينورسڪي، باسيل نيڪيتين، ئيسماعيل
بيشڪچي و مارتن فان برونسن.

يي هولهندي ب شيويهڪ بهرفرهه (ب تايبهت نهف ههر دو زانايڻ
دووماهيي) بهحسي جفاڪي ڪوردي و پيڪهاتا وي يا تهخايهتي ڪرينه..
(ههلبهت مهبهستا ڙ نهفي پارڦهڪرنا تهخايهتي ب تنج جفاڪي مه يي
ڪوردي يي موسلمانه..). ههلبهت د ناف نهقان پيڪهاتين جفاڪي(يڻ ڪو
خو بلند دببنن) هندهڪ داب و نهريت و عورف و عاداتين جودا ڙ يڻ
گشتي ههنه، ڙ بهر ڪو نهو خو جودا دببنن و خو خودان ڪهسايهتي
يهڪ تايبهت دببنن.. بو نمونه سيستهمي شووڪرني و ڙنيڻاني د
ناف نهفي تهخي دا، ههتا رادهيهڪ مهزن د ناف چارچوڦي نهفي تهخي
دايه و ڙي دهرناڪهڦيت، ئانڪو داخستي يه و ههتا نهڦرو ڙي ب

شیوه‌یه‌ک به‌ر فرده تیتته په‌یره‌و کرن ، که‌سین ئه‌قی ته‌خی (یاکو خو بلند دبینت) کی‌م جاران ئاماده‌نه تی‌که‌لی یین هه‌ق‌زینی یی ژ ده‌رقه‌ی بازنی ته‌خا ئه‌و تیدا بکن ، ل ده‌ق ئه‌وان نورماله خزماتی یی ل گه‌ل بنه‌ماله‌کا ژ جوونا خو بکن ، هه‌که چه‌ند یا ژئی دوور بیت و بلا ژ پاریزگه‌هه‌کا دی ژی بت و هه‌تا راده‌یه‌کی نه‌دئاماده‌نه ئه‌قی هه‌قبه‌ندی یا جفاکی (تی‌که‌لی یین هه‌ق‌زینی یی) ل گه‌ل که‌سه‌کی ژ ته‌خا دی (ئه‌و دبینن ژ ئه‌وان کی‌متر) بکن ، هه‌تا هه‌که خودان که‌سایه‌تی چه‌ندا ب سه‌نگ بیت ژی .. و تورا ئه‌قی ته‌قنی راجاندی د ناقبه‌را خودان بریارین ئه‌قی ته‌خی دا ژیواره‌ک په‌یدا کری یه‌ کو ئه‌وان هه‌موویان تی‌که‌لی یین مرو‌ق‌کانی و خزماتی یی ل گه‌ل ئیک هه‌بن و ب سانه‌هی بگه‌هن جهین بریاری و پشته‌قانی یی ل ئیک‌دو بکن .. ئانکو ئه‌ق هی‌زا جفاکی هه‌تا راده‌یه‌کی خو گه‌هاندی یه‌ جهی بریاری ، هه‌لبه‌ت ب حو‌کمی هی‌ز و ده‌سته‌ه‌لاتا ئه‌وان هه‌ی گه‌له‌ک جاران بریار و قانونان ژی دکه‌نه د خزمه‌تا خودا .

لی ته‌خه‌کا دی ل نا‌ف جفاکی دا هه‌یه ئه‌و ژی جو‌ره‌کی که‌سایه ل سه‌ر هه‌سیبا خه‌لکی دی دژین و دبنه خودان پارده‌یه‌کی مه‌زن و داهاتی یه‌کی به‌ر فرده بیی کو چبکه‌ک خو‌هی ب ریژن ، دبیزنی خودانین پستو‌کین سپی (یان ژی خودانین یاخین سپی) ، ئه‌ق که‌سین پتر کارین خو نه ل پی‌شچا‌ف دکن و ب ره‌نگه‌ک نه راسته‌و خو .. ئه‌و ژی هنده‌ک ری‌قه‌به‌ر و فه‌رمانبه‌رین حکوومی نه‌ کو کاروباری وه‌لاتی یان د ده‌ستی ئه‌وان دایه و هیچ کاره‌کی ب ری‌قه‌نابن ، هه‌تا‌کو وه‌کو کورد دبیزن (تاما ده‌قی وان شرین نه‌که‌ی!) .. ئه‌قین هه‌ ب سانه‌هی ترین ری‌ک و کی‌مترین ماندی بوون پاره و ئابووری یه‌کا باش کۆم دکن بی ی کو به‌لگه‌یه‌کی ل دوو‌ف خو به‌یلن کو ژیده‌ری داهاتی وان ژ کی‌قه‌یه و چاوا هو‌سا ب له‌ز بوونه خانه‌دان ! زانایی جفا‌کناسی ناقداری ئه‌لامانی ما‌کس

فېبر(1846-1920) ل دەمى بەحسسى سىستەمى بىرۆكراسى دكەت ، ب دريژى بەحسسى ئەقى (تەخى) دكەت كو ب تايبەت ل سەر دەمى گوھۆرپىنا جفاكى بەر ب قۇناغا پيشەسازى يى پەيدا دبىت و ب ھەمى شيۆەيان ل سەر ھەسىبا خەلكەكى دى دبن خودان سەرمايەدار.. ھەلبەت ئەفرۆكە جفاكى مە يى كوردستانى ژى د ئەقى قۇناغا گوھۆرپىنى دا دەرباز دبىت و دام و دەزگەھىن مە ژى بى بەھر نىنن ژ ئەقان كەسىن خودانىن پستوكين سپى!

مرؤف برایه بو مرؤفی یان کورگه؟!

بابه تی رهوشت و رهفتار و چهزا ب دستفه ئینانی ژ لایح مرؤفی قه ، ههروهسا هه قپکی ل گهل ژینگه ها دهوروبهر (چ ژینگه ها مرؤفایه تی بیت یان یا سروشتی) بابه تی سه ره کی یانکو هه قینح هه ر هزر و فه لسه فه یه کا جفاکی بوو ، یاکو ب دريژاهی یا ميژويی ژ لایح هزرمه ند و فه یله سوفان قه هاتی به حسکرن.

کورتی یا پالده رین ئەف هزرمه ند و فه یله سوفه پالداين ئەفی گرنگی ب ئەفی بابه تی بدهن ئەوه کو مرؤف چه ند یی زانا و خودان ئەقل بیت.. ده مان دهم دا ئەف مرؤفه خودان هنده ک چه ز و قیانه ، بو ب دستفه ئینانا پیدقی یین ژیانئ و به ردهوامی دان ب کاروانئ ژیانئ.. و ژ بهرکو ئەف چه زه ب شیوه یه ک خورستی ل دهف هه موو مرؤقان هه یه ، گه له ک جاران ژ بو ب دستفه ئینان یان دابینکرنا ئەقان هه وجهی و پیدقی یین خوه مرؤفی ب شیوه یه ک راسته وخو هیزا خوه به رانبه ر برایی خوه یی مرؤف ب کارئینایه ب رپیا شه ر و پیکدادان و هه قریکی ل ناقبه را ئەوان ب خوه دا.

پتری یا جاران ژئ ئەف شه رو جه نگین (دناقه رۆک دا سه خمه راتی تالانکرن و ب سه ردا گرتنا مال و حال و خیروبیرین لایح دی بوویه) کراسین دی دهاتنه ل بهر کرن ، وهک سه خمه راتی بهرگری ژ که رامه ت و ئاخ و نیشتمانی و ئایینی و هنده ک درووشم و بهایین دی یین ل دهف خه لکی سه نگ و پیروزی یا خوه هه ین و ئاماده ژ بو پاراستن و بهرگری کرنئ هه تا گیانی خوه ژئ دهست بدهت! هنده ک ژیدهر دبیزن ب دريژاهیا دیرۆکا مرقایه تی ب تنی 600 سال ب ئاشتی و ته ناھی ده ر باز بووینه ، ئەف قووناغین دی هه موو شه ر و کوشتن و مالویرانی

بوویه.. دیسا دیار دکهن کو پتری یا ئەقان شەر و جهنگان شەرین
 نەرەوا بوون و خەلکەکی سادە و بی گونەه دبوو قوربان و ب
 سەردابرن، هەر چەندە د سەرڤە سەرڤە ل بن پەردا ھندەک درووشم و
 ئارمانجین دی بوون.. ل ڤیری ئالی یەک ژ سروشتی نیگەتیڤی
 کەسایەتی یا (دووری رەوشتی بەرزئ مروڤایەتی) ل دەڤ مروڤی دیار
 دبیت کو ئەڤ مروڤە یی ئامادەیه ژ بو خوشگوزەرانی کرنا ژیاننا خوہ
 زیان و نەخوشیی بگەھینت مروڤی دی هەر ئەڤ چەندە بوو بوویە
 پالەدر کو دڤیت ئالیەتەک ھەبت ژ بو کونترۆل کرنا ئەقان ھەزین(بی
 سنور!) ل دەڤ مروڤی و جڤاکی مروڤایەتی ب ئارامی بژیت و عەدالەتا
 جڤاکی بیټ پەیرەو کرن ئەو ژی دەستەھلاتەک د سەر مروڤی دا ھەبیت
 ژ بو ریکخستنا کاروبارین مروڤی ب رییا یاسایین دیار کری بو بیافین
 جودا جودا یین ژیانئ.. پتر ئەڤی ھزری ل چەرخین شازدی و ھەڤدی دا
 ل ئەورۆپا سەرھەلدا و بوو نیڤتشیکی بابەتین ھزرمەند و فەیلەسوفین
 وی سەردەمی، سەردەمی سەرھەلانا ھزری و چاکسازی یین جڤاکیژ
 سیاسی-ل ئنگەلتەرا توماس ھوبز داخووا دەستەھلاتەکا رەھا کر ژ بو
 کونترۆل کرنا جڤاکی، ب دیتنا وی مروڤ گورگە بو مروڤی!
 و ھەکە ھەزین ئەڤی (گورگی) نەھین کونترۆل و سنوردارکرن یی
 ئامادەیه ھەر تیشتەکی ل سەر ھەسیبا مروڤی دی بکەت..
 - ل دووڤ را زانیەکی دی ھەر یی ئنگلیز دبیژنی (جون لوک) ھات
 ئەوی ب شیوہیەک نەرمتەر ل میکانیزما چارەسەری یا گەرا..ب دیتنا
 وی پیدڤی یە دەستەھلاتەک و یاسایەک ھەبیت جڤاکی و تاکی جڤاکی
 کونترۆل بکەت، ب ژئ ستاندنا ھندەک ژھیز و دەستەھلاتا بو
 دەستەھلاتەکا ژ ئەوی بلندتر ب مەرڤەکی ئەڤ دەستەھلاتە نە یا رەھا
 و دکتاتوری بت، مینا گریبەستەکی-ھەر وەسا زانیی ناڤداری
 فەرەنسی (جان جاک روسو) ب ھەمان شیوہ بەھسی ئەڤی بابەتی و

چاره‌سهری یی بو دکهت کو مروّف ژ بو ئارامی و ته‌ناهی و خوښگوزهرانی یا خو پینتقی یه ته‌نازرولی ژهندهک ئازادی و حه‌زین خو بکت بو ده‌سته‌ه‌لاتی، به‌رام‌به‌ر وی چهندي کو ئه‌و ده‌سته‌ه‌لات ئه‌وی ب پاريزت ، ودبيژنه ئه‌قی ريککه‌فتنی گريبه‌ستا جفاکی (العقد الاجتماعی).. هه‌لبه‌ت هه‌تا کو مروّف هه‌نه‌دی حه‌زا مانئ و بزاف و خه‌بات ژ بو به‌رده‌وامی دانی هه‌بن .. لی دیسا بو هه‌ر جفاکه‌کی دقيت ياسا هه‌بن هه‌موو وه‌لاتیان ب پاريزن و ريئیی نه‌ده‌ن ئه‌قین سروشتی گورگاتی یی ب سه‌ر سروشتی مروّفاتیی دا ل ده‌ف ئه‌وان زالبووی هه‌ر تشتی قیا بکه‌ن ، هندي ببه‌ت تیر نه‌بن!

چونکو د بنه‌کوک دا خودایی مه‌زن عه‌قل دایه‌ مروّفی و ئه‌و ژ گیاندارین دی جودا کریه‌ ب ئه‌قی ساخه‌تی ئه‌قلی و میشکی و نیشا مه‌ دایه‌ کو (مروّف برایی مروّفی یه‌ و نابیت که‌س زولمی ل که‌سی بکه‌ت)..

قهیره بوون و نه گهرین قهیره بوونی د جفاکی مه دا

دیاردا قهیره بوونی نانو گه هشتا کچی بو ژیه کی کو ژ خو بترسیت ئیدی دهلیقا شوو کرنی بو نه هیئت..

تیگه هی قهیره بوونی یان ژی دهستنی شانکرنا سالا قهیره بوونی ژ سهرده مه کی بو سهرده مه کی جودایه، ههروه سا ژ جهه کی بو جهه کی ژی جودایه، چونکو ئەف دیارده ب هندهک دیتن و رهوشت و عورف عاداتین جفاکی کچ د ناف دا دژیت یاگریادیه، بو نمونه ل جفاکی گوندا دهما کچ بگه هیئت ژیی 25 سالیی و شوو نه کهت، رهنگه وهکو کچهک قهیره بیته تهماشه کرن ب تایبته ئەفه د ناف جفاکی گوندی و نه خویندهوار و ب کاری چاندنی فه مژوول..

لی ل جفاکی باژیری و کچا خواندهوار و فهرمانبهر و خودان هیقی و نارمانجین پاشه رهوژئی ئەف دیتنه یا جودایه، ههروه سا دهستنی شانکرنا ژیی قهیره بوونی، ژ بهر کو ئەف کچا وهکو زهلامی یا دخوونت و ل دام و دهزگه هان تیته دامه زراندن..

لی دیسا فه ئەف کچا ژی دبیته قوربانی ئەفی ژینگه ها باژیری و گه لهک جارن ژ نشکه کی فه دی بینت گه هشتی ژیه کی و زهنگلا مه ترسیی لیدا و دبیزتی دهلیقه یا کیم دبیت.. و پتری یا بوچوونا ل سهر وی رادوستن کو ئەف ژیه پستی 30 سالیی دهست پی دکهت .. دیاردا قهیره بوونی ل ههمی وهلاتین رههلات و دهوروبهر بوویه د بهر فرهه بوونی دایه و بوویه جهی گرنگی پیدان و ل دووچوونی ژ لایی حکوومهت و دهزگه هین په یوه نیدار فه، ژ بهر کو ئەف دیارده گه لهک ئاریشه و گرفتاری بین جفاکی و مه ترسیدار ل دووڤ خو دهیلت..

ل دووډ هندهک ئامار و ښه کولینن ټ لایځ ناقه نډین ئامار و
ښه کولینن جفاکی ل هندهک ولاتین عه ره بی ل ښی دوماهیځ هاتینه
به لاکرن هندهک ئامارین مه ترسیدار تینه به رچاډ:

ل ولاتی مسرچ هه ژمارا کچین قهیره دهر بازی 9 ملیونان بوویه ،
ئانکو 30% ټ سرجه می ریژا کچایه .

ل ولاتی جه زائیر 4 ملیون کچ د ټیځ قهیره بوونی دانه .

ل ولاتی سعودیه پتر ټ ملیون و نیډ کچ د ټه ښی ټی دانه .

ل ولاتین که نډاځی (کویت ، بهرین ، ئیمارات ..) ریژا کچین قهیره
نیژیکی 20% یه ټ سرجه می ریژا کچان ل ټه ښان ولاتان .

هه لبت ټه ښه وهک نمونه ، لی رهوشا ولاتین دی ټی رهنگه هه ر ب
ټه ښی رهنگی بیت ..

ټه م وهکو جفاکی کوردهواری ، هه لبت پشکه کین ټ ټه ښان گوهورین ل
جیهانا ټه ښو پهبدا دبن و کارتیکرنا خو ل سه ر کچا کورد ټی کرینه ،

چاوا ل سه ر کوری ټی کرینه و ئیک ټ ټه ښان دیاردین هه ښیشک دیاردا
قهیره بوونی یه کو ټه ښو که ل ناډ ولاتی مه به لاقبووی و برهنگه کی

به رچاډ و نه ئیت ښه شارتن ، هه رچه نده هندهک فاکته رین جودا ټ
جفاکه کی بو ئیکی دی هه نه ، لی هه تا رادهیه ک مه زن کو مه کا ټه ښان

فاکته ران د هه ښیشکن .. و دهر باره ی ټه گهرین قهیره بوونی د ناډ جفاکی
مه یی کوردی دا ، ب هزا من ټه ښه ټه گهرین ل خواری نه :

1- گریډانا کچ ب خواندن ښه و هه تا ب ده ستقه ئینانا باوهر نامین
بلند و ل دووډ را دامه زرانندن .. وهخت بو دښیت .

2- هه زا ئازادی یا ئابووری- جفاکی ، کو گه له ک کچ ب ټه ښی تیگه هی
داخبارن و دښین ببه ن خودان داها ته کی ئابووری و نه که ښیته به ر منه تا

زه لامي ب تایبته ب رییا دامه زرانندن و ټه ښی چهنډی ټی وهخت بو
دښیت ، ب تایبته د ولاته کی دا کو ده لیفا دامه زرانندن یاکیم بت .

3- ریژا کیم یا رهگهزی نیر بهرانبه رهگهزی می، ئه و ژی ژ ئه گهرا شه رین ب سالان فه کیشاین، ههروهسا دیاردا مشه ختبونئی بو ژ دهرقه کو ئهف ههردو دیارده پتر رهگهزی نیر، ب تایبهت گه نجان ب خوه فه دگرن.

4- نهخت و زیر و پیدقی بین ژنئینانی: هه ر چهنده وهکو ل بهرچاف دیاردا دانا نهختی ل ناف جفاکی مه بهر ب نه مان دچیت، لی بهرانبه ر قی چهندی پیدقی بین دی، وهکو مه رچ بو پیکئینانا خیزانی دبنه ئاستهنگ بو گهنجی مه کو ژیا نا هه قژینی پیک بینت، وهک نه بوونا ئا قاهی، یان داهاتی یهکی هه یقانه یان زیر و کهل و په لی ناقمالی، ههروهسان ترومپیل ..

کو ئه فه هه موو بووینه پیدقی بین سه رهکی بو شووکرنا کچی د جفاکی مه دا، هه لبهت ده می کوری پی چی نه بیت ئه فه دی بیته ئه گه ره کا دی کو دیاردا قهیره بوونی زیده ببیت و بهر به لاف بیت.

5- چهز کرنا هندهک خیزانا کو کچا وان یان فه رمانبه ر ل دهف ئه وان بمینت سه خمه راتی موچی وی ب تایبهت.

6- ههروهسا د ناف جفاکی مه دا هندهک تهخ و جوونین جفاکی هه نه شیوه یی هه قژینی یا وان یا نافخوی یه (زواج مغلوق) ب تنی د ناقبه را توخمی خو دا هه قژینی یی دکهن ..

ئه فه ژی گه لهک جارن دبیته ئه گه ر کو ده لیفه بو هندهک ژ کچین وان نه هیته و د مال دا بمینن قهیره.

7- رهنگهکی دی یی کچان ژ ئه گهرا ههستهکی نازکی مرو قایهتی کو ژیا نا گه نجاتی یا خوه گوری دایک و بابین خوه بین نه خوش یان بناقسالقه چووی دکهن و ئه وان خودان دکهن، ئهوی ئه رکی ژ شووکرنی ب پیروژتر دزانن ب ئه فی رهنگی ده لیفه شووکرنی ژی دچیت، یان ژی برایهکی یان خووشکه کا نه خوش و په ککه فتی د مال دا خودان دکته.

8-هندەك ئەگەر ئىن دى يىن ب كەسايەتى يا كچى ب خوەفە گرىداى
هەنە كو دەليفا شووكرنى ژ دەست چوو بيت ، هەتا گەهشتى ژىي
قەيرەبوونى ، وەك ئەوان كچين خودى جوانى يەكا زىدە ب رزقى وان
كرى و چەندىن دەليقە بو هاتىنە و ئەو ب كەسى رازى نەبووينە ، و
هزر كرىە هەردەم ئەف دەليقە دى بو هەبيت.

9-هندەك دىيژن ياسايا ريگ گرتن ل بەر دياردا فرەژنىي(تعدد
الزوجات) ئەو ژى بوويە فاكترەكى هاريكار بو زيەبوونا دياردا
قەيرەبوونى.

10-دیساقە هندەك بوچوون هەنە كو ئەف پىلا جیهانگىرىي (عولمە)
و بەلاف بوونا ئەنتەرنىتى و موبایل و راگەھاندن و كەنالىن جوړاو
جوړ...

بووينە ئەگەرەك كو هندەك حەزىن خوە ب ئەقان رىيىن نەسروشتى
تير بكن. هەلبەت ئەفە بو هەردو رەگەزان ..

د ئەنجام دا ئەفە ژى دبىتە ئەگەرا درەنگ شووكرنا كچى يان ژى
گەهشتنا قووناغا قەيرەبوونى.. ل دووماهىي دىيژن شووكرن و
هەفژىنى دياردەيەكا مروقاىەتى يە فەرە و خىزان ئەو پەناگەها
سروشتى يە ، ياکو هەر كچ و كورەك خەونى پىقە دبىنت و پەناگەهەكا
ئارامە مروّف د نافتا دا تىتە هەمىزكرن و بەردەوامى دان ب نفشى
مروقاىەتىي تىتە دان ، و ژبەر ئەف راستىي هەمى ئايىن و فەرمۆدەيىن
پىروژ گرنكى ب ئەف دياردى داىە..

جهزنا ههوه پيرۆز. بهرپرسين بهرئير!

ل روژا چارئ و دووماهيئ ژ جهژنئ، برادرهكي پشتي جهژن پيرۆز
كرنئ گوته من تو دزاني چ ژ ئهوي خهلهتتر نينه مروؤف تيكهلي يا (يي)
د سهر خو دا) بكهت. من گوئي ئهز نه د گهل تهمه ژيان ياهوسايه و
جفاك يئ ب ئهفي رهنگي يه زهنگين و ههژار دي ههبن.

بهرپرس و وهلاتي دي ههبن، ئاغا و خزمهتكار دي ههبن.
دياردا جفاكهكئ ب ئهفي رهنگي ژ تهخ و چوينين جوڊا و نهوهكههف
پيكهاتي ههر ژ كهئن دا ههيه و ئهف چهنده نه بوويه ئهگهر يان
ئاستهنگ بو دان و ستاندين و تيكهلي يئن جفاكي د ناقبهرا كهسين
ئهفي چيني د گهل كهسين چينا هه ب تايهت د جفاكي مه دا ههر تشت
ل بني گوهي يه زهنگين ههژار دبت و ههژار زهنگين دبت و وهلاتي ژي
دبنه بهرپرس و بهرپرساتي ژي ههتا ههتا ل سهر ناقي كهسي تاپو
نهكريه.

هندهك كاودان پهيدا دبن وهكو پيلا دهرياي مروؤفي ژ ئهفي كهناري
دهاقيته كهناري دي.

ژ ههموويي باشتر ئهوه مروؤف د ژياني دا يئ بي ئوميڊ نهبيت.
برادرئ مه سهرئ خو ههژاند گوئ: ئهز ئهفي ههموويي د گهل تهمه و
«من نان ب گوها نهخواري يه!»

ئهفجا من گوئي ههما ئهوا ته دقيت بيژه چونكو وهكو ديار تشتتهكي ب
سهرئ تههاتي و بوويه ئهگهرا ئهفي ئالوزي يئ و نهرهحهتيئ ل دهف
ته.

گۆت ئەرئى ب خودئى و ههما دئى كهمه سهر بهركئى ، ل شهقا ئىكى يا جهژنى من نامين پيروژباهيى بو كومهكا ههقالين خو هنارتن و د گهل ئەوان ههقالان ژى من نامهين پيروژباهيى بو چهند برادرين بهرپرس ژى هنارتن كو وهكو من و ته ، ئەز و ئەو ئىك و دو دنياسين ب تايهت نياسيني و دوستيني يا مه دزقرئت بو روژين سهخت و تهنگافيى ، ب ئاخينكه گۆت ، خو ئىكى بهرسقا پيروژباهيا من نهدا ئەفجا ما تورهبوون بو كهنگى يه!

ب راستى من گهلهك ل بهر دلئى ئەقى ههقالى دا كو ئيزدحاما جهژنى يه دهه تين و دهه دچن دا ئەو ژى نورمال وهبرگريت و من گۆتى كو چيدبيت تورا تهلهفونئى نهخوش بيت يان ناما ته نهگههشتبيت ..!

ههر چهنده ب ئەقان ئاخفتان من ل بهر دلئى وى برادهرى دا ، لئى د ناخو دا ، ئەز ژ دل ب رهوشا وى يا ئالوز و پهركالا وى يا مروقين ساده و دل پاقت داخبار بووم «كابراى ژ بهر ههژاريى و روژگارين كوردينيى نهشياوو خواندنا خو ژ قوناغا ئامادهى دهرباز بكهت».

ئەف سههاتى يا ئەقى برادهرى بو من بهس كرى ، چهند تشت ل بيرا من ئينان ئىك ژ ئەقان تشتان تينهگههشتن و «قالاتيا» ئەقان رهنكه بهرپرسانه چ ژ لايئى هزرى يان مروقايهتى فهبيت و ههلبهت ژ لايئى ئايينى فه.

ژ لايئى دهروونى و جفاكى ژى فه دهمى كهسهك سلاق ل ته بكهت و ته ل بيرا خو بينت يان پيروژباهيى ئاراستهى ته بكهت ئەو هينگى ئەو مروف بهايهكى بو ته د دانيت و ل دووف ئەوى بهاي ريزى ل ته دگريت.

كىمترين ئهرك بهرامبهرى ئەقى كهسى تو ل بيرا خو ئيناي تو بهرسقا وى بدهى ، نه ب تنئى بهرسف بهلكو بهرسفهك ب ههموو ريز و ئيحترام.

ب تايبەت بۇ حالەتتە ئەقى برادەرى مە بەحس كرى ، كابرايى بەرپرس
دشیا دو ریژکین جەژن پیروزیی هەكەر نەبیژین سوپاسیی!
بۇ ب دەهان یان سەدان كەسین مینا ئەقى كابرای ب موبایلی بەنیریت
د ماوەكى كورت دا.
ل دووماهیی بۇ سوحبەت من گۆتە كابرايى خو ، ئەرى ماتە چى
نقیسی بو ، كو بەرسقا تە نەهات!
گۆت ب خودی من نقیسی بۇ: بەریژ جەژنا وه پیروزییت و هەر سال د
ناف خیر و خوشی یا دابن

ديسا بابه تي عه شيره تي و عه شيره تگه ري

ٺه ٺه هه يامه كه ل سهر بهر پهرين ڪوٺار و روڙنامه يين ده ٺه را مه بابه ته ڪي جفاڪي يي سهرنج راکيش و هه ستيار دهه ته به لاکرن و نازراندن.

ٺه و ڙي بابه تي دياردا عه شيره تي يه د ناه جفاڪي مه يي ڪوردي دا. ب راستي هه موو ٺه ٺه برادرين ٺه ٺه بابه ته نفيسين و به لاکرين د ٺيڪ ڪوڙي را بابه ت پيشڪيشي خوانده وارا ڪري يه.

ٺه و ڙي لايه نين خراب و پاشڪه فتيين دياردا عه شيره تي و عه شيره تگه ري و هه روه سا ٺه و زيان مه ترسيين ٺه ٺه ديارده ل دووڻ خو دهيليت ڙ لايي نه ته وه يي.

بي ي بهر پخودانا ٺه ٺي دياردي وه ڪو سيسته مه ڪ جفاڪي مينا هه ر ديارده يه ڪا دي يا جفاڪي هنده ڪ ٺه گهر و فاکته رين جودا هه نه دبنه ٺه گهر پهي دابوون و گه شبوون و بهر به لاف بوونا ٺه ٺي دياردي. هه ر چاوون ٺه گهر و فاکته رين جودا هه نه بو لاوازيوون و ڪزبوون و نه مانا دياردي. وه ڪو ديار و هه ر ڙ ڪه ٺن دا ٺاهاهي جفاڪي ڪوردي ل سهر بيڪهاتا عه شيره تي هاتيه ٺاڪرن.

ل دووڻ سياسه ت و بهر ڙه وهنديا دهوله تين داگير ڪه ر د هنده ڪ قوناغان دا ٺه ٺه دهزگه هي جفاڪي لاوازي بوويه و د هنده ڪ قوناغان دا ب هيڙ ڪه فتيه.

جفاڪناسي ناقدار (ابن خلدون) دبيڙت لاوازي يان ڙي هيڙا دياردا عه شيره تي ب لاوازي و هيڙا دهسته لاتي ٺه گريدايه، چهند دهسته لات بهيڙ بيت دي عه شيره ت لاوازي بيت.

بەر و قاژی چەند دەستەھلات یا لاواز بیت دئ عەشیرەت ل دەورەبەران
بەیز بیت و گەلەک جاران دئ جەھ دەستەھلاتا مەرکەزی گریت.
هەکەر ئەم ئەقی تیۆرا جفاکی یا ئەقی جفاکناسی ل سەر جفاکی
کوردی ب سەپینن بکەین دئ ب چەندین نمونان ئەف راستی یە بۆ مە
دیار بیت:

1- ل دووماھیا دەستەھلاتا ئوسمانی یا ل سەر دەمی سولتان
عەبدولحەمیدئ دووی (دەستەھلات د گوپیتکا لاوازی یی دابوو)
عەشیرین کوردان و ئاغا عەشیرین کوردا د گوپیتکا هیژی دا بوون.
2- ل دەمی شەری عراقی و ئیرانی «1980-1988» دیسا دەستەھلات
یا لاواز بوو، دیاردا بەیز بوونا عەشیرەتی و خرقەبوون ل دوورین
ئاغا سەر ھەلدا.

3- ھەروەسا نمونی تەحلی ژیوارئ مە.
پشتی سەرھلانا 1991 چەند سالین شەری ناقخۆ، دیسا ئەقی
دیاردئ سەرھەلدا، ئانکو ژ ئەنجامی نەمانا سیستەمەک مەرکەزی یی
ب هیژ. ھەلبەت دەمی دیاردەیک سەرھەلددەت و بەر بە لاف دبیت
کونترۆلکرن و ھەولدان بۆ نەھیلانا وی دئ یا ب زەحمەت بیت و
وخت بۆ دقیت.

زانا و جفاکناسی تورک و دوستی مللەتی کورد (د. اسماعیل بێشکچی)
دبیت ل دەمی دەستەھلات ھەول بدەت سیستەمی عەشیرەتی لاواز
بکەت و دەستەھلاتا (ئەوان مەرجهعین) عەشیرەت پیقە گریدای کونترۆل
بکەت پیدقیە ھندەک ئیگوھۆرا پەیدا بکەت کو پیدقیین جفاکی ژ
دەروونی روچیین ئەوی خەلکی پەیدا بکەت دا کو ئەو خەلکە ھەست ب
قالاتی نەکەن، ئانکو ب کورتی دقیت پیگوھۆر ژ یی بەری خو باشتر
بیت.

ٻو وئ چهندي نموننه يهڪي دئنت ڪو پشتي جهنگا جيهاني يا دووي
 حڪومته تا تورڪيا يا وي سه ردهمي رادبيت ب دهر يخنستن و دهر ڪرنا ب
 سه دان ناغا و عه شيرين ڪوردان بو باڙير و دهقهرين دووري خه لڪ و
 وهلاتي وان ب مهرما لاواز ڪرنا سهن تهري وان يي جفاڪي د نافي
 عه شيرين وان دا.

پشتي پازده بيست سالان ب برپاره ڪا دي نهف ناغا عه شيرين هه ديسا
 تينه زفراندن بو جهين نهوان يين بهري. تشتي سهير نهو بوو ڪو
 خه لڪي عه شيرين نهقان ناغا ڙ بهري پتر ريز و حورمهت ل نهقان ناغا
 گرت.

ڙ بهرچ؟

چونڪو نهف ڪه سين حڪومته تي وهڪو پيگوهور ل جهي نهقان ناغا و
 بهگان دانانين «نهفهندي و بيروڪرات» زولم و زورداري يا وان ڙ يا
 ناغايان پتر بوو.

ل ڦيري نهف نمونا (بيشڪجي) ناماڙه پيڪري نموننه يهڪي ڙ جفاڪي مه
 دئنته بيرا مه.

دهمي ڪابرايهڪي بهرپرسی ئيداري دهمي د گهل خه لڪهڪي باخفت و
 پاتڪا خو بدتي و باخفت و بناقي مهدهنيه تي!
 هه لبهت نهفه ڙي رهنگهڪي سڦڪاتي پيڪرنئ يه.

نهو ڦالاتيا مهرجه عين عه شيرين ل دووڦ خو هيلاي نه ب تني نهقان
 (نهفهنديان) نه شيان پر بڪهن، بهلڪو ههست ب ڦالاتيه ڪا مهزنتر ل
 دهف خه لڪي نهفي پيڪهاتي پهيدا ڪرن !

چکیت ب خیرا به کوی !

تشتی نه سروشتی هه موو ده مان دبیته جهی بالکیشانی، هندهک جاران جهی راوهستانی و هزرکرنی ل سهر نه گهرین ئەقی کریاری یان ئەقی روودانی و گه لهک جاران هندهک کریار و روودانین بچووک و ساده بووینه پالدر و فاکتەر کو مروّف ب کووری هزرا خو د تشتتهکی دا بکەت و بگه هیته هندهک ئەنجام و تیگه هین نوو ل دهف مروّقی. کورد ژی دبیزن هندی بمینی دئ هەر بینی!

ژ بهری چه ند حهفتیهکا، ل ئیفاریهکا پینجشه مبی ل تاخهکی ژ باژیری مه که سهکی سنیل و نیف په کههفتی عه لاگهکی چکیتا د دهست دا بوو و ل سهر زارویان به لاف دکر و د گوّت وهرنه خیری... چکیت ب خیرا به کوی! زارویان ژی چکیتین خو دبرن هه تا کو عه لاگهکی قالا مای د دهستی ئەقی سنیلی دا.

ژ بهر کو ئەو ده مهک بو مه هه فناسین د گهل خیزانا ئەقی کوپری سنیله هه بوو، پشتی چه ند روژهکان من چاّف ب بابی ئەقی کوپری سنیله کهفت و ئیکه م پسیار من ژئ کری، ئەری ئەو چ مه سه لهیه هوون خیرا بو به کوی دکن؟! ب کهنی فه ئەری ب خودی ئەفه دو ساله ئەف کوپری من پشتی کو سه رهاتیا مه م و زینی خواندی ده م بو ده می چ پینجشه مبا زهوقی وی لیذا دئ زهرفهکی چکیتا کریت و ب خیرا به کوی ل سهر زارویان به لاف کهت و ئەز باوهر دکه م مه سه رفا خو یا روژی ددهت ب ئەقی زهرفی چکیتا!

هیش ئاخفتنا مه ب دووماهی نه هاتی من دیت (...). خودانی چکیتا سلاقی مه کرا! من گوّتی وهی تو بخیر هاتی ب خودی نوکه مه

سوحبەتا تە و چكلیتیت تە دكر.. گۆت من ما من تشتەك خەلەت كرى
یە... من گۆتی ب خودی نهكو ژ بهر خەلەتی یان نه خەلەتی بهس
یا من دقیا بزانه بۆچی تو ئەقان خیرا بۆ بهكوی دكهی ماتو نزانى
هەر بهكو بۆ بوو ئەگەری وئ چەندی كو مههه و زین نه گههن ئیك و ب
مرادا خو شاد نهبن؟

گۆت ئەها ژ بهر ئەقی چەندی و هندی گونەهین وی گەلهكن (هەر
چەنده هەقی وی نهكوشتن بوو) هندی خەلك ب نهباشی بهحسا وی
دكهن من قیا ئەز هندهك خیرا بۆ بكهه بهلكو هندهك ژبارى وی سقك
بكهه چونكو دنیایهك خەلكی دوژمنی وی یه ، خەلكی مه یی فیربووی
بهس خیرا بۆ ئەوان كهسان دكهت یین نهموحتاجی خیرا!!

ب راستی من چ بهرسف نهدان... بهس د دلئ خو دا من گۆت خوزی ئەم
فیربباین مههاریکاری و پشتەقانی بۆ ئەوان كهسان كربان یین
موحتاجی هاریکاری نه كو بهروفاژی هاریکاری بۆ ئەوین نه پیدقی!

هندەك وینەیین گەش ژ زیوارا جفاکی مه

ئەقە دى بیت نیزیکی سالەکی خودی هاریکاری یا مه کر ئەم بشین هەر
حهفتی یهکی گۆشا خو یا جفاکاناسی بنقیسین، ل قیری پهیفا سوپاسی
کیمه بۆ ئەوان برادهرین روژناما ئەقرو کو ب ئەمانهت دبیژم چاوا
بابهت من دهنارت وهسا دهاته خواری (کیم جار نهبن ژ بهر دریژی یا
بابهتی دهات کورترن)..

ههروهسا سوپاسی یا خواندهقایین بهریژ ژى دکهم کو گه لهک جارن
ب راستهوخو یان ب نامه و ئیمیل تیبینی و بۆچونین خو ل سهر
بابهتین مهیین جفاکی ئاراسته ی مه دکرن..

ب تنی تیبینی یا برادهرهکی بۆ من بوو جهی سهرنجراکیشانى دهمی
نقیسی ب راستی تشتی تو دنقیسی هه رچهنده د جهی خو دایه، لی وهک
تیبینی ب تنی هون تشتی خراب (سلبی) د جفاکی مه دا بهحس دکهن
و تشتی باش (أیجابی) بهحس ناکهن!

ژ بهری ئەز ئەقان خه لهکان ب دوماهی بینم من ههز کر دهرهت
ههبت، بهرسقا ئەقی برادهری بهریژ بدهم ب چهند کورته ریژکهکان:
– ب هزرانم ئەنجامدانا کارین باش و ب مفا و پیشکیشکرنا خزمهتی
و خزمهتگوزاری یا ئیکه ژ ئه رکین دام و دهزگه هین رهسمی و
خزمهتگوزاری، لی دیارکرنا کیماسی و ئالیین خراب و نیگه تیف چ د
واری سیسته می جفاکی یان یی ئیداری یی وهلاتی مه دا دى پتر خزمهتا
راستی و کیمکرنا شاشی و چهوتیان کهت.. ئەف چهنده ب دروستی
ئهرکی کارمه ندین جفاکی یه و روژنامه قانا زیدهباری که سین دی یین

پیشه‌نگ بو جفاکی کو جفاک به‌ری خو دده‌تی وه‌کو وژدانا وان یا زیندی..

وه‌کو میناک ئە‌قه هندهک ژ وان وینه‌یین گه‌ش و دیمه‌نین جوانن د ناف جفاکی مه‌دا کو ئە‌ز پی ئاگه‌هدار و رهنگه‌هر ئیک ژ مه‌چه‌ندین نمونه‌یین ژ فان وینه‌یان د می‌شکی وی دا هاتبن چاپ کرن، ب وی هیفیی ئە‌ف نمونه‌روژ بو روژی د جفاکی مه‌دا زیده‌تر لی بین:

1- نه‌خوشخانا ته‌نگا‌قی ل ده‌وکی و خزمه‌تگوزاریه‌کا زیده‌باش؛

ل ئە‌قی هاقینا بو‌ری و بو‌ماوه‌یی دو‌هه‌یقان پتری یا روژان وه‌کو هاریکاری نه‌خوشه‌کی (دایکا من نه‌خوش بوو) ئە‌ز ل ئە‌قی نه‌خوشخانا ته‌نگا‌قی یا ل ده‌وکی بووم .. ب راستی ئە‌و خزمه‌تا خزمه‌تگوزارین ئە‌قی نه‌خوشخانی چ بین جو‌رجی یان یین خووشک و براین مه‌یین باکور و ستافی کاری ب گشتی پیشکی‌ش دکر چ بو‌ناهی‌ت گوتن ژ پا‌قژی و چافی خودانا نه‌خوشی کو بیست و چار سه‌عه‌تان ژوور و (ممراتین) نه‌خوشخانی وه‌کو نی‌قا

مالا مرو‌قی و هیشتا جوانتر ده‌اتن پا‌قژ کرن ... هه‌لبه‌ت ئیدارا ئە‌قی ده‌زگه‌هی و کارمه‌ندی و ئی ژی رۆل د‌قی چه‌ندی دا هه‌یه.

2- دختوره‌کی خودان وژدان: براده‌ره‌کی ل زاخو بو‌من به‌حس کر کو دختوره‌ک (خودان ناف و پله‌یه‌کا زانستی و جفاکی یا باش)

ل زاخو زوربه‌ی جارن پارهی‌ی را‌چی‌تی ژ دو‌جو‌رین مراجعی خو ناوه‌رگریتی یی بینت گه‌له‌ک هه‌ژاره‌ و یی وه‌خته‌کی ل گه‌ل وی ل روژگارین خواندن .. وه‌کو هاریکاری بو‌هه‌ژاری و وه‌کو وه‌فاداری بو‌هه‌قالین روژین خواندن..

3- باشنقیسه‌ک هه‌ست نازک: دیسا‌قه ئە‌قه نمونه‌یه‌کا دی یه‌ژ که‌سین خودان هه‌سته‌ک نازک و مرو‌قایه‌تی، ئە‌ف باشنقیسه‌ده‌می لافیه‌یه‌کا ره‌ش بو‌وه‌رکرنا که‌سه‌کی دنقیست نه‌کو پارهی‌ی نقیسینی

وهرناگریت، به لکو قوماشی ژی ژکیسی خو دکریت و دبیزت ئەڤه بوویه رهوشتهک ل نک من.

4- ژ بهری هه یامهکی بهرنامی زووم ل که نالی ئاسمانی یی کوردستان کابرایهکی کاسب شوڤیژی ته کسی نیشان دا، کو ته کسی یا ژ ئەڤین مودیلین کهڤن و بی سه روبه ر بوو.. کابرای دیار کر کو ئەڤه دو سی ساله ئەو یی پرسیارا که سه کی دکهت کو کیلویهک زیرا و دهفته رهک دۆلاری ژبیر کربوون و هیلابوونه دت هکسی یا وی دا ههتا کو ل دو ماهی خودان لی ده رکهفتی و بو زقراندین. ئەڤه و رهنگه هه ر ئیک ژ مه چه ندین وینه د سه ری دا هه بن ژ ئەڤان وینه یین جوان و مروڤایه تی، و کورد دبیزن چ گاڤا مروڤین باش ژ دونیای خلاس بین دئ دونیا خراب بیت!

وان.. كەقالەكى كەقنار و جوان!

ئىك ئ خوشىيىن باژىرى وانى بۇ مروقى، ب تايبەت بۇ ئەو كەسى بۇ جارا ئىكى قەستا ئەقى باژىرى بكت. ئەو كۆ تىكەلى و گریدانەكا موكوم دناقبەرا كەقن و نوو دا ھەيە و ئىك تاممكەرا يى دى يە، ب ئەقى ئىگرتنى كەقالەكى رەنگين و جوانيەكا رەنگين پيشكىشى بينەرى يان ژى بيژين ميھفانى خۇ دكەن..

ل دەمى چونا مە بۇ ئەقى باژىرى دىرىن و ناقدار ژبۇ پشكداريا بزاقەكا رەوشەنبىرى گەلەك ديمەن و تشتين جوان و بالكيش دكەفتن بەرچاق، ھەروەكو مروق خۇ د ناف ئەفسانەيەكى دا ببينت: دەريايا وانى ياكو ب دريژاھى يا دو دەمژميران ئوتوبيس د سەر كنارى وى را دچيت ھەتاكو دگەھيتە وانى.. دىرا كەقنارا ئەختامارا ياكو ل سەر كەقرە بەرەكى دنيقا دەريايى دا.. چيائى سپانى يى كو بەفرى سەرى وى داپوشى.. كەلھا توشبايى يا كەقنار و دىرىن ل باكورى رۇژئاقايى وانى.. پشيكين سپى يىن وانى يىن كو چاقەك زەرو ئىك شين... ھەلبەت خەلكى وى يى كو ھىشتا گریداي عورف و عاداتين كەلتورى كوردەوارى و ريژگرتنا ميھفانى.. ھتد.

ب راستى ھەر تشت جھى راوہستان و كوور ھزركرنەكى بوو، لى تشتى ل دەف من پتر بالكيش ئەو بوو دەمى ل رۇژا دووى ژ ئەقى چالاكىي كو ناف لى كربون (رۇژين ئەم ب كوردى بخوونن)بابەتى ديروكى- جفاكى يى مامۇستايى ديروكنفيس و كەسايەتىي جفاكى و بەرنياسى باژىرى وانى (ئىحسان جولەميگى)بوو دەما كو بەحسا ديروكا باژىرى وانى و كەلھا وانى (كەلھا توشبايى) كرى، كو دزقرىت بۇ

چهند هزار سالان ژبه‌ری زاینی.. دیسا به‌حسا شارسستانی یا
ئمبراتوری یا ئوراراتو (590-880 به‌ری زاینی) کری..

د نافع بابته‌ئی خو دا ماموستای ناماژه ب ئه‌وئ چهندي کر کو ئه‌ف
شارسستانی یا کوردی کول ئه‌ف ده‌فهری و ده‌فهرین ده‌وروبه‌ر
حوکمرانی دکر دمپولوجیا وان دا (79) خوداوه‌ند هه‌بوون و د نافع
ئه‌وان دا (16) ئافره‌ت بوون.. و چهندين وینین ئه‌قان خوداوه‌ندا کول
سه‌ر که‌قران هاتبون کولان پیشان دان و خوداوه‌ند خالدی (xalid).

و خوداوه‌ند ته‌شيبا (teshibal) دو ژئه‌قان خوداوه‌ندا بون _ یی ئیکي
زه‌لام و یی دووی ئافره‌ت_ و ده‌ما وینه‌یی هه‌ردووان پیشان ددا ویني
بزنه‌کي ل ناقه‌را هه‌ردووان دابوو ده‌ما براده‌ره‌کی پرسیار ژي کری
ئه‌و چ بزنه‌؟ ورامانا چ دده‌ت؟ گوټ ل سه‌رده‌می ئوراراتو ب چاقه‌ک
پیروژ جوان ته‌مشای بزنی دکرن، و گوټ هه‌تا ژبه‌ری چل پینجی
سالان ژي ل ده‌فهرین وانئ (گه‌فهری، جوله‌می‌رگی) هه‌که‌ر که‌ک
گه‌له‌ک سپه‌هی و جوان با دگوټنی بزنی !

و پشتی سمینار ب دووماهی هاتی و ل بیهنقه‌دانی د نافع کومه‌کا
براده‌ران دا من پرسیار ژ ماموستا جوله‌می‌رگی کر ئه‌ری ماموستا ژ
راست خه‌لکی مه‌ ته‌شيبها که‌چین جوان ب بزنا دکرن؟! گوټ به‌لی
به‌لی نه‌به‌س ئه‌فه، هه‌تا ژبه‌ری یا چهندين سالان که‌که‌کا گه‌له‌ک
جوان ل ده‌فهره‌کي ژ ئه‌قان ده‌فهره‌را خو دگه‌ل گه‌نجه‌کی دابوو ره‌قان
ناقئ وئ بزن بوو !! و ئه‌و براده‌ری ئاماده‌بووی ژي گوټن به‌لی
راسته..

مه‌رهما من ژ نفیسینا ئه‌فی بابته‌ئی ئه‌و بوو کا جارئ تا چ راده‌ تیگه‌ه
و بهایی جوانیئ ژ سه‌رده‌مه‌کی بو ئیکي دی جودایه و هنده‌ک هوکارین
که‌لتوری و ژینگه‌ها سروشتی یا مروټ د نافع دا دژیت مروټی پالده‌ت
تشته‌کی ب چاقه‌ک جوان یان به‌روفاژ ببینت..

ساخهات و سیمایین کهسی سهرکرده

ژبهری ئەم بچینه د ناف بابەتی خو دا پیدقی یه ئەوی خالی دیار بکهین کو جودایی د ناقبەرا کهسی سهرکرده و کهسی سهرۆک دا ئەوه کو کهسی سهرکرده ب شیوهیهک خورستی و کاریزی و د کاودانهکی دیار کری یان نه چاقهری کری دا تیتته مهیدانی.. بهروفاژی کهسی سهرۆک، کو ل دووڤ سیستمهکی پیشوهخت و دیارکری و هندهک ئالیاتین پهیرهو پی کری تیتته هەلبژارتن... دیاردهیا سهرکردهیهتی هەر ژکهفن دا بوویه جهی بایهخ پیدانی و سهرنجراکیشانی، ههروهسا ل سهردهمی نوو دا بوویه جهی قهکولینین جفاکی و دهروونی... ئەری ئەو چ هوکار و فاکتهرن کهسهکی بکهن سهرکرده د ناڤا ههزاران کهسین دی دا؟

پتريا ئەوان قهکولینین د ئەفی بیای دی هاتینه ئەنجامدان گهشتینه ئەنجامهکی نیزیکی ئیک، کو ب شیوهیهکی گشتی پیدقی یه هندهک ژ ساخهات و سیمایین جودا جودایین جفاکی، دهروونی، کهسایهتی... ل نک کهسی سهرکرده ههبن کو ههتا بیژنی سهرکرده. هەر چهنده ههتا رادهیهکی هندهک ژ ئەفان فاکتهران ژ جفاکهکی یان ژ سهردهمهکی بو ئیک دی دجودانه، لی ب شیوهیهک گشتی گرنگترین ساخهات و سیمایین کهسایهتی یا سهرکردهی ئەفین ل خواری نه:

1- پیگیری و پابه‌ندبوون ب بها و رهوشتین بهرز و بلندین جفاکی، ب گوتن و کریار و ببیته نمونه و پیشه‌نگ بو خه‌لکی دی:
بو نمونه ههکه جفاک ب چاقهکی کیم و نزم ل رهفتار و رهوشتهکی بنیریت نابیت کهسی سهرکرده ئەوی رهوشتی و رهفتاری پهیرهو بکهت.

2- ئاستى رهوشهنبیری: ب شیوهیهکی گشتی ئاستی رهوشهنبیری یی کهسی سهرکرده وهک ئاستی نافنجی یا رهوشهنبیری یا ئهوی جفاکی یان ئهوان کهسایه یی کو ئه و سهرکردهیهتی یا وان دکهت.. ئانکو نه ئاستهکی گهلهک بلند بیت ئه و جفاک د ئهوی نهگههیت، و نهگهلهک نزم کو ئه و د جفاکی نهگههیت!

3- دووربین و پیشبینی بو پاشهروژی: دیتنا وی نه ب تنی بو رهوشا نهایی یا کو ئه و تیدا، بهلکو بو پاشهروژهکا دور و ههروهسا پیشبینی یا پیشهاتین پاشهروژی ژی بکهت.

4- خودان بریار بیت: ل دهمی بریارهکی ددهت باوهری ب خو ههههیت و نهیی دو دل بیت.

5- پرهنسیپا سزا و پاداشت: سهردهری یا وی د گهل ئهوین ل ژیر فهرمانا وی دقیا ب شیوهیهک عادیلانه بیت چ ژلای سزادانی قه یان پاداشتی قه.. هه و هسا دهمی ئیکی پاداشت دکهت یان سزا ددهت بو شروقه بکهت ئهگهری سزادانی یان پاداشتی کا چنه.

6- نهزمانهکی زهلال و رههوان د ئاخفتنی دا: گهلهک گرنگه کهسی سهرکرده د کریارا ئاخفتنی دا بو کهسین بهرامبهر (ب تایبهت ل دهمی گوتار خواندن) یی رههوان بیت و نه نهزمان گران بیت، چونکه سهلیقه و شیوازی ئاخفتنی گرنگترین خاله بو سهرنجراکیشانا کهسی بهرامبهر، ههروهسا و حوکم کرن ل سهر کهسایهتی.

7- سوحبهت و خوش و روح سقکی: دقیا ئهف کهسی سهرکرده یی قهکری بیت (و نه ناف چاف گری!) و گهلهک جاران هندهک کاودان دخوازن پشکداری کهسین د گهل خودا بکهت ب (دهربینهکا وهختی) وهک ب کهنی و سوحبهت و ههتا گوتنا نوکتهیان ژی بو پشکداری و خواهشکرنا بویهرا ئه و د ناف دا.. ئانکو خو گونجاندن د گهل جفاکی ئه و د گهل دا و دور کهتن ژ رهسمیاتا.

8- که سه کئی جفاکی بیت: هر چه نده ههتا رادهیه کی ئەف خاله ب یا بهری ئەفی قه گریډای یه.. لی مه بهست ئەوه کو که سی سهر کرده دقیت تیکه لی و په یوهندی یین وی نه د چارچو قه کئی دیار کری و بهرته نگ دابن، به لکو تیکه لی و سهردهری یا وی د گه ل هه موو تهخ و چینین جفاکی هه بیت (هه که سهر کردی مله تی بیت، نابیت تیکه لی ب تنی د گه ل که سین بهر پرس و پایه بهرز هه بیت، به لکو ژ نیزی که ناگه هدراری رهوشا خه لکی هه ژار و هه موو تهخ و چینا بیت).

9- سهر و سیما: ههروهسا گه له که قه کولین گه هشتینه وی ئەنجامی کو سهر کردین خودان سهر و سیمایه کئی جوان و (مه قبول) و قیافه کا لیکدای پتر شانسی سهر که فتنی هه یه ژ ئەوین هنده ک کیماسی یین بهر چاف د سهر و سیما و رویی بهر چاف دا هه یین.. ئەف چه نده ژی هه لبهت ژ جفاکه کی و ژ سهر ده مه کی بو ئیکی دی جودایه، ل سهر ده مین پیشین و که فن سهر کردین له شکه ری یین ب که له خ و گه و ده یه کئی مه زن و ناف چاف گرتی پتر کارتیکرن و کاریگه ری یا خو ل سهر یین ده و روبه ردا هه بو.. چونکو که سایه تی ب هیژا جهسته یی و جهنگبازیی د هاته پیقان و هه لسه نگاندن.

10- ناف و بانگی بهری یان باگروهه نده: ئەوان که سا پتر ده لیقا گه هشتن ب سهر کردایه تی هه یه و زووتر باوه ری یا خه لکی ب ده ستخو قه دئین ئەوین خودان ناف و دهنگه ک یان وهکو بنه مال و باب و باپیر د ئەفی بیافی دا ناف و دهنگی خو هه یین.

11- بیهن فره و خودان هه دار بیت: ب تایبهت د کاودانین سهخت و دژوار و نه سرۆشتی دا.. و هه قسه نگی یا خو ژ ده ست نه دهت.

12- خودان هیفی و گه شبین بیت: د نه خوشترین کاودان دا دقیت که سی سهر کرده بی هیفی نه بیت (ههتا هه که د ناف ناخی خو دا ژی بی ئومید بیت) پیدقی یه ئەفی بی ئومیدی یی ل نک خو دیار نه کهت و

نەئىنتە سەر رويى خۆ، بەلكو بەروقائى دقئىت خۆ ب شىۋەيەكى گەشەين ديار بكتە و ورەيا (معنوياتى) كەسئىن د گەل خۆدا بلند بكتە.. د گەلەك كاودائىن نەخۆش دا پەيرەوكرنا ئەقى شىۋازى سەردەريى رهوش ژ كنارى شكەستەكا بەرچاڧ بەر ب سەر كەفتنى برى يە.

13- دەستپاكى و دادپەرورەى: كەسى سەر كرده نابىت تىكەلى ھندەك كار و بياقئىن نەھەژى ببىت كو ژ پلە و بەھايى وى بينن خوارى وەك بازرگانى و پشكدارى كرن د كرىن و فروتن و گرىبەستان دا و ھەر وەسا ب كار ئىنانا ھىز و دەستەھلاتا خۆ بو ئەقى مەرەمى.. ھەر وەسا ھەولدانا بەردەوام بو چەسپاندنا دادپەرورەى د گەل دەوروبەرى خۆ .. بو بابەتى دەستپاكى، د مېژووا عىراقى يا كەفن و نوو دا ناقى عەبدولكەرىم قاسم وەكو باشتىن نمونە تىت كو نە دوست و نە دوژمنىن وى نەشيان بەلگەيەكى بدەست خۆقە بينن كو ئەقى كەسى د دەمى چەند سالىن حوكمى خۆدا ئىك دىنار ل پشت خۆ ھىلا بىت، بەلكو ل سەر كورسى يا دەستەھلاتى بو و براىى وى د خانىەكى كرى قە بوو!

14- خۆ دووركرن ژ گرىدانا پەيوەندى يىن كەسوكى د گەل يىن دەور و بەرى خۆ، پەيوەندى دقيا پىشەيى و ل سەر ھندەك بنەما و پرەنسىپان بن.. نەكو كەسەكى نىزىكى خۆ بكتە و پوتەى ب يى دى نەكەت.. ئەف سەر دەرى يە دى گىانى دووبەرەكى و كەرب و كىنى پتر بەلاق كەت.. ھەر وەسا دو رووياتى و سالوسىي و ھەست ب نا عەدالەتئى ل نك كەسئىن ھەقكارىن سەر كردهي پەيدا كەت.

15- باوهرى ب كارى خۆ ھەبىت وەكو پەيام نە وەكو پىشە: كەسئىن سەر كرده ھەموو دەما ھەست ب ئەوى چەندى دكەن كو ئەو كار و خەباتا ئەو دكەن تىشتەكى پىرۆزە و رەھەندەكا دوور ھەيە و

سهخمه راتی ئه قئ باوه ریخ ههست ب ماندوبوونی ناکهن و چاقئ وان
نه ل چ مفا و بهرژه وهندیین مادی ههیه.. ئانکو بهروفاژی کارکرن د
پیشهیه کا فهرمی دا.

ئه فه ب شیوهیه ک گشتی پتری یا ئه وان ساخهت و سیمایین جفاکی ،
دهروونی ، که سوکی نه یین کو پیدقی یه ل نک که سی سه رکرده هه بن..
و هه لبهت ژ جفاکه کی بو ئیکی دی یان ژ سه رده مه کی بو ئیکی د
هنده ک خالان دا رهنگه جوداهی هه بیت.

دهولا رهمه زانئ و ده مژميرآ يابانئ!

ژبهري مهها رهمه زانا پيروژ ب چهند روژدهكا، ئيك ژ كه نالين تهله قزيونين توركي خه بهر كه نمايش كر، كومه كا كه سين دهولقوت بهرامبه ر ليژنه يه كا ههلسهنگاندني هه ر ئيكي ب شيوي خو دهول دقوتا، كو د نه نجام دا دي هندهك ئينه ههلبژارتن بو شهقين هه يفا رهمه زانئ هه ر ئيك ل تاخه كا ديار كرى دهولئ بقوتيت.

ب هزرا من چو ئاميرين فلكورى مينا دهولئ ب گه لهك وه زيفه يين جورا و جور نه رابوويه، بهلكو هه تا راده يه كي هندهك ژ ئه قان وه زيفه يان هه قذژئ ئيكن!

هه ر ژكه قن دا دهول قوتان د هاته بكار ئينان ژ بو شهري و خو ئاماده كرنا شهرقان و جهنگاوهران، دگوتن دهولا جهنگي ليذا ئانكو شه ر نيزيكه!

ديسا هه ر ژكه قن دا دهول ئيكه ژ ئاميرين سه ره كيين شاهي و داهوه ت ل بهر دهاته كرن مل ب ملي زپنايي قه، هه ر وه سا هه تا نه قرو ژئ ئه م دبينين ل قيس ته قال و نمايشين وه رزشي بي قوتانا دهولئ ريبيقان نايته كرن.. ديسا هه ر ب ريكا دهول قوتاني ل شهقين هه يفا رهمه زانئ خه لك دهاته هشيركرن و ئاگاداركرن كو رابن دمئ پاشيقي يه ئانكو ل قيرئ ديار دبيت كو دهولئ وه زيفه يه كا لهشكهرى و هونه ري و وه رزشي و ئاييني د هه مان دم دا نه نجام ددا، يان ژئ نه نجام ددهت.

مه ره ما ژ نفيسينا نه قئ نفيسيني خالا دوماهي يه، ئانكو وه زيفه يا دهول قوتاني د شهقين هه يفا رهمه زانئ دا، كو نه قه چهند ساله كه

دجفاکي مه دا ئەم دبېنين کو هەيقيين رەمەزانی دەين و دچن بيی کو دەنگی دەوڵی مه ژ خەو راکەت، زارۆيین مه ژي نەما ئیدی دزانن کو وەختەکی ل بەر دەنگی دەوڵی و دەوڵقوتی خەلک رادبوو بو پاشیقی، ئەقرو گەلەک ئامیرین دی هەنە ب ئەقی کاری رادبن وەکو دەمژمیرا بارکری کەنگی حەز کە ی هیئکی دئ تەژ خەو راکەت، یان ژي دیسا ب ریکا دەمژمیرا موباییلی کو ب ساناھی ب ئەقی کاری ئاگاداربوونی رادبیت.

ل قیرئ پسیار دەیتەکرن ئەری د جھی خو دایە، هوسا ب ساناھی دەست ژ ئامیرەکی پەيوەندی ب لایئ کەلتوری و فلکوری یی مه یی ملی قە هە ی کو ب دريژاهی یا سالان د گەل مه ژيایی و ل نک گەلەک خەلکی تام و خوشیەکا تاییەت هە ی بیئە بەردان، ژبەرکو ئەلتەرناتیقی (بەدیلي) وی پەیدا بوو!

ل قیرئ دو بوچونین هەقدژ هەنە: بوچوونا داخووا مانا دەوڵقوتانی دکەت ل شەقین رەمەزانی، خودانین ئەقی بوچوونی ئەقان ئەگەران بو بەرگری ژ دیتنا خو گرۆف و مەیانە:

1- ئەف دیارە (دەوڵ قوتان) ب دريژاهییا سالان بوویە پشکەک ژ کەلتوری مه یی ملی، و خەلکەک هەیه تام و خوشیەکی ژ کەلتوری خو یی ملی وەردگریت..

2- بەری چەندین سالان ژي هەر دەمژمیر هەبوو، لی دەوڵقوتان نەدەهاتە لادان.

3- خەلکەک زۆر هەیه ژيانا وان تارادەیهکی ب ئەقی کاری قە گریدایە و هەکە ئەف دەرفەتە ل ئەوان هاتە برین دئ دەرگەھی ژيانا وان ژي هیئە داخستن.

4- دەمى دەست ژ ئەقى كارى بهيټه بەردان ، ئىدى ئەف كارە وەكو (پيشەيەك مللى) دى ئىتە ژناقېرن..ئەقەژى زيانەكە دى ب ھونەرى مللى كەقېت..

5- گەلەك دەولەتېن دەورو بەر (ژمە پېشكەفتىترن ژى) ھىشتا ئەف دياردا دەولقوتانى د ناڤ دا مايە و نەھاتىە قەدەغەكرن. بۆچوونا دژى مانا دەولقوتانى ل ھەيقا رەمەزانى ، خودانىن ئەقى بۆچوونى ئەقان گرۆڤ و مەيانا بۆ خۆ دېيژن:

1- چو تىشت يان دياردە ھەتا ھەتا نامىنن و سەردەم بۆ سەردەمى تېنە گوھارتن ل دووڤ پېدقى و زەرورەتا ژيانى.

2- ھەكە مەرەم ژ قوتانا دەولى ژ خەو راکرن بىت و ئاگاداربوونا خەلكى بىت ، ئەقرو ھندەك ئامىرىن ئەلتەرناتىڤ (بەدىل) يېن ھەين (دەمژمىرا باركرى ، موبایل) دكارن ب ئەقى كارى رابن.

3- دەمى دەول ل تاخەكى تېتە قوتان ، خەلكى ئەقى تاخى ھەموو دكەڤن بن باندورا ئەقى دەنگى بەيژ و(حنگە دنگى) قە! چ روژى يا بگرن يان نەگرن ، چ موسلمان بىت يان كرىستيان! رەنگە ھەموويان ئەف تىشتە پى خوش نەبىت.

4- گەلەك جارن ئەف دەولقوتانە دگەھىتە قوناغا نەرەھەتېى بۆ ھندەك كەسان و خىزانان ب تايبەت دەمى بۆ دەمەك دريژ بەردەوام بىت و ھندەك جارن ل دو تاخېن ھەقسوو و ل دو دەمىن جودا دا ، ئەف كرىارە دەھىتە ئەنجامدان.

5- ھندەك كەس ، ب تايبەت ئەوېن (زىدە بەخىل) ھەز ناكەن ل دوماھيا ھەيقى پارەھىكى بەرامبەر ئەقى دەول قوتانى بدەنە دەولقوتى ، ھەر چەندە پارەھىك كېمە و رەمىزى يە. ئەف جورە كەسە ژى دگەل ھندى نە كو دەولقوتان ل مەھا رەمەزانى نەمىنت.

و تۆ چ دېيژى ؟

شیرین دوهی.. رویفین ئەفرۆ..سیخورین

سۆبەھی!

دکەلتوری مەیی کوردی دا، ورنەگە دکەلتوری پتیریا مللەتان دا، شیر
هیمایە بو ویرەکی و زیرەکی و چاڤ نەترسانی، رویفی بەروفاژ
هیمایی حیلە و فیلبازی یە، هەرەسا سیخور وەکو ترسنوک و
نەجھە باوهریی تیتە بەریخودان. زانایی ب ناڤ و دەنگی فەرەنسی
ڤولتیر(1694_1778)دبیژت: هەکە تەبقیت راستی یا مەعدەنی هەر
کەسەکی بزانی ژخودی بخوازه ئەو کەسە ببیت خودان پلە و
دەستەهلات، چونکی ب دروستی وی وەختی راستی یا ئەفی مرۆفی
دیاردبیت!

د پیقازویا خەباتا مللەتان دا و د قۆناغین سەخت و نەسرۆشتی دا
گەلەک دروشمین بریقەدارین شوهرەشگیری و ناڤەرۆکەکا مرۆڤایەتی
و دادپەرەری تینە بلندکرن، هەلبەت ژ ئەنجامی زولم و زورداری یا
کەتواری هەمی خەلکە بەرفرەه ب تاییبەت تەخین هەژار و بی بەهر
هەر زوو باوهریی ب ئەڤان دروشما دئینن و تارادەیهکی ریزا هەری
مەزن ژ قوربانین ئەڤان شورەشا خەلکی هەژار و زولم لیکریه.

جەمی داخی یە ل دەمی سەرکەفتنا ئەڤان شوهرەشان و ژناڤچونا رژیما
(ستەمکار)! تەخەکا دی دەیتە مەیدانی، وەکو ئایدیولوژی و رووی
دیار جودا ژ رژیما پیشین، لی وەکو رەفتار و جوری ژبانی هەمان
شیوێ تەخا خانەدان و کونترۆلکرن هەر خیر و بێرەکی!

ئەڤە یە ئیک ژ کارەسات و تراژیدیاین وەرارا جفاکی و گوهورینا
رەوشا سیاسی ل دووڤ خوەرا دەیلت.. سەرۆکی مسری ئیک ژ ئەوان

کەسان بوو کول دەمی شەری ئەکتوبەری ل ناڤهرا عەرەب و ئیسرائیلی دا ل 1973، دچاڤی خەلکی وەلاتی خۆدا وەکو قارەمانەکی دەهاتە بەریخودان و ئیک ژ ئەوان فرۆکەقانا بوو کۆ ژبەر زیرەکی و ویرەکی یا خۆ چەندین میدالیایین زیرەکی وەرگرتین..

ئەقە ژبەری ببت خودان دەستەهلات، لی دەمی بوویە خودان دەستەهلات هەموو تشت کونترۆلکر و هەموو داہات و خیر و بیڕین وەلاتی ب مولک و مالی خۆ دزانی، ل دەمەکی پتر ژ مەلیون کەسان خەلکی ئەقی وەلاتی ل ناف کونج و قولاجین گورستانا ژيانا خۆ د گەل مریا دبرنە سەر! سال هاتن و چوون و سەردەمەک ب سەر ئەقی وەلاتی دا هات بەرەبابەکی نوو پەیداوو، ہزر و دیتنین نوو ہاتنە پیش، پیدقی و داخووزین نوو ہاتنە بلندکرن..

ئیدی ئەف ویننی (قارمانی سالین بەری) کۆ وەختەکی ب قارەمانی بەرگری و بەرەقانیی دەهاتە بەریخودان ئیدی ب فلسەکی نەچوو! د سروشتی کەسایەتیا مروقی دا کیم کەس هەبن ل هەموو قوناغین ژيانا خۆ هەلگرین ئیک ہزر و بیروباوہر بن، لی ہندەک پرنسیپین بنگەھی هەنە مروقی شورەشگیر دسیت پیقە گریدی بیت و دەست ژ نەبەردەت، هەتا هەکە سەردەم ژى ہاتبیتە گوہورین، مینا ہەستکرن ب ئیش ئازارین خەلکی ہەژار و بەشداریکرنا وان د دەلیقین جودا جودا دا و ہەرودەسا وەفاداری و ریزگرتن بەرامبەر ئەوان کەسان بیت کۆ روژەکی دگەل دا د سەنگەرەکی دا بوون...

ئانکو خیانەت نەکرن ل ئەوان دروشم و ئارمانجین سەردەمەکی د ہەلگرتن و بەری خەلکەکی ددای..

ئیمام علی (خودی ژى رازی بیت) ئیکە ژ ئەقان نمونین کیم وینە، نە ب تنی د دیروکا موسولمانەتی دا بەلکو د دیروکا مروقایەتی دا ب گشتی، کو د ہەرسی قوناغین ژیک جودایین ژيانا خۆدا ہەر ب گیانی

شوره‌شگیری و دژی زۆلم و زۆرداریی خەبات کری یه (قۆناغا به‌لافکرنا په‌یاما هزری - قۆناغا خۆ‌قه‌کیشان و رونشتنی - قۆناغا وەرگرتنا دەست‌هه‌لاتی).. ئانکو ده‌هر سی قۆناغا دا دگۆت: هه‌که وەرگرتنا دەست‌هه‌لاتی نه‌ بۆ بجهئینانا ئەوان ئارمانجین سه‌خمه‌راتی دادپه‌روه‌ری و به‌ره‌نگاریا زۆلم و زۆرداریی بیت ل نک من ئەفی دەست‌هه‌لاتی به‌ایی شه‌کاله‌کا پیلای نیه!

جامی‌ره‌کی بۆ من به‌حسا کابرایه‌کی به‌پرس دکر، کو نوکه ژيانا وی خانه‌دانه و خودانی چه‌ندین قیلا و پرۆژایه.. گۆت:

ئیک ژ هه‌قه‌سه‌نگه‌ری و یین رۆژین سه‌خت و (هه‌لگرتنا دروشما!) تووشی نه‌خۆشیه‌کا گران بوو و ره‌وشا ویا ئابووری ژی زور لاوازبوو، خۆ موحتاجی وی کر کو ته‌نها هاریکاری یا وی بکه‌ت بۆ دانا پارێ راجیته‌کا دختوری.. دبێژت: ئەز ب ئەوان سه‌رودلان قه‌ زقراندم هه‌ر چه‌نده بۆ ده‌مه‌ک درێژ مه‌ نان ژ ئیک جانتھی ل خۆ لیکه‌دکر! دیساقه‌ وه‌ک نموونه، که‌سه‌کی دی به‌حسی کابرایه‌کی دی بی ئەقرو خودان ژيانه‌کا خانه‌دان (و دوهی شوره‌شگیر!) کر، دبێژت: ده‌می ئەف کابرایه‌ هاتی ناڤ شو‌ره‌شی و(ئیلتحاق) کری، دبێژت هنده‌ک جلکیت که‌فن و بی سه‌روبه‌ر ل به‌ربوون.. دبێژت: من ژی وه‌کو عورفه‌کی کورده‌واری ده‌سته‌کی جل و به‌رگین خۆ یین نوو پيشکیشی ئەوی کرن و من گوتی ئەف جلکین ل به‌رخۆ بگه‌وره و ئەفه بۆ ته، دبێژیت: ئیدی من خۆ نه‌دیت! کابرای گۆته‌ من: ئەفه نیشانین برجوازیان، یین که‌دخواران..!

دبێژیت: مه‌ کر و نه‌کر ئەوی جلکین خۆ یین که‌فن و بی سه‌روبه‌ر نه‌گه‌ورین..

ئەقرو کابرا ژکه‌دخوار و برجوازی به‌رچاقه!

مه به ستا مه ژنقیسینا ئەقی بابەتی نه ئەوه کو که سین خەبات و خزمەت
کرین هەر د پەرگالا سالین بەری ییت نه خووش و دەست کورت دا
بژین..

بەلکو بەروقاژ پیدقی یه هەموو ئەگەرین ژیارا خووش و بەختەوه ری
بو ئەوان و خیزانین وان بینە دابین کرن کو بکه رامەت بژین..
لی ئەقە ژی ئەوی چەندی ناگهینت کو ئەو ل بن بهانەیا خزمەت و
خەباتا سەردەمەکی هەموو تشتی بو خو پاوان بکهن و خو ببینن
خودانین هەر خیر و بیرهکی و خەلکهکی دی بکه سین پله دو وسی (یان
بی پله!)

بینە بەریخودان، چونکو ئەف رەفتارە هەقدژی ئەوان دروشم و
ئارمانجانە بین کو ئەوان ل سەر دەمەکی هەلدگرتن، کو د ئەنجام دا
ئەم یی خزمەتا مللەتی دکەین و دژی زولم و زورداریی خەباتی دکەین.
سەرکەفتنا شوورەشی باشتیرین ئەزموونە کو راستی یا ئەفان دروشما د
کەتواری جفاکی دا بیته پراکتیزەکرن و چەسپاندن.. ئەقە هوون و
ئەقە خەلکی هەوه!

کوردان ژکەفن دا یاگۆتی (سەد گۆتن گوری کریارەکی بن) چونکو گۆتن
و ئاخفتنی چو باج ل سەر نینە، ب تنی کریار پیقەرە. د وەلاتەکی دا
وەکو وەلاتی مه خودان خیر و بیر، تشتەک زۆر نورماله و رهوشا
خەلکی بەر ب باشی و خو شگوزەرانی قە بجیت..

لی ژ ئالیی سایکولوژی قە ئەف مروقین هەلگرین دروشمین هەقدژ د
گەل راستی یا کەتواری وان و خودان کەسایه تیه کا دورویی (ئیزدواجی)
ئانکو ژ ئالیهکی قە وەکو شوورەشگیر بەحسی خزمەتی و عەدالەتی
بکهن، و ژئالیهکی دی قە پارەو مالداری و پرۆژە و بازرگانی ل سەر
هزرا وان زال بیت.. و دەمان دەم دا خو بەرپرس بزائن ئەقە ب خو
کارەساتە.. راستە دوهی ئەو وەکو شیر دەهاتن بەریخودان..

ئەفرۆكە ب ئەقان كرىارا وەكو رويقى تىن تەماشەكرن، ژبەركو هەموو
 رىك و فېلبازى يا بكار دئىنن بۇ پاراستنا پلە و پرۆژە و بەرژەووندىين
 خۆيىن كەسوكى.. ئەف كەسىن هۆسا بارودوخ چەند بىنە گوهورىن د
 ئامادەنىن دەست ژ ئيانا خۆ يا خانەدان و بەرژەووندىين خۆ بەردەن
 و دى ئامادەبن ببن هەر تشت ب تنى تشتى وان كۆمكرى ژ دەست
 نەدن، هەتا هەكە سىخورى ژى بيت! هەلبەت كەسىن هەين ژى،
 ئەف گوهورىنا ل سىستەمى گشتى پەيدا بووى كارتىكرنەكا مەزن ل
 ئەوان نەكرى يە و هەر چەندە وەكو جەستە ل ناف كەتوار و ئيانەكا
 نوو دا ژى دژىن، لى هىشتا هەستكرن ب ئىش و ئازارىن خەلكى
 هەژار و گىانى شورەشگىرىي ژ كەسايەتى يا وان بارنەكرىه.. هەر
 چەندە ئەف جورە گەلەك دكىمن هەمبەر يىن دى! لەورا ئەف كەتوارى
 مە يى نوو و ئەف گوهورىنا بلەز و پر مەترسى يا كو ب سەر جفاكى
 مەدا هاتى پىدقى ل سەر راوەستىانى و هەر چ زووتر چارەسەرىكرنى
 هەيە، ژبەرى دىرۆك خۆ دوبارە بكەت!

دبیژن: ل دونیایی وان.. و ل ئاخرهتی بههشت و ئیمان

باشکاتبی ئەحمەد پاشایی ئوسمانی (ئەولیا چەلەبی) ل دەما لەشکەر کیشی یا عەسکەری ئوسمانیان بو دەقەرە سەرحدی و ب تایبەت باژیری وانێ ل سالا 1654 ئی دبیژیت: ئەف باژیره ب ئاقاهی و کەلەه دەریا و کانی چیا و ودارو بارو باخچە و رەز و جنیکین خۆ یین ب خەمەل و جوان و دلەقەر قە، هەکە ئەز بشیم پەسنەکی ب دەمی، دی بیژم ئەقە دەقەرە پارچەیهکە ژ بەهەشتی!

و هەتا سەر دەمەک نە ژمیژ قە ژێ هەرودەکو کەسایەتی دیروکنقیسی باژیری وانێ ماموستا (ئیحسان جولەمیڤرگی) دبیژیت گۆتەکا بەر بە لاق ل دەف خەلکی وانێ هەبو و وەکو گۆتەکا مەزنا د ناڤ وان دا مابو د گۆتن (ل دونیایی وان)..

ل ئاخرهتی بههشت و ئیمان)، هەلبەت کوراتی یا رامانا ئەقی گۆتنی نەپیتقی چ شروڤە کرنایه، ب تنی ئەو نەبیت کو پیڤه گریدانا موکوما ئەقی خەلکی ب ئەقی واری جوان و ئەقی ژینگەها دلەقەر قە

....

شینوارین وانێ ب تایبەت کەلەها وئ یا کەقنار (کو دگۆتنی کەلەها توشبایی) کو پترە ژ چار هەزار سالا شارستانی یین جودا جودا ل سەر هاتینه ئاڤاکرن (ئاشوری، میتانی، گۆتی، هوری... و هەتا دگەهیتە سەر دەمی ئیسلامی و سەلجوقی و ئوسمانی....

ل سەر هەزاران بەر و کەقرو دیوارین کەلەها و شورها شوینوارو شوینمایین ئەقان شارستانی یان ماینه و ل بەرچاڤن نەمازە ل ناڤ

ژوور و سەر دیوارین که لها وئ یا که قنار ب پاناھی یهک مهزن و بهرچاڤ نفیسینیت بسماری و ئه رمه نی خویا دکهن .. ژ لایه کی دیقه بیکهاتا سیستمی جفاکی یئ ئه فی باژییری پشکه کا بهرچاڤا جفاکی دهقرا مه یا به هدینایه ههتا ب رهوشت و تیتال و که لتوری مللی ژی فه ..

د بیردانکا خه لکی ئه فی باژییری ب تایبتهت که سین مهزن و بناقسالقه چووی هه رئیکی چه ندین چیروک وسه رهاتی هه نه کول دهمی شوره شا ئه یلوی یان ئه نفالین رهش یان رهقا ملیونی..دهستی هاریکاری بۆ خه لکی دهقرا مه دریژ کری ..

ئه قجا هه که ژ هه موو کوژی و رهخین جیهانی به حسنی کاره سات و بیقه له رزا وانئ بیته کرن و هاریکاری بۆ قوربانی و خه لکی قبه ر ئه فی ئاتافی که فتی بیته کرن ..

پیدقی یه خه لکی دهقرا مه ژ بهری هه ر دهقره کا دی دهسپیشخه ربیت بۆ کوم کرنا هاریکاریان بۆ ئه قان خووشک و براین مه کۆ درهوشه کا تراجیدی دا روژین خو دهباز دکهن

و بزووترین دهم.

سۆلتان و میرو پاشا... د کهلتوری مه یی جفاکی دا

هه کهر ئەم بهریخودانهکا رهخهیی د کهلتورو فلکورئ مهیی ملی دا بکهین ب تایبەت د ئەفسانە و چیروک و سەرھاتی یان دا، دئ بینین جھئ سولتان و میرو حاکمان دناف سوحبەت و رویدانین تینە قەگیران و ئاماژە پی کرن جھهکی تایبەت و ئەف کهسین هه خودان پلهو پایهکا بلندن وههتا رادهیهک مهزن میرخاس و دەست پاک و دادپهروهرن ! ئانکو ب چاقهک ریزو پیروزی قە دهینه تهماشهکرن..!

ههتا ئەگەر سوور سوور زۆلم و زۆرداری و نهدادپهروهری ئی ل سهر دەمی حوکمداری یا ئەوان رو دابیت د ئەفی کهلتوری دا هندهک بهانه (مبرات) بو هاتینه دهینان یان ئی ئەف کریاره هاتینه رودان بی ی ئاگاهی یا ئەفی حوکمداری و دئهنجام دا ههر پاکی و پیروزی و چاکی و دەست پاکی بههرا وی بویه!

و ئەقین خوارئ ئی چهند میناکن ژئەوان وینین د بویهرین چیروک و سەرھاتی یین فلکورئ مهیی کوردی دا بهرچاف دبن دهربارهی دەست پاکی و بی ئاگاهی یا میرو سۆلتان و پاشا ژ

ههر زۆلم و زۆرداری و کریارهکا نه رهوا ل سنورئ حوکمداری یا ئەوان رو دابیت:

– سۆلتانی خو ب جل و بهرگین ههژارا و بابا دهرویشا راپیچا و ل شهقهکا تاری چو ناف باژیری و ل مالا ههژارهکی، یان پیرهژنهکی بو میهقان و پشتی گوهداری گلهو گازندیت وان بوی ژنوی زانی وهزیرین وی ب دروستی و دادپهروهری کاری خو ناکهن...!

– پاشا یان سۆلتان دهنیرت ل دویف بابا دهرویشهکی یان کهسهکی زانا کو خهونا وی شرۆقهکهن، ئیکسه دبیژتی رامانا خهونا ته خیانهت یا ل دهورو بهرین ته و ته ئاگهه ژئی نینه...!

– و سهر هاتیا عیسی دهلا و پاشایی ئامیدی یی ژئی نه دوره ژ ئهقان دوو نمونین لسهری ئاماژه پیکری؛ دهما ئهف ئاقلمهنده.

بو دهمهکی ژ پاشای عاجز دبیت و ژئی دور دکهفت و دهمی پاشا دچیت ل دوفا را و ئه و پاشای دبیته دناف وهرزهکی شتی یا (زه بهشا) دا، و لهر چاقین پاشای شتی یین مهزن رادکته و ل ئاخئی ددهت و دپهقینت و جهی یین بچویک خوش دکت!

ل هرسی نمونین ل سهری ئاماژه پی کری د فکلوری مهیی کوردی دا هزرا تاکی کورد بهرامبهر کهسایهتیا سۆلتان و میرو پاشان دهیتته بهرچاڤ و بۆمه دیاردکته کو ههتا چ راده ئهف هزره دقالبهکی بهرتنگ و تهقلیدی دا هاتی بوهژین وب شرۆقهکرنهکا ساکارو ساده دقیت بیژته مه ئهف کهسین هه پیروژن و ههکهر تشتهک ژ نه دادپهروهی و زۆلم و زۆرداریی ژئی هاتبیته ئه نجام دان ئه و خهتیا کهسین دهورو بهریت وی یه وئهوئی ئاگهه ژئی نینه!

وهکو میناک، ب تنی ل سهر دهمی سۆلتان عه بدولحه میدی دووی 1941–1918 ب سهدان ههزار خه لکین هه ژارو بی گونهه ژ ههمی ئۆل و ئایین و نه تهوا هاتنه کوشتن و بی سهروشون کرن... ئه ری ئهف رودانه دکه لتوو رو هزرا مه یاجفاکی دا هاتی یه تومار کر؟!

سى پاريزگه...و سى هزار مليونير !

چەندىن جاران ھندەك بەرپرسىن پاىە بلندىن ھەرىمى ئاماژە ب ئەوى چەندى كرىە كو تەنھا ل پاريزگەھەكى ژ ئەقان ھەر سى پاريزگەھىن ھەرىمى پتر ژ ھەزار و سى سەد مليونيرا پەيدا بووینە. ھەلبەت ھەكەر ل پاريزگەھەكى ئەف ھەژمارا مليونيران ھەبن، بى گومان ل ھەردو پاريزگەھىن دى ژى بكىماسى قە دى جارو نىقا ھندى ئەقى پاريزگەھى كەسىن مليونير ھەبن، ب قى رەنگى ئەم دىشىن بىژىن ل ھەر سى پاريزگەھىن ھەرىمى نەكىمى سى ھەزار كەسىن مليونير ھەنە، بەلكو زىدەتر ژ ئەقى چەندى سەرمایەدەرەكى ناقدار ل ھەرىمى دىبىژت ب ھەرا من ئەقرو ل ھەرىما كوردستانى زىدەبارى ئەقى ھەژمارا مليونيرا نىزىكى پىنج كەسىن مىلياردىر ژى ھەنە، ھەلبەت مليونير ئەو كەسە بى كو سەرمایەبى وى پتر ژ مليون دولارا.. و مىلياردىر ژى ئەوہ بى كو سەرمایەبى وى ژمىيار دولاران پتر.

بى گومان ئەف ھەژمارا مليونير و مىلياردىران ل ئەقان دەە پازدە سالىن دووماھى پەيدا بووینە و بشىوہىەك گشتى پشتى 2003ئ و قەبىنا دەرگەہ و رىكىن جورا و جورىن ل بەر بازرگان وسەرمایەدارا. ل ھەر وەلاتەكى زىدەبوونا كەسىن دەولەمەند نىشانانا گەشەپىدانانا ئابوورى يا ئەوى وەلاتى يە و ئاماژەيەكە بو پەرەپىدان و خوشگوزە رانى كرنا ژيانا تەخا ھەژارو كەسىن دەست كورت ل ئەوى جقاكى.

ئەف چەندە ژى دەھتە ئەنجام دان ب رى يا وەرگرتنا باجا داھاتى ژبازرگان و سەرمایەداران و ھەر وەسا پى رابونا ئەقان بازرگان و سەرمایەداران ب دانانا كارگەہ و كارخانىت پىشەسازى و بەرھەم

هينهرين جوراوجور كو خه لكه كي لي بدن كاري و ههروهسا و بازاری ناخو ب كه رهسته و پيشهسازي يين خومالي بهيته تير كرن و دهوله مهند كرن..

لي نهقرو جه داخه يه كه توارخ جفاكي مه و ولاتي مه وهسا نيشا مه ددهت كو رهوش ب دروستي بهروفازي يه و نهقروكه هيدى هيدى جفاك يي بهره ب دو ته خا دچيت؛ ته خهك سهرمایه دارو خانه دان و ته خهك دهست كورت و ههزار يان زي ب تنى داهاتي وي تيرا هه يقى بكهت هه مبهر گراني يا بازاری روژ بو روژي.

وب شيوهيهك گشتي رهوشا جفاكي د نهقى سيستمى نابووريى بي چاقديري و بي كونترول ب نهقى رهنكي يه:

– پتر ژ 20% ژ خه لكي مه بدن هيلاهه زاريى دايه، ئانكو داهاتي تاكه كهسى كي متره ژ 65 دولاران د هه يقى دا.. ديسا پترى يا نهقى ريژي ژ وهلاتي يان د كرى يان فه دژين..

– هيشتا ساكارترين كه رهستين خوارني و پيشهسازي بومه ژ دهرقه دهين..

– پترى يا پارين نهقان سهرمایه داران د بياقين نه بهره مهينه ر دا دهينه مه زاختن وهك كرينا پارچين نهردى و ئاكارنا قيللا و ترومبيللا و په رژان كرن و سيم كرنا چول و چيا بو پاشه روژي!

– تيكه لى و پشت بهستنا ريژهيهك زور نهقان سهرمایه دارو بازرگانا ب كه سانين خودان هيزو جهين بريارى ژبو ئاسانكار كرنا كارين وان و ههروهسا پاراستنا رهوشا وان يا سهرمایه دارى.

– ديساقه گه لك ژ نهف بازرگانا (هه لبهت نه هه مى) يين فيرى هونه ري خو شرين كرنى زي بوين ل دهف خه لكى ب ريكا ئافا كرنا هنده ك جه و ئاهاى يين تاما بهرزه ونه ندى يا گشتى زي بهيت....!

– ههروهسا تا رادهیهکی هندهک ژ ئەفان بازرگانین شارەزا کەنالین
راگەهاندنی ژێ کونترۆل کرینه (ب تایبەت رۆژنامە و تەلەفزیون)
بشێوهیهکی کوچ جار ژ چاکیی و باشیی پیقەتر بەحسێ وان نەکەن و
هەندەک دەرفەتان دا ریکلامی و پروپاگەندی بۆ پرۆژە و کارین وان یین
خێرخوازی بکەن.

دیساقە ل دوماهیێ دی بیژم ئەرێ هەکەر ئەف هەرسی هەزار
مەلیونیڤە ب دروستی باجا داھاتی خو بەدن دی ئەف قەدەر ریژا
هەژاری یێ ل وەلاتی مە هەبیت؟!

ل قیڤرێ ئەرکی حکوومەتی یە ژبۆ پاراستنا بەرژەوهندی یا وەلاتی و
پەیرهوکرنا دادپەرۆهری یا جفاکی و کیمکرنا ئاریشین جفاکی ژنیزیک
هایداری ئەقی رهوشی بیت و رەنگەکی ریک بیخیت ل سەر بەلانسەکی
کو هەقسەنگی یێ پەیدا کەت ل ناقبەرا حەزو دەستەهلاتا بازرگانی و
بەرژەوهندی و پیدقی یا تی یین هاوالاتی و تەخا هەژار و کیم دەرامەت.

فەكۆلەرى جفاكى... و جفاكه پرى توندوتىرى

ژ بەر كو كارى فەكۆلەرى جفاكى ب شىۋەيەك راستەوخۇ پەيوەندى ب جفاكى و تايبەت تەخ و تويۇن چەوساۋە و خودان ئاريشە و بى دەستەلەت ھەيە، و ژ نىزىك د گەل ژىنگەھ و كىشەيىن ئەقان تەخ و تويۇن دژىت و ب ھەستەكى مروققانە و بابەتيانە سەرەدەرىي د گەل دكەت ب تايبەت كىشەيىن خىزانى و ئافرەتى و زارۇكان و ھەروەسا پىدقى و ئاريشىن قوتابى يان ل قوتابخانا و يىن نەخۇشان ل نەخوشخانا و يىن زىندانى يان ل گرتىخانان دا، كو ئەقەنە پتر ئەو بياقىن فەكۆلەرى جفاكى كار تىدا دكەت.

ژبەر ئەقى رۆلى گرنى يى كو فەكۆلەرى جفاكى دناف جفاكى دا دگىرىت، ئەقرو ل وەلاتىن پىشكەفتى، ب تايبەت وەلاتىن ئەورۇپى و وەلاتى سويد ب پلا ئىكى گرنىيەك زىدە مەزن ب فەكۆلەرى جفاكى ددەن و پەيمانگەھ و زانكويىن تايبەت ب خواندنا ئەقى زانستى (كۆمەلناسىي) فە ھەنە بۇ بەرھەف كرنا كادىرەكى خودان شىيان و پەيامەكا زانستى – مروقايەتى د ئەقى بياقى دا، ژ بەر كو ل دووق ھزر و تىگەھى وان بۇ جفاكى و ئاريشىن جفاكى، ئەو دىيۇن ژ بەر كو جفاك ھەردەم دگۆھورين و وەپارنى دايە ھەلبەت پىشەت كرى دگەل خۇ ئىنت، قىجار بۇ تىگەھشتن و سنور داركرن و چارەسەركرنا ئەقان كىشە و ئاريشەيان ھەر زوو ئەو ل دووق پىدقى يا وەلاتى ئەقان فەكۆلەرىن جفاكى بەرھەف دكەن و ب ھەموو رىزقە ئاسانكارىان بۇ ب رىقە برنا كارى وان دكەن و ئىك ژ نەيىنى يىن پىشكەفتنا وەلاتى سويدى ئەف گرنى دانە يە ب فەكۆلەرىن جفاكى و زانستى

جفاكناسيئ ھەلبەت .. وتىگەھ و ديتنا ئەوان بو رۆلى قەكۆلەرى
جفاكى ئەوھ كو ل جھى حكومەت سەد پۆلىسان دامەزىنت و
پارەيەك مەزن لى بمەزىخت و گرتىخانا ئاڧا بكت .. بلا زانكو و
پەيمانگەھ و كوليزئىن بياڧى كۆمەلناسيئ قەكەت و كادرەك ژ
كۆمەلناس و قەكۆلەرىن جفاكى پيشكىشى جفاكى بكت .. ھەر وەسا
ل وەلاتئ ئەمريكاژى، ژ بەر گرنگى يا ئەڧى زانستى د بئژنە زانستى
كۆمەلناسيئ تاجا زانستا .. ئەڧرۆل وەلاتئ مە، ب تايبەت پشتى
ديروكەكا دريژ ژ شەرو كارەساتان و خويى سيستەمەكى جفاكى يئ
ئالۆز .. كۆمەكا كيشەو ئاريشين جفاكى يين جوراو جورا پەيدا بونە ب
تايبەت ئاريشەو كيشەيىن ب ئاڧرەتى و خيزانى و زارۆكى قە گرپداى
كو پيدڧيە حكومەت و دەستەھلات ھەكە گرنگيئ و ريزئ ئى ل
جفاكناسيئ نەگرن .. نەبنە ريگر!

بوویهرا زاخۆ... مهسجهك و چهند پامان !

بابهتی خرقه بوون و خۆ نیشاندان و رهفتارین توندو یژیخ ژ ئهوان مژار و بابهتین سه رهکینه د بیافی زانستی دهروونناسی یا جفاکی و ب تایبته د ئهقی سهردهمی دا؛ سهردهمی هه بوونا هه ژمارهکا زۆرا کۆمهله و سهندیکا و ریکخراو و ریکخستنن جۆرا و جۆر، هه لگرین ئارمانج و په یامین رهوشه نبیری، جفاکی، سیاسی و کهلتوری یین ژیک جودا. ئهف بوویهرا ل رۆژا 2ی ئهقی مههی ل زاخۆ روڤادی و شلقاقین وئ گههشتینه چهند دهقه رین دهورو بهر، ب راستی بوویهراک بوو بو پتری یا ههتا ئه و کهسین خۆ بزانا و رهوشه نبیر ژی دزانن نه چاقه ری کری بو، یان ژی پیشبینی بو نه دهاته کرن ب ئهقی ئاویچ روڤادی و ههروهسا ئهف ئاکام و کارتی کرنا خۆ یا نیگه تیف ل سهر تاکی و جفاکی ب ئهقی رهنگی بهر فرده پهیدا کری تایبته ل باژیرهک مینا زاخۆ کو هه ژ کهفن دا ب ئهوی چهندی هاتی یه نیاسین باژیرهک پیکفه ژیانی و هه مبیژ کرنا چهند کهلتورین ژیک جودا، رهنگه زاخۆ ئیکه مین باژیرهک کوردستانی بیت ههتا سهردهمهک نیژیک ژ لایچ جفاکی فه ل سهر سی گو شهیهکا پری پامانهکا جوان د هاته پارقه کرن: تاخا موسلمانا، تاخا جو هیان، تاخا نه سار.. کو ههتا ل سهر ده مین و تاری و پاشکهفتی ژی فه چ دیکومهنت و بهلگه یین میژووی ل بهر دهست نینن دیار بکهن ته خهکی ژ ئهقان تو یژین پیکهاتا جفاکی ب ئهقی رهنگی نه شارستانی هیرش کر بیت سهر هندهک جه و هیما یین د گهل بیر و باوه رین وان نه گونجیت و ب ئهقی رهنگی بهر فرده.. ئهف بوویهرا ل زاخۆ روڤادی و شلقاقین وئ گههشتینه جه و دهقه رین دی و

رهوشه‌کا نه‌ئارام وپړی مه‌ترسی ل دووځ خو هیلای مینا مه‌سجه‌کې یه
بو‌مه هه‌موویان ، ب تایبه‌ت بو:

زانایین ئایینی: کو ژ به‌ری هه‌ر گوته‌نه‌کا بکه‌ن دقیا هزار جار هزارا خو
د نه‌وئ گوته‌نی دا بکه‌ن، ژ به‌ر کو کاریگه‌ری یا خو یا مه‌زن ل سه‌ر
جه‌ماوه‌ری هه‌یه ب تایبه‌ت سنیله‌یان و ب چریسه‌که‌کا ئاگری
دارستانه‌ک دهیته‌ سو‌تن! دام و ده‌زگه‌هین کاریگری و په‌یوه‌ندیار: کو
ژ به‌ری ده‌ستوردا‌نا فه‌کرنا هه‌ر جهه‌کی نوو د ناڅ جفاکی دا، دقیا
هزر ل سیسته‌م و پیکه‌اتا جفاکی بهیته‌ کرن و نه‌بیته‌ ده‌رفه‌ته‌ک
وبه‌انه‌یه‌ک ب ره‌نگه‌ک دی بهیته‌ ئیسته‌غلال کرن. خودانین هزرین
به‌رته‌نگ و ئیک دیتن: کو مه‌ بقیت نه‌قیت سه‌رده‌م سه‌رده‌می دان پیدان
و قه‌بوول کرنا نه‌وئ دی یه‌ ب هه‌می پیناسه‌ و ره‌وش‌ت و تایبه‌تمه‌ندی
بین خو‌فه‌..

* دام و ده‌زگه‌هین ده‌سته‌ه‌لاتی: کو بزاندن که‌توار و کیشه‌و ئاریشه‌ چنه
و چاوا دی هینه‌ چاره‌سه‌ر کرن..وئو رووی به‌رچاډ و سه‌رځه‌ سه‌رځه‌
نه‌ رووی راسته‌قینه‌یی جفاکی یه‌ و که‌سین زانا و د که‌تواری جفاکی
بگه‌هن نه‌ نه‌ون بین کو ب تنی ل جفات و ل به‌ر چاځکین کامیره‌یان ل
ریزا پیشی دهیته‌ پیشاندان.. به‌لکو هن که‌سانین هه‌ین ل کوژی یه‌کی
په‌راویز کری روونشتینه‌ و..... که‌س سلاځ ژي ناکه‌تی!

تیتال و به‌هایین جفاکی

د سیستمی هەر وه‌لاته‌کی دا تا راده‌یه‌کی (کیم یان زیده) کارتیکرنا که لتوری جفاکی (ب تایبته عورف و عادات و به‌هایین جفاکی) ل سهر جفاکی ه‌یه، لی وه‌کو تیگه و پیناسه‌ک سوسیولوجی چه‌ندین جوداهی د ناقبه‌را عاداتین جفاکی و به‌هایین جفاکی دا هه‌نه:

* عه‌ده‌تین جفاکی: ره‌وشت و ره‌فتاره‌که ژلایین تاکی و کۆمی فه‌ ده‌یته په‌یره و کرن، وئه‌قان ساخله‌تان ب خو‌فه‌ دگریت:

* دم بۆ دهمی ئەف (عه‌ده‌ته) ده‌ینه گوه‌ورین؛ بۆ نمونه عاداتین په‌یوه‌ندی ب شاهی و دیلان و خواستن و فه‌گوه‌ستن فه‌ هه‌ین، کول وه‌خته‌کی عه‌ده‌ت ئەه‌بو چه‌ند روژان دبو داهوه‌ت یان دهما کچ دخواستن کوژمه‌کی مه‌زن پاره‌ی ده‌ات خواستن.. لی ئەفرۆ ل جهی چه‌ند روژین داهوه‌تی چه‌ند ده‌مژمه‌ره‌کین ئاهه‌نگی نه‌ ول جهی خواستنا نه‌ختی و کوژمه‌کی پاره‌ی، هەر شه‌رمه به‌حس نه‌ختی به‌یت کرن.. یان ژی تازی و ری و ره‌سمین ب تازی یا فه‌ گریدای ئەوژی هاتینه گوه‌ورین..

* ژ لایین جهی ژی فه، ئەف عه‌ده‌ته ب ریکا په‌یوه‌ندی یین د ناقبه‌را کۆم و جفاکین جودا جودا ده‌ په‌یدا.. بۆ نمونه چه‌ندین عه‌ده‌تین د ناف جفاکی مه‌دا ژ جفاکین ده‌ورو به‌ر بۆمه هاتینه ب ریکا وه‌رده‌م جفاکین مه‌زن عاداتین خو‌ فه‌دگوه‌یزن بۆ یین ژخو بچوکر یان ده‌مه‌بیزا ئەوان دا و مه‌زن دبیزن هه‌ره ملله‌تا دا بگری عه‌ده‌تان.

* ژ لایین دهمی ژی فه ئەف عاداته بۆ چه‌ندین سالان دمیئن و دم بۆ دهمی ده‌ینه گوه‌ورین، بۆ نمونه عاداتین په‌یوه‌ندی ب خوارنی و

سهرهانا گوهورينا مودِلا ڦه ههين... بهرؤفاڙي بهايين جفاكي كو بو
ب سالان و بو ماوهيهك دورو دريڙ دميين.

* ڙ لايي ڪارتيڪرن ل سهر جفاكي ؛ هاتن و نه مانا ئه فان عاداته هند
ڪارگهري يهڪ مهزن ل سهر ئاڦاهي و پيڪهاتا جفاكي نينه ڪو بهيٽه
به رهنگار ڪرن و بهره قاني ڙي ڪرن ده مي گوهورين بسهردا دهيت ..

* بهايين جفاكي (القيم الاجتماعيه): ئه ڦ بهايين جفاكي تا رادهيهڪ
مهزن ب ڪه لتوره ڪي دورو و دريڙي ڙينگهها جفاكي ، ئاييني ،
ڪه لتوري ، پهروهدهيي ، شارستاني.. يا ڪه سي ڦه گريدايه و بوويه
پشڪهڪ ڙ ڪه سايه تيا وي ، مينا تيگهه ي پاڪي و شهره ف و ناموس و
تولڦه ڪرن .. ڪو گه لڪ جاران ڙ ياساو رينمايئ ئاييني ڙي نه شين
ريڪي لئ بگرن يان نه هيلن .. و ڙ ساخه تين ئه فان بهايين جفاكي:

* ڙ لايي جهي ڦه: تا رادهيهڪ مهزن ڙ ڪه لتورئ عهيني جفاڪ جهي خو
ڪرينه و سهره لداينه و مهزن بووينه و گه شه ڪرينه.

* ڙ لايي ده مي ڦه: ڙ بهر ڪو ئه ڦ بهايه ڙ ئه نجامي سالان و ڪه لتورهڪ
دورو دريڙ پهيدا بووينه ، ئه ڦجا دي بو ده مهڪ دريڙ مينن و هر هه ولا
گوهوريني دي به رهنگاري بو هه بيت.

* ڙ لايي ڪارتيڪرن ل سهر جفاكي: ڪاريگهري يه ڪا نه ريني و بهر فرهه
ل سهر تاڪي و جفاكي هه يه ب تايبهت بهايين تولڦه ڪرن و هندهڪ
ديتن و تيگههين بنا فره تي ڦه گريدا ي. لي هر چاوا بيت ئه ڦرو ل گه ل
پيلين زانست و ته ڪنه لوڙيايي و تيگههين مافي مروڦي و جيهانگيري
ئه ڦ ديوارين بلند و نرميت عادات و بهايين جفاكي ڙي.

زۆلم ... و ھەست کرن ب زۆلمى !

ھەر ژ دەستپىكا ژيانا جفاكى , مرۆقى بزاڤ و خەبات كرىه ژبۆ ب دەستقە ئىنانا مەرج و پىتقى يىت ژيانى و گەھشتن ب خۆشى و ئارامىي, و رزگار بوون ژكويلاتىي ئازاردانى .. و ب درىژاھى يا ميژووويي تيورو فەلسەفەيت ھزرى يىت جورا و جور ھاتىنە دارشتن بۆ چەسپاندنا دادپەرورەيى و يەكسانىي, و سەرھەلدان و شورەشىن مەزن بەرپا بوينە ل بندروشمى ئازادىي و رزگار كرنا مرۆقى ژ زۆلم و زوردارى يامرۆقى !

خودانىت دارشتنا ھزرا دادپەرورەيى يىت چوین و زۆلم و زۆردار يامای ..!

ئەرى سروشتى مرۆقى يە ھەزا خۆ سەپاندنى و ئازاردانا مرۆقى دى بکەت؟

ھەر چەندە پترى يا بوچۆنىت سوسىولوجى بۆ ئەوي چەندى دچن كۆ مرۆڤ كورئ ئەوي ژىنگەھا جفاكى يە ئەوا كو دناڤ دا ھاتىه ھەمبىز كرن و پەرورەدەكرن .. لى دقەيت فاكترەي بايولوجى و دەروونى ژى پشت گوھقە نەھاڤىژىن كو ھەر كەسەك خودان ھندەك ساخلەتىن تايبەت و جياوازه , وساخلەتى ھەزا بدەستقەئىنانى (غريزه التملك) تا رادەيەكى دسروشتى خورستىي مرۆقى دا ھەيە ..

ل قىرئ دى ھەڤركى و مملانى دناڤ جفاكى دا پەيدا بيت و دەھمى بياقان دا و خودان ھىزا مەزنتر دى بيت خودان دەستھەلاتا مەزنتر .. و بۆ وي چەندى كۆ ئەڤ ھەڤركى و مملانى يا جفاكى نەگەھت رادى بەرھەللايى ھندەك رىنما و دەستورو ياسا ھاتن دەينان كو شىويى

په یوه نډیې دناقبره را هاوالاتی و دسته لاتی دا بهیته دیار کرن
؛دهسه لاتی هاوالاتی و مافیت هاوالاتی بپاریزیت بهرامبر پیگیری یا
هاوالاتی ب جهئینانا یاسایی و ئه رکین ل سهر وی .. وفه یله سوفی
فهرنسی (جان جاک رو سو) دبیزیته فی چه نډی گریبه ستا جفاکی (
العقد الاجتماعي).

جفاکناسی ناقدری ئیراقی (د. علی الوردی) دبیزت زولم چند
نه خو شه , لی ههست کرن ب زولمی گه لهک نه خوشتره .. ئه و
جوتیاری نان و زک بو دهره بهگی عه در دکیتلا و توف دچاند و بیده ر
دهلینا .. رهنگه ئه وی ههست ب زولمه کی دکر لی دهه مان دم دا
رهنگه هیقی یهک هه بو کو ئه فه تشتهک بهر وهخته چی دبیت
وهخته کی ببت خودان به هر دئه وی به ره همی دا ..

لی ههست کرن ب زولمی پتر ل ژیاننا سه رده می و ل باژیران هه یه
،به رفره هبونا قه باری نیشته بونا خه لکی دئیک بازنه دا و قیلله و
ئاقاهی بیت بلند و زه به لاج و کومپانی و کارگه ه و ترومپیلیت ئاخر
مودیل ... هتد هه می لبر چاقیت خه لکه کی کیم دهرامه ت و هه ژار کو
هه ستا ب زولم لی کرنی ل دهف ریژه یهک مه زن ژئه وان په یدا دکه ت
بتایبه ت کو روژ بو روژی ئیحتیاجات پترلی دهین.

هه ر دئه فی ژینگه هی دا ته خا ناقنجی روژ بو روژی لاوازر دبیت و
دکه فیه ته خا هه ژارو دهست کورت دا، وهیدی هیدی جفاک یی
دبیه دو ته خ؛ ته خا بلند و خودان سه رمایه و دسته لاتی ، ته خا
هه ژارو دهست کورت ودیتنه کا ب ترس و ره شبین بو پاشه روژی هه ی
.. ئه قبا ئه رکی حکومه تی یه هه رچی زوتر دئه فی واقعی بگه هی ت و
هه ول بده ت سیسته مه کی داریزیت هاوالاتی ساده و هه ژار ژی هه ست
ب هه بونا خو بکه ت و ئه قین دبورجین بلند ژی دا دژین چه ندهک ژ

خانه‌دان و ئیمتيازاتین وان بهینه کیمکرن داکو ئه‌فین دی ژی هه‌ست
بزۆلمی نه‌که‌ن.

تهکنه لوژیا و بهایین جفاکی.. دو هه فرکین نه یه کسان!

دئه فان دهه پازده سالین دووماهییه گه لهک گهورین دجفاکی مه دا پهیدا بوینه و ژگه لهک ئالی یین ژیک جودا فه، گه لهک جاران بیا فهک ژئه فان بیا فان کارتیکنی ل ئالیی دی دکهت..

وهک میناک هاتنا ئه فی تهکنه لوژیا پیشکهفتی د بوارئ گریدانان هه فهندی یان دا (موبایل، سه ته لایت، ئه نته رنیت..)، هه ر چهنده د بنه رته دا بو ئاسانکاری و پیشکیش کرنا خزمه تا مرؤقی هاتیه، لی کومه کا گرفتاری و ئاریشان لدوف خو هیلایه، ژ بهر کو ب شیوه یهک ژنشکهکی فه و نه پیشبین کری هات دناف جفاکی مه دا و نه ب شیوه یهک سروشتی، دسه ری مرؤقی دا هزرو بیر ژکه لتوری جفاکهکی گوندیاتی و پاریزگار.. و دده ستین مرؤقی دا ئامیرهک سنوورا دبه زینت .!

هه لبهت دئه فی رهوشی دا وه کو زانایین جفاکی دبیژن دی دهرزه کا شارستانی پهیدا بیت (فجوه حچاریه) و ل ئه فی قوناغی ئاریشه و گرفتاری پهیدا دبن.. رهوش و بهایین که فن و پاریزگار دگه ل رهوش و بهایین نوی ونه چاقه ریکری لیک دهن (أصکدام القیم)..

و ژ بهر کو ئه ف جفاکی ژنشکهکی فه کهفتی یه بهر پیلا ئه فان ئالافین تهکنه لوژیایی نه یی به رهه ف بو ب شیوه یهک سروشتی پیشوازیی و سه ره ده ریی دگه ل بکهت گه لهک کهس دبنه قوربان شاشی بکارئینان یان ژی کهفتنا دا فین خودان مه ره مین خراب.

و د جفاکين مينا جفاکي مه دا پتر ئافرهت و کچ دبن قورباني ئه قئ
چهندي ژبه رکو دئه فان جفاکان دا تيگه هي شهرف و پاکی تاراده يه ک
مه زن هر ب ئافره تي قه گرئد ايه!

و رهنگه هاتنا ترومپي لي و ب ئه قئ ريژهو هه ژمارا به رفرهه بو ئاف
جفاکي مه ، ئه وژي بکه فیت دئه قئ خانا خراب بکارئینانا ئه قئ
ته کنه لوژي ايي . . و ئه قئ هه ژمارا مه زنا قورباني يا باشتري ناماژيه
کو ب شيويه کئ سروشتي سه رده ري دگهل ئه قئ ئالاقئ قه گوهاستني
نه هاتيه کرن (به لکو ژ ئامارين ئه گه ري ن رودانين هاتن و چونئ ديار
دبيت کو ريژه يه ک مه زن ژ ئه فان رودانان ژ ئه گه له زي يه) ئه ري
دئه فان جاددين لدو ف موديلا سالين هفتي يان هاتين چي کرن . .

ئه قئ ريژه يا مه زنا ترومپي لان هاژوتنا ب له ز چ رمان و مفا هه يه ژ
کاره ساتي زيده تر ! هه لبه ت ئه قه ژي رمانه کاوي چهندي يه خراب
کارئینان دگهل ته کنه لوژي ايي ، ئه قجا پي تقي يه دئه فان هه ردو بيا فان دا
هه ولي ن به رفره ه و به رنامين تيرو ته سه ل بينه دارشتن ژ لايي ئالي
بين په يوه نديدار قه بو دو مه به ستا ب کار ئینانا باشتري و ب مفاتر
، وه ره وسا زيان و قورباني بين کيمتر .

جفاکي مه.. و چند نامارين سهر ئيش !

ئەو نامارين ل سالا 2011 هاتينه پيشکيشکرن سهبارەت ريژەيا بەر بە لاقبوونا هندەک گرفتاري و ئاريشە و ديار دەيین د ناف هەریمە مه دا هەين ، هەکە مرؤف ب هووری ل سەر راوەستیت جهی مه ترسیی نه ، و پیدقی ل دووچوونی و دیتنا چاره سەری یانه داکو ل پاشەرؤژی قەباری ئەقان ئاريشەیان مه زنتر نه بیت:

135000 سەد و سیە و پینج هەزار پەککەفتی و خودان پیدقی یین تايهت: ل دوو نامارين وهزارەتا کار و کار و بارين جفاکي ئەف هەژمارا ل سەری ديار هاتينه ناف نفيساندن وهکو کەسین پەککەفتی و نابین و ئیفلەج و بیرکول...هتد

12000 دوازدە هەزار زاروکين ئيشکەر و ل سەر جادا: ل وهلاتەک خودان ئەف خیر و بیره و تەنها سی پاريزگه و مووچی پەرلهمانتارهکی نيزیکی پەرلهمانتارهکی نيزیکی هفت ملیونا.. ئەف ريژا زارویان ژ دەست کورتی و هەژاری کار بکەن داکو خیزانیت خو پی ب ریفه بەن ، و هەلبەت پتری یا وان ئەون دەست ژخواندن بەرداین . 20% ريژا خەلکی هەریمی دخانا هەژاری دا ، ئانکو داھاتی هەیفانە یی تاکی 65 دولا . ئەف ريژەژی نيزیکی ملیون کەسان ب خوڤه دگريت ..ئان

کو ئەف 65 دولا بهایی سی نه فەرين خوارنی یه ل خوارنگه هەکا پله ئیک یاکو (بهريزیت مه) مه قەست دکەنی ! 8000 حالەتین تووشبوویین پهنجەشیرئ ، هەلبەت ئەف جوړه نه خوڤشی یه و چه ندین نه خوڤشی یین دی سال بو سالی بهره ب زيده بوون دانه و پیدقی یه لایه نین په یوه نديدار ل ئەگەر و ريکين چاره سەریی بگەرن .

نیزیکی 800 قوربانی و 9000 بریندار یین روودانین هاتن و چوونی:
ئەڤه کارەساتە ژ هەموویان مەزنترە و ئیک ژ ئەنجامیت بی بەرنامەیی
و بی سیستەمی یه کو ب روژانە ب هەزاران ترومییل داخل دبن و
بەرامبەر سیستەمەکی جادا کو تەحەمولا چاریکا ئەڤی ریژی
ناکەت، زیدەباری بی سەر و بەری یا ئەڤان جاددەیان.
بلا ئەڤهژی وەکو نوکتەیهک دیاری یا سەری سالی بیت: ل روژا
27/12/2011 بەریز سەرۆکی دەستەیا پیقانەسازی یا کونترۆلا
جۆری ل هەریما کوردستانی بو روژنامەیا ئەڤرو دبیژیت: ئەو خوارنا
ب رییا پلیتین ئاهین خوارنی دەن وەلاتی یا ب کیر خوارنی ناهیت و
ژ هەشت کەرەستەیان ب تنی شەکر باشە! و توقچا ژی ئەو توقچایه ژ
بەری نوکە هاتی یه ب کار ئینان و دوبارە هاتیە داگرتن!

پیدئیه حکوومهت دووچوونئ ل سەر پرسیا زیدهبوونا بهردانی بکەت

ئەو وەلاتین شەر و کارەسات ب سەردا دەین و سیستەمی پیکهاتا جفاکی وەکو هەر سیستەمین دی د جفاکی دا د کەفیتە بەر شلقاقین گووچوونئ و وەندەک ئاریشه و دیاردهیین نوو و نه پیشهاتکری دەینه مهیدانی.. نه ب تنئ هەرئما مهیا کوردستانی، بەلکو عیراق ب شیوهیهک گشتی ژ دەردئ کۆمهکا ئاریشهیین جفاکی دنالیت، ئەفرۆ ل دوو دووماهی ئامار هەژمارا ئیک ملیۆن ژنئین بیژن و بەردای هەنە. هەر وەسا هەرئما مه یا کوردستانی ژ ل ئەقان چەند سالین دووماهیئ ئەف ریژەیه ب شیوهیهک بەرچاڤ د زیدهبوونئ دا یه و مینا زەنگا مەترسیی یه هەکه حکوومهت بدام و دەزگەهین پەیوهەندیار ئە نهخشه و بەرنامە و ستراتییەکی بو دووچوون ل ئەگەرا و هەر وەسا دیتنا ریکئین چارەسەریئ نەبینت، دیساقە چاقدیری و دووچوونا رەوشا ئەندامین ئەقان خیزانان پشتی ژیقەبوونئ.. ئەو ئامارا ل بەر دەست، کو هەتا هەیف 10/2011 یه، دیار دکەت د ئەفی ماوهی دا (2868) دو هزار و هەشت سەد و شپست و هەشت حالەتین بەردانی ل هەر سئ پاریزگەهین هەرئمی رووداینه ..وتشتی دیار د ئەفی ئاماری دا ل پاریزگەها دەوکی (491) حالەت، و ل پاریزگەها هەولیرئ (1458) حالەت و پاریزگەها سلیمانیئ ژ د گەل گەرمیان (909) حالەت.. هەکه ئەم ئەفی هەژمارئ ل سەر مههین سالی دابەش بکەین دی بینین د هەر هەیفەکی دا نیزیکی (290) حالەتین بەردانی روودانە، ئانکو نیزیکی (3500) حالەتین بەردانی د سالەکی دا. مه چو

ٲامارين گريڊانا گريبهستا ههٲڙيني د ئهٲي سالي دا ل بهر دهست
نينن كو بزائين چهند حالت هه نه بهرامبهر حالهٲين بهرداني د ماوي
ساله كي دا.. لي هه مبهه چهند سالي بوري دي سا ئه م دشين بيٲڙين
هه ٲمار د زيده بوني دايه و جهه مه ترسيه يه: * ل نيٲا ئيكي سالا
2010ي حالهٲين گريبهستا ههٲڙيني (22845) بهرامبهه (2555)
حالهٲين بهرداني، ئانكو بهرامبهه هه 9 حالهٲين گريبهستي
حالهٲه كي بهرداني. ل سالا 2009ي (28302) حالهٲين گريبهستي
بهرامبهه (4237) حالهٲين بهرداني، ئانكو بهرامبهه هه 7 حالهٲين
گريبهستي حالهٲه كي بهرداني. ل سالا 2008 (24103) حالهٲين
گريبهستي (3663) حالهٲين بهرداني، ئانكو نيٲيكي بهرامبهه هه 7
حالهٲين گريبهستي حالهٲه كي بهرداني رو ددهٲ.

زاروځين سياسته تمه دار

ههکه ژ هەر کهسی پسیار بهیته کرن خوزیځ بو کيژ قووناغا ژيځ خو رادهیلیت، ب هزرا من پتری یا مه دئ بیژن قووناغا زاروځینی (ب هه می تهحلی و نهخوشی ییت خوځه)، ژ بهر کو ئهځه قووناغا چاځ قه کرنا مروځی یه بو ژيانا پاشه روژئ و قووناغا نژیان و ئاځا کرنا ئاځاهیی خهونانه، قووناغه که پری سادهیی و دلپاځزی و بی گونه هی.. ژ لایئ جهستهیی و ههروهسا هزری و دهروونی ژ ی قه ئهځ کهسی هه یی نازکه و دځیت بهیته پاراستن ژ لایئ خیزانی و جځاکی قه ژ هه ر توند و تیژی و گځاشتن و زورداریه کی.. ژ بهر کو ئهوی ئه و هیژ و شیانین تیگه هشتنا میشکی و شیانین جهستهیی نینن بهره قانیی ژ خو بکهت، و بشیت راستی و شاشیئ ژیک جودا بکهت.. و ژ بهر گرنگی یا پیگه هی زاروځی د جځاکی دا چه ن دین جارا ریکه فتنا مافین زاروځی یا نیځ دهوله تی هاتیه راسته کرن و بهند و برگه یین نوو ل سه ر هاتینه زیده کرن، ل مادده یا ئیکی دیار دکهت هه ر کهسی ژيځ وی دبن هه ژده سالیی دا وهکو پیناسه یا زاروځ ژئ دگریت.. و بو ئهځی مه رهمی نیژیکی چل مادده یا هاتینه دارشتن.

و ئیک ژ ئهځان مادده یان داکوکی ل سه ر وی چه ندی دکهت کو نابیت ب هیچ رهنگه کی ئهځ زاروځه ب کهځیته د بن گځاشتنین جهستهیی یان میشکی ژ لایئ یین ژخو مه زنتر قه .. لی جهی داخی یه ل جځاکین مه یین روژه لات ب گشتی سه ره ده ری یه کا نه دجهی خو دا دگه ل زاروځی دکه ن و گه له ک جاران دبیته ئه گه ری زه ره ر و زیانی بو زاروځی هه ر چه هنده ئه وین ب ئهځی کاری رادبن دبیت گه له ک جارا ژ ی هه ست زیانین ئهځی ره فتاری نه که ن.

نمونه‌یه‌ک به‌رچاڤ ژ ئەڤی پەفتاری و سەرەدەری یا نەدجەهی خۆدا د گەل زارۆکی ئەو دەمی ل خۆپیشاندان و کۆمبوون و سمینارین جماوەری ژ سیاسی ئەقان زارۆکان بەشدار دکەن و گەلەک جارەن دی بینی ئالا و ئارمەکی سیاسی یی کرینه د ئاف دەستین وی بی گونەهی دا، و ئەو ژی یی راست و چەپ د هەژینت بیی بزانیەت یی پارتەکا چەپ‌رەوە یان راست‌رەو!

هەر وەسا گەلەک جارەن دی ئارمەکی هیما و دروشمی لایەنی سیاسی ل سەر ل دۆر سەری زارۆکی ڤە هەشک گریدەن تو د بیژی سامورایەک ژاپۆنی یە دی چیتە بەروکین شەری!

وهندەک جارەن ژی، ب تایبەت ل خۆپیشاندانا دی زارۆکی دەینن سەر ملین خو، و ئەڤ بی دەستەه‌لاتە ژی د گەل وان وەک بەبە‌غایی گوتنن ئەوان دوبارە کەت، هەلبەت درامانا گوتنەکی ژی ناگەهیت! ئەڤ پەفتار و سەرەدەری یا د گەل زاۆکان دەیتە کرن د مژارا مە ئاماژە پی کری، ئانکو راخشاندا وی ژ جیهانا سادەیی و نازکی ویی گونەهیی بو جیهانەکا دی جیهانا سیاسەتی!

جیهانەکا پری گری پیلان و ئالۆز کو مروڤیت مەزن ژی زوو ب زوو ل تەڤن و داڤین وی ناگەهن و نەڤین خو لی بدەن.. ژ هەموویی ژی پتر جەهی شەرمی و شەرمەزاریی ئەو کو ئەڤ (مەزنین) ب ئەقان کاران پادبن هەست ب خوۆشی و مەزناهی یەکی دکەن کو ئەڤ زارۆکی هەژی د گەل هزر و ئایدیۆلۆژیا وانە، بیی کو هزرا وان هند دوور بجیت کو زارۆک کاغەزا سپی یە؛ چ ل سەر داریژی دی نەشیت رەفز بکەت! و ئەڤ سەرەدەری و پەفتارە هەڤدژی رینمایین ئایینی و هەر وەسا ریککەفتنا نیڤ دەولەتی یا مافیت زارۆکی یە... بەلکو بەروڤاژی ئەو کەسین زارۆکین دەروون پاک و سادە بو ئەقان مەرەمین سیاسی ب کار دئینن ئەون سیاسەتمەدارین زارۆک!

و گۆتتا ئىمام عەلى، خودى ئى رازى بىت باشتىن دووماهى يە بۆ
ئەقى بابەتى: ھزر ل ئەوى چەندى نەكەن كۆ زارۆكىن ھەو ھەكى
ھەو ھزر و رەفتارى بکەن، چونكو ئەو يىن سە رەمەكىنە جودا ژ
سەردەمى ھەو.

کەسین پیره میر و ب ناسال فه چوی... ل باژیرین بی مراد

پیراتی ... ئەو په یقا پتری یا مه ههز دکهن بگههنی, ودهمان دهم دا
ژدهردی وئ یی سهخت و گران دترسن!
رومان نفیسی کولومبی غابریل غارسیا مارکیز د رۆمانهکا خودا ژ زار
دهقی قارهمانی رۆمانی دبیژت: ههر رۆژا ئەز ل کولان و جادههیین ئەقی
باژیری را دهیم و دچم ئەز کەسین ل ژیی خو کیمتر دبینم!
ژیی مروقی مینا ئامانهکی کون یی تژی ئاقه ل هنداف سهری مروقی ل
سهربانی ههر رۆژ چپک چپک دهیته خواری ههتا قالا دبیت!
دکەلتوری مهیی جفاکی ژی دا ب گهلهک رهنگ و شیوهیان پهسنا
پیراتی و قوناغا بناقسالقه چونی هاتی په کرن:
— بلا مرن ههبا پیری نهبا!

— پیری و هزار عهیبی!

ودبیژن بهدرخان بهگ میری بووتان, پشتی بناقسالقه چوی گوت تشتی
ئەز شاش و پی نهدهسیام ئەوبو کو ههکو من سفرا خواری بو
میھفانا ددانا من سفرا گهنا و پیرا ل گه لئک ددینا! ههلبهت
مههم پی ئەوه کو دژی پیراتی دا مروقی ههتا ئەو هیزو لهزا خواری
و قه جوینا پاریی نانی ژی وهکو جارن نامینت.. مهبهستا من ژ
نفیسینا ئەقی بابهتی جفاکی ئەوبو کو خهم و تراژیدیا ئەقی تویژا
جفاکی بهرچاف بکهن, ئەوژی خودان مافن, کی بهرگریی ژمافین وان
دکهت.. خودان ههوجهیی و پیتقی یین بریفهبرنا ژیانئ نه, کی بو وان
دابین دکهت؟.

ریژہیا کہ سین بناق سالفہ چووی د جفاکی مہدا رنگہ دہربازی 5%
نہ بیت ژ ریژہیا گشتی. .

ئەف کہ سین ب دریژاھی یا ژیی خوه خزمەتا مەو وەلاتی مەکری،
رۆژین سەخت و رەشو دژوار دہرباز کرین هەتا ب سەلامەت! گەشتینە
ئەفی ویستگەھی، هەلبەت کیمترین وەفاداری بو ئەقان کہ سین ماندی
بووی، دابین کرنا ژینگەھەکا تەنا و ئارامە ژ لایی دەررونی، جفاکی،
ئابوری قە کو هەست ب هەبونا خو بکەن..

ئەقین خواری ژی چەند پینشنیارەکن بو خزمەت کرنا ئەفی توژی ل
هەریما مە، کو مافی وان یی سروشتی یە بو بەین دابین کرن:

– مۆچە یەکی هەیفانە، تیرا پیتقی بیت وی بکەت لدویف رەوشا بازاری
– سیستەمی عیلاجی و پشکنینا نەخوشیی ب هەروەیی بیت، و هەر
ئیکی کارتا خو یا ساخلەمی بو ئەفی مەبەستی هەبیت.

– د پروگرام و بەرنامە بیت دەزگەھین راگەھاندنی دا (بیافەک بەرچاف
بو ئەقان کہ سان بەیتە تەرخان کرن وەک بەرنامەت کەلتوری فلکوری
،بتایبەت ستران و چیروک و سەرھاتی..

– ئافا کرنا ہندەک سازین (تام و سیمایی کەلتوری بدەن) کو
حکومەت پشتەقانیی لی بکەت و ببەت جہی رونشتن و سوحبەت و
بپہنقەدان و بوراندنا دەمی بو ئەقان کہ سان کو ل جہای وی چەندی ل
سەر رەصیفەکی یان دیوارەکی ل بەر توزی و هورپہای کوم بن و
دامانی بکەن بلا لئەقان جہا وەختی خو ب خوشی ببورینن و هەمی
پیتقی پیتقی ژی بو بەین دابین کرن دگەل ئاف و چایی و سترانیت
فلکوری (مینا مالا دەنگبژا ل ئامەدی).. کو بویە ہیما یەکی شارستانی
یی ئامەدی.

ئەف چەندە ئى دى گریدانا وى يا جفاكى دگهل خيزانى و كەسین
دەورو بەر بەیزتر ئیخت و ھەرۋەسا ھزرو جەستەیی وى ئى ئ
ناموبونى ئقالبى بائیرەكى كونكریتی دا رزگارکەت!

خیزانا مه... ژ قهبارئ فهکری بو قهبارئ بچوک

ل دووڤ ئامارین سالا بووری 2011 دیار دبیت کو ههژمارا ئاکنجی بیت ههریمامه یا کوردستانی (ل ههر سی پاریزگههان)، گههشتی یه پینج مهلیون کهسان، ههروهسا ههژمارا خیزانان نههسه دو پینجی ههزار خیزانان. ب ئهقی رهنگی ههکه ههژمارا خه لکی ههریمی ل سهر ههژمارا خیزانان بهیته پارقه کرن دی ریژه یا ئه ندامین ههر خیزانه کی بیته نیزیکی پینج کهسان یان ئه ندامان.

د زانستا جفاکناسیی دا دبیزنه ئهقی جوړی خیزانی خیزانا کاکلک (أسره النواه) یان ژی خیزانا بچوک و نموونهیی کو ژ دایک و باب و دو یان سی زاروویان پیکدهیته، ئهف جوړی خیزانی ب رهنگهک گشتی ل جفاکین پینشکهفتی و پیشهسازی یا بهربه لاقه، بهرؤفاژی خیزانا بهرفره یان خیزانا عه شیرهتی کو ههژمارا ئه ندامان نه یا سنووردای یه و هندهک جارن ئهف ههژماره ژ بیست و سیهه ئه ندامان ژی دهر باز دبیت ئه و ژی ل دووڤ پیگهها ئابووری و جفاکی یا خیزانی و ئهف شیوی دویی یی خیزانی پتر ل جفاکی چاندنی و گوندان و ژینگهها جفاکی یا عه شیرهتی بهربه لاق دبیت. ههر چهنده ئهزی ب گومانم کو د ئهقی قووناغی دا قهبارا خیزانا مه ل ههریمی پینج کهسی بیت، به لکو پتره ژ ئهقی ههژماری، چونکو ههکه ئهف ئه نجامه ل سهر ههژمارا پلیتین ئازوقه ی هاتبیت دانان، ئهف پلیته ژی راستی یا ههژمارا خیزانان دیار ناکهن، ژ بهر کو ههژمارهکا مهزن ژ خیزانا د گهل ئیک دا و دبن ئیک ئاقاهی دا دژین، بهلج ب دو پلیتین ئازوقه ی کاری خوه ب ریقه دبهن، ژ بهر کو مفایین دو پلیتان بو ئهوان پتره ژ

پلیټه کئی هەر جو نه بیت ل جهی بهرمیلهک گازی دئی شین دو بهرمیلان
وهرگرن !

هندهک سیم و ساخله تین خیزانا بهر فرهه و عه شیره تی:
- ئەف خیزانه پتر قهریژا ژيانا گوندياتی و چاندنی و خودان کرنا
تهرش و تهوالی وهزر و بهایین جفاکی بین خیلهکی فه گریډای یه.
- هیژا خو د قهباری زیده بوونا ئەندامین خودا دبیت ب تایبته ژ
رهگزی نیژ کو ئەفه پتر پیگهها وی یا ئابووری و جفاکی ب هیژ
دکته .. و ههروهسا ههژمارا زورا کچان ژی دبیته ئەگه ری گریډانا
خزمايه تی و ب هیژکرنا په یوهندیان د گهل خیزان و بنه مالین
هه فکیفی خو.

- ژ لایئ پیگه گریډانا دهروونی فه ، ئەف خیزانه وهکو(مولک)
که رهسته یهک پیگه گریډای ته ماشای ئەندامین خو دکته .. و دهلیقا
ئازادی یا تاکره وی ناهیت بهرچاف.

- لی ژ لایئ دهروونی فه ئەف شیوی خیزانی دبیته پشته فان و
هاریکار بو که سین لاواز و کیم شیان د چارچوئی ئەفی خیزانی دا ، ب
رهنگه کی کو ئەو ههست ب کیمبوونی نه کهن و خوهژی ببینن
ئەندامه کی کارا د ناف ئەفی سیسته می دا.

هندهک ژ ساخله تین خیزانا بچووک و هه فچه رخ:

- ژ هه ژماره کا کیم یا ئەندامان پیکهاتی یه ، دایک و باب زارویان . -
تا راده یه کئی مهزن شیوی رهگزی نیژ یا ن می بیت ، هند گرنگی نینه
ل دهف دایک و بابان . - ریژگرتن ل هزر و ئازادی یا تاکره وی پتر
به رجهسته یه د ئەفی سیسته می خیزانی دا.

- پتر پابهندی شیوی ژيانا دهزگایی و سیسته مایی یه ژ خو گریډان ب
مه رجه عیه تین کلاسیکی و تهقلیدی . - بیافی کاری: کاری ئازاد و ل دام
ودهزگه هین فرمی یه . ل دووماهیئ یافه ره بیژین هه کهر ب شیوی ب

سەرڤه سەرڤه و بهرچاڤ ئى خيزانا مه يا كوردهواري بهر ب ئهڤى
رهنگى دووى يى خيزانى بچيت، لى ژ بهر كو ئهم د قووناغا
ڤهگوهاستنى دايته، هيشتا ئهڤ خيزانه تا رادهيهك مهزن دبن
كاريگهري يا سيستهمى جوړى خيزانا بهرڤرهه كلاسيكى دا دژيت!

بۆياغچى دەينە گرتن و تالانچى پياسى دكەن !

ل ئەقى حەفتى يا بۆرى دەزگەھىن مەيىن راگەھاندنى ل پارىزگەھا دەھوئى، ھەر وەسا ل بەرنامى zoom in ل كەنالى كوردستان يى ئاسمانى ديمەنى چوار سنپلەيان نيشان دا كو ئەقان دزى ژ مالان كرينە و جامين ترومپيلەكى شكاندينه ب مەرەما دزينا تشتى ژ ناڤ دا مينا لايتوبەكى ھەر وەكو ئىك ژ ئەوان سنپلەيان گۆتى. ئىك ژ ئەوان سنپلەيان (كو ژيى وى د ناڤبەرا 14-15 ساليى دابو وەسا خ ودا ديار كر نكو كارى ويبۇياغچى يە و دەست ژخواندى بەردايە , ھەلبەت ئەقین دى ژى وەكو ديار دەست ژ خواندى بەردابون.

تشتەك جەھ دلخوشىي و دەستخوشى لى كرنى يە كو پۆليسين مە د ھشيار و چاڤ ڤەكرى بن و خەلكى مە تەناو ئارام بيت و مولك و مالى وان بيتە پاراستن ژھەر دزى و دەستدریژی يەكى. لى چەوا پۆليس ب ئەقى رەنگى يى ھشيارو ئامادەيە بۆ گرتن و سزادان و بەرچاڤ كرنا ئەڤ كەسین ب گونەھ و تاوان رادبن , ھەتا ئەگەر تەكەكى جگاراژى ژماركيتەكى دزى بيت, پۆليس و ياسا و دادوهر و دادگەھ ھەموو د ئامادەنە ئەقى كابرلى بيخن بەرسزايى ياسايى ول سەر شاشين تەلەڤزيونى ژى نيشان بدەن ! ھندەك زانايين جقاكى د ئەقى بواری دا ئاماژى ب ئەوى راستىي دكەن كو د سيستمى جقاكى دا مينا ھەر كرىارەكا د ناڤ جقاكى دا چاڤ لى كرن (تقليد) رۆلى سەرەكى دبىنت ,چ ژ مودىلا جل و بەرگان و ئاقاھى و ترومپيلان و ھەتا جۆرو شيوى خوارنى ژى.

ل قيرى دبیژن تهخین نزم و ههژارو پهراویزکری چاف ل تهخین بلند و خودان دستههلات و دسهرخودا دکهن ..لی ژ بهر کو ئەف کهسین ل تهخین بلند خودان تیکهلی و پهیوهندیین ب هیزن ل گهل کهسین خودان دستههلاتا یاسایی و سیاسی ، ئەف کهسه ناکهفن بهرلیپرسین و دووچونان و ههر وهسا ب ساناھی خو بهندیین یاسایی رزگار دکهن!

ل قيرى پسیار ئەوه ئهري بوچی دام و دهزگهه و یاسا و پۆلیس و دادگهه و ههتا مهديا مهژی ل پلینه ئەف کهسین (ب سهرداچوی) بهینه گرتن و نیشان دان و ل بهرچاڤین خهلکی ل سهر شاشان بهینه رسوا و شهرمهزارکرن..

ئهری بوچی دستههلاتا یاسایی و جی بهجی کرنی هوسا و پتر خهخور و رژد نینن لسهر دووچوون و پسیارو لیپچنی دگهل ئەوان نههنگ و تالانچی یین ههمی خيرو بیریت وهلاتی دهن و هیشتا تیر نابن و تیر نابن.

شوققه و قیلایین ب ملیون دولاران ئاڤا دکهن، چول و چیا سیم و پهژان دکهن ، ههر پلهیه و پایه و موجی بقین بو خو تهرتیب دکهن ...وکهس نابیژت بوچی یان ته ژکیڤه ئینا ، و بوياغچیی نهگبهت دی دهه جارهیته بهحس کرن ورسواکرن!

گوتهکا ئیمام هلی (خودی ژی رازی بیت) د ئەفی بیافی دا ههیه، دبیژت ههکهه دستههلات ب تنی بو ئەمر کرن و حوکم کرن لسهر خهلکی ههژار و بهلهنگاز بیت و کهسین ب هیز و خودان پایه بهرههلا بن ئەز ئەز ئەفی دستههلاتی وهرناگرم و ب کتهک شهکالی ژی ناکرم . عدالهت و دادپهروهري بنهمایی ههر پروسیسهکا جفاکی یه، ههر ههمی ئەف پرهنسییچ مرقایهتی لاوازبو یان نهما هینگی بو بو رودانا ههر پیشهاتهکا نهچاڤهري کری ئامادهه !

جفاکي نه ساخ و نه ساخي يين جفاکي!

ل دووڦ ګوټنا وهزيرئ ساخلميهي کو ل ههریما مه يا کوردستاني چوار هزار دهرمانخانه يين بي موهلهت هه نه و ههروهسا پشتي ئهڦي داخويانيي ب چهند روژهکان ل سهر شاشين تيڦي عومبارهکا دهرمانين ئيکسپاير و (فهل) و د کيسکان دا کو دناف کارتونيڦ چايي و جگارا دا هاتبوونه ڦهشارتن هاته نمايش کرن.

ئهڦ داخوياني يه و نمايشکرنا ئهڦي وينه ي د شاشه يين تي ڦي دا مينا بيڦهله رزهکي بو د ناف جفاکي مه دا، وچندين پسيار ل ڦيرئ هاتنه مهيداني:

– ئهري ئهم ل کيژ سهرده مينه کو ل ههریما مهکا ب تنئ سي پاريزگهه 4000 دهرمانخانه يين بي دهستووري لي بيڦه ڦه کرن؟ دهرمانخانه نه، يان عه لوه يين فيڦينه!

– ئهري ساخلمه ي و گياني هولاتيان هند ئه رزانه کو ئهڦ کريارين پري مه ترسي ل بهر روڦه ي يا روژئ بهينه کرن و که سي ئاگهه ژئ نه بيت؟

– ئهري ئهڦ که سين ب ئهڦي (بازرگانيي) رادبن، تاچ راده تايبه تمه ندي و شاره زايي د واري دهرمانسازيي و نوشداريي دا هه نه؟ – ئهري که سين خودان هيژو دهسته هلات ل پشت ئهڦان بازرگانا هه نه کو ب ئهڦي رهنگي بهر فرده بهر به لاف بووين؟ ئهڦه و چندين پسيار کو دئه نجام دا ئهم دئ گه هين ئهڦي ئه نجامي و ګوټنا دبيژيت: يي باي بچينت دئ بابه ليسکي هه لينت! ئهڦرو ل دووڦ ئامارين به لاف دبن سال

بۇ سالى رېژا كەسىن خۇدان نەخۇشى يېت گران بەرەب زىدەبوونى
يە.

– ب تنى ل نەخۇشخانەيا چارەسەرى يا پەنجەشېرى ل سلىمانىي
نېزىكى نەه ھەزار كەسان قەستا وى كرى يە، كو پترى يا وان ھەر
خەلكىت ئەوى پارىزگەھى بخۇنە.

– يان ژى نېزىكى 4600 زارۇكىن نەخۇشى يا دلى ھەين و دلىن وان
كون، ۋەروەسا 800 زارۇكىن تالاسىما. – دىساڧە پزىشكەك ئافرەت
دىار دكەت كو رېژەيا ژنكىن بچووك ژ بەر دچن ل ھەرىمى 6 ھەتا 7%
ئ يە ل دەمەكى ئەف رېژە ل ۋەلاتىن دى يىن جىھانى 2 ھەتا 3% ئ
يە.

ھەلبەت نېزىكى (140000) سەد و چل ھەزار پەككەفتى و خودان
پىدقېين تابەت ژى ل سالا 2011 ژلايى ۋەزارەتا كارو كاروبارىن
جفاكى قە ھاتبون تومار كرن و راگەھاندىن. زىدەبارى قى رەوشا
نەسروشتى يا دەرمان و دەرمانخانەيا كو مە ئاماژە پى كرى، ھەلبەت
ھندەك فاكترىن دى يىن ھارىكار ژى ھەنە بۇ قى رەوشا نەساخلم
ۋەك كەرەستىن خوارنى يىن ب سەرڧەچووى (رىڧقەبەرى كونترۆلا
جۆرى) دىبىژت ژ ھەر ھەشت كەرەستىن كارتا ئازوقەى ھەفت ژى نە ل
دووف مەرچىن پىدقى نە!

ھەروەسا رەوشا ژىنگەھا مە يا كو رۆژ بۇ رۆژى تىك دچىت ب ئەقى
رېژەيا بەرڧرەه يا ترومپىلا و دوكىلا نەفتى.. ئەگەر ھەر زوو پسىار ل
ئەقى رەوشا نەساخلم (ب ھەمى روويىن) خۇڧە نەھىتە كرن.. ئەف
(ھىڧىنى خراب) تىرا ھندى ھەيە رۆژ بۇ رۆژى قەبارى جفاكى نەساخ
بەرڧرەھتر لىبكەت!

–نەساخى يىن جفاكى؛ ئەف چەمكە پتر بۇ تىكچون و ھەڧرەتتا
سىستەمى جفاكى و ژ دەستدانا رەوشت و بەايىن جفاكى يىن بەرز و

رهسەن و مروّقاىهەتى: -زالبوونا ئالىي ماددى ل سەر يى روحى و مروّقاىهەتى. -بەربە لاڧبوونا دياردين نامۆ و نەسروشتى بۆ جڧاڧى. وەك (خۆ كوشتن، خۆ كىم دىتن، رەڧىن و مشەختبوون، ژىڧڧەبوونا خىزانى، نامۆبوون يان ژى ئىڧتىراب، لاوازى يان ھەر نەبوونا گرېدانى ب وەلاتى و جڧاڧى ڧە، ھەر وەسا بەر بە لاڧبوونا گەندەلىي، نە دادپەر وەرى يا جڧاڧى، دەھمەن پىسى و كاركرن و ب كار ئىنانا ماددىن بېھوشكەر... ھتد) ئەڧە ھەمى مينا نەساخى يىن جڧاڧىنە ل ناڧ جڧاڧى، مەترسىا وان نە كىمترە ژ يا نەخۆشىين جەستەيى و پەنجەشېرى.

لەورا پىدڧىە بەرنامىن بەرڧرە و زانستى و سەرانسەرى بىنە دارشتن ژبۆ كىمكرن و نەھىلانا ئەڧان نەساخى يىت جڧاڧى.

ئەزبەنى يېت مە..چۆل و چيا ژى پەرژان و پوان كرن !

چۆل و چيايىت كوردستانى دەينە ھەژمارتن ژ ئەوان ژىدەرپن جوان و سروشتى يېن دلقەكەر و ئارامى يەكا دەروونى ل دەف مروقى پەيدا دكەن , بتايبەت ل وەرژين بهارى و گەشت و سەيرانان دا ..ھەرەسا ئەف بياقى قەكرى و بى سيم و سنوور دبیتە ژیدەرەك و ھاندەرەك بۆ گەشتياراچ ژدەر قەھى ھەريمى يان لناف ھەريمى , ژبەرەكو خو و خيزانیت خو دبينن دبياف و ژينگەھەكا سروشتى يا نازاد و دلقەكەر دا ودوير ژ ژينگەھا باژيرى يا پىرى قەرەبالەغ و سنوردای . لى جەھى داخى يە روژ بۆ روژى پيلا گەندەلىي و دەست ب سەرداگرتنى يا دگەھیتە ئەقان چۆل و چيايىت دوير دەست ژى, ئەو ژى مينا پارچين ئەردى يى دەينە كپين و فروتن, وسيم پەرژان كرن ژلايى كەسين بەريز و بازگانقە !

ئەف ئەردو چۆل و چيايىت ئەقە دنيا ھەي روژەكى ژئاليى كەسەكى قە نەھاتينە كۆلان يان كیلان يان توّف كرن و چاندن . ئەقرو خودان يى لى دەردكەفن و ئىك د فروشیتە يى دى ! و ھەر ئىك بكەيفا دلى خو يى سيمەكى بادای ل دۆر بنى چياى را دئینت و لاتەكى ل قيرى دكىلت و ئىكى ل ویراھە , و د نافتا دا ژى خانیکەكى و كەپرکەكى بۆ بيھنقەدان وخوشى يیت خو ئاڤا دكەت .. و ئىدى نەمروّف نە كيرقیشك ونە چويچك نەشیت ل نافتا دەر باز ببەت چونكە كابرایی پارى خو يى پيدای !.

ب راستی ئەقی لەمیشتا دەست ب سەردا گرتنا ئەقی ئەردی و چۆل و
 چیاپیت دەورو دورمانیت گوندو باژیرکیت مە سروشتی وەلاتی مە
 گەلەک یا تیکدای و لدمی مروّف ئەقی دیمەنی هاتیە تیکدان دبینت
 نەبتنی هەست بخۆشی یا گەشت و سەیرانی ناکەت بە لکو خەمەکا دی ل
 دەف مروّقی زیدە دبیت: ئەری چەوا ئەف ئەردی خودی یی ب دریزاهی
 یا سالان بەردای و دگوتنی (سەنی) ئانکو یی حکومەتی ..هۆسا دەیتە
 پاوان کرن و پەرژان کرن..کی ئەف مافە دایە ئەقان کەسان ل بەر روّناهی
 یا روژی دانگا چیاپەکی سیم و پەرژان بەن و نەهیلن کەس دوو پینگاقا
 ب سەربکەفت ! هەلبەت کابرای دونه مەک ل ژیری یا چیا یی سیم
 کری لی هەتا سەری چیا یی ریک یا هاتی گرتن !!.

نە ب تنی ئەفە, بە لکو ل ھندەک دەقەریت مە ییت ژدەر قەھی باژیری
 خەلکەکی تەماعکار سیم و پەرژانی خو یی هیلا یی تەنشتا جادی قە
 ول پشت سیمی دنیاپەکا ئەردی چۆل و بەیارە و نە ریکا ترۆمپیلی
 هیلاپە و نەژی کەسەک دشیّت بچیت جەهکی بوّ خو و خیزانا خو دابین
 بکەت ل روژەکا گەشت و بیھنقەدانی ب تایبەت ل ئەقان دەقەرین
 خەلکەک قەست دکەتی بوّ گەشت و گوزاری ..ئەقجا ئەرکی حکومەتی
 یە, و تایبەت وەزارەتا شارەوانیی و گەشت و گوزاری کو سنوورەکی بوّ
 ئەقان زیدەگافیان دەینن و ئەردو چۆل و چیاپیت مە وەکو جارن
 بزقن خەملا خو یا سروشتی و دلقەکەر..وبتایبەت ئەم یی بەرە ب
 وەرز یی بەاری قە دچین.

شوقه یین پەرله مانتاران و ئاریشه یین هه ژارو کریداران

براده ره کئ من کو چه ندین ساله ل وه لاتی نه رویج دژیت، بو من به حسا
ژنه کا پەرله مانتارا نه رویجی کر، کو ژبه ری چه ند ساله کا میدیایا
نه رویجی (ب تایبهت روژنامه و که نالین تی قی) دنیا بسهری ئه قی
پەرله مانتاری دا ئینانه خوار ژبه رکو ئه و ساله که باجا حکومه تی
نادهت .. چ باجه ؟ خانیکه کئ بچوک (کوشک) یی لپه ری چیا یه کی
هه ی هه یقی نیژیکی دوسه د دلارا دا هاتی وی یه .. و باجی نا دهت
حکومه تی !!

ل دهمی گه شت و گوزار دبه ر ئه قی جهی را دبورین بیهنا خو لی قه ددان
و پارهیەک (ره مزی) به رامبه ر قی چه ندی دده یان.
ئانکو باجا ئه قی خانیکی دسالی دا رهنگه نه دگه هشته پینج سه د
دلارا .. لی دسه ر ئه قی چه ندی را ئه قی پەرله مانتاری چه ندین جارا
داخوازا لیبورینی ژخه لکی وه لاتی خو کر و گوت ئه ف تشته من
بئه نقه ست (تعمد) وه نه کری یه، به لکو ژ نه شاره زایی ونه زانین لسه ر
سیسته می دانا باجی بو ئه قی رهنگی (خانیی بچوک) ئه ف چه نده
رو دایه .. و دسه ر هندی را داخوازا لیبوورینی کر و ده ست ژئه ندامه تی یا
پەرله مانی کیشا، و گوت ژبه رکو ئه ز ئه ندام پەرله مانم دقیا من
یاساییت وه لاتی خو زانیبان!

هه ر چه نده ئه ز بتشته ک ره و نا بینم کو سیسته می مه دگه ل سیسته می
وه لاته ک پیشکه فتی وه کو نه رویج به راورد بکه .. لی له ر جه و دهمه کی
هنده ک تشت و پره نسپیین هه قپشک دئه قی بیاقی دا هه نه:

– کهسئ پەرلەمانتار ژلایئ خەلکەکی قە دەیتە هەلبژارتن.
– هەر دەم ئارمانج و بەرژەوهندی ییت گشتی دڤیا لبراهی یا ییت
کەسوکی بن .

– خزمەتکرنا کەس و تەخین هەژار و پەراویژ کری دڤیا ل براهی یا
بیافین دی دا بهین، ژبەرکو ب ئەڤئ چەندی دئ وەرار کەڤیتە
گەشەپیدانا جڤاکی و هەر وەسا رئ گرتن و کیم کرنا ریژەیا ئاریشەو
دیاردەیین جڤاکی یین نەرینی ...

ئەڤرۆکە لدویڤ ئامارا ریکخراوا کریدارین کوردستانی کو تەنھا ئەو
خیزانین هەتا نھۆ ناڤین خو لریکخراوی نڤیسین نیزیکی چل هەزار
خیزانان ..هەلبەت هەژمارا چەند جار پتر هیشتا نەهاتینە نڤیسین..و
ئاریشەیین خیزانیت کریدار ژئ نە کیمترن ژئاریشەیین هەر نەخۆشی
یەکا جەستەیی، هەکەر چو نەبیت نیڤەک داھاتی خیزانی یان پتر بو
کری یا خانی دڤیت..و ل دەمی قەگوھاستنی ژئ هەر روژ زاروکی
ئەڤئ خیزانی ل تاخەکی و ل قوتابخانە یەکی نە!و هەر وەسا بەرتەنگی
یا جہی و ناآرامی یا بەردەوام ژ پاشەرۆژی..هتد.

ئەڤ هەردو مژارین لسەری مە بەحس کرین وەکو هەمبەر کرنەک د
ناقبەرا دو جیھانین ژیک جودا دە ؛جیھانا خەلکی هەژار کو خەونا
بەیمەت و پرۆژە یاساین پەرلەمانتارین خۆڤە دبینن...و جیھانا 37
پەرلەمانتارین کو خودان مۆچئ حەفت مەلیونی و چەندین زیڕەڤان..و
پرۆژە یاسایەکی ژئ پێشکیش دکەن کو شوقەیان ژئ ل سەرناڤئ خو
تاڤۆ بکەن!

و نەبتنی داخوازا لیبوورینی ژئ ناکەن، بەلکو ھندەک بو ئەوان
فەتوایان ژئ لی دەن کو مافی وانە و دئ ب پارئ خو کپن: ب ئەوی
کوژمەیی کو ژ بەری چەندین سالان لسەر حکومەتی راوەستای، ئانکو
چاریکا بەھایی بازارئ ئەڤرۆ!

هه فرکی یا ههردو جه مسهرین عه شیرهتی!

هه چهنده مینا پتری یا جفاکین رۆژهلات سیسته می پیکهاتا جفاکی مه یی کوردی ژی، ل سه رئا قاهیی خیله کی _عه شیرهتی دهیته بهر چاف ..وئهف نه خشی عه شیره تگه ری ژی تاراده یه ک مه زن بشیوی جوگرافی هاتی یه پارقه کرن بناقی دهقرا ئهقی عه شیرهتی و ئه وادی، وچه مکی عه شیرهت پتر بۆ قه واره یه کا جهی و پیکفه گریدانه کا جوگرافی دهیته نیاسین ژئهوی چهندی بۆ هه فگرتنه کا لسه ر بنه مای مرقسانی وهه قبهندی یا خوینی وهکو هنده ک بشاشیفه ئهقی هزری دکهن..هه تا ئه فروکه ژی هه کهر ئه م پیکهاتا جفاکی ئه قان عه شیرهتان بتایبهت ییت (گوندان و بنه مالان) بیخین بهر قه کۆلین شروقه کرنیت سوسیولوژی - میژووی و ئه نتروپولوژی..دی بۆ مه چهنده راستی یه ک دیار بن: -پتری یا ئه ف تیر و بنه مالیت دچارچوقی ئهقی عه شیرهتی دا هاتینه هه مبیژ کرن، ژ لای خوینی قه دژیک جودانه.

-ئهف بنه مال یان تیره یا وهکو پیشی یان سه رکیش دناف عه شیرهتی دا دهیته دیتن دیساقه ژ لای خوینی قه چ گریدان دگهل بنه مال و چقین دی یین عه شیرهتی نینه.

-هه لبهت هنده ک ئه گهرین سیاسی، جفاکی، ئابووری، ئایینی یین ژیک جودا ژی هه بوینه کو بنه ماله ک ژئه قان بنه مالان ب هیز بکهفت و لسه ر ئه قین دی زال بیت و وهک سه رکیشا عه شیرهتی بیته بهرچاف، مینا پشته قانی یا دهسته لاتا سیاسی بۆ بنه ماله کی یان کهسه کی بنه مالی (بتایبهت لسه رده می ئوسمانی یا ئه ف تۆقه هاتیه چاندن). یان بریکا صیفه ته کی ئایینی یی بهرچاف (سهید، شیخ، مهلا..) کۆ

دیسا قہ ئہف چہندہ دبو ریخوشکہرک کو ئہف کہس و بنہمال بیہن خودان دستہلات وھیژو پیگہہک جفاکی یی بہرچا ل گوپیٹکا عہشیرہتی.

—ہہروہسا ہہبونا ہیژا ئابوری و ہہروہسا ہیژا مروقان ژی فاکتہرہکی دی یی زالبونئ بو دناف ئہفی چارچووقہی دا. ب ئہفی رہنگی بنہمالا خودان ہیژ دستہلاتا خو نہ بتنی ل سہر کہسین بنہمال و چق و تاین پیکہاتہیین دی یین دناف ئہفی قہوارا جوگرافی دا سہپاند ,ہلکو ہہتا باشترین ئہرد و مولک و زہقی و زاری ئہقان دہقہران ژی لسہر نافی خو تاپو کرن. .

•ہہفرکی لسہر دستہلاتا جفاکی _ ئابووری , دستپیٹکا شہر و ہہفرکی و ململانی:

مینا (ابن خلدون) دبیژت پتری یا شہرو ہہفرکی یین جفاکی لسہر مولک و مال و دستہلاتی نہ..و د ئہفی چارچووقہی دا جفاکاناسی ناقدرئ ئیراقی (علی الوردی) دبیژت ,ئہف شہرو ہہفرکی یہ پتر لناقہہرا عہشیرہتین خو جہ رو ددن ژعہشیرہتین رہقہند و کوچہر.. ہہکەر ئہم بہری خو بدہین ئہقان شہرو ململانی و ہہفرکی یین لگوپیٹکا دستہلاتا ئہفی پیکہاتا جفاکی (عہشیرہتی) دی بینن بہردہوام ب سی جوران دہینہ بہرچا:

—عہشیرہت دگہل خیل و عہشیرہتین ہہقسویخ خو , وکوشتن خوین رشتن و تول و تولقہکرن..چ لسہر کیشین جفاکی بیت یان ئہردی,یان بہرفرہ کرنا دستہلاتی.

—بنہمال دگہل بنہمالی (دچارچووقی ئیک عہشیرہت دا), بتایبہت دناقہہرا دو بنہمالیت ہہفرک و ژ ئیک جودا,کو ہہر ئیک خو دبینت سہرکیشا باسکہکی عہشیرہتی..تا رادی خونداری وژیک داپرینا بہردہوام.

—ههڤرکي دچارچوقئ ئيک بنه مال دا کو پتری يا جاران دناقبه را براو
پسمان دا رۆدایه یان کۆرو نهڤی ییت وان.
دا ,ههرو هکو ئهوا د ناقبه را بهدرخان بهگ میرئ بوتان و برازایی وی
ئیزدین شییری رۆ دای. جهئ داخی یه لهه می ئهقان شهرو ههڤرکی یاندا
بتنی دۆژمنیت ملله تی مه مفا ژئهقان دوبه رهکی یان دیتی یه , به لکو
گه لهک جاران ئهوان بخۆ ئهڤ ئاگرئ ههڤرکی پتر خوش کریه و
دهرزا دوبه رهکی پتر کوور کریه ب مه ره ما لاواز کرنا ههردو ئالیان و
د ئه نجام دا بسانا هی کونترۆل کرنئ.

تۆل و تۆلفه كرن... سىمايىتى جفاكى

د گەل پەيدا بونا جفاكى مرقايەتتىن شەرۋ ھەقپكى و مملانى ئىك
ئسىمايىت بەر چاقىت جفاكى بويە چ ل سەر ئاستى تاكە كەسان يان
ئى جفاكان , وپتىرى يا بوچونىت زانايان ئەگەرئىن ئەقى ھەقپكى و
شەرۋ مملانى و تۆل و تۆلفه كرنى قەدگەرئىن بۇ ھەقپكى لسەر لايى
ئابوورى (مادى) ۋە ھەروەسا دەستھەلاتى.

و ئ بەر كو پتىرى يا جاران (ھە كەر نەبىژئىن ھەمى جاران) ئەف شەرۋ
ھەقپكى و تۆل و تۆلفه كرنە ل ناقتەرا رەگەزى نىر ئانكو زەلامان دگەل
زەلامان رۇ ددا ئافرەت يان ئى رەگەزى مى ئى دبو مژارەك ئ ئەقان
مژارئىن شەرۋ ھەقپكى و تۆل و تۆلفه كرن ل سەر دەھتە كرن، بتايىبەت
گرئىدانا ئافرەتتى ب چەمكى شەرەف و ناموسى قە ئەف شەرۋ ھەقپكى
يە، تۆل و تۆلفه كرنە توندتر لى دكر .. و سەرھاتى يا ھابىلى و قابىلى
ئى ئالى يەكى دى يى ئەقى ھەقپكى و تۆلفه كرنى يە و سەخمەراتى
رىكخستن و بسىستەم راگرتنا پەيوەندىئىن جفاكى سەردەم بۇ سەردەمى
ھزرىن نو ئ لايى كەسىن زاناو ھزرمەندانقە ھاتن دارشتن و ياسا ھاتن
دانان ئبو كونترۆل كرن جفاكى ، دەستبەردانا تاكى جفاكى ژھندەك
مافئىن خو بەرامبەر كونترۆل كرن رىكخستن پەيوەندى يىن جفاكى
ئلايى دەستھەلاتا بلند (حكومەتى) قە، و دبىژنە ئەقى چەندى ئى
گرئىبەستا جفاكى (العقد الاجتماعى).

• ھندەك سىمايىت تۆل و تۆلفه كرنى :

وهكو مه ئاماژه پي كرى بهر پهنگه كى تول و تولفه كرن ئيكه ژ سيميائيت جفاكين پاشكهفتى و ول سهر ئاستى كهسى ژى نيشانا پاشكهفتنا كهسى يه، ژ بهر كو حكومت نهو دهزگه ها فهرمى و دستورداييه ل ناف هر جفاكه كى كو ل مافى تاكى بگهرت (تولى بو بهدل فهكته) ژ ئاليى زولم و زوردارى لى كرى، يان ژى مافى وى خوارى.

لى چهوا دژيانا ئاسايى و سيسته مگير دا هندهك بنهما و پره نسيپين گشتى هه نه دناقبه را كه سان دا ، هوسا دشهرو تول و تولفه كرنى ژى دا هندهك (ئه خلاقيات) و پره نسيپيت گشتى هه نه سهنگ و سروشتنى لايى بهرامبهر ديار دكه ن؛

— دهندهك فهكولينين جفاكى دا ل ناف هندهك هوزو خيلايت ئوسترالى دا ديار دببت كو دهما گولله يين چهكى ئاليه كى.

ژئاليى شهركه ر خلاس دبن، لايى دى شهري رادوه ستينت. — ههروهسا دقه كولينه كا دى دا ل ناف هندهك هوزو خيلايت نه فريقي دا دهما گولله يين ئاليه كى ژئاليى شهركه ر خلاس دبن ديار ئاليى (دوژمن) گولله و تداره كا شهري بو دهنين!

— تولفه كرن ژ ئافره تى و ههروهسا زاروكان و كه سين بى دهسته هلات .. ب شهرمه زارى و كيماسى دهاته هژمارتن دكه لتورى پترى يا جفاكان دا.

— ههروهسا شهرو تولفه كرن دگهل كهسى كو هاژخو نه بيت يان پشتا وى ل مروقى بيت دبساقه ب شهرم و كيماسى دهاته هژمارتن دكه لتورى جفاكى يى گلهك ملله تان دا ، بو نمونه هه تا كه سهكى وهك جهنگيزخانى توندو درنده دهما دشهركه كى دا دوژمنى وى يى سهركه كى (علاوالدينى خوارزمى) ب بريندارى ژمه يدانا شهري دره قيت، نهو ريكي نادهت شهرفانينت خو كو بدويف بكه فن و بكوژن!

د که لتورئ مه یئ جفاکی ژئ دا جهئ داخئ یه ژ سه ده ما بن ده ستیئ
و لاوازی یا دهسته لاتا ناوندی و پارقه کرنا جفاکی لسه ر سیسته می
خیله کی و عه شیره تی... ئەف دیاردا ته حل و نه شایسته هه تا ئە قرۆ ل
جه و ده مین جودا جودا ده دهیته بهرچاڤ.

ئەو فاکتەرلەر ئازادىيا تاكى چارچوۋە دكەن

بابەتئى ئازادىيا تاكى د جفاكى دا ھەر د كەقن دا بوويە مژارا كىش و قەكىشى و ل سەر راوہستانى..و ئەف (ئازادى يە) بوويە ھەقىنى قەريژا ھزرى يا كەسىن زانا و فەيلەسوف و ھزرمەند.. ئايا مروّف ب شيوئ خوھىي خوزاي ئازادە و دقئت ئازادبمىنت؟ يان ژى بەروفاژى مروّف ھندىي ئازادە ھندى ئازادىيا كەسىن دى تىك نە دەت؟ ھەلبەت ب ۋەرار و پيشكەفتنا جفاكى پرهنسىيا دووى پتر جھى خو دگريت و بەربەلاّف دبىت، ب تايبەت ل جفاكىن ديموكراسى.

ب شيوھىەك گشتى د جفاكى دا ھندەك فاکتەرلەر جورا و جور يىن ھەين و دبن ئەگەرا رىكخستن و سنورداركرنا ئازادى يا تاكى جفاكى دچارچوۋەيەكى ديار كرى دا كو زوو ب زوو نەشئت دەربازى ئەوى چارچوۋەى ببىت، ۋەكەر ژى دەرباز بو ب كەسەك نەساخلەم و قارىبوى دەيتە ل قەلەم دان.

و گرنگترىن ئەو فاکتەر ژى ئەقئن ل خوارى نە:

–خيزان: خيزان دەيتە ھژمارتن ئەو ژينگەھا جفاكى يا ئىكى و دەستپىك بو سەپاندنا رينماو بەھايىن خو يىت جفاكى ل سەر ئەندامىت خو و د ھەر خيزانەكى دا ھندەك رينما و ياسايىن تايبەت ھەنە كو ئەندام پئقە دەينە گريدان و ئەف ئەندامە يى پىگىرە دەست ژ ھندەك ئازادى يىن خو يىن تاكە كەسى بەردەت سەخمەراتى پاراستن و ب پىروزي راگرتنا ئاقاھىي ئەقى خيزانى.

—که لتوور و عورف و عادات: ئه که لتووره ب دريژاهي يا سالان ژبه ر
 بابه کي بو ئيکي ب جهمايه و وهکو ياسايه کا جفاکي ل سهر تاکي
 هاتيه سه پاندين وزوو ب زوو نه شيت خو ژي رزگار که ت بو نمونه
 گه له ک ژ ئه وان که سين تاوانا ب ناف شوشتنا ناموسي (غسل العار)
 ئه نجام دهن و رهنگه ئه وان وهک که س باوه ري ب ئه نجامدانا ئه في
 تاواني نه بيت لي دکه فن دبن باري ئه في که لتووري جفاکي که فن و
 نازادي يا برياري ژده ست دده ت و دبته قورباني ئه في که لتوري..
 —ئايين وهک فاکته رهک بو ريخستنا نازادي يا تاکي:

ل دووڤ ريئماييت هه ر ئايينه کي هنده ک سنور و هيلين ديارکري
 هاتينه ده ست نيشان کرن کو نابيت مروڤ ژي دهر باز بيت، هه ر وه سا
 بو هنده ک هه ز و رهفتارين مروڤي هنده ک سنور هاتينه ديار کرن و
 ههروه سا شيوي تیکه لي و سه ره دهر ييا مروڤان دگه ل ئيک.

—ياسا: دهر جفاکه کي دا هنده ريئماو ياساييت دارشتي و (ره سمی)
 هه نه شيوه و سنوري په يوه دي ييت جفاکي ده ست نيشان ب مه ره ما
 کونترول کرنا جفاکي .. ب تايبه ت دجفاکين هه چهرخ دا، وهک زانايي
 فه ره نسي (جان جاک روسو) د ئه في مژاري دا دبيژت (جفاک ته نازولي
 بو دهسته لاتي دکه ت ب هنده ک نازادي ييت خو سه خمه راتي ئه و ئه وان
 ب پاريزت) و دبيژت ئه في کرياري (گريبه ستا جفاکي).
 ئه فه و گه له ک فاکته رين دي يين که سي و جوړاو جوړ هه نه کو
 قه باري نازادي و که سايه تي يا تاکي جفاکي دقالبه کي ديارکري دا
 دبو هژين بي ي کو ئه و هه ست ب ئه في چه ندي بکه ت!

په نابهر ... نهو که سین چهندين جار زولم لی کری!

دیاردا مشهختبوون و دهر بهدیری و په نابهریج دیاردهیهکا جفاکی یا کهفنه، گهلهک نهگهر و فاکتهرین خو هه نه، مینا سیاسی، ئابووری، جفاکی و سروشتی.

ئهف دیارده پتر بهرچاڤ و دیاره د ناڤ وان جفاکین نه ئارام ژ ئالیی سیاسی فه، ههروهسا تووشی شهر و جهنگا دبن و نه خاسمه شهرین نافخو، یان ژی خوئی پیکهاتهکا پری ئه تینیک ژ لایسی ئایینی و نه تهوی فه کو ئالیی ب هیژ ئالیی لاواز و بی دستهلات ب چهوسینین. زیده باری فاکتهرین دی یین پالدر مینا نه بوونا دیموکراسیهتی و ههروهسا قهیرانا ئابووری و کارهساتین سروشتی.

د قان کاودانین ترسناک و نه سروشتی دا مروڤ ههست دکهت کو ژ یانا وی و یا خیزانا وی د مهترسیج دایه، لهورا ههولا مشهختبوونی ژ ئاخ و وهلاتی خو دکهت.

ب هیقیا جارهکا دی زفرین بو باوهشا وهلاتی پشتی نه مانا وان نهگهر و فاکتهرین بووینه سهدهمین فی مشهختبوونی .

وهک میناک ئه م جفاکی ههریما کوردستانی، ب تنی د ماوی شازده سالان دا (1975-1991) تووشی سی پیلین مهزنین مشهختبوونی و دهر بهدیری بووینه: د قان ههرسی جورین مشهختبوونی و په نابهری، ب شیوهیهک گشتی ئهف خه لکی مه هه ل دهقرین سنوری یین کوردنشین، ل روژ ههلات و باکور و روژ ئاقایی کوردستانی هاتنه ئاکنجیکرن، ئانکو د ناڤ براین خو یی ههف زمان و ههف دیرووک دا ژ یان دبرنه سهر ژ نهجامی قان سی کوجبهری یین ئامازه پی کری، سههرایی کومهکا ئاریشین ژ یانا په نابهری ل گهل خو دئینیت وهک

ئابووری، جفاکی، دەر وونی. لځ هه لویستی مەرد و جامیرانه یی قی خه لکی ئەف په نابهری دامایی و بی جه و وار هه مبیژ کری وهک به خشینا هیژ و ئەلته رناتیقه کی هیقی به خشبوو بو وان و ههروهسا فاکته رهک بو سفکرنا خه م و نازارین وان.

ژ میناک و نموونین کو هه تا ئەفرۆ د میتسکی په نابهرین مه دا زیندی ماینه و کاریگه ری یا خو هه یین: - ل باکور ؛ب هزاران چیرۆکین هاریکاری و پشته قانیی کو چ خامه نهشین بنقیسن و چ دهفتهر نهشین راگرن.

- ل روژه هلات ؛تا رادهیه کی تیکه لی و په یوهندی د ناقبه را په نارا و خه لکی قان دهقهران دا ب هیژو خورت بوو کو ب سه دان گه نجین په نابهر هه قزینین وان خه لکی قان دهقهرانن کو هه ر ئیک ژ ژینگه هه کا جفاکی یا جودا.

- روژناقا ؛هه که هه ر ئیک ژ مه پرسیارا پیشمه رگین شو ره شا کوردستانی بکه ت، یان ژی که سه کی ژ باشو ب تنی ژ بو سه ره دان یان بو چاره سه ریا نه خو شیی ژی ل گونده کی، باژیر و باژیر که کی بوویه میه قان، چاوا وان دبیکا چاقی خو دا د هه مبیژ دکرن، سه ره رای باری ترسی و هه ژاریی.

هه له به ت د ناف قان کو ما مه زنا په نابهران دا دی چه ند میناکین کیم هه بن کو قه ده ر ژ بها و و سیسته می بنگه هی یی جفاکی مه زن و ئەفه ژی تشته ک سروشتیه، به لکو تشتی نه سروشتی ئەوه کو ئەف جفاکی ب قی قه باری مه زن و تیکه ل و جوړاو جوړ هه می تاک وهکو ئیک بن و چو ئاریشه نه بن.. و گو تئا کوردی ژی دبیزت بلا ته ر و هسکی پیکه هه نه سوژن!

پیروزدا ژی هاتیه ب تنی خودایی مهزن دزانیت ئەف روژ کهنگیه، لی وهک راستیهک ئەف روژه هەر یا هەمی و دی روی دەت، خودایی مهزن دبیزت (أن الساعة یئتیە لا ریب فیە) گومان تیدا نینه ئەو روژ هەر دی هیت. لی د هزرا جفاکیا مروقی کورد دا ب چەندین شیوا ئاماژە ب قی بوویەری هاتیه کرن و هەر وهسا دیارکرن قوناغین بەراهی و دووماهی. ب تایبەت ئاماژە پی کرنا ناقین (دەجال، کوشتنا دەجالی ل سەر دەستی عیسا پیغەمبەری (س،خ)، عەجیجک و موجیجک، بو نمونە:

__ زۆلم و زۆرداری و بی عەدالەتیەکا مهزن دی ل ناف خەلکی پەیدا بیت و یی تیر ناگە ژ یی برسی نابیت.

— دەجال دی ژ وەلاتی شامی رابیت (بو ئوردن و سوریا و فەلەستین) د هاتە گوتن وەلاتی شامی.

— هەر ژ میژ زەمان دا ئەف دەجالە، هەر روژ ئامادەباشیی دکەت و دبیزیت ئەز دی سوباهی دەرکەفم ناف خەلکی و کورتانی ماکەرا خو تژی پۆش و قەسەل دکەت و هەتا دەرەنگ شەف تشتەک کیم دی مینت ژ کورتانی و دبیزیت بلا ئەفە بەهرا سوباهی بیت، لی میری ییت زەر ئەوی پۆشی و قەسەلی دخون و ناهیلت کورتانی خو داگرت و هوسا روژ بو روژی گێرو دبیت، لەورا کوشتنا میری ییت زەر ب گونە دەت دیتن.

— ئەف دەجالە ل (ماکەرکەکی) سوارە و ل ناف خەلکی دگەریت و خەلکەکی زۆر ب سەردا دبیت و گەلەک خەلک دگەهتی.

— عەجیجک و مەجیجک، وهک دو مەیموینکانن ل پشت چیاپی قاف، هەر شەف هەتا سپیدی ئەزمانی خو د کەقرو ئەوی چیاپی دەهسوین هەتا وهک پەری سیری تەنک دکەن و ماندی دبن و دبیزن ئەفە یا مایی بلا بو سوباهی بیت کو هەر دەما خلاسکرن دی ب سەر دنیاپی دا گرن

و هندی بخون و قه خون چ خوارن و قه خوارن تیرا وان ناکهت، لی
روژا پاشتر دی رابن ئەو دیواری که قری هەر وهکو خوه لی هاتیه و
دیسا دی دەست پی کهن..

ب قی رهنگی ههتا روژهکی دهجال دهیت و عیسا پیغه مبهەر (س،خ)
به رهه نگار دبیت و دکوژیت و ل دویف را دبیته زهمانی (محمد المهدی)
تهناهی و ئارامی و خیر و عهدالته دکه قیته د نائف خه لکی دا و گورگ
و میه پیکفه دچهرن.

و هەر ئەقهیه یا دهق و پهرتوکی نائینی ئاماژی پی دکهن، لی د هزرا
میتولوجی و جفاکی دا کیم کرن و زیده کرن و گوهورین ب سهردا دهینه
کرن و ب تنی خودی دزانیت دووماهی کهنگیه.

هژمارا (40) دکه لتورئ جفاکی دا

ئاخفتن و سو حبه تین که سین دانعمر و دنیا دیتی و خودان ئه زمون و مفایه کئ ئیکجار مه زن ههیه، ب تایبه تی دهمی مژارا ئاخفتنی ل سهر پهرگال و شیوئ ژيانا جفاکی یا روژگار و سالین بوری بیت. د ئیک ژ ئه فان جفاتان دا که سه کئ دانعمر پشتی هندک سو حبه ت و سهرهاتیان، بابه ت ئینا سهر رهوشا زفستانی و سه قایی دونیایی و گوت فلان روژئ سهرئ چلی زفستانی یه و ههروهسا به حسئ چلی هاقینی ژئ هاته کرن دگه ل په سنا روژ و سه قایی ئه فان چل روژان (چل روژین زفستانی و یین هاقینی).

ل قیرئ بو من هزرهک هاته پیش، ئهرئ گرنگی یا ئه قئ هژمارئ (40) بو چ دزقريت، کو جههک تایبهت د که لتورئ مه یئ جفاکی دا ههیه؟، جودا ژ هژمارین دی (راسته هژمارین مینا 3، 7، 12، 70) دیسا جه و تایبهتمه ندیا خوه ههیه د ناف ئه قئ که لتورئ جفاکی دا، لی نه ب قه بارئ ئه قئ هژمارئ (40) و ئه قین خواری ژئ چهند نمون ههیه کن:

* چل روژئ یا ژئ پشتی زاروبوونئ: ههتا رادهیه کئ ئه فان چل روژان کاریگه ری و کارتیکرن ل سهر ژنا زاروبووی دکر، کو بو وئ نه بوو د ماوئ ئه فان چل روژان دا بچیته مالا ژنه کا دی یا دوگیان یان بوکه کئ یان ههتا مریشکه کا ل سهر هیکابیت، دا کو کاریگه ری ههکا نه رینی ل ئه وان نه کهت ئه وین ئه وئ قه سستا وان دکهت.

* چلخانه: د چیقانوک و ئه فسانه یین کوردی دا چلخانه جهئ (دیوان) بوو، و پتریا جاران وهک شکه فته کا ئیک دهرگهه و بهرزه ل چیایه کی، کو د ناف دا چل ئوده هه نه و د ههر ئوده یه کئ دا دیوهک ههیه.

* دارکا چل ئاواز: ئه ف داره د هندک چیروک و ئه فسانه یان دا،

مینا چیرۆکا دیتن هزاری)، دارەکا ب خەمل و جوانە ب چل رەنگ و
سەلیقا ئاوازن لی دەت).

هەرودە سا هەکە ئەم ژلایی کەلتوری ئایینی ژێ قە تەماشە بکەین دی
بینین کو دیسا هژمارا (40) گرنگیەک هەتا رادی پیرۆزییە یا هەی،
نە بتنی ل دەف جفاکی کوردی، بە لکو ل دەف جفاکین موسلمان و
رۆژەلات ب شیوەیەکی گشتی وەک:

* چل رۆژکین مری یان، کو پشتی بورینا چل رۆژان ل سەر
و دەرکنا کەسێ مری، بیرناینای وی دەیتە زیندیکرن.

* نقیژا ئەینی، نابیت هژمارا کۆما نقیژکەرین نقیژا ئەینی ژ چل
کەسان کیمتر بیت.

* ژ ئالی پینگە هشتنا هزری ژێ قە دبیزن ل ژیی چل سالیی مروف ب
شیوەیەکی دروست پی دگەهیت، و هەر ل ژیی چل سالیی بوو کو پەيام
بو پیغەمبەری ئیسلامی محەمەدی سلاقین خودی ل سەر بن هاتیە
خواری.

نقیسینا ئەقی بابەتی بتنی بو ئەوی چەندی بوو کو بزانین ژمارە
نەبتنی نمرەیهکا ماتماتیکی یا رەهایە، بە لکو خودان هەندەک رەهەند و
وەزیفەیین دی یین ئایینی و جفاکی یەژی.

بوویهرین جفاکی یین به‌هدینان .. ناهینه تۆمارکرن!

دیرۆکنقیسه‌کی مه یی کورد دبیژت، تشتی سه‌یر د دیرۆکا جفاکی مه دا ئەوه کو چ تشتی وه‌سا ژ لایی مه کوردان قه نه‌هاتیه تۆمارکرن و نقیسین کو نفشی ئەفرۆ و نه‌قیین پاشه‌روژێ مفای ژێ وهرگرن، چونکی ههر دیارده‌کا جفاکی ل ده‌ف ئەقی که‌سی ب تشته‌کی سروشتی ده‌اته زانین، هه‌روه‌سا ههر بوویهر و روودانه‌کا ل دورین وی روودابا، ب تشته‌کی نۆرمال و سروشتی دزانی! هه‌تاکو چه‌رخ و سال بورین چ تشت ژ ئەقی دیرۆکی و ئەقی که‌تواری جفاکی نه‌هاته نقیسین و تۆمارکرن، هه‌تا ئەف تشتی د سینگی دانعه‌مران ژێ دا مای که‌سه‌کی ب گرنگی وهرنه‌گرت و ئەو چوون و بوویهر و بیرهاتن دگه‌ل خوه بن ئاخکرن!.

بتنی ئەو تشتی ئەفرۆ ل به‌ر ده‌ستی مه مای ئەو دیتن و بیرهاتنن یین کو هنده‌ک گه‌روکین بیانی (ئورۆپی) د گه‌ریانین خووه دا بو کوردستانی تۆمارکرن، ب تایبه‌ت ل چه‌رخین هه‌ژدی و نۆزدی کو ئەفرۆ دینه ژیده‌ره‌کی سه‌ره‌کی بو قه‌کو‌له‌ر و خوانده‌قاییین گرنگی ب ئەقی لای ژیا نا جفاکی کوردی دده‌ن.

نقیسین و تۆمارکرن ئەقان دیارده و بوویهر و روودانین جفاکی ژ هه‌می ئالیان قه‌ مفایه‌کی مه‌زن هه‌یه؛ جفاکی، ده‌روونی، سیاسی، ئابووری، میتولۆجی.... هتد.

ب تایبه‌ت جفاکه‌کی مینا جفاکی مه یی به‌هدینان، کو ههر ژکه‌فن دا پیکه‌اتا وی یا جفاکی ل سه‌ر سیسته‌می خێله‌کی بوویه و ههر هیل و ده‌قه‌ره‌کی ب مورکا عه‌شیره‌ته‌کی ده‌اته به‌ر چاف. د ئەقی جفاکی

هؤسا ل سەر بنه مایئ په یوه نندیڼ ده قهرکانئ خوینی و مرو قکانئ سیسته مئ خوه راچاندی، هه لبه ت زه مینه کا خوش و زهنگینه بو هر قه کوله ره کی یان نفیسه ره کی کو ئه قان دیارده و بوویه ریڼ ب دریژا هیسا سالان روو داین کوم بکه ت. چونکی گه لکه ژ ئه قان روو دنان کارتیکرنیڼ مه زن و راسته وخو ل سەر که توارئ ئه قرو یئ وه لاتئ مه هه نه.

راسته گه لکه ژ ئه قان روو دنان پری تراجیدی و کاره ساتن و سەر ژنو و بهرچا کرنا هنده ک ژ ئه قان روو دنان ب ساناهی پیشوازی لی ناهیته کرن ب تایبه ت ژ لایئ که سین په یوه نندیارقه (ب تایبه ت کور و نه قیڼ که سین د بوویه ریڼ دا روله ک نیگه تیغ هه ی) لی ژ لایئ نه ته وه یی و نیشتمانی و دیروکی قه کوم کرن و تومار کرن و پاراستنا ئه قان بوویه ران مفایه کی ئیکجار مه زن هه یه، وه کو مه ل به راهیکئ دیارگری بو خواندنا که سایه تیا مرو قئ کورد ژ هه می ئالیڼ جفاکی، دهر وونی، ئابووری، سیاسی... هتد ل سهرده مین جودا جودا، و چه وا ژ لایئ دوژمن و نه چه زان قه هاتینه (ئیس تغلال کرن) و سهر دابرن. مه به ستا من ژ ئه قان بوویه ریڼ جفاکی هه می پیکهاتین جفاکینه ب هه می ئول و نه ته وه قه کو ل سهر ئه قئ ئاخئ دژین. بو نمونه بوویه ره کا جفاکی تیرا هندي هه بوو کو دو میرگه هان ئیکرا به رده ت و سهرین هزاران که سان بکه ته قوربان، و ژ ئالیڼ نه ته وی ژئ قه ب تنئ کاره سات و نه که به تیئ ل دوو ق خوه به یلیت!

ئەو كچا موبايلا خوه بەرزە كرى!

مينا ھەر جار دەمى بەرى من دكە قىتە ھەوليرى، ھەكە دەلىقە ھەبىت سەرەدانا ھندەك برادەرىن رۆژگارین زانكۆيى دكەم، ژ كۆليژا ئادابى يا زانكۆيا سەلاھەدىن ل ھەوليرى. ل رۆژا دووى و بەرى قەگەرىن، ديسا مە دەستى خوه ل تەكسىھەكى راکر؛ مە بگەھىنە كۆليژا ئادابى و پىشتى ھزارەك ژ پىنج ھزارى ل من زقراندى و گوتى بەزىاد بى! شوفيرەكى سنیل و ل دەستپىكا ژيى گەنجاتىي يە، گوت وەسا ديارە تو نەخەلكى قىرىي (ھەلبەت ب زاراقى خوه)، من ژى گوتى ھەلبەت، بىيى كو پرسىيارى ژى بگەم، ئەوى ب خوه گۆت ھەكە خودى بدەت دى باش باش دەت من گوتى چەوا؟! گۆت ئەو پارى ئەقرو سپىدى من شولى كرى بەرامبەر يى رۆژەكى تەمام! من گوتى ئەو چەوا؟! ب بشكورينەكى مينا بشكورينا كەسەكى سەرکەفتى! گۆت ئەقرو سپىدى دوو كچان دەستى خوه ل من راکر و ژ من خواست بگەھىنمە جھى كارى وان و پىشتى من گەھاندىن و ئەز زقرىم بازارى من دىت دەنگى جەرەسا موبايلىھەكى ھات بەرى خوه دەمى ئەقە ئىك ژ ئەوان موبايلا خوه يا ژبىر كرى و ھىلاى د ترۆمبىلى دا و بەخت بەختى دكەت موبايلى ب زووترىن دەم بۆ ب زقرىنم! و دىيژت بەس موبايلى بىنە تە چەند كرى دقیت دى دەمە تە! شوفيرى مە يى (جامىر) گۆت ھەر زوو ئەز چووم ئەو جھى ئەو ل ھىقيا من و من موبايلا وى دايى و ئەوى ژى پىنجى ھەزار دانە من و ئەو مەمنوون بوو!.

ھەلبەت ئەف حالەتى ھە رەنگە ب سەرى گەلەك كەسان ھاتبىت و رەنگە ھندەكا گوتبىت خوزى شانسى مە شوفيرەكى ھوسا (خودان وژدان!) ب تنى ب پىنجى ھزاران رازى ببا. موبايلى، چزدان، و مەدالى و

سويچ... ھتد. ئەف تشتېن ھوسا سڤك و د دەست مروقي دا ھەلبەت
ئىحتمالا كەفتن و ژبىركرن و بەرزەبوونا وان گەلەكە، لى رەنگە
زەرەرا بەرزەبوونا موبالىي. (ب تايبەت بۆ كچى) ژ ھەر تشتەكى دى
پتر بىت، نەخاسمە ھەكە ھندەك وینە و ھژمار و كورته نامە و
بىرھاتن..ھتد. تىدا ھاتبنە تۆماركرن و ژ ئەوئى ژى نەكبەتر ئەف
چەندە بكەفن دەستى كەسین تەماعكار و نىەت خراب دا، ب تايبەت ل
سەردەمەكى وەكو ئەقرو كورىك و ئالاڤىن شىواندن و تىكدانا كەسى
بەرامبەر گەلەكن و زۆلما جفاكى ژى زۆرە!

ئەفجا پىدڤىە بۆ ھەر تاكەكى ئەفى جفاكى، كو ھىشتا ھىزا كەلتور و
بھايىن جفاكى ھەتا رادەيەكى مەزن ب ھىزترن ژ ھەمى قانوون و
تەكنەلوژىايى (بتايبەت بۆ كچى و ئافرەتى) كو ب رەنگەك عەقلىانە و
ھەستىار رەفتارى دگەل ئەفى ئامىرى بكەن و ئەو تشتې نە پىدڤى
نەھاڤىتە سەر، ب تايبەت يىن كەسى و خىزانى و كەس و كار و
ھەڤالان كو (ل دەمى بەرزەبوونى) ببىتە ئەگەرى پەيداكرنا سەر ئىشى
و دل ئىشى بۆ خودانى. چونكى ئەف ئامىرە مينا پترى يا ئامىرىن دى
يىن تەكنەلوژى يىن بۆ خزمەتكرا مروقى و مروڤايەتى ھاتىن و مفا
وەرگرتن ژى ب تنى ب رىكا ب كارئىنانا ساخلمە.

ناریشا نهوی کچا سویدی ... یا چارده سالی!

ل نهقان سی روژین دهستیپکا نهقی مههی خوشبهختانه بهشدارى وورکشوپهکا جفاکی بووم ل دهوکی، کو هندهک ماموستایین سویدی یین شارهزا د واری جفاکناسی دا چندين بابته و تهوهر ل دور نهزموونا دريژا وهلاتی سویدی پيشکیش کرن، ههر وهسا ناماژه پیکرنا چهند نمونان ژ ناریشین جفاکی و ریکین چارهسه ریئ و سهردهریکرنی دگهل خودانی ناریشی.

ئیک ژ نهوان ناریشین نهقی ماموستایین ناماژه پی کری، گوٲ "نهقه چندين ساله نهز بهرپرسا دهزگههی چاقدیریا جفاکی مه ل باژیری نهز لی؛ روژهکی نه هاتینه ناگههدارکرن کو کچهکا سنیله، ژیی وی چوارده سالی، خیزانا خوه هیلايه و یا ل (جههکی نه باش!).. پاشی مه نهو کچه دیت و نهام دگهل ناخفتین و مه ژئ خواست بزانین نهو چ ناریشهیه نهو پالداى ژ مال برهفیت و قهستا (نهوی جهی) بکته؟. و پشتی بو مه بهحسی ژيانا خوه ل مال کری". ديار بوو کو دیکور و سهروبهری ژوورا وی یا نقستنی نه ب دلی وی یه، و د ناف نهقی سهروبهری و دیکوری دا عاجز و نهرحهت دبیت ! نهقی ماموستایین (کو خودان نهزموونهکا چل سالیه د نهقی بیایى دا) گوٲ ههر دهینى روژئ دا مه ب ریکا کهسین تایبهتمهند د واری ديزایین و دیکوری دا، مه ژوورا نهقی کچئ گهوری و ل دووٲ دلی وی مه بو چیکر و سهروبهر کر! ناریشا وی هاته چارهسهر کرن و دگهل خیزانا خوه و ژینگهها خوه گونجا و ئیدی ژ مال نهرهقی!!.

دهمی برادهرکی پرسیار ژ نهقی ماموستایین کری نهو پارئ ل نهقی

کریاری هاتی مه زاختن هه وه ژدهف خوه دا ؟ گۆت به لی، چونکی هه می ده ما مه بو دجه یا ل بهر ده ست بو چاره سه رکرنا هه ر ئاریشه کا دکه قیته د ریکا مه دا.. و حکوومه تی ب تنی ژ مه دقیت ئەم ئارمانجا بجه بینین، و بو چه وانیا بریفه برن و ئالیه تا کاری مایه خوه دمه ناکه ت. و گوت دهمی مه هزر دچاره سه ر کرنا ئەقی ئاریشی دا کری بو مه نه گه له ک گرنگ بی دی چه ند کوژمی پاره ی ل ئەقی کریاری هیته مه زاختن، ژبه ر کو هه که ئەف کچه مابایه د ناف ئەوی ژینگه ها نه ساخه م (ئەوی جهی خراب) دا، ره نگه ل پاشه روژی دا تووشی ئاریبوونی و هیبوون ل سه ر بکارئینانا که ره ستین بی هوشکه ر (مخدرات) ببا و نه خووش که فتبا.. د ئەوی حاله تی دا، حکوومه ت دا زه حمه ته ک مه زنتر و پاره یه کی پتر مه زیخیت و ره نگه نه شیابا عیلاج ژی بکه ت!

هه له بت وه لاتئ سویدی دهیته هژمارتن ژ وه لاتین ریزا پیشی ل سه ر ئاستئ جیهانی د بیاقئ خزمه تین جفاکی و پیشکه فتنا زانستی جفاکناسی دا.. و ئەو دبیزن چیکرنا فه کو له ره کی جفاکی ل وه لاتئ دی ئیحتیاجا وه لاتئ ب دهه پۆلیسان کیم که ت ! ئەری چه ندین که س ئەفرۆ د جفاکی مه دا ده ستپیک ب ئاریشه یه کا بچووک ده ست پی کریه و که سی خوه لی نه کریه خودان، هه تا هیدی هیدی گه هشتیه قووناغا ئاریبوونی و ئەجامدانا تاوانی و کاره ساتان؟!

گلیشی کواشی و ... گولستانا وهزیری ریژدار !

ل ئەقان روژین بوری ، دهزگههین راگههاندن چهند ئامار و داخویانی ژ زاردهقی بهریز وهزیری پلاندانانی قهگوهاستن ل سهر مژارین ریژا داهاتی وهلاتیی ههریمی و ریژا نیشتهجیبوونی و ریژا گوندین هاتینه ئافاکرن..هتد. وهک وهلاتیهک د ناف ئەقی ژینگهها جفاکی ئابووری دا دژیم ، ئەف هژمار و ئامارین جهنابی وهزیری بهرچاف کرین (ههر وهکو ل هژمارا 1120 یا روژناما ئەقرو) و ل سهری بهرپهری ئیکی هاتی بهلاکرن:

* داهاتی ههقیانهیی تاکهکهسی ههریمی نیژیکی 400دولارایه!

* ریژا بیکاری ب تنی 7% یه !

* هژمارا گوندین هاتینه ئافاکرن 90% یه!

زیدهباری هندهک ئامارین دی بین گهشبین ، ههر وهکو د ماوی دهه سالین داهاتی دا تهها مه پیدقی ب 71هزار یهکهیین ئاکنجیبوونی یه ، دجفاکهکی دا ریژا زیدهبوونا وی یا سالانه زیدهتره ژ 4%ی! هلبهت مه چ شارهزای ل سهر ئەقان بابهتان نینه و چ ئامار ژی ل بهر دهست نینن کو بهراوردیهکی دگهل ئەقان ئامارا و ئەوان ئامارین جاروباران ل دهزگههین راگههاندن بهلاف دبن بکهین ، لی وهکو کهتواری مه یی جفاکی و ئابووری دی وینهکی دی یی جودا ژ ئەوی گولستانا جهنابی وهزیری نیشا مه‌دای دیار بیت:

* ههر د ههمان هژمارا روژناما (ئەقرو) دا نوچهیی مانگرتنا 149کریکارین کارگهها قافارتنا گلیشی ل کواشی هاتیه بهلاکرن ، کو د روژا پیشین ژی کریکارا گازنده کرینه کو مۆچی وان ل دۆرین

145 هزار دینارن، دسەر ئه‌وئ چه‌ندئ را کو شوله‌کئ ب زه‌حمه‌ت و پری مه‌ترسیه! ئه‌رئ هه‌که داها‌تئ تاکه‌که‌سی هه‌یفانه نیژیکی 400 دولاران بیت، ئه‌ف کریکارین به‌له‌نگازل کیژ وه‌لاتی دژین؟! *هه‌که ژ سه‌رجه‌می 4 هزار گوندین ژلایئ رژیمی قه‌هاتینه خرابکرن، ئه‌فرو 90% ژ ئه‌فان گوندان هاتبنه ئا‌فاکرن، پرسیار ئه‌وه ئه‌رئ گوندین ئه‌ف ده‌قه‌رین ئه‌م دبیین کو ژلایئ رژیمی قه‌هاتینه کافلکرن (گوندین ده‌قه‌رین ناوچین زاخو، سیمیل، ئامیدی، شیخان) تو بیژی ریژا 40% ژئ هاتبنه ئا‌فاکرن!؟

* ده‌باره‌ی ریژا بیکاریئ ل هه‌ریمی کو جه‌نابی وی دبیزت تنئ 7% ئی یه ..هلبه‌ت ئه‌ف ریژه گه‌له‌ک گه‌شبینه به‌رامبه‌ر ئه‌وئ ریژا (بو نموونه) د نامیلکه‌یه‌کا ئه‌نجوومه‌نی بالایئ ئا‌فاره‌تان دا (ل ساللا 2012) ها‌تی، کو ریژا بیکاریئ ل نا‌ف ئا‌فاره‌تان ل هه‌ریمی 35% ئی یه، و ل نا‌ف زه‌لامان 10% ئی!

* پید‌قی هه‌ریمی ب یه‌که‌یین ئا‌کنجیبوونئ کو قه‌یرانا کریداریی نه‌مینیت، تنئ 71 هزار یه‌که‌یین ئا‌کنجیبوونئ پید‌قینه د ماوئ ده‌ه سالین داها‌تی دا، نزانم چه‌وا ئه‌ف هژمارا کیم (هه‌لبه‌ت کیمه بو ده‌ه سالان) دگونجیت دگه‌ل ئه‌فئ هژمارا زیده یا خیزانین کریدار و گه‌نجین نوو خیزانی پیک دئینن، هه‌ر وه‌سا ئه‌ف ریژه‌یا بلندا زیده‌بوونئ کو دسه‌ر 4% ئی دایه ل هه‌ریمی!

ل دووماهیئ دبیزم هیقی دکه‌م ئه‌و دیتنین من وه‌رگرتین نه‌ ب وی ره‌نگی بن. و ئه‌زئ شاش بم د دیتنا ئه‌وی دیمه‌نی پوسیده و قه‌ریله‌هایی یئ کریکارین کارگه‌ها گلێشی کواشی و مۆچی وان یئ 145 هه‌زاری دا و ئه‌و گولستانا ریژدار وه‌زیری نیشا مه‌دای ئه‌و یا راست بیت!.

ناقنجیی ژیی مه بوو 59 سال !

دووماهی لیستا ریخراوا نه تهوین ئیگرتری UN بو ناقنجیی ژیی پیشبینکری یی مروقی ل هر 195 وهلاتین جیهانی به لافکری د هر پینج سالین 2010-2015 دا دیار دبیت کو عراق ل ریزا 153ئ هیئت و چه نین سالین دی به رهف پاشفه زقریه د ئهقی بیاقی دا، و ناقنجیی ژیی پیشبینکری یی کهسی بوو 59 سال و نیف داکه تیه! ئهقه ل دهمهکی کو ل سالا 2000ئ ئهف ناقنجیی ئهقی ژیی کهسی ل عراقی ب 68 سالیی دهاته پیشبینکرن.

و ل دووف راپورتهکا وهزارهتا ژینگهها عراقی ل خزیرانا 2012ئ دیار دکهت کو ئهف ئاستی دابهزینا ناقنجیی ژیی تاکی عراقی ژ سالا 2006ئ به رهف خواری داگیرایه بو 60 سالیی. ههلبهت ل دووف ئاژانسا (شهفهق نیوز) ل مهها 11/2011ئ.

ههریما کوردستانی ژی ژ ئهقی کارهساتی یا قهدهرنینه، بهلکو ب ههمان ریژا 10 سالان ئهقی ریژا ناقنجیی ژیی کهسی کیم کریه و به رهف خواری دابهزیه!

ناقهندهکا نیقدهولهتی یا هوسا مهزن و خوهدی کاریگهری مینا UN و ههروهسا ریخراوا ساخلهمیا جیهانی، ئهوه ئهقان خسته و ئامار و داتایان ل سهر ئهوان ئهجام و ئاماران دادئینن یین کو ئهوان ژ وهزارهتین ساخلهمیی، ژینگههی، پلاندانانی.

ژ ههمی وهلاتین جیهانی بو دهین وهرگرتین، چونکی د ئهقان راپورتان دا ئامار و ریژا کهسین ژدایک بووی و ههروهسا یین مرین و باری ساخلهمیی و نهخوشیین بهربهلاف و پیسبوونا ژینگههی و شهر و نهئارامیا سیاسی و سیستهمی جفاکی و گفاشتین دهروونی و

کارتیکرنا ئەقی ھەمی ل سەر ژيانا کەسی، ئەف چەندە ھەمی دەیتە دیار کرن و د ئەنجام دا ناڤنجیا ژیی پیشبینکری یی کەسی ل ھەر وەلاتەکی دەیتە تەخمینکرن.

و د ئەقی لیستی دا دیار دبیت وەلاتی ژاپونی ل سەری ریژی دەیت 83 سالی ناڤنجیی ژیی کەسی و ل دووڤ را لبنان و ئیسەلەندا 82 سال و وەلاتین سويسرا، ئوسترالیا، ئیسپانیا، سوید، ئیسرائیل، فرەنسا، کەنەدا، ئیتالیا، نیوزیلاند، نەرویج، سەنگافورە، نەمسا، ھولەندا، ل دووڤ ئیک دەین کو ریژا ناڤنجیی کەسی ل دورین 80 سالی دەیتە پیشبینکرن.

ھەر وەسا ئنگلتەرا ل ریژا 22 دەیت 79 سال و ئەلمانیا ل ریژا 23 دەیت 76 سال و ئەمریکا ل ریژا 38 دەیت 75 سال. ل دەمەکی عیراق ل ریژبەندا 153 دەیت 59 سال! ئانکو پستی وەلاتین پاکستان و ھند و یەمەن و بەنگلادش!

مەبەست ژ ئەقی نقیسینی نە چاندنا رەشبینیەکی یە ل دەق خواندەقانی، بەلکو دیارکرن ئەوئ چەندئ یە کو چەند ئەم یی د رەوش و ژیانەکا مەترسی دا و ئەو فاکتەرین دبنە ئەگەر بو ئەقی چەندئ دقیا پلانین مەزن و ستراتیژی ھەبن بو چارەسەرکرن مینا پاک راگرتنا ژینگەھی و باشکرن باری ساخلەمی و ئابووری و خزمەتگوزاری و ھەر وەسا چاڤدیریا بەردەوام ل سەر دەرمان و کەرەستین خوارنی، کو ئەڤرۆکە بو خەلکی ھەریمی بوویە تشتەکی زۆر نۆرمان، ھەکە برایی بیژەر دبیزت ئەڤرۆ ھندە تەنن کەرەستین خوارنی یین ئیکسپایر ھاتنە دەست بەسەردا گرتن و سوۆتن! ھەر وەسا ھندە تەنن دەرمانین ئیکسپایر!! ئەری چەند تەنن دی یین کو نەھاتینە دیتن ل سەر مەرا دەرباز بووینە و ل سەر ساخلەمیا جڤاکی مە بووینە ژەر؟!.

جفاکی مه و دادپهروهی یا جفاکی

روژا 20ی سوباتی دهیته هژمارتن روژا دادپهروهی یا جفاکی، هر وهکو ل سالا 2007ی ئەف روژه ژلایی ریکخراوا نهتهوین ئیکگرتی فه هاتیه دهستنیشانکرن، کو روژا 20 سوباتا 2007ی بو ئیکه جار ئەف روژه هاته زیندیکن.

دیارکرنا روژهکی ب ئەفی نافی و تیگههی ژئالیی (U.N) فه ههلبهت گهلهک رمانا دگههینیت، و ل بهراهیکی کو ئەف سیسته مه (دادپهروهیا جفاکی) مینا چه مکین دی یین جفاکی (مافی زاروکی، ئافرهتی، په نابهران، دانعه مران و مافی مروفی ب شیوهیهک گشتی) ل ئەفی سهردهمی یی ل بهر گهف و مهترسیی و ب شیوهیهکی پیدفی ناهین چه سپاندن، د جیهانا ئەقروکه دا سه رهراییی پیشکهفتنا تهکنه لوژی و ئالاقین ب لهز یین پینکفه گریدانی بهرام بهر ئەفی پیشکهفتنی کومهکا قهیران و ئاریشهیان سه رههلدایه و بووینه ئەگهرا نه ئارامیی ل سهر ئاستی کهسی و جفاکی د ههردو ئاستین دهروونی و جفاکی دا، مینا قهیرانا (بی کاریی، هه ژاریی، توخم و رهگه زپه رسیی.. هتد) کو د ئەنجام دا دبنه ئەگه ری کومهکا گفاشتن و نهخوشی یین دهروونی جفاکی و ههفرکی و ململانی د ناقبهرا تاک و تهخین جفاکی دا و ب ئەفی چه ندی باجا نه دادپهروهی یا جفاکی دهیته دان کو ئەو ژی جفاکهکی نه ساخلم و پری ههفرکی و نه ئارام. سه بارهت جفاکی مهیی کوردستانی، د ئەفی بیافی دادپهروهی یا جفاکی دا، دو وینین بهرؤقاژ بو مه دهینه بهرچاق:

1- قیله و ئاقاهی یین بلند، و ههروهسا کوما کهسین بووینه ملیونییر

و بازگانین پییهکی وان ل دوبه‌ی و ئیک ل چین‌ی و ئوروپا و جاده‌یین
ملین ترۆمبیلان پیکه نویساین!

2- وین‌ی دووی؛ ئەف ریژا به‌رفره‌ها هنده‌ک دیاردین جفاکی یین
نیگه‌تیف مینا (هه‌ژاری، بیکاری، کریداری، کوشتن، خۆکوشتن،
سوئنا ژنان، به‌ربه‌لا قبوونا نه‌خوشیین ده‌روونی، گه‌نده‌لی،
مشه‌ختبوون، جیاوازی یا مه‌زن د ناقبه‌را ته‌خا هه‌ژار (یاگشتی) و
ته‌خا سه‌رمایه‌دار و ده‌وله‌مه‌ند دا، خورتبوونا سیسته‌می خپله‌کی
...هتد).

ئەف هه‌ردوو وین‌ین هه‌قدژ دجفاکی مه‌ دا کو قه‌ریژا ئەفی قووناغا
قه‌گه‌استنی نه‌ (المرحله الانتقاليه) ته‌رازی و هه‌فسه‌نگی یا جفاکی
تیک دهن و زه‌نگا مه‌ترسیی لی دهن، ژبه‌رکو د ئەفی که‌تواری دا، ب
تایبه‌ت ژیان ل ئەفی ژینگه‌ها (تام باژیر) ژ ئەجامی نه‌وه‌که‌ه‌فی یا
به‌رچاڤ و جو‌داهی یا ئاستی ژیان‌ی یا به‌رچاڤ و مملانی و
هه‌فرکیه‌کا توند د ناقبه‌را تاک و ته‌خین جفاکی دا په‌یدا دکه‌ت و گیانی
که‌ربوکی و تۆلقه‌کرنی و نامووبونی (خۆ غه‌ریب بوونی) ل جهی
گیانی هاریکاری و هه‌ژیکرنی و وه‌لاتیبوونی دگریته. ئەقبا بو
ره‌وشه‌کا ب ئەفی ره‌نگی شیلوبیل، پیدقیه‌ حکومه‌ت وه‌کو چاقدیر بیت
بو راگرتنا هه‌فسه‌نگی یا جفاکی و کونترۆلکرنا بازاری و نه‌هیلانا
ئەفی بیافی مه‌زن د ناقبه‌را ته‌خا گشتی (یا هه‌ژار) و ته‌خا بلند (یا
سه‌رمایه‌دار) دا ب ریکا پلان و پروژین ستراتیژی، کو سیسته‌می
وه‌رگرتنا باجی ژ بازگان و سه‌رمایه‌داران بو پشته‌قانی و
خۆشگوزه‌رانیا خه‌لکی هه‌ژار و کیم ده‌رامه‌ت ئیکه‌ ژ ئەقان ئالاقین
چه‌سپاندنا دادپه‌روه‌ری یا جفاکی. هه‌روه‌سا هه‌فسه‌نگی د ناقبه‌را
مۆچه‌یان دا ل دووڤ گرانی بازاری و پیدقیین روژ بو روژی د
زیده‌بوونی دا!

مفایق خواندنی.. ژ بهری مرنی !

رهنگه ل دستپیکي ناف و نیشان، یان ژي مانشیتي ئەفی بابەتی گەلەک یی سادە و (نەجفاکی) بەیتە بەرچاف ! لی د ناڤەرۆکی دا پرسا بابەتەکی جفاکی، دەررون یی گرنگە، کو پەییوەندی ب ژیانامە هەموویان ڤە هەیه. دئ د ئەڤی گوشەیی دا بەحسی مژارەکی کەم کو رهنگه کەسی هزر لی نەکریت (هەتا من ب خوە ژي هزر لی نەدکر هەکە چەند حالەت من ب چاف نە دیتبان یان ژي دگەل نەژیا بام). بابەت بابەتی ئەوان کەسین نەخۆش یان ژي ب هەر ئەگەر و رویدانەکا هەمی رهوشا وان یا ساخلمیی ئالۆز دیت و گیانی خوە ژ دەست دەن. گەلەک ژ ئەڤان کەسان هەر چەندە هس و هزرین وان کار دکەن و هەست ب دەورو بهرین خوە ژي دکەن (مینا ئەوین ژ نشکەکی ڤە تووشی جەلتی دبن، یان ئیفلج دبن) و ئەزمانی وان رادوەستیت و شیائین ئاخفتنی نامینن.

ل ڤیری کارەساتا مەزن دەست پی دکەت، ئەڤ نەخۆشی هە نەشیت ئەوا ئەوی بڤیت ب ئەزمانی ب گەهینت و هەرودسا هەول دەت ب ریکا هندەک هیما و ئیشارەتین دەستی و سەر و چاڤان ژي کەس و کارین خوە د بابەتەکی یان داخوازەکا خوە بگەهینت، لی کەس نزانیت چ دبیژیت.. ژ بەر کو ئەزمان ئالاقی دەڤدو گەهشتنی یه و ئەڤ ئالاقە ل دەڤ ئەوی ژکار کەتی یه.

چەندین جاران ئەڤ دیمەنە دسەر مەرا دەر باز بووینە و مە گوتی یه خوزی مە زانیبا چ د لئ نەخۆشی مە دا بوو ژ بهری وەغەر بکەت و ئەو مەرەڤە ژ دلی دەرکەتبا، ب تاییبەت ئەڤ رهوشە دگەل کەسین

نه خوینده وار دهیته رویدان. ئیک ژ ئەقان حالهتین بهرۆقاژی (کو نهخۆش خواندهوار بوو) ل چه ندين روژین ژ بهری گیانی خوه ژ دست بدهت و ههلبهت شيانین ئاخفتنی نه مابوون.

هه ر تشتی دقیا یان هزر لی دکر ل سه ر کاغه زهکی دنقیسی و ددا دست ئەقین ل دهو روبه رین خوه مینا تشتی په یوهندی ب مالی قه هه ی یان کهس و کاران یان وهسیهت و سلاف بو که سین نیژیک. ههلبهت هه که ئەف نهخۆشه نه خوینده واربا نه دشیا ب ئەفی رهنگی دهو رو به رین خوه تی بگه هینت، ئەو داخو ازین هه ین ئاراسته بکهت.

ل قیری مفای خواندن بو مروقی دیار دبیت، کو ئەقروکه ل هه ریما مه یا کوردستانی ل دوو ف دوماهی ئامارین هاتینه به لاکرن ریژا نه خوینده واریی دسه ر 16٪ دایه و ئەف ریژه ژ ی گه لهک مه زنه ل دوو ف پیقه رین جیهانی.

ئەقجا تشتهک گه لهک فه ر و د جهی خوه دایه ئەم وهک تاک و هه ر وهسا حکوومهت و ریکخراوین جفاکی سقیل ههست ب ئەفی بهر پر سیاره تی بکه ین هه ر چ نه بیت د مالین خوه دا ئەف که سین د ژیا نا خوه دا ژ بهر ئەگه رین ژیک جودا ژ خواندن و نقیسینی بی بهر بووین، دهستی وان بگرین و قیری نیعمهتا خواندن و نقیسینی بکه ین و ئەو په یاما ب ئیشارهتا تبلا نه سین بگه هینن بلا قه له مهک د ناف ئەوان تبلا ن دا بیت دی زووتر و روهنتر گه هیت!.

هەر سی مریه م خان

ههتا ئەقێ دووماهیئێ ژێ، ههکه ناخی (مریه م خان) دهات، ب تنی ئەف هونهرمه ندا مه یا ب نافودهنگ مریه م خانێ دهاته بیرا مه، و مه هزر ل چو مریه م خانێن دی نه دکر کو د دیرۆکامه دا خودان ناف و پیگه ههکی جفاکی بن.

لئ پشتم ل دووچوونا ژێدهران و پرسیاران ژ کهسێن جفاکی و ب ناف سالقه چووی بو مه دیار بوو کو زیدهباری ئەقێ هونهرمه ندا مه یا نافدار، دو مریه م خانێن دی ژێ ل دهقرا مه یا (کرمانجی) پهیدا بووینه ل سهردهمی (دهستپیکا چهرخێ بیستی) و هه ر ئیک خودان ناف و پیگه ههکی جفاکی و رهوشه نبیری بوویه و کارتیکرنا خوه ل سه ر دهمین خوه هه بوویه، ئەفه ژێ دوو راستیان بو مه دیار دکهت؛ یا ئیکی سه ره رایێ ئەوان هیلین سۆرین جفاکی بو ژنی دهینان و ئەوان گفاشتن و چوارچووه کرنا رۆلی ژنی، لئ ئەم دبیین هندهک ناخین خوه یی کاریگه ری سه ری خوه هه لداینه و ل سهردهمی خوه کارتیکن ل جفاکی کرینه.

راستی یا دووی؛ ب مخابنی فه مینا گه لهک روودان و سه ربۆرین ب سه ری ملهتی مه هاتین ناف و پیگه هی فان که سایه تیان نه هاتیه نفیسین، هه ر وه سا ئەو روودان و بوویه رین ل سه ر دهمین وان روودان ئاماژه یه کا وه سا پی نه هاتیه کرن.

ل قییری دی ب چه ند ریزه کا ئاماژێ دهینه ههرسی مریه م خانا:

1- مریه م خانا سترانیژ (1904 ژ 1949):

ل دوو گوتنێن چه ندین نفیسه رین مه یین باکور و روژئاقا، ئەف کچا زیرهک و بلیمهت ل سالا 1904ی ل گوندی دیرگولی ل دهقرا بوتان

هاتیه سهردونیايي ژ هۆزا عهلیی ره مو سهر ب عه شیر هه فیرکان قه بوویه. (به لئ نقیسه را خه لکا ئامه دی په روین بیلگین، کو نوکه ل وه لاتی ئه لمانیا دژیت، دبیزت مریه م خان خه لکا گوندی (گرئ سیرا) یه نیژیک باژیری باتمانی. د کاودانی شهری جیهانی یی ئیکی و کوچبه ری یا مالباتین کوردان و کیشانا سنوری و دابرینا باکور و روژئاقا (1921) ی دا. د ئه فان کاودانی سخته و دژوار دا پیلین قه ده ری به ری ئه قی کچا ژنوی چاقین خوه ب ژیانی قه کرین دده ته روژئاقا و ل دووڤ را شامی و ل دوڤ را باژیری زاخو و هه تا دگه هیته به غدا و رادیوا به غدا. و ستیرا وی یا ستران گوتنی ل ئه سمانی هونه ری کوردی گه ش دبیت و ل سالا 1949 ی وه غه را دوماهی دکه ت.

2- مریه م خاناهه کاری:

کونسۆلی رۆسی باسیل نیکیتین (1885-1960) کو ل سالی ن 1915-1918 کونسۆلی وه لاتی رۆسیا بوو ل باژیری (ئورمییه)، د په راویزه کی دا ژ پرتووکا خوه یا ب نافی (کورد) کو ل سالا 1943 نقیسی یه، و ل سالا 1958 ل پارسی ب فره نسی چاپ کریه، دبیزت: بو من شه ره فه کا مه زن بوو ل سالا 1916 ی ل ده می شهری جیهانی یی ئیکی و پیشداچوونا له شکه ری رۆسی ل ده قه را هه کاری من چاف ب ئه قی ژنا زیره ک و خودان هه یبه ت که فت (مریه م خان) و مفاوزاتا دگه ل دا بکه ین، کو پشتی مرنا زه لامی وی ئه وی حوکمداریا ده قه ری دکر و چه ندين خزمه تکار و چه کدار ب خزمه تا وی رادبوون.

3- مریه م خاناهه روارى (پشتی جهنگا جیهانی یا ئیکی):

ل قووناغی (چاریکا ئیکی ژ چه رخى بیستی) خوه یی ناف و ده سته هلات بوویه ل ده قه را خوه (ده قه را به روارى بالا) ئه وژی مریه م خاناهه بیدوهی

بوويه، کو ئه ڦه نيژيکي سه د سالان ل سهر رول و پيگه ه و دسته لاتا وئ يا جفاکي دهرباز بوون هيشتا ب ريژ و شانازی ڦه ناڦي ئه ڦي ژنا ژير و چه لهنگ ل هزر و سهر زارځ خه لکي ده ڦه ري هه يه، کو نمونا ژنا کوردا خودان شيان و باوهري يه.

که سه کي جفاکي يي خه لکي گوندي بريفکا/ ده ڦه را بهرواريا دبيژت: ئه ڦي ژني پتر ب هزر و رهوشه نبيريا خوه، شيا جهي خوه ل ده ڦ خه لکي ببينت و ببيت جهي ريژگرنا ئه وان.

ههروه سا گه نهجهک د ژيي 30 ساليي دا (خه لکي گوندي بيډوهي) دبيژت گه لهک جارن وهک ميناک بو زيره کي و ويړه کيا ژني بابي من ئه ڦ (مريهم خان)ه، دکره ميناک کو بو چه ندين سالان موختاري ل گوندي بيډوهي کريه. لي تي هئا من ب ئه ڦان پيژانين کيم ل دور رول و پيگه هي ئه ڦي ژنا چه لهنگ نه شکه ست، هه تا کو من په يوه ندي ب ماموستايي هيژا (عاصم مايي) کري، ب سوپاسي ڦه ئه ڦ زانياريه بو مه ل سهر ژيان و که سايه تيا ئه ڦي ژنا ژي هاتي هنارتن، کو گه لهک ژي ژ نه ڦيي وئ به ريژ (نوري محمه د بيډوهي) وهرگرتينه:

* مريهم خان، کچا محمه د علي بيډوهي يه. ل سالا 1884ئ، ل گوندي بيډوهي ل ده ڦه را بهرواري بالا ژ دايک بوويه.

* ل سالا 1977ئ ل گوندي (گه ڦه رکي/ ته نشت ده وکي) چويه بهر دلوڦانيا خودي، پشتي کو ژبه ري ساله کي گوندي وان ژي مينا گوندي دي يين کوردستاني که ڦتیه بهر لي همشتا ته رحيل و ته هجيري.. و هه ل گوندي گه ڦه رکي هاتي هه ڦه شارتن.

* پشتي شهري جيهاني يي ئيکي و په يدا بوونا هندهک شه پان ل ده ڦه ري به هدينان، ئه ڦ ژنه دگه ل خه لکي گوندي خوه دهر به دهر ي ده ڦه ري توخيبي ل باکوري کوردستاني ل گوندي (هورکي) ئاکنجي دبیت.

* پىشتى كۆرەش ئارامىتىر بۇيۇق قەگەرىيا گۇندى خۇە (بىدوھى) و پىرۇتوكۆلەك دىگەل دەولەتا عىراقى و ھىزىن ئىنگلىزى گىرى دا، كۆ ئەف خال و مەرجە ب خۇەفە دىگرتن:

1- لىبۇورىنەكى دەرىبىخىن بۇ خەلكى گۇندى وان كۆ ب زىقۇن سەم مال و مولكى خۇە.

2- گۇند بېھىتە ئاقەدانىرىن پىشتى ھاتىە سۇتن.

3- ئامادەيا خۇە دىار كى كۆ بىبىتە (مۇختارا گۇندى) ب شىۋەيەكى فەرمى، نەخاسمە ل ئەۋى سالى 1921ئى پىترىا زەلامىن خۇدان شىيان و ب ناڧ ل گۇندى نەمابوون و مۇشەخت بىون.

* د ئەنجام دا كۆۋمەت ل سەم داخۇازىن ئەقى ژنا چەلەنگ رازى بوو.

* ب ئەقى رەنگى مەرىم خان بۇ جەھى پۇيتەدانا دەولەتا عىراقى و ھەروەسا ل دەف ھىزىن ئىنگلىزى يىن ئاكنجى ل كەمپا (سەرى ئامىدىي)، ب تايبەت ل ماۋى سىزىدە سالىن دەستەھلاتدارىا وى (1921-1934)ئى.

نمۇنىن ۋەك مەرىم خانى ھەرى دى مەنن زىندى دھىر و دىرۇكا مللەتى مە دا و مخابن رۇلى جفاكى و پىگەھ و كارىگەرىيا ئەقان كەسان نەھاتىبەتە تۆماركىن و پاراستن.

ل دووماھىي جاردن رىز و سوپاسى بۇ مامۇستا (عاصم مایى) كۆ ئەف زانىارىە بۇ مەن بەرھەڧكىرىن.

کریدار .. خودانی خانى.. و باجا ئاقاهيان!

ئىك ژ ئەوان قەيران و ئاريشين جفاكى يين د ناف جفاكى مه دا به لاف و هەر كەس هەست پى دكەت، قەيرانا ئاكنجيبوونى يە، و ل دووف هەندەك ئامارين نەفەرمى ئەفرۆ ل هەريما مه يا كوردستانى ل ناڤهەرا حەفتى هەزار هەتا سەد هەزار خيزانين كریدار هەنە. هەلبەت ئەف هژمارە نەگەلەك دوورە ژ راستى هەكە ئەم بزانيان كو ئەفرۆكە پتريا خەلكى مه ل باژيران دژين و ئەف رهوشا ئالۆز و نەسروشتى ل عيراقى و دەولەتین دەوروبەر كو ريژهيا پەنابەران زيدهتر لى كرىه و د ئەنجام دا ئەف ئاريشه (كریدارى و داخووزى ل سەر ئاقاهيان بو ئاكنجيبوونى) كوورتر و بەر بەلاڤتر لى كرىه، زيدهبارى نەبوونا پلانەكا داريشتى و زانستى ژ لايى حكومەتى قە بو چارەسەر كرن ئەف قەيرانى د ماوى بيست سالىن بورى دا. ئەفرۆكە ئىك ژ ئاكام و قەريژين ئەف قەيرانى پەيدا بوونا ئاريشهكا ديترە د ناڤهەرا كەسى كریدار و خودانى ئاقاهى دا، ئەو ژى دەمى ليژنين خەملاندنا باجا ئاقاهيان ل ناف باژيرى دگەرن و مال مال پرسيار دكەن ئەف خانیه (ئاقاهى يە) يى تەيه يان تو ب كرى تىداى؟. هەلبەت ل قيرى خيزانا كریدار وەكو كورد دبیژن د ناڤهەرا نال و بزماران دايە؛ بيژيت خانى مولكى منە دى بيته درەو و رەنگە ئەف ليژنه پى بزانيت (يان پيشووخت ئەو پى دزانن) ئەفە ژى دى بيته جهى شەرمى و ئىحراجى، يان ژى راستى بيژيت كو ئەوى ئەف ئاقاهيه يى ب كرى گرتى و ئەو و خيزانا خوە تىدانە. ل قيرى هەلبەت دى پرسيار ژى هيتەكرن ئەو هەيڤى چەند پارەى ددەتە خودانى خانى، ديسان دى تووشى ئىحراجەكا دى بيت، راستى

بيٽيٽ؛ ههيف ب سڄ سهد چوار سهد دولارايه (يان پتر!)، ئهڦه ديسان
 دي تووشي ئاريشي و سه رگيٽي بيٽ دگه ل خوداني خاني!
 مينا برادرهڪي بؤ من بهسڪري ڪو ئهڦ ئاريشه ئهڦه دو ساله ب
 سهري وي دهيت، چهند ئهو بهرسڦا دروست ددهته ليٽنا وهرگرتنا
 باجا ئاڦاهيان خوداني ئاڦاهي هند پارهي ل سهر ڪري يا وي زيده
 دڪهت!.

ل ئهڦي ڪرياري بؤ مه ديار دببت ڪو زهرمهندي سهرهڪي هر خيٽانا
 ڪريداره، ليٽنا وهرگرتنا باجي گههشته پاري خواه، و خوداني ئاڦاهي
 ڪري يا خواه بلندتر لي ڪر.

رهنگه ل ڦيري پرسيار بهيٽه ڪرن ڪو ڪريداري مافي ههي ل بهر
 زيدهڪرنا ڪري يي ئاسي بيٽ و ڪري يا زيده نهدهت.. لي ئهڦه ڙي ب
 هيچ رهنگي ناهيٽه ڪرن چونڪي ب سهد ريڪا خوداني ئاڦاهي دشيٽ
 سه رگيٽي و ئاستهنگان بؤ ڪريداري چي ڪهت و ههتا ڙ ئاڦاهي خواه
 ڙي بڪهته دهري ب بهانه يا دي فروشيٽ يان نووڙهن ڪهت يان ئهو ب
 خواه دي هيٽه تيڦه! ئهڦجا ل ڦيري ئهري ڪوومهتي يه هزرهڪي ل
 ئهڦي چهندي بڪهت!!.

دەمى باپىر بۇ خوە ل ژنەكى دگەریت!

گۆتتا پەيڧا باپىر ب شىۆەيەك گشتى بۇ زەلامى دانعەمر و ب ناقسالقەچوويى و د ژىى د سەر شىست و پىنج سالىى دا دەيتە ئاراستەكرن، چ ئەف (باپىرە!) خودان زارۆك و نەفى بيت يان ژى يى تاك و ب تنى بيت.

د ئەفى ژىى پيشكەفتى دا، رىژەيەك مەزن ژ ئەقان كەسىن دانعەمر تووشى گەلەك ئاريشا و نەخوشيان دبن، و زىدەتر ژ ئالىى دەروونى و جفاكى قە، و زىدەبارى نەخوشىين جەستەيى كو بەرگريا خوە پاراستنى ژ نەخوشيان كىم و لاواز دبیت.

رەوشەكا دى يا ئەفى كەسى دانعەمر ب رەنگين جودا ل ناف جفاكى مە دەيتە بەرچاڧ دەمى هەڧژينا خوە ژدەست ددەت و خوە دبىنت ب تنى، و ئەف (خوە ب تنى دىننە) كارتىكرنەكا مەزن و بەرچاڧ ل هەست و دەروونى وى دكەت و بەرچاڧترين خال نەگونجاندىن دگەل كەسىن دەوروبەر (كوپ و بووك و يىن دى)، ژبەر كو ئەو رىژ و بهايى ژبەرى نوكة بۇ ئەوى دەهاتە دان ئىدى نەما!

ئەف خوە نەگونجاندىنە چ راستى بۇ هەبىت يان ژى بەهانەيەك بيت بۇ دەربازبوون ژ ئەفى رەوشى و ئەفى كەتوارى نوو، لى دبىتە پىنگاڧەك بۇ ھزرەكا دى و پروژەيەكى دى ل دەڧ باپىرى ئەو ژى ھزر ل ئىنانا ژنەكادى كو دى چاڧى خوە دەتى و بىتە بندارا وى وەكو ئەم كورد دبىژين!.

هەلبەت گەلەك ژ ئەقان حالەتین ژئىنانى ژ ھزر و پروژە بۇ چارەسەريا ئاريشا باپىرى، كۆمەكا دى يا ئاريشان ل دووڧ خوە

دئینت، مینا نەرازیبوونا کور و کچین مەزن یین باپیری (ب تایبەت
 نەرازیبوونا کوران) و ئەگەرا سەرەکی ژێ ژ ترسا لیکفەکرنا مال و
 ویراسەیی کو دێ پشکەک گەهیتە ئەف ژنا ژنوو ئینای، و هەر وەسا
 کەفتنا ناف سوحبەت و دەقی خەلکی، ب تایبەت هەکە ئەف هەقژینا
 نوو یا گەنج بیت و گەلەک ژ باپیری بچووکتەر بیت. یان ژێ خو
 غەریب دیتن ژ ئەقی کەسا نوو هاتیە د ناف ژیاننا بابج وان دا (و هەر
 تشتی نوو جەئ گومانێ یە!) و دیسا ترس ژ ئەوی چەندێ کو پتێرەز
 و پویتە پیدان بو ئەف ژنا نوو بچیت ژ ئەندامین دی.
 ئەفە و گەلەک ئاکام و قەرێژین دی یین ئەقی ژنئینانێ دەینە بەرچاڤ
 ..لی دیتنەکا دی بەرۆقاژێ ئەقی دیتنا سەری هەیه، ب چاڤەک باش و
 ئەرینێ بەری خو دەتە ئەقی کریاری و خودانین ئەقی بو چوونی
 دبیژن ئەفە تشتەکە ب ئەوی کەسی قە گریدایە، و ئەو خودانێ خو
 ژیاننا خوێه و بەرپرسە چەوا هزری ل ئەقرو و پاشەرۆ ژا خو بکەت
 و نەدجەئ خو دایە کەس مایع خو د ژیاننا کەسەک دی دا بکەت.
 لی ب هەر حال ئەفە دیاردەکا جفاکی یە و ل ناف جفاکی یە ل ناف
 هەر تەخ و جفاکەکی ب رەنگەکی یە و هەر ئیکی مەرچ و کاودانین خو
 هەنە، لی دێ باشتەر بیت و ئاریشە کیمتر بن هەکە ئەف کریارا
 هەلبێژارتنا هەقژینێ د ئەقی ژێ مەزن دا حکمەت و عەقل رۆلی خو
 ببینت، ئانکو ئەو هەقژینە باشتەر و کیم ئاریشە ترە هەکە جوداھیا
 ژێ و (باپیری) یە زیدەھیک بەرچاڤ بیت.. و هەکە راست
 مەبەست ژێ ئەف هەقژینا نوو قالاتیا هەقژینا وەغەرکری بگریت
 باشتەر ئیکا بیژن یان نێزیک ژێ خو ببینت.. ئاریشە ژێ دێ کیمتر
 بن و رەنگە باشتەر دگەل ئیک بگونجن.

سەيرانىن گوندا و سەيرانىن عەشيره تان!!

دياردا گەشت و سەيرانان، ئىكە ژ ئەوان دياردين جفاكى يىن ھەر ژ كەفن دا د ناف جفاكى مە يى كوردستانى دا بەربە لاف. ھەلبەت وەكو دەليقەكا گوھۆرىنى د شىۋازى ژيانا رۆژانە دا و ھەلكەفتەك بو ھەقدىتنى ئەرئ ئەقان سەيرانان مفايەكى جفاكى و دەروونى يى بەرچاڧ ھەيە چ ل سەر ئاستى كەسى يان خىزانى؟ بىگومان جوانى يا سروشتى كوردستانى ب تايبەت ل وەرژى بەھارى فاكتەرى سەرەكى يى بەربە لاقبوونا ئەقى دياردى بوويە و ھەكە ئەم ل دەقىن ئەدەبى كلاسكى يىن كوردى و ھەروەسا سەرھاتى و چىرۆك و سترانىن فلكورى ژى بنىرىن دى بينىن ئەف گەشت و سەيرانە بياڧەكى بەرچاڧ ژ ژيانا جفاكى مە دگرن.

ھەلبەت سەيرانان گەلەك جورىن خوە ھەبوون ژ ھەموويان ب ناف و دەنگتر سەيرانىن باژىر و باژىركان بوون، كو پترى يا خەلكى باژىرى ب ھەمى تەخ و چوينىن خوە ڧە ل دەمەكى دياركرى يى سالى دەردكەفتن بو جھەكى دياركرى و سەيرانا خوە ب كەيف و خوشى لى دبوراندا، باژىرى زاخو وەكو بەرچاڧترىن نمونە ھەتا سالىن پىنجيان ژى ب ئەقى شىۋى كۆم دەردكەفتن بو دەڧەرا (ئىبراھىم خەليل) و چەندىن رۆژان ل وىرى سەيرانا خوە دبوراندا، ئەف سەيرانە ببوو كەلتورەك ژ ژيانا وى خەلكى.

ھەروەسا باژىرىن دى ژى مينا (ئامىدىي و ئاكرى ...) د ئەقى بياڧى دا دىرۆكەكا بەرچاڧ ھەيە. لى خالا مە دڧىت ئەم ئاماژى پى بكەين د كەتوارى ژيانا ئەڧرۆ يا جفاكى مە دا ئەف ھەردو جورىن سەيرانىن

خەلكى گوندان و يىن عەشيره تانن كو هەتا رادەيەك بەرچاڭ يا بەر بەلاڭ دىبىت.

* سەيرانىن گوندان: ئەڧ جۆرە سەيرانە ب شىۋەيەك بەرچاڭ پىشتى سەرەلدانا 1991ئى و ب تايبەت ل دوماھى يا سالىن نۆتان ل دەڧەرا مە بەر بەلاڭ بوويە ھەلبەت گەلەك مفايىن ئەڧى جۆرى سەيرانى ھەنە ب تايبەت بۆ كەسپىن گەنج و ژ دەڧەمى گوندى ژ داىك بووين نەمازە (پىشتى گوند ھاتىنە ويرانكرن و خەلكى وان ھاتىە ڧەگواستن بۆ دەڧەرىن دى). چونكى ب رىيا ئەڧان سەيرانان خەلكى ئەڧان گوندان پتر ھەڧناسى پەيدا كر و ئەڧ چەندە ژى دىبىتە ئەگەرى پتر لىك نىزىكبوونى و چاندنا گيانى تىكەلى و ھەڧكارىي، ھەر وەسا گریدان ب ئاڧا باب و باپىران ڧە، د ئەنجام دا گریدان ب ئاڧا وەلاتى ڧە، ژ بەركو ئەڧ جەھە بوويە ئەگەرى كۆمبوون و لىك خړڧەبوونا ئەڧى خەلكى و بنەمالىن ژىك جودا.

* سەيرانىن عەشيره تان: ئەڧ سەيرانىن عەشيره تان دياردەكا نوو و (غەرىبە!) ل ئەڧان سالىن دوماھىي ھاتىە د ناڧ جڧاكى مە دا، ھەتا رادەيەك ل ھندەك دەڧەرىن ھەرىمى ب شىۋىۋى فىستىقال و كەرنەڧال دەيىنە ئەنجامدان ب ئاوايەكى ب شىۋەيەكى ڧەرمى ژى گرنكى پى دەيىتە دان!.

چى دىبىت ھندەك ئالى يىن باش ژى يىن ئەڧان سەيرانىن عەشيره تان ھەبن، مينا ساڧكرنا ھندەك جۆرىن يارى و جل و بەرگ و كەلتورى جڧاكى.. لى ئالى يىن نىگەتىڧ يىن ئەڧان جۆرە سەيرانىن عەشيره تان گەلەك پترن ژ يىن باش و ب مفا، چونكى ل بەراھىكى ڧەگواسنا گریدان ب ئاڧا وەلاتى ڧە بۆ گریدان بۆ كەسپىن پىشى يىن عەشيري و لاواكرن و پەراويزكرنا رۆلى تاكى (كەسى) د ئەڧى چارچۆڧە دا.

پهرواز پروژہ یه کی بازگانی یان بههره یه کا هونه ری بوو؟!

بهرنامین تهله قزیونی یین که نالین LBC و MBC ستار ئه کادیمی، ل دووٹ دا خوشترین دهنگ _ اُحلی صوت_ و ل قی دوماهیئ ئه ره ب ئایدول، کو د ئهسل دا ئهف بهرنامه ل روئاقا و ب تایبته ل وهلاتی ئه مریکا دهینه پیشکیش کرن (ئهمریکا ئایدول) ب ناٹ و دهنگترین بهرنامه نه کو شیاینه مهزنتین جه ماوهر و ژهه می تهخ و چوینین جفاکی ب خوه فه گری بدن، کو ل سهر بنه مایئ سازکرنا بهریکانه یی د ناقبه را کومه کا که سین دهنگ خوُش و بههره دار د بیاقی هونه ری دا هه ی. و بو دهمی چه ندین هفتیان هه فزکی ل سهر ناسناقی (ستیرا بهرنامه ی) بهرده وام دبیت هه تا کو د ئه نجام دا ئیک ئه فی ناسناقی وهردگریت.

خوه یین ئه فی که نالی ب هه می رهنگین تهکنولوژیا پیشکهفتی و مفا وهرگرتن ژ شاره زایین راگه هاندنی، ونه ری، جفاکی، دهروونی و هه تا سیاسی ژی مهیدانا هه فزکیئ ل سهر ناسناقی ستیرا بهرنامه ی گهرم دکهن و هه ستا بینه ری دنارینن کو پشته قانیئ ل بهر بیژیرئ خوه بکه ن ب ریکا هنارتنا کورته نامه یین موبایلی (S.M.S))، کو کارتیکرنی ل هه ستا ملیونه ها خه لکی دکته، ب تایبته هه که ئه م بزاینن کو ئه وین دهینه هه لبژارتن ژ کومه کا وهلاتین ژیک جودانه! کو د ئه نجام دا قازانجه کی زور دگه هیته ئه فی دهزگه هه ی. تشتی ئه فی جاری جودا ژ جارین دیتر، پشکداربوونا کچا هه ست و

نازک و دەنگ خۆش پەرواز حسین بوو ژ هەرئێما مە یا کوردستانی، پەرواز بوو ئەگەر گریڤانا پتیرا ئەندامین خیزانا کوردەواری ب ئەفی بەرنامە ی قە، هەتا ئەو دایکا نەخویندەوار و ئەو بابی پیرەمیر ژ ی پالدەرەکی نیشتمانی بوو بینەرێ بەرنامە ی و چاقەرێ پەروازا کورد و رولێ وێ د ئەفی هەفرکی دا دکر! راستە هەبوونا کچەکا کورد و ب ئەفی دەنگ و رەنگ و ستایلێ جوان، خۆشیک ئیخستە بەرنامە ی، ب تایبەتی دەمی ستران ب کوردی دگۆتن.

ئەف گرنگیدان ب پەروازی ژ چارچووقی بینەرێ ئاسایی و خیزانا کوردی و کەسین هونەرەمەند و هونەردوست دەرباز بوو و بوو پشکەک ژ پویتەدانا کۆمپانیایین تەلەفون و راگەهاندن و رۆژنامەیان و هەتا گەشتیە ل سەر ئاستی سیاسەتمەداران. کو ب پێلا کورتە نامە بوو پەروازی دچوون و هەر (رەسیدئ) وێ و یی کەنالی ناڤیری یی زیدە دبیت.. لی ئەو راستیا گەلەکا نەدزانی، یان حەز نەدکرن بزانی ئەو بوو کو کچە کوردەک هەمی مەرچین سەرکەفتنی ل دەف ژ ی هەبن، هەکە زمانی عەرەبی نزانیت مومکین نینە ریکێ بدەنی ببیتە ستیرا بەرنامە ی.

ئەوا مە کوردا مفا ژێ دیتی گەهاندنا مەسجەکا جوان و نازکا هونەرێ کوردی بوو ب ریکا پەروازی بوو مە و بینەرین عەرەب. هەلبەت ئەوا ئەفی کەنالی ژێ مفا ژێ دیتی پتر مفایەکی ماددی بوو ژ هەر مفایەکی دی کو ب ریکا پارێ ملیۆنەها مەسج بوو چووینە و دچن!.

ئەو ژنا ژيى وى 110 سال!

ل دەستىكا سالين نۆتان، مامۇستا جەليل جەليل ھاتبوو ھەريما مە يا كوردستانى و ل دەھۆكى ژى سمينارەك پيشكىش كر و پروژەيەكى كەلتورى يى ريك و بيك دگەل خوە ئىنابوو، كو كورتى يا پروژى مامۇستاي ھەكە ل سەر ئاستى دەقەرین كوردستانى يین ژيك جودا گرۆپ و كۆمىن ژيك جودا بەينه چى كرن و ژ ئالىي حكومەتى قە بەينه پشتەقانىكرن ژ بو كۆمكرنا كەلتور و فلكورى مللەتى مە، ئەو ژى ب ريكاً گەريان و لى گەريان و ل دووچوونى. ھەلبەت چاف بيكەفتن دگەل كەسین دانعەمر و خودان ئەزموون خالا سەرەكى يا ئەقى پروژەى بوو، كو ل پاشەرۆژى ئەف كەرەستى ھاتى كۆمكرن دى ژ ئالىي كەساتى و ناقەندین زانستى و تايبەتمەند قە ھىتە تويژاندن و ل سەر راوہستان و بو بەرەبابين پاشەرۆژى ژى دى بيتە ژیدەر و گەنجينەكا مەزن يا زانياريان ل سەر ژيانا جفاكى كوردى د ھەمى واران دا، دىرۆكى، ھروونى، جفاكى، ئابوورى، سياسى، ھونەرى، كار و كارسازى، چاندن و تەرش و كەوال. لى مخابن مينا گەلەك ھزرىن باش و پروژين ب مفا ئەقى پروژەى ژى رۇناھى نەدیت!. بوويەرەكى بىرا ئەقى بابەتى ل سەرى ئاماژەكرى ئەف بابەتە ل بىرا من ئينا، دەمى برادەرەكى بو من بەحسى پيرەژنەكى كرى كو ژيى وى ل دووڤ ناسناما وى دبیتە (110 سال) و ل نيزيكى مە دژيت.. ئيكسەر من تەلەفونا وى مالى ژى وەرگرت و من تەلەفون بو كر، د ئەنجام دا دەرکەفت، بەلى راستە پيرەژنەكا ھوسا ھەيە و ل دەف نەقيين خوە دژيت. و د بەرسقى دا گۆت ب دروستى نزانم ھەتا چ رادە ئەو سال دروستە، لى ب ھەر حال ژيى وى د سەر سەد ساليى دايە. دەمى من

پرسیار ژئ کری کو بو ئاخفتنی یا چهوایه ، گۆت سوپاس بو خودی ژ
مه ههردویان رههوانتره.

دیسا ژ بهریا چهند سالان من دیدارهک دگهل پیرهژنهکی کربوو ل
گوندهکی ل دهقهره باتیفا (ژیی وی نیژیکی 90 نۆت سالان بوو ، و
هیشتا پرچا سهری وی ههمی یا رهش بوو!) و ب دهستین خوه
کاروباری مالا نهقیین خوه بریقه دبرن و دگۆت بیرا من ناهیت من
سهرهانا دختوری کربیت و تیکهست کر کو د ژيانا خوه دا قهت گوشت
نهخواریه! و ژنوو ل ئەقان سالین دوماهی چوویه بهردلوکانیا
خودی.

ئهری گرنگیدان ب ئەقان کهسین دانعهمر و کۆمکرنا ئەوان بیرهاتن و
زانباری بین د سینگ و وان دا ئهرکی کی یه؟! کو روژ بو روژی یی ژ
ناف مه بار دکهن و ئەقی گهنجینا مهزن دگهل خوه بن ئاخ دکهن!.

فهرمانبهره.. مووچه 140 هزار دیناره !

سیستمی مووچین فهرمانبهران و ئه و ریژبه ندیا ل و ولاتی مه (و ههمی عیراقی) د ئه فی بیا فی دا دهیته پهیره و کورن، جهی حیبه تی یه و بی عه داله تی هکا بهرچا ف ب خوه فه دگریت.

که سهک ژ نوو بهیته دامه زراندن و هه لگری چ باوه رنما نه بیت مووچی بنه رت (140 / سه دو چل هزار دیناره) هه که خیزاندار بیت هیشتا نه که بتتره، چونکی ب تنی دی پینجی هزار دینار ل سه ر زیده بن و دبیته (190 / سه دو نو ت هزار دینار)، و بو ماوی چوار سالان ئه ف مووچه هه ر دی وه کو خوه مینیت، هه تا کابرا (فهرمانبهره)، ل سالا پینجی ژ نوو چوار هزارین دی ل سه ر مووچی وی زیده دبن! هه لبه ت پتیا ئه وین ب ئه فی رهنگی هاتینه دامه زراندن ل هنده ک کارین وه ک خزمه تگوزاری مینا (چایچی، پاقرکه ر، باخچه فان و.. هتد) دهینه دامه زراندن و ئه فان کاران ژی مانندیوون و پیگریه کا بهرچا ف بو دقیت و هه ر وه سا بهرپرسایه تی بهرامبهر یین د سه ر خوه دا.

ل دوو ف ههمی پیقه ران مووچی ئه فی ته خا فهرمانبهرین خزمه تگوزاری گه له ک یی کیمه و نه هه مبه ری ئه وی نا فی (فهرمانبهر!) و ئه وی ئه رک و ئه وی بهرپرسایه تی یه ئه و ئه فان که سان هیقی یین خوه و پاشه روژا خوه پیقه گریداین، ئه قین خواری ژی چه ند ئه گه ره کن کو ئه م بیژین ئه ف مووچه یی کیمه و نه ل ئاستی ژیانا ئه فی سه رده می یه: * ئه و کار و خزمه تا ئه ف که سه (فهرمانبهره) پی رادبن، رهنگه ههمی که س نه که ن.

* پتری یا ئەقان کەسان ب حوکمی (ئاستی زانستی یی نزم) شیانین زانستی و شارەزایین کارین (مەکتەبی) ل دەف ئەوان دکیمن کو بشین پشتی دەوامی کارەکی دی بکەن.

* ھەر وەسا د ناف ئەقی تەخی دا رەنگە ریژا زارۆکان د خیزانی دا پتر بیت، کو دیسان ئیلتزاماتین جفاکی زیدەتر دبن.

* خالەکا گشتی؛ ل ئەقی سەر دەمی ھەوجە یین تاکی و خیزانی زیدەتر لی دەین، ل دووف ئەقی چەندی دەرگەھین مەزاختنی زیدەتر لی دەین.

ل ھەمی وەلاتین جیھانی کەسی فەرمانبەر کو وەکو مەئمور و خوہی وەزیفە دەیتە ناقرن، ریژ و جھەکی شایستەیی یی د چافی جفاکی دا ھەمی و ھەر وەسا د چارچووقی یاسایین دەینە دارشتن دا. مە د خەلەکا بەری چەند حەفتیان دا ئاماژە ب نمونا ژاپونئ کربوو کو ھەتا چ رادە ریژی ل ئەقان پلین وەزیفی (خزمەتگوزاری) دگرن، ھەتا رادە یەکی دبیژن پاقرکەری شارەوانیی و ئەندازیاری خزمەتگوزاری مووچی وان د ناقبەرا 5000 ھەتا 8000 دولاران دایە! راستە ھەر وەلاتەکی و جفاکەکی رەوش و کاودانین خوە یین جودا ھەنە، لی خالا ھەقپشک مرۆف ھەر مرۆفە و دقیت ژیان و کەرامەتا وی بەیتە پاراستن، بەرۆقاژی دی ھەمی دەرگەه و ئیحتمالات قەکری بن بو چاندنا ململانی و دوبەرەکی و بەر بەلاقبونا ھەمی نەخۆشی یین جفاکی. کو ئەقە ژی ئەرکی حکوومەتی و کەسین پسپور و شارەزایە یاسایین گونجای و دگەل سەر دەمی ب گونجی داریژن کو چەوا د بەرژەوہندی یا کەسین پەرلەمانتار و وەزیران دابن، ھوسا بەرژەوہندی یا خەلکی ھەژار و کیم داھات دا بەیتە بەرچاقرن.

کوشتن و تاوان و ئاریشین جفاکی،

بەر ب زیدەبوونی نە!

تشتی ل ئەقی دووماهیی بەرچاف و هەست پی دەیتە کرن، بەر بە لاقبوونا هەندەک دیاردین جفاکی یین نینگەتیف و مەترسیدار د ناڤ جفاکی مە دا، ل هەریما کوردستانی. و بەرچاقتین رووی ئەقان دیاردە و ئاریشین جفاکی (وەکو ژ ئامارین دەزگەهین پەیوەندیار و راگەھاندنی دەینە بەلاحقەرن) کوشتن و خوەکوشتن و توندوتیژیا جەستەیی و یا خیزانی و دزی و شەلانن و سووتنا دوکان و بازاران و بازرگانیکرن ب کەرەستین بیهوشکەر و قومار و قەیرانا نیشتەجیبوونی، زیدەباری بەر بە لاقبوونا دیاردا بەردانی و ئەو ئاکام و ئاریشین ل دووق خوە دەیتەیت.

هەلبەت ئەقی رهوشا نەسروشتی (کو ل ئەقی دووماهیی پتر سەر هەلدایە) نەرەحەتی و نەئارامیەک ل ناڤ خیزانا مە و ل دەف تاکی مە پەیدا کریە، هەتا رادەیهکی دیار و بەرچاف هەست پی دەیتە کرن، سوحبەت سوحبەتا چەوا هاتە کوشتن و چەوا هاتە سووتن؟! ل قییری هەر ئیک و دیتن و تیگەهشتنا خوە، و هەر ئیک مروەت و وژدانا خوە، و مەیدان بو ئاخفتین جودا جودا و گووتگوتکان خوەش دبیت!. ئەقجا دیتن و بوچوونین جودا جودا بو بەر بە لاقبوونا ئەقان دیار دەیان هەنە و ب ئەقی شیوی بەرفرەه:

* هەندەک تیورین تاوانی و دەروونی و جفاکی هەنە دیار دکەن کو ب شیوەیهکی گشتی ل وەرزی هاقینی ئەف دیاردین تاوانا کوشتن و خوەکوشتنی بەرە ب زیدەبوونی دچن.

* رۆلئ لاوازئ خيزانئ د پەروەردە و ئاراستەکرنا ئەندامان دا ب چاندنا بهايين بەرز و پيروۆزين جفاکي.. هەلبەت نەبوونا دەمی و مژوولبوون ب کار و پیدقیين رۆژانە قە ئەگەرەکی سەرەکی یە.

* رهوشا گشتی یا هەریمی و دەقەرئ و میدیا و راگەھاندنا پری توندوتیژی و دیمەنین کوشتن و خوین ریتنی.. هەرۆسا زمانئ زقري (خیتابا سیاسی) ل هەریمی، ئەگەرین دی یین هاریکارن.

* کەلتور.. هەلبەت ئالیەکی مەزنە ژ کەلتورئ مە یئ خیلەکی کو باوهری ب توندیئ و تۆلقەکرني هەیه و بەرۆقاژی بۆ خوە شکاندن و لیبۆرینی.

* دام و دەزگەهین پەیوەندیار، ئەف دام و دەزگەهین بەرپرس و پەیوەندیار ب کونترۆلکرن و کیمکرنا ئەقان دیاردەیان و ئاریشین جفاکی ب شیوەیهکی پیدقی ب ئەرکی خوە نارابن، هەرۆسا نەبوونا کادری تایبەتمەند یان ئەوین حەز و باوهری ب پەياما کاری د ئەقان دەزگەهان دا هەین.. وەک میناک ژ بەریا چەند مەهان ل زانکۆیا دھۆک د ماوی دو رۆژان دا چەندین پەنەل و سمینار و قەکۆلین ل سەر دیاردا خوەکوشتنی هاتنە سازکرن و ئەو مامۆستایین بابەت پیشکیش کرین ئیک ژ وان جفاکناس نەبووا!.

ئەفجا بۆ کونترۆلکرن و کیمکرنا ئەقان دیارده و ئاریشین جفاکی پیدقی یە هەندەک پینگاڤین ب لەز و سەرانسەری ژ لایئ حکوومەتی و دام و دەزگەهین پەیوەندیار قە بەینە هاقیتن و ل بەراهیکی:

* داریشتن و راستقەکرنا قانونین سەرەدمیانە و دگەل سەرەدمی و پیدقی یین ئەقرو ب گونجن.

* قەکرنا زیدەتر کۆلیژ و پشکین جفاکناسی و دەروونناسی، هەرۆسا ب هیزکرنا دام و دەزگەهین پەیوەندیار ب کادری تایبەتمەند

و خودان شيان و باوهرى ب پهياما كارى خوه ههين.
* فهكرنا خولين ب هيژكرن و بلندكرنا شيانين كارمه ندين دام و
دهزگه هين پهيوه نديدار و ئهكتيفكرنا رولئ خيزانئ و پهروهردي و
راگه هاندنئ و مينبه رين ئاييني بو به لافكرنا هشيركرنا جفاكى و
ليبوريني.

پیشین ناهیان... و ناهیین وهمی!

ئیک ژ ئەوان ئاریشین جفاکی مه ههست پی دکهت، ب تایبهت ل ئەقی سالی، نه دانا پیشینهیین ناهیانه (سلف العقاری) بو ئەوان وهلاتیین پارچین ئەردی وەرگرتین و مافی وانه حکومته ئەقی پیشینهیی بدهتی وەکو ئاسانکاریهک بو تمامکرنا ناهایی.

ل فیرئ پرسیار دهیته کرن ئەری بوچی سالا چووی ئەف پیشینهیه دهاته دان و ل ئەف ساله ئەفه مهها ههفت ژئ دی دهرباز بیت هیشتا چ سوچهت نینه بدهن؟! ئەری ههکه کار ب ئەقی رهنگی بریقه بجیت دی چهوا قهیرانا ئاکنجیبوونی ل وهلاتی مه هیته چارهسهر کرن؟! ئەری ئەو سیستهمی ل سالیئ بۆری، ههما هەر چ کهسی پارچهیهک ئەردی ههبا (یان نهبا؟!) و ئەف پیشینه وەرگرتبا، بیی کو پلان و بهرنامهیهک ههبیت دگهل بودجهیا تهرخانگری ب گونجیت، دروست بی؟! ئەفه و چهندین پرسیارین دی یین بی بهرسف دهینه مهیدانی. لی تشتی جهی پرسیارئ و سهرنج راکیشانی ئەوه ئەو هژمارا زۆرا خه لکی ب ناقی ئافاکرنا ناهیان ل گوندان و (ناحیان) ل سالا بۆری ئەف پیشینه وەرگرتین (و هندهکا پتر ژچارهکی وەرگرت) بیی کو بهرهک دهینابیت سهر بهرهکی!.

ل دووڤ گۆتنا هندهک خیزانا ههتا پینج جارن ئەف پیشه نهیه وەرگرتیه (کو ههر پیشینهیهک 25 بیست و پینج ملیون دینارن) بیی کو د ئەساس دا پارچهیهک ئەردی نهخشه بو کیشا بیت و ئاڤا کربیت، کو ریژا سهرهکی ل گوندان و ل سهنته ری ناحیی بوو. ئەری بهرئاقله ب ئەقی رهنگی بی دیراسه و دیزایین و بی ههبوونا لیژنین باژارقانیی و تاپویی ئەف سهریچییه هاتبنه کرن. ئەری چهوا

ئەقان ھەرسى لايەنا (باژار قانى، تايۆ، رېفەبەريا ناوچى... و لايەنن دى) ئاگەھدارى ئەقى بى سەروبەرىي نەبن؟! ئانكو قەريژا ئەقى تىشتى ھاتىھەكرن ھژمارەكا زۆرا كەسىن نەپىدقى يان (نەمستەھق) پىشەنەيا ئاقاھيان ۋەرگرت، و بەرامبەرى وان ھژمارەكا زۆرا خەلكى پىدقى و (مستەھق) ئەف پىشەنە نەۋەرگرتىھ و سال دى ب دووماھى ژى ھىت ھىشتا يى ل ھىقىي! و تىشتى جەھى پى كەنىنى بىت رەنگە د ئامار و داتايىن ھكۆومەتى دا ھوسا ھاتبىتە تۆماركرن ھەر كەسى ئەف پىشەنە ۋەرگرتبىت ئاقاھىھەك يى ئاقاكرى و قەيرانا كرىدارىي ھاتىھە كىمكرن، يان ژى ھژمارا گوندىن ھاتىنە ئاقەدانكرن ھاتىنە زىدەكرن! مەبەست ژ نقىسىنا ئەقى بابەتى ئەو بوو كو ھەتا چ رادە نەبوونا پلانى و بى بەرنامەيى و ھەرۋەسا دوچوونى كارتىكرنا خوە يا نىگەتىف ل سەر رەوش و ژيانا ۋەلاتىي مە ھەيە، و ھەرۋەسا نەبوونا ھەماھەنگىي د ناقبەرا لايەنن پەيوەندىدار دا كو ژ ئەقى نموونى مە ئامازە پى كرى دەھتە بەرچاڧ و د ئەنجام دا ھەر ۋەلاتىي ھەژار و بى دەستەھلات دبىتە قوربان.

هەر ژ نوکه جلکین زارویان گران کرن!

ل سالا 1653ئ دەمی گهروکی ناقدار (ئولیا چهلهبی) پهسنا بازار و سویکا باژیری بهدلیس دکهت، دبیزت دوکانین ئەفی باژیری وهکی هەمی تشتین دی یین من دیتین گهلهک جوان و ریک و پیک بوون و ژ هەمووی پتر سەرنجا من راکیشای هەمی کەل و پەلین ل دوکانان بهایی وان ل سەر دیار بوو و بو دوکانداری نەبوو ژ بەرخوه بهایی تشتهکی زیدە بکەت و حکوومهتا میرگهها بهدلیس، ب تایبەت خان عەبدال بهگی گهلهک گرنگی ددا ئەفی چەندی.. ئەفە ژ بەری 360 سی سەدو شیسست سالان! و چاقدیری و کونترۆل ل سەر بازاری ژ لایئ دەزگهه و کەنالین حکوومی فە ژ بابەتین گرانگ و هەستیاری، کو هەفسهنگیهکی بیخته د ناقبەرا بەرژهوهندیا بازرگانی (دوکانداری) و بکری (موستههلیکی) دا، ئانکو ب پلا ئیکی پاراستنا وهلاتی ژ ئیحتیکار و ئیستغلالی ژ ئالیی بازرگانی فە.

لی د رۆژهفا مه یا ئەفرو دا ل هەریما مه یا کوردستانی، تشتی بەرچاف و هەست پی دەیتە کرن، ب تایبەتی ل مهها رەمهزانا پیروژ، ئەف بهایی زیدەنه بازرگانین مه (دوکاندار) دهاقیژن سەر بهایی کەرسته و کەل و پەل و پیدفین جهژنی، ب تایبەت جلکین زارویان، کو گهلهک جاران ئەف بهایه دوجارکی هندی بهایی خوه یی سروشتی یه!.

ل فیری رەنگه هەندەک کەس بیژن ئەفە سیستهمی بازاری یه و گریدی یاسایا (عرض وطلب) ئ فیه..! لی ب هیچ رەنگهکی ئەفی چەندی

په یوه نډی ب (عرض وطلب) څه نینه، به لکو دکه فیته د چارچو څی (استغلال و احتکار) څی دا و د نه نجام دا هر خه لکی هه ژار و کیم داهات دبنه قوربانی.

د نه څی سه روبه ری دا کو (بازار پتر به ره لایه ژ بازار څی ئازاد) نه رکی حکومه تی په چاقدیریا بازار څی بکه ت و مافی وه لاتی ب پاریزیت، نه رکی لیژنن چاقدیریا بازرگانی هر نه څه یه. و گه له ک د جهی خوه دایه چهوا هنده ک خوارنگه هیڼ نه پیگیری مه رجین ساخله میی دهینه داخستن و ب لافیته یه کا زیق و دیار بو خه لکی دیار دکه نه گه ری داخستن. ناها هوسا پیډقیه نه څ سه ره دهریه دگه ل نه څان بازرگانین بی وژدان ژی بهیته کرن.

بلن دبوون و نزمبوونا بازار څی گه له ک جاران گریدای بلن دبوون و نزمبوونا بهایی پار څی وه لاتی څه یه، لی نه څه چه ند ساله وه کو دیار هه تا راده یه کی بهایی بازار څی یی جیگیره ئانکو 100 دولار ل دورین 120 هزار دینارایه) و نه څ که ره سته ژی هر ب دولاری دهیته کړین. دیسان ژیدهر څی کړینا نه څان که ره ستان ژی هر بازارین دهوله تین دهوروبه رن کو بهایی پار څی وان هر ل چاف دولاری د نزمبوونی دایه.. ئانکو چ بهانه بو گران فروتنی نینن.

10 هزار ملیونیر.. و 150 تهن زیر!

بهری هه یامه کی هندهک ژیدهرین راگه هاندنی ل ههریما مه یا کوردستانی ئاماژه دانه وی چهندی کو ئیرو هژمارا که سین ملیونیر گه هشتی یه دهه هزار که سان، دناف ئه فان دا نیژیکی 30 ملیاردیران هه نه!

براده ره کی بو من به حس کر (کو 20 ساله ل وه لاته کی ئه سکه ندناقی دژیت)، کو ل ههر چار وه لاتین ئه سکه ندناقی هه ژمارا که سین ملیاردیر ب تنی 9 که سن! ژبه ر کو ب ریکا وهرگرتنا باجا دا هاتی حکومته ریکی نادهت جوداهیه ک مه زن ل ناف تهخ و تویژین جفاکی پهیدا بیت و ببیت ئه گه را هه قرکی و مملانی و ئیستغلا کرنا ته خه کی بو ئیکا دی.. هه لبته ئه ف نۆچه یی هه بونا 10 هزار ملیونیرا ل ههریما مه، بو من جهی گومانی بو و دهه مان دم دا جهی سه رسورمانی؛ چهوا ئه ف (سو پایی) ملیونیرا مه هه بن و رهوشا خه لکی مهو وه لاتی مه ب ئه فی رهنگی پاشقه مای بیت!

لی پشتی کو ژبه ری یا چه ند رۆژه کا به رپرسه کی ل ئاسته کی بلند (ئالیی سلیمانیی) دچارچوقی سمیناره کی دا بو ره قه ندا کورد ل ئه ورۆیا ب دورو دریژی ل سه ر وهرارا دیرووکی و گهورینین جیهانی وده قهری.. و دوماهیی به حسا رهوشا ههریما مه یا کوردستانی کری دساقه ئه ف گوتنه دوباره کر کو ئه قرو ل ئه فی ههریما مه یا کوردستانی دهه هزار ملیونیر هه نه کو نیژیکی چاره زار ژ ته وان ل سنوری پاریزگه ها سلیمانیی نه.

ل فیرئ تشتی بؤ مروقی دیار دبیت کو ههلبهت ئەقی کابرای و ئەقان ژیدەین راگهاندنی هندهک ئامار و(داتا) ههنه پشتا خو پیئغه گری ددن دەما ئەقی ههژمارا مهزن یا سهرمایه دارین کوردستانی بهرچاف دکن، وژهه میی سهیرتر ئەوه کو ل سالا 2010ئ ههه ئەقان ژیدهران و ل ئاستی (بلندتر) دیارکربو کو ههژمارا ملیونیڕین ههریمی سی هزار کهسن، دگه و دناق ئەوان دا سی ههتا چار کهسین ملیونیڕ؛ ئانکو گهورینا مهزن هه می دماوی سی سالا ندا چی بویه!

و دیسا ل دوڤ ئامارین سه ندیکا زیرینگری کوردستانی، ل ههرسی سالی 2010، 2011، 2013ئ دهه رسالی دا ریژا ریژا 50 ههتا 53 ته نین زیری هاتینه هه ریما کوردستانی!

ئەف ئاماره دگه هندهک ئامارین دی کو نیژیکی دو ههزار کومپانیین بیانی ل هه ریمی کار دکن، دگه هه بونا نیژیکی ههفت ههزار کومپانیین خومالی و چار ههزار کارگه هان..!

ههلبهت ئەف ههژمارین (قه به!) یین کارگه و کومپانیا و ته نین زیری، ئاماژه یه کا دیتره کو راستی یا ئەقی ههژمارا مهزنا کهسین ملیونیڕ ل ئەقان ههرسی پاریزگه هین مه ب سه له مین! ئەفه رویی سه رقه و سه ر کاغه زئ و ئامارو داتایین بهرپرس و راگه هاندن به لاف دکن، کو رهنگه خوانده قانه کی دوری ئەقی که تواری هزر بکهت ئەف وه لاتی (ملیونیڕا و ته نین زیری) پارچه یه ک ژ به هه شتی یه و وه رارو پیشکهفتنا پیشه سازی، ئابوری، جفاکی.. دگه شه پیدانه کا بی وینه دایه!

لی هه کهر ئەم ب شیوه یه ک زانستی ولوژیک به ری خو بدهین که تواری ئەقرو یی جفاکی مه و کو هیشتا ماست و مه عجینی ته ماتئ بؤ ژده رقه دهین!، وموچی خزمهتچی یه کی ژنوی دهیت دامه زراندن 140 ههزار

دینارن ! و ههژمارا بهرچاف یا کهسین بی کار و دهچوویین نههاتین دامهزاندن... و کۆمهکا دیاردین دی یین جفاکی یین (نهشایستهی جفاکی ملیونیرا!)

دی ئه و راستی یا ته حل بو مه دیار بیت کو پهیدا بونا ئهقی تهخا ملیونیرا نهشیایه وهکو پیتهقی خزمهتا وهلاتی بکهت، هه رچ نه بیت هه کهر ب شیوهیهک (نیف عادیلانه) باجا داهاتی خو دابن رهنگه ئاستی خزمهتگوزاری و ریژا ههژاری و بیکاریی گه لهک و گه لهک کیمتر بی.. به لکو فه ریژا ئهقی چه ندی بتنی سه رمایه یه کی زور دبانکان دا و قیلله و پارچین ئه ردی و ترومبیلین مونیکا.. و دئه نجام دا جفاکه کی پیکهاتی ژ دو تهخا و هه فرکی یه کا به ردهوام!

وهلاتيئن پله دو !

هەر ژکهفن دا، ل ناف جفاکين ژ ئیک جودا هندهک فاکتەر و پيقهر ههبوون وهک ديوار و بهربهستان د ناقبهرا تاکين جفاکی دا و ب ئەفی رهنکی ئەف تاکين هه ل سهر تهخين جودا دهاتنه دابهشکرن، و ههتا روژگاري ئەفرو ژي شوونمايين ئەفی پولينکرنی د ناف گهلهک جفاکان دا ديار و بهرچاقن.

ل سهردهمی روما و يونانا کهفن تهخا (کاهن) فيرس و قارهمانان، بهرامبهر تهخا خزمهتکار و بي دهستههلاتان، ئانکو پيقهر ل سهر بنه مایي هيژي بوو و ل ئەفريقيا ژيري و ئەمريکا تهخا سپي يا سهردهست و تهخا رهش (زنجي) يا کويله و بن دهست، ئانکو پيقهر ل سهر بنه مایي رهنکی پيستی بوو.

ل ئیکهتيا سوقيهتا جاران هه لگرين ئايدیولوجيا مارکسي و بهرامبهر کهسين نه دگهل ئەفی ئايدیولوجي، ئانکو پيقهر فاکتهری ئايدیولوجي بوو.

مللهتی کورد ژي ل ناف زلهيزين وهلاتی کوردا دابهشکرين، (ههتا سهردهمهک نه دوور) بي بههر بوون ژ بکاريئانانا زمان و فرههنگ و پيناسا خوه يا سروشتی، بهرامبهر توخمهکی دی کو ئەف ماف و تشته بو وی ئاسایي بوون، ل فيري پيقهر پيقهری نه تهوهیي بوو. ب کورتی د ئەفان نموونين ئاماژه پی کری دا تهخا دويی دهاته هژمارتن تهخا پهراویزکری، و هاولاتيئ ئەفی تهخی وهکو هاولاتيئ پله دو دهاته تهماشهکرن کو ژ گهلهک مافين خوه يين سروشتی دهاته

بی بهر کرن ژ ئه نجامی ئه وی هزر و دیتنا پیشوخت ل سهر هاتیه
سه پانندن و د ئه نجام دا کومه کا ئاسته نگین ژیک جودا وهک بهر بهست
ل بهر سینگی هاتینه دهینان کو نه شیت وهک مروّف خوه ببینت و ب
مافین خوه یین سروشتی شاد بیت.

ئه فرۆکه ل جفاکی مهیی کوردستانی دیاردهیه کا ترسناک سهر
هه لدهت و هییدی هییدی جفاکی بهره ب دو ته خاتیج دبهت، ئه و ژی
هاتنا پیقه ری (مادی) یه د ناف ئه فی هه فکیشا جفاکی دا و دهرزه یه کی
دئیخت د جهسته یی جفاکی دا و دبیزته ئه فی تو هاوالاتیی پله ئیکی و
هه می دهرگه ه بۆته دقه کرینه و بهرؤفاژی دبیزتیه یی دی هشیاری
پینگا خوه زیده تر نه هافیزی!

ئانکو پیقه ری سهره کی بۆ سهنگ و بهایی کهسی ب تنی ئه و سهنگ و
پینگه ها مادی یه، یا ئه فی کهسی هه ی، یان ب دهست خوه فه ئینای!
و بهرؤفاژی یی ئه ف فاکته ره د دهست دا نه بیت چ سهنگ و بهایی خوه د
سیسته می گشتی دا نابیت. ئه فه ژی کاره ساته کا مهزنا نه چاهه ریکری
دی ل دوو ف خوه ئینت!

راسته تشتهک لوژیک و رهوایه پینگه ه و گرنگی و ههستیاری یا
هه موو ته خ و چوینین پیکهاتا جفاکی ل بهرچا ف بهیته وهرگرتن، لی د
هه مان دهم دا بهرچا فکرنه شیان و ئالیی هزری و گریدان ب ئا خا
وهلاتی و خه مین هاوالاتیان فه دقا ئه و پیقه رین سهره کی بن داکو ئه ف
کهسه هزر نه کهن پهراویز کرینه و هاوالاتیین پله دونه! و چه رخا
فه له کی مه نه زفرینت سهرده می پهراویزکرنه که سین دلسووز و زانا و بی
بهاکرنه زانین، مینا خانیج مهزن دبیزت:

گهر علم ته مام بدی ب پولهک.. بفرۆشی تو حکمهتی ب سولهک
کهس ناکه ته مهیته ری خو جامی... راناگرتن کهسهک نیزامی
ئانکو سهرده مه که، تو زانینی و حکمهتی ههمیی ب فلسهکی و
پیلافهکی بفرۆشی کهس ژ ته ناکریت! و نه کهس (جامی) ل دهف خوه
دکهت گاقان، و نه (نیزامی) دکهت خزمه تکار! (جامی و نیزامی) دو ژ
مهزنترین و ناقدارترین شاعرین چه رخی سیزدی و پازدی نه!

ئاغايىن دوھى... و ئەفەندىيىن ئەفرۇ!

ھەر چەندە وەكو تىگەھەكئى جفاكى ، پەيڧا (ئاغا يان ئاغاتى) ئىكسەر رامانا ھىزەكا جفاكى و دەستھەلاتەكا (ماددى) ددەت.. لى گەلەك جاران ئەف پەسنە ھاتىە دان بۇ ھندەك كەسىن دى كو ئەف ھەردو فاكترە ل دەف نەبن پتر وەكو بەھايەك كەسايەتى .. وھەردو ھونەرمەندىن ناقدار (كاويس ئاغا) و (سەعيد ئاغا) باشتىن نمونىن ئەفئى راستىي نە، كو بەھرمەندى و پىگەھا كەسى دناف جفاكى دا ئەف پەسنە ب ئەوان داىە.. ھەلبەت ئەفە نمونىن كىم و دەگمەن! و گەلەك جاران (مەرجهەكئى) ئايىنى يى خوەيى ناڧ و پىگەھەك جفاكى بەرامبەر كارەكى يان ھەلويسىتەكئى بالكىش ئەف صىفەتە (ئاغاتى) ب كەسەكى بەخسى يە و دگەل ھندى ھندەك ئەردو گوندو ئىمتيازات پى بەخشىنە وئەفە بويە دەستپىكا ئاغاتىي و ژبابى بۇ كورو نەقىيان ماىە و بەردەوام بويە..

رەنگەكئى دى يى ئاغاتىي پتر ب فاكترەئى مېژووى- سىياسى و دەستھەلاتى قە يى گرېداى بو ب تايبەت (وەكو جفاكى كوردى) ل سەردەمى ھەردو ئەمبەرآتورى يىن ئوسمانى و صەفەوى كو ھىزا كەسى و ھەژمارا زەلامان و شەرکەرەن پىقەرەئى سەرەكى بۇ ژبو ئەفى صىفەتى ، ب تايبەت ھەكەر قەوارە ئىخستبا دخزمەتا بەرژەوھندى يىن دەستھەلاتى دا و بەرگرى ژئى كىرە، ھەر وەكو ل دوماھى يا چەرخى نوزدئ دەستھەلاتا ئوسمانى ب ھەمى ھىزا خۇ پىشتەقانى يا سەروكىن تەشكىلاتىن عەشیری يىن (مىر ئالايى) و (سوارىن ھەمىدى) يا دكر و

پینگه‌ها ئه‌وان يا (ئاغاتى) پتر ب هيز دئىخست زىده‌بارى ئىمتيازاتىت
ماددى وهك به‌خشينا مال و زهقى و گوندان..

هه‌لبه‌ت سروشتنى جوگرافىي كوردستانى يى سهخت (دول و نهال و
چيا..) كو ههر كۆمه‌كا مروّقان ل جهه‌كى ژىك جودا وه‌ده‌ر دژيان
فاكته‌ره‌كى دى بۆ ئه‌ف كه‌سپن هه موحتاجى كه‌سه‌كى ببن بۆ خو وه‌كو
پيشى و سه‌روك ببينن و به‌رى خو بدهنى و سه‌ره‌ده‌رىي دگه‌ل بكه‌ن (چ
كومپن جفاكى مروّقان بى سه‌ركرده نابن!) و دئه‌قى بياقى ژى دا پتر
كه‌سپن خودان هيز دى ده‌ليفا ده‌سته‌ه‌لاتدارىي (ئاغاتىي) لسه‌ر ئه‌قى
كۆما مروّقان هه‌بيت و بئه‌قى ره‌نگى ل گۆره‌ى هه‌ژمارا زۆرا ده‌قه‌رىن
كوردستانى هه‌ژمارا (ئاغان) ژى زىده‌بو..

لى هيزو ده‌سته‌ه‌لاتا جفاكى و پینگه‌ها كه‌سان ل گۆره‌ى سه‌ره‌ده‌مى و
گهورينا كاودانان ئه‌وژى ده‌يته گهورين..

گوته‌نا سىياسه‌تمه‌داره‌كى هه‌رىمى گه‌له‌ك سه‌رنجا من راکيشا، ده‌ما
دچاف پىكه‌فته‌نه‌كى دا به‌رسقا روژنامه‌فانى دده‌ت و دبىژت؛ ئه‌قرو مه‌ ل
كوردستانى ئاغا هه‌نه لى ئاغاتى نينه!

هه‌لبه‌ت ب واته‌يه‌كا سادهو كلاسيك دناف خه‌لكى مه‌دا به‌ربه‌لاف :
ئاغاتى ؛ ئانكو سه‌پاندنا هيزى و ره‌ئيا خو لسه‌ر خه‌لكه‌كى كۆ تو
هزر دكه‌ى ئه‌و (تابعى) ته‌نه.. ئاغاتى؛ ئانكو پاوان كرنا خيرو بىرىن
خه‌لكه‌كى وخو (شه‌رىك) كرنا مال و داهاىي ئه‌وان..
ئاغاتى؛ ئانكو خو باشترو جودا دىتن ژ خه‌لكه‌كى دى و رى گرتن بۆ
كه‌سپن دى بگه‌هن دناف چارچوقى ئه‌و بازنى تو دناف دا.... هتد
ل گۆره‌ى ئه‌فان پىقه‌رىن لسه‌رى ئاماژه پى كرى دى بۆمه‌ ديار بيت كو
دكه‌توارىي مه‌يى جفاكىي ئه‌قرودا ئه‌قى ده‌سته‌ه‌لاتا جفاكى تا راده‌يه‌ك

مەزن پىگەھ و ھىزا خۇ ياجقاكى يا جاران ژدەست دايە ، لى وەكو ياسايا سروشتى ھەر قالاتى يەككى (ئەلتەرناتىفەك) ئانكو بەدىلەك جھى وئ دگرىت (چ باش يان خراب)!

ئەقرو ب مخابنى قە و ژئەگەرئىن ژىك جودا ، ل كەتوارى مە يى ھەرىمى دى بينىن رىژەيەك مەزن و بەرچاڧ ژكەسىن گەھشتىنە (كورسىكا) و بوينە جھى برىارى.. كو رويى ژسەرڧە وەكو مەدەنى و ئەفەندى و بەرەقانن مافىن گشتى و خەلكى ھەژار خۇ ددەن دياركرن ، لى دناقەرەك دا رەحمەت ل ئاغايىن دوھى! ژبەرەكو ھەر چو نەبىت ئەوان رويەككى بەرچاڧ و ئاشكرا ھەبو ، لى ئەفەندى يىن مە ب سەد ماسك و رۇيىن ژىك جودا يىن روشەنبىرى و نشتمانپەرورەرى و ئەكادىمى خۇ ل بەرچاڧ ديار دكەن و سەد ياسا نەشىن ئاستى ژيانا وان يا شاھانە و مۆچىن زەبەلاح و ئىمتىيازاتىن وان كىم بكەن ، ئەفەيە نەكبەت و كارەساتا ژ ھەمى يا مەزنترا!

هەر چار خەمەین خانەنشینکرنی!

ئیک ژ وان ویستگههین ل بهراهیا هەر فه‌رمانبه‌ره‌کی ل دام و ده‌زگه‌هین فه‌رمی یین حکومی ئەوه کو هەر دی وه‌خته‌کی و پشتی برینا قوناغه‌کا دوور ژ قی ویستگه‌هی په‌یابیت و که‌فیته د قوناغه‌کا دی یا ژیانج دا یا جودا ژ قوناغین به‌ری نوکه ژ ئالیی پیگیری ب هندهک پیگیریین روژانه و ئەو ئەرکین دکه‌قنه به‌ر و هه‌روه‌سا ئەو مافین بو دهینه دان. ئەف قوناغه (خانەنشینکرن) گه‌له‌ک که‌س ب شیوه‌یه‌کی سروشتی وهر‌دگرن و تا راده‌یه‌کی هندهک ب خو هه‌ول ددهن خو خانەنشین بکه‌ن و ژ چارچوئی وان کار و پیگیریا ده‌رکه‌فن یین کو روژانه ئەنجام ددهن و به‌روفاژی جوړی ئیکجی جوړه‌کی دی یی فه‌رمانبه‌ر و کارمه‌ندا ب ترس و مینا کابوسه‌کی به‌ری خو ددهن قوناغا خانەنشینکرنی. ژیی ده‌ست نیشان کری بو خانەنشینکرنی د هەر جفاکه‌کی دا جودایه ژ جفاکی دی، لی د پتریا جفاکان دا ل ناقبه‌را ژیی (60) هه‌تا (63) سالی یه و د قی قوناغا ژیی مروئی دا هندهک گوهورین ژ ئالیی جه‌سته‌یی و ده‌روونی و جفاکی ل ده‌ف که‌سی په‌یدا دبن جودا ژ قوناغین پیشین و دقیت ب شیوه‌یه‌ک ژیر و حه‌کیمانه خوه د گه‌ل قی قوناغی ب گونجینیت.

لی سه‌باره‌ت جفاکی مه، پتریا ئەگه‌رین ترس ژ قی قوناغی (خانەنشین کرنی) و هه‌ول دان بو مانا ل جهی خوه و نه‌هاتن خوار ژ کورسیکی فه‌دگه‌ریت بو کومه‌کا ئەگه‌رین ژیک جودا: ژ ئالیی ده‌روونی فه؛ ئەف که‌سه هه‌ست ب شکه‌ستنه‌کی دکه‌ت کو ئیدی ئەو شیانیین کار و به‌ره‌م هینانی ل ده‌ف نه‌مان و ل قیری هه‌ست ب

کیم بها بوونی دکهت. و ئەقە ژى هزر کرنهکا شاشه، يا دروست ئەوه
بيژيت: هندی من شيا من کارکر و ئەرکى ل سەر ملین خو ئەدا کر،
ئەقرو قوناغا بیهنقهدانى يه و هندەک دى بهین جهی من بگرن و رۆلى
خو ببینن.

ژ ئالیی جهستهی قە؛ دەما مروۆف هەمی رۆژین گەنجاتیا خو ب هەر
کارهکی قە ببورینت (30 هەتا 35 سالان کار بکەت) هەلبەت دەم بو
دەمی دى کیرفى قى حەماس و هیز و شيانا کەسى دابەزیت و ژلايى
جەستەیی قە وەک جاران نامینت و هەروەسا ئالاف و تەکنولوزیا نوو
کەقیتە سیستەمی کارى رەنگە مروۆف نەشیت قیرا بگەهیت. ئەقجال
جهی کو مەملانی و هەفرکی، باشترە ب هەمی ریز دانپیدانی ب وى
راستی بکەت کو هیزا جەستەیی یا مروۆفی ل هەر قوناغەکا ژيانى ب
رەنگەکی يه.

ژ ئالیی ئابووری قە؛ هەلبەت فاکتەری سەرەکی ل جفاکی مە، بو
بەرگریکرنا خانەنشینکرنى ئەو کوژمی کیمە یى کو فەرمانبەر
وەرگریت دەما دەیتە خانەنشینکرن، گەلەک جاران تیرا پیدقیین
کەسەکی ناکەت. ئەقە بەروفاژى سیستەمی گەلەک وەلاتین جیهانی يه
کو کەسى خانەنشینکری دقیا ل قان سالان دا موچەیهک هەبیت
سەربلند و سەرفەراز پى بژیت.

ژ ئالیی تیکەلیین جفاکی: هەلبەت نەخوشتەرین تشت ل دەف قى
فەرمانبەری دەیتە خانەنشینکرن ترسا دابرین ژ هەقالان و لاوازبوونا
پەيوەندیین جفاکیه ل گەل بازنى جفاکی جاران (چ د گەل فەرمانبەریین
دگەل دا یان خەلکەکی گریدان ب وان قە هەى).

ل فیرئ ژئ شارہزایی یا کہسی بو دقیت و ئەف کہسە دقیا بزانیەت کو
فاکتەرئ تیکەلیا ژبەری نوکە پتر ل سەر بنەمایئ فەرمی و پەیوەندیین
کاری بوو و ئەقرو ئەو دشیەت ل سەر بنەمایەکی جووری وان هەقالان
دەست نیشان بکەت ییت کو پتر دگەل دگونجیت و کاروانئ ژیانئ ب
خانەنشینکرنئ ب دوماهی ناھیەت، بەلکو گەلەک جارەن دبیتە
ویستگەهەک بو ئارامی و بیھنقەدان و کار و داھینان د بیاقەکی دی یئ
ژیانئ دا!

عەلى يى 50 سالان دوور ژ جفاكى !

بەرى حەفتىەكى ئىك ژ كەنالىن ئاسمانى يىن ھەرىمى رىپورتاژەك ل سەر رەوش و ژيانا كەسەكى د ژىي حەفتى و سالىي دا كو ئەقە بۆ ماوى پىنجى سالايە و دور ژخەلكى د ژۆرەكا ب تنى دا ل نىزىك سولاڤا گەلىي عەلى بەگ دژىت نىشان دا. سەر و بەرى كابرالى يى ماندى و شەپرزە، سەر و رەين سىي، پىشتا چەمىيى.. سەرھاتيا خەمگىنا وان پىنجى سالىن دوور و قەدەر ژ ژىنگەھا مروڤان خويا دكر! ھەر چەندە ئەق ژۆرا بەرتەنگ و پرى كنجر و قاف و قوت ئەوا وى ژيانا خوە لى دبرە سەر ھىچ مەرچىن ژيانا مروڤان تىدا بەرجەستە نەبوون، لى ھىشتا شىانين مام عەلى يىن ئاخفتنى تىرا ھندى ھەبوون كو چىرۆكا سەرھاتيا خوە يا تراجىدى قەگىرت، كا چاوا دەستپىك مىنا شەپۆلەكا ب ھىزا دەريايى ل ژىي بىست سالىي پاپورا ژيانا وى دھاڤىتە قى كەنارى بى ژىن و ژيان و د ناف چار دىوارىن سى چار مەترى دا!

وەكو ديار دكەت كو ئەق خوە دورئىخستەنە ژمروڤان و گوشەگىر بوون د قى چارچوقى بەرتەنگ دا ژ ئەگەرى ئەڤىنىي بوو! ل ژىي گەنجىنىي وى حەز ژ كچەكى دكر و ھەموو ھىڤىين خوە يىن ژيانى دچاقىن وى كچى را دىتن.. لى داىك و باب رازى نەبوون و ئەو كچە بۆ نەسىبى كەسەكى دى.. وەكو كاردانەڤە وى ژى خوە ژخەلكى قەدەر كر و ھىزا ژنئىنانى ئىدى ژسەرى خوە ھاڤىتە دەر و ئەق جورى ژيانا ب تنى ھەلبىژارت!

مه‌رم ژنقیسینا فی بابہتی ئەو بوو کو د فی سیستہمی ژیانامہ یا جفاکی یا ئالۆز و پری ئاستہنگ، رەنگە گەلەک کەسین مینا مام عەلی ھەبن و دەستپیک ژ کیشەیەکا ھۆسا (نەمەزن) دەست پێ بکەت و ژ ئەنجامی کیم شارەزایی و نەبوونا ھەفکاری و پشتمانی یا کەسین دەوروبەر ئەف کەسی ھە ھندەک ریکین نە گونجای و شاش بگریت بەر و ئەف ریکا مام عەلی ژی ھەلبژارتی ئیکە ژ فان ریکین شاش و نەدروست، ژ بەر کو ھەلبژارتنا فی ریکی (گۆشەگیر و خوە دوور کرن ژ مروۆقان) کیشاوی چارە سەر نەکر بەلکو پتر ئالۆز کر تا رادەییەکی ئەو ژی د ناف را بەرزەکر!

گەلەک ژ کەسین تووشی ھندەک ئاریشین کەسایەتی و ئابوری و سوۆزی دبن.. خوە ل بەر فان ئاریشان ناگرن و ل جھێ وی چەندی کو ب شیوہیەک لوژیک چارەسەریی بگەرن، ب مخابنی قە ئەو ریکین نەدروست شاش دگرن بەر، مینا:

* خوە قەکیشان و دزین ژ ئاریشی (ئینسحاب).

* گۆشەگیر بوون (ئینعزال).

* رەقین بەر ب ھزرین نەدروست (التھرب).

ئەف قوناغا سیی گوپیتکا ئازارین ئەوی کەسی یە، گەلەک جاران دبیتە ئەگەرئ کارەساتی ل سەر ژیانامہ وی. ژ بەر کو کەتواری مە یی جفاکی ئەو دەلیقە نەدابوو فی کوری یان فی کچی بازنا تیکەلی و ھەفناسینی بو رەگەزی بەرامبەر بەرفرەتر بیت ژ فی کچی یان ئەوی کوری ئەو دنیاسیت ئەفجا ھزر دکر ھەموو دونیا ھەر ئەو، ھەکە ئەو نەبیت ژیانئ چ تام و پامانا خوە نینە! ھەلبەت ئەفە ژی دیتنەکا شاش و بی بنەمایە، چونکو ھەکە ئەف کچ و کورە نە گەھشتن ئیک و پیک شاد نەبن ب پیکئینانا ژیانامہ فزینی ئەفە نە

دووماهيا دونيايي يه و نه ب تنی ئەف کچه يان ئەف کۆره یی د
دونيايي دا، به لکو جيهان گه له ک ژ قی چه ندی به رفره هتره و کليلين
چاره سه ریی ژي نه ئیک و دونه!

ئهرکی حکومه تی يه ب تايبه ت وه زاره تا کار و کاروبارين جفاکی خوه
ل که سین وه ک مام عه لی بکه ته خودان.

زیدەکرنا مووچین فەرمانبەران و نه دادپەروەری!

ل مه‌ها ته‌باخا بوری زیدەکرنا مووچین فەرمانبەرا ژ لایح حکومەتا عیراقی قە بو هەر حەفت پلەیین 10 هەتا 4 هاتە راگەهاندن، ئەف زیدەکرنا فەرمانبەری حکومەتا هەریم کوردستانی ژ ب خوەقە دگریت و بریارە ل مه‌ها ئیک ژ سالا 2014ی دا بکەقیتە د واری جیبەجیکرنی دا.

بیگومان ئەقە دەمەک دریز بوو ته‌خا فەرمانبەران ب تایبەت ئەقین پلە نزم چاقەری زیدەکرنا مووچەیان بوون، ژ بەر کو ئەف مووچین نوکە گەلەک دکیمن و د گەل پیدقیین ژیانا رۆژانە و بلندیا بهایین بازاری ناگونج، بو دەرچووی کولیژی ل ئیکەم دامەزراندن 296000 یی باوەرنامە 140 هزار دینار و مه‌ ل قی گوشەیا جفاکی ژ بەری دو مه‌هان بابەتەک ل قی رۆژنامی بەلاف کربوو ل ژیر ناقي (فەرمانبەرە و مووچە 140 هزار دینارە) ب تایبەت مەرەما مه‌ ئەقین خودان مووچین نزم بوون.

لی د قی خشتەیی نوو یی راستقەکرن و زیدەکرنا مووچەیان دا تشتی سەیر و نەپیشبینکری ئەووە کو بی عەدالەتیەک مەزن د دەرەقی وان فەرمانبەران دا هەیه یین کو پترە ژ 17 سالان هاتینە دامەزراندن و ئەوین ژ نوو دەینە دامەزراندن، بو نموونە ل دووق قی خشتی نوو بو دەرچووی کولیژی یی ژ نوو بهیتە دامەزراندن وەکو پلە 7 مۆچی بنەرەت 420000 و مۆچی فەرمانبەرەکی هەر دەرچووی کولیژی کو ئەقە هەقدە سالە د خزمەتی دایە پلە 4 مۆچی بنەرەت 560000.

ئانكو جوداھيا مووچھي د ناقبھرا فھرمانبھري ئھقرو بھيتھ دامھزاندن و ئھوي 17 سالھ د خزمھتي دا ب تني 140 ھزار دينارن! ئانكو د قئ راستقھكرن و زيدهكرني دا ب تني 4% ھاتيه سھر مووچي بنھرھت يئ ئھف فھرمانبھري 17 يان 18 سالھ د خزمھتي دا.

راستھ ب زھمھتھ يان ئي نھ مومكينھ يھكساني ل ناقبھرا كھسان دا بھيتھ كرن، ئ بھر كو كوؤمھكا سيمما و جوداھي و شيانين جودا يين د ناقبھرا مروؤقان دا ھين، لئ تشتھك ئاسايي و نھيي ب زھمھتھ دادپھروھري بھيتھ پھيرو كرن ئ بھر كو بنھمايي دادپھروھري ل دووؤف خزمھت و پيدؤقي و شيانين كھسيھ.

ئھف پيلا خوؤپيشاندان و نھرازيبونا ئھقرو ل سھرانسھري عيراقئ ھھي دئئ قئ جوداھيا د مووچھيان دا ھھي قھريؤا قئ بي عھدالھتئي يھ كو ئ گوپيتكا زنجيرھيا پلھيين بلند دھست پئ دكھت كو بھرچاؤترين ئھف بي عھدالھتيھ د مووچھ و ئيمتيازاتين ئھندام پھرلھمانان دا يھ، ھھتا كو دھمي دھينھ خانھنشينكرن ئي ھھر ئھف خيروبيرھ ئي ناھينھ برين، ئ بھر كو گھز و مھقھس ھھر د دھستين وان دا يھ!

سوئد.. وهلاتی مروّان !

د بیاقی پروژیه کی گه شه پیدانا جفاکی ل ده قه را مه یا پاریزگه ها دهوکی، ژ بهری چه ند هه فته کان ئەم شانده کی (ههشت که سی) هاتینه داخواز کرن بو سهره دانا ئەقی وهلاتی بو ژ نیژیک دیتن و ئاشنابوون ل سهر سه روبه ری دام دهزگه هین خزمه تین جفاکی ب شیوه یه ک پراکتیک ببینین، کو ئەو چه ند مه هه ک بوو د چه ندین وورک شوپان دا ل دهوکی و هه ولیر بو مه ب شیوه یه ک تیوری ئەف بابه ته ژ لایه ماموستایین ریکخراوا سویدی قه دهاتن به حسکرن و شرۆقه کرن و د بیاقین ژیکجودا دا .. ب راستی د ئەقان سالین دووماهی دا ئەقه سیبهم جاره پشکداری هنده ک خولین جفاکی دم کو ژ لایه ریکخراوین سویدی قه ل هه ریما کوردستانی دهینه سازکرن و بریفه برن، و ماوی هه ر خوله کی چه ندین هه یف بوون .. لی ئەقه جارا ئیکی بوو کو ب شیوه یه ک پراکتیک ئەم بچین ئەقی وهلاتی ببینین و روژانه پشکداری هنده ک بزاف وکاره ئه قان دام و دهزگه هان ببین .. ب کورتی تشته سهرنجا من راکیشای ل سیسته می جفاکی یه ئەقی وهلاتی د ئەقی بیاقی دا ئەف خالین ل خواره بون:

1- ریزگرنا ده می: هه ر ئەو وهختی ریکخراوی بو مه دهستنیشان کری بو سه فه ری و ههروه سا سه ره دانا ئەوان سه نته ر و دام و دهزگه هین جفاکی و حکوومی .. بی پیشخستن و پاشخستن د ده می خوه دا هاتنه ئەنجام دان:

2- ریکخستن و بهرپرسایه تی د کاری دا: چەند حەفتیه کا ژ سەفەری ئەوان ئەو خشتی ل سەری مە ئاماژە پی کری بو مە هەنارتبوو ل گەل دیارکرنا هەمی هور هورکین وەلاتی سوید و سەرۆبەری ژیا نا وان هەتا پلەیا گەرماتی، بەهائی پارە، جورین خوارنا و جورئ ئائی، چاواتی یا گەران و ئالیهتین هاتن و چوونی، پلەیا ئارامی و ئیمناهی، سەرۆبەری ئوتیل و خوارنگەهان و جەین دەستووردای بو جگاره کیشانی... هتد.

3- ل دەمی ئەم ژ فرۆکی هاتینه خوارئ ل ستوکھولما پایتەخت هەر ل بەر دەری فرۆکخانی ئەو خانما ل دەوک و هەولیرئ وانە ل خولی پیشکیشی مە دکرن (ئانا خان) ل هیفیا مە بوو و ب گەرمی پیشوازی ل مە کر و ب ترومیپلا خوە ئەم گەهاندینه ئوتیلا بو مە د خشتە ی دا هاتی دیار کرن.. هەر ل ئەویرئ ژ ی ماموستایه کی دی یخ خولی (مستر غونار) ل بەندا مەبو!

4- هەلبەت ژ بیر نە کرن، ئەم دی موحتاجی تەلەفۆنی و ئاخفتنی ل گەل مال و برادەرا بین، ئیکسەر ل دەف فرۆکخانی بو هەر ئیک ژ مە سیم کارتەک ل گەل هەندەک رەصیدی کری .

5- ل رۆژا ئیک دەمی ل خوارنگەهی من گوتی ئەز نە گوشتی و نە چو خوارنین ب گوشت ناخوم.. هەتا رۆژا دووماهی ئەم زفرین ژ، دەما خوارن بو مە دەت خوارنا من یا جودابوو.

6- هەمی فەرمانبەرین ئەوان دام و دەزگەهان ب شیوهیهک قەکری و بشکورین پیشوازی ل مە دکر، هەر چەندە هەتا ئیقاری دەوامی دکن، لی مە کەس نە دیت ناف چاف گری!

7- ل ئاقاهی پیەرلەمانی فەرمانبەرەکا بناقسالقه چووی ئەم ل هەمی کوژی و هولین پیەرلەمانی گیراین و بەرسقا پرسیارین مە هەمیا ددا

بيی ههست ب مانديبوونی بکته، هه چهنده خوه ل سهه گوپالی گرتبوو.

8- پههلهمانتارهکی کورد (پتره ژ سیه سالان ل سویدی یه) ل مهکتهبا خوه ل پههلهمانی ب تیر و تههلی بومه بههسی سیستهمی جفاکی و سیاسی یی سویدی و بو دههکی ئەم چووین نافروونشتنا پههلهمانی و دان و ستاندنن وان ل سهه پرۆژه و مژارین رۆژهقی .. کهسی نه دگۆت ئەف پههلهمانتاره وهلاتی یهک په دویه یان ژ فلان عهشیری یه .. هند ریزا د ناف خهکی دا ههی هندي خزمهتا ئەوان بکته!

9- ل سههنتهههکی جفاک (ngo) پتر ژ ههزار گهنجین خوه بهخش ههبوون ب ناقي (شهقامی ئارام ژ الشارح الهادی) هاریکاری یا پولیسی و چه سپاندنا ئارامیی دکرن، پتری یا ئەوان ئەو بوون ئەوین ژ بهری هینگی ئەوان ب خوه ئاریشه ههین، یان کهفتینه زیندانا و ماوی حوکمی خوه بۆراندین! لی دهمی ههقالهکی مه پرسیار ژ بهرپرسی ئەقی ریکخراوی کری چاوا ئەفه چی دبیت؟! رابردوویی ئەقان کهسان! د بهرسقی دا گۆت ئەم سهح دکهین پاشهروژی ئەم سهح ناکهین رابردوویی کهسی! و دقیت وهکو خهکی دی دهرگههین ژیانن و هیقی یا بو ئەقان ژی قهکری بن.

10- ل سههنتهههکی یین کهسین کیماسی یین دهروونی و جهستهی ژی ههین .. ئیک ژ ئەوان کهسان شهههت پیشکیشی مه کر .. ژ بهر کو دا ههست ب ههبوونا خوه و پیشکداری کرنن د کارهکی دا بکت .. ههه چهنده کاره سفک (مهعههوی).

11- ژ لایی جهی و ئوتیلی قه ههلبهت بو ههه کهسهکی (وهکو سیستهمی ئورویی) ژوورا خوه یا تابهت ههبوو نهکو وهکو ل دهف مه .. ته هند دیت یی ب رهخ تهفه خرخری دکته و ههتا سحاری ناهیلت خه ب چاقین ته بکهفن!

12- ل سہنتہرہکی ناف نفیسینا کہسین بی کار دەمی ہہقالہکی مہ
 پسیار کری ؛ ئەفہ ئەفان نافین خوہ نفیسین کہنگی دی موجی
 ہاریکاری وەرگرن؟ د بہرسقی دا گۆت چہند گیرو بیت دو حہفتینہ !
 13- ل سہنتہرہکی دی یی جفاکی برادہرہکی پرسیار ژ ریفہبہری
 سہنتہری کر ، ہوون چاوا سہری سالا بہیت دی شین بودجی تہسبیت
 بکہن .. گۆت ہەر نوکہ ل نیفا مہہا حزیرانا 2013ئی مہ بودجا
 2014ئی یا تہسبیت و ئیقرار کری:

14- تشتی گہلہک ئەز پی دلخوہش ئەو ہہژمارا بہرچاٹ یا خووشک
 و براین مہ یین کورد یین پہنابہر ژ ہەر چار پارچین کوردستان ل
 ئەفان دام و دەزگہان کار دکرن ، ب حہزژیکرن و حہماس بیی ہہست
 ب جوداہی یہکی بکہن ، بہلکو بہروفاژ مہزنترین دەزگہی جفاکی ل
 باژیری ئەنگرید برادہرہکی مہ یی کورد بہرپرسی ہہمی بوو و ئیدارا
 ب دەہان فەرمانبەر و کارمہندی سویدی دکر!

10 خالین بهیز بۆ سه رکه فتنا کاندیدی

د پروسیسا هه لېژارتنان دا هندک فاکتەر یان خالین سه ره کین هه یین بۆ سه رکه فتنا به ربژیری، ئەف چه نده ب پله یا ئاستی جفاکی، ره وشه نبیری، سیاسی، ئابووری و جفاکی قه هه یه یی کو کاندید خوه دناف دا به ربژیر دکهت، لی ب شیوه یه کی گشتی و ل دووف وان لیکولین و ئەزموونین هه لېژارتنان (ل سه ر ئاستی جفاکی مه زن). ئەفه گرنگترین ئەو 10 خال یان فاکتەرین هاریکارن بۆ سه رکه فتنا کاندیدی د ناف وی خه لکی ده نگێ خوه ده تی:

فاکتەری دەمی: پێدقیه کهسی کاندید وه خته ک پیدقی و گونجای هه بیت، تیرا هندی هه بیت کو خوه ب خه لکی بده ته نیاسین، ل هه لېژارتنین گشتیین ئەنجوومه نان هه موو کاندیدان وه کو ئەف خاله هه بوو.

فاکتەری مروقی: هندک کهس و گروپ هه بن بۆ کهسی کاندید کار بکه ن و ب خه لکی بده نه نیاسین، ب تایبهت که سین کاریگەر و خوه یی هیز و پشته قانیا ریکخراو و پارت و که نالین راگه هاندنی ژی بۆ قی کاندیدی دکه قیته د قی بیاقی دا.

فاکتەری ماددی: هه لبهت بۆ هه ر بانگه شه یه کی کاندید پیدقی ب کوژمه کی پارهی هه یه بۆ خوه و وان کهس و گروپین دگه ل دا هاریکار چ بۆ هاتن و چوون و ریکلام و پوسته ران بیت یان پشته قانی و هاریکاری یا خه لکی.

پیگه و باگروهندی کاندیدی: ئەو کاندیدین پێش وەخت خودان ناف و دەنگ و حزورا خوە د ناف خەلکی دا هەین، یان کۆری فلان کەسی ب ناف و دەنگ یان ژ فلان بنەمالا بناف و دەنگ. ئەف خالە دبیتە خالەکا دی یا هاریکار بۆ سەرکەفتنی، ب تایبەت هەکە ئەف ناڤە ب باشی د ناف خەلکی دا یی بەلاف بیت.

ئاستی رهوشه‌نبیری کاندیدی: ل هەلبژارتنان باشتره ئاستی رهوشه‌نبیری کاندیدی نیزیکی ناقنجیی ئاستی رهوشه‌نبیری وی خەلکی بیت یی د ناف دا خوە کاندید دکەت، نەکو زیده بلندتر بیت یان زیده نزمتر..

رهوشت و بهاییڤ جڤاکی: چەند گریڤانا کاندیدی ب وان رهوشت و بهاییڤ گشتیڤ جڤاکی ڤه گریڤای بیت، دەلیڤا سەرکەفتنی دی پتر بیت ژ یا وان کاندیدیڤ دوور یان ڤەدەر ژ ڤان رهوشت و بهایان. فاکتەری مه‌زهەر و سەروسیما: د هندهک بیاقان دا خەلکی دهنگدەر بووتەیهکی بهرچاڤ ددهت قیافەت و مه‌زهەر و سەر و سیمایی کەسی کاندید.

زمانی جه‌ستی و رهوانبیژی: ل دەمی دان و ستاندن و ئاخفتن دگەل خەلکی (جه‌ماوهری)، ئەو کاندیدی پتر شارەزایی د کارئینانا دەست و چاڤ و جولانیڤ جه‌ستی کو ب گونجن دگەل هەر ئاخفتنه‌کا ئەو دکەت، وی پتر شانسی هەی ژ ئیکی هسک و بۆ کارتیکرن و گوهورینا هزر و بۆچۆنین خەلکی.

هەلوپست: د هندهک دەمین دیار کری دا دەر بژینا هەلوپسته‌کی ل دووڤ هەز و داخوازیڤ ریژا مه‌زنا خەلکی دبیتە فاکتەرەک بهیژ بۆ گریڤانا وی خەلکی ب کەسی کاندید ڤه، بۆ نمونە دەما ژنا ناقدارا

كورد (لهيلا زانا) ل په رله ماني توركييا ب كوردي سويندا ياسايي
خواندي بوو، ئەڤه ژي بو وئ بو ره سيده كي هه تا هه تا.
لوژيك و راستگويي د پهيامي دا: ئانكو ئەو خال و پهيام و پرؤژي
كانديد پيش كيشي خه لكئ دكه ت ب وي نهرهنگي بيت كو خه لكئ
باوهري پئ نه بيت و خه يالي بيت و بهروفاژي ل سه ر كانديدي
راوهستيت و كانديدي پتر ئەڤ خاله ل ده ف هه بن ده ليقا سه ركه فتنئ
دي پتر هه بيت!

خهونا دهولهتی...و خیفه تا عه شیره تی !

پرسیارا گهرما ئه قرو دهیته کرن بوچی جاره کا دی عه شیره ت زقری و پیگه ها وی ب قی رهنگی بهرچاڤ ب هیز کهفت.. هه که دور ژ ئالیی عاتفی و ئینفعالی ئهم شروفه کر نه کی بدهینه قی مژاری دی هندهک راستی و ئه گهرین لوژیک بو مه دیار بن بو بهر به لاقبوونا قی دیاردی ب قی شیوی نه سروشتی:

1- ئیبن خه لدون 133-1406 زانا و جفاکناسی ناقدار، ئه گهری سهره کی یی ب هیز کهفتنا دیاردا عه شیره تگهریی قه دگهرینت بولاوازا دهسته لاتا ناوهندی (مه رکه زی)، ئانکو ده می دهسته لاتا ناوهندی یا لاواز بیت دی دهسته لاتا خیله کی و عه شیره تگهری ب هیز بیت، بهر و قازی چند دهسته لاتا مه رکه زی یا بهیز بیت دی دهسته لاتا ته قلیدی (عه شیره تگهری) یا لاواز بیت.

هه کهر ئهم ب زقرینه ئه زمونا هه ریما کوردستان دی بینین هه تا 1993ی قی پیکهاتا جفاکی (عه شیره تی) ئه و هیز و سهنگا خوه یا نوکه د ناف جفاکی دا نه بوو، به لکو هندهک بهایین دی د ناف جفاکی دا ب پلا ئیکی د هاتن، ب تایبهت بهایین نیشتمانپهروهری و رهوشه نیبری، لی پشتی هه لگیرسانا شه ری نافخو ل 1994ی و هه ر هیزه کی پیدفی ب که سان و پشته قانا هه بوو، قی چندی بازار ی عه شیره تی گهرم کر و پیگه ها مه رجه عین عه شیر و مالباتا ب هیز کر و ئه ف چنده بو واقعه کی بهرچاڤ و هه تا روژگاری ئه قرو و ره و ریشالین خوه د هه می که نالان دا داهیلان.

2- زاناو جفاکناس (ئیسماعیل بیشکچی)، دوستی مللهتی کورد
 دهرباره‌ی به‌به‌لاقبونا قی دیاردی د ناڤ جفاکی کوردی دا ئاماژی ب
 بوویه‌ره‌کا دیروکی دکه‌ت کو پشتی هه‌رفتنا دهوله‌تا ئوسمانی و هاتنا
 که مالیزمی ل دهستیکا سالین بیستان دا، ئەڤ دهسته‌لاتا نو یا
 کوماری رابوون ب دوورکرن (نه‌فیکرنا) ئاغا و پیشیین عه‌شیره‌ت و
 مالباتین ناقدارین کوردان بو ده‌قه‌رین دورین کوردستانی و نیژیکی
 بیست سالان ژ خه‌لک و جه و جفاکی وان دابرین.. پشتی بیست سالان
 هزرکرن ئەڤ جفاکه (خه‌لکی عه‌شیره‌تی) هاتیه‌ گهورین و ژ
 دهسته‌لاتا ئاغای جه و خه‌لکی وان یی به‌ری ، لی چ دیتن!
 به‌روفاژی وان پیشیینی دکر قی خه‌لکی پتر ب که‌یف و گهرم پیشوازی
 ل قان ئاغایان کر و ژ به‌ری پتر ریز لی گرتن! ماموستا بیشکچی
 ئەگه‌ری قی پیشوازی گهرم ژی قه‌دگه‌رینیت بو وی چه‌ندی کو ئەو
 فه‌رمانبه‌ر و به‌رپرسین حکومی (ئه‌فه‌ندیین) حکومه‌تی ل جهی قان
 ئاغایان دانان گه‌له‌ک خرابتربوون ژ وان ئاغایان! ئانکو هه‌که ئاغای
 به‌ری هینگی ب ره‌نگه‌کی ئاشکرا جوړه زۆرداریه‌ک دکر، ئەڤ ئەفه‌ندیین
 نوو کو ل جهی وان ئاغاییین هاتین دانان گه‌له‌ک ژ وان پتر زۆلم و
 زۆرداری دکر و ب ناڤی یاسایی و نوونه‌ریا حکومه‌تی!

3- سه‌ربورا شو‌ره‌ش و بزاقا رزگاربخوازا نه‌ته‌وی ژی بو مه‌ دیار
 دبیت کو پتریا جاران ئەڤ هیزا عه‌شیره‌تی ژ ئالیی مه‌رجه‌عین وان قه
 دکه‌فته دخرمه‌تا داگیرکه‌ران دا، سه‌ربورا شو‌ره‌ش و سه‌ره‌لدانیین
 ملله‌تی کوردی پرن ژ قان نموونین دلته‌زین.. ئەڤ چه‌نده ژی
 قه‌دگه‌ریت بو سالانین دریزین بنده‌ستی کو سایکولوژیه‌ک سه‌یر ل
 سه‌ر سه‌پاندیه؛ خوه کیم دیتن و خزمه‌تکرنا که‌س یان لایه‌نی خودان
 هیز و به‌روفاژو پووته‌نه‌کرن و کیم به‌اکرنا که‌س یان لایه‌نی کیم هیز

(ههتا ئەگەر یی ئیکێ دژی بهرژهوهندیا گشتی ژى بیت و یی دووی
ساخهه م و دلسۆز ژى بیت)!

4- ئەقجا دژینگهه و کهش و ههوايهکی هۆسا نهسروشتی ژى دا ههکه
هندهک خهونا ژى ب دهولهتی قه ببینن و چاقین خوه قهکهن یی دبن
خیفهتا عهشیرهتی قه بلا حیبهتی نه بن.

وہلاتی پہنجه شیرئ!

بہری حہفتیہ کی دہزگہ ہین راگہاندنا ہہریمئ داخویانیین ئاخذتکەرئ وەزارەتا ساخلەمیئ بەلاقرن کو د ماوئ ہەر ہەشت ہەقیئ بوری دا (ئانکو ژ مەها 1 ہەتا 2013/8) ہەشت ہەزار کەس ل ہەر سیئ پاریزگەہین ہہریمئ تووشی نہخوشیا پہنجه شیرئ بووینہ! ئانکو وەکو ریزە د ہەر رۆژەکی دا (33) کەس و د ہەر ہەقیہکی دا ہزار کەس تووشی ئی نہخوشیا مەترسیدار دبن.

ب تنئ ئەقە ئەو حالەتن یین کو سەرەدانا نہخۆشخانا کلینیکین نۆژداری کرین و ہاتینہ تومارکرن، ہەلبەت ہژمارەکا دی ئی یا ہەی ئەقین سەرەدان نہکرین و ناقین وان نہہاتینہ تۆمار کرن! راستە ئەقە بابەتەک ساخلەمیہ و ئەز نہ تاییبەتمەندم د ئی بواری دا، لی ہەتا رادەہیہکی مەزن بەربەلاقبوونا ئی چەندئ پەیوەندی ب رەوش و ہشیاریا جفاکی قە ہەیہ، زیدەباری کارتیکرنئ ل سەر تاکی و خیزانی و جفاکی قە ژ ہەموو ئالیین جفاکی، دەرروونی، ئابووری. ہەر چەندە ئەق نہخۆشیہ گەلەک جۆرن و ہەموو ئی نہ ئەوین مەترسیدارن، لی ب شیوہیہک گشتی کارتیکرنا خوہ ل سەر کەسی نہخۆش و خیزانی ہەنہ.. پرسیار ئەوہ بوچی ب ئی رەنگی بەرفرہ ئەق نہساخیہ ل وەلاتئ ب ئی رەنگی بەربەلاقہ و بیئ چ قەکۆلین و دووچوونین زانستی و سەرانسەری بو بہینہ ئەنجام دان، خەلکی مە ل سەر ئەگەر ان یئ ئاگەدار بیت و ل دووماھیئ ہشیاری یا خوہ پاراستنی ل دەق پەیدا بیت؟!

ههکه ئەم ب شیۆهیهک لوژیک و چاقهک قهکری بهری خوه بدهینه کهتواری ههريما مه يا کوردستاني د قى بياقى دا، دى چهند خال و ئەگهريين پيگفه گريداى بو مه ديار بن کو د ئەنجامدا دى گههينه راستيا ئەگهريين بهربه لاقبوونا قى نه خووشي.

ب ئەقى رهنگى بهرفرهه و سال بو سالى د زيدهبونى دا:

* پشکا خيزانى ژ ناهين خوارنى: بهرى سالهكى هاريكارى ريقه بهريا گشتى پيقان و كونترولكرنا جورى د داخويانيهكا روژنامه قانى دا ديار كر، پتريا وان كه رهستين ناهين خوارنى يين كارتا نازوقهى ب تنى شهكر ب دروستى ب كيخ خوارنى دهيت!

* ئەف ريژا بهرفرهه يا ترومبيلان، كو ههر دو سى كه سا ئيك ب بهر دكه قيت و جاده و كولان و باژير پر كرينه و ئەو په نزين و دوكتيلا زيانبه خش فاكته رهكى دى يه.

* تيكدانا ژينگه ها سروشتى و ئاف و ههوايى نه ساخلم: ل دووق بيقه ريين جيهانى بيدقيه ريژا كه سكاتيى ل ههر جههكى ئاقه دانى نه كي متر بيت ژ 15% ئى و وهلاتهكى وهكو سويد ريژا كه سكاتيى 33% ئى يه، ئەفه ژى ئيكه ژ نهينين ساخلميى و ژى دريژى يا وهلاتيى قى وهلاتى كو ب پلا دووى ل سهر ئاستى جيهانى دهيت.

* دهرمانين نه باش و ب سهرفه چووى: بو قى خالى ب تنى دى ئيك نموونى ل بهر چاف دانين، ل روژا 23ى تيرمه ها ئەف ساله، كه نالهكى مه يى ئاسمانى راپورتهك ئينا خوار كو د ماوى 18 مه هان دا (ئانكو ژ مه ها 2012/1 هه تا مه ها 2013/6) ل سنورى قهزا چه مچه مال 650 ته نين دهرمانين ئيكسپاير يين هاتينه ژناقبرن.. ئانكو ب تنى ل سنورى قهزايهكى؟! ئەرى ل چهند جهين دى هوسا ئەف دهرمانين ئيكسپاير هاتينه ژناق برن؟! ل چهند جهين دى دهربازبووينه

و هاتینه ب کار ئینان؟! و ژ هه مووی خرابتر چند کەس و کەس و
لایەنن پە یو هندی دار هاتینه سزادان؟!
ئەقە و چەندین ئە گەرین دی، زیدەباری کیمیا ئاستی هشیاریا
ساخ لە میخ ل دەف وەلاتیی مە ب ش یو ه یە کێ گشتی.
ئەقجا ئە رکێ حکوومەتی یە ب هه موو دام و دەزگە هین خوه یین
پە یو هندی دارقە ب پژدی ل سەر قی بابەتی راوەستیت و ئە کۆلین و
دووچوونین پیدقی بهینه کرن بو دیار کرنا ئە گەران و ئەو کە سین بو
بەرژە وەندیا خوه بازرگانیی ب گیانی وەلاتیان دکەن.

پیشکھفتن بہر ب پاشفہ!

برادرہ کی مہ یی نقیسہر جارہ کی بؤ مہ بہ حسہ چونا خوہ و ہہ قالہ کی بؤ ناف دہقہرین رزگار کری کر ل سالین ہہشتیان، دبیزیت روژا ئیکہی دہمی ئہم چووین ل بنی کنارئ چیاہہ کی ل دہقہرا بامہرنی ئہم راوہستاین و مہ بؤ خوہ ئاگرہک ہہلکر و چاہہک چیکر و نانئ خوہ پی خوار، پشتی ہینگئ مہ ئاگرئ خوہ قہمراند و مہ دیسا ری شہقاند.. شہقہ و دنیا سپر و سہرمایہ و بہ فرئ ئہرد یی سپی کری، مہ ژئ ری ہاژووت ہہتا ل مہ بوویہ بہرہ سپیدہ، ئہم ماندی و کہرخی گہہشتینہ جہہکی، دبیین ئہقہ شوونمایین ئاگرہکینہ ہیشتا تیہنا تی ہہی و ہندہک پرتین نانئ ژئ بہرماکیئ خوارنی لی ہہنہ! دبیزیت: ل بہراہیی مہ گوٹہ ئیکدو ئہقہ ہندہک کہسین دی ژئ یین ہاتین و نہدوورہ ل دووٹ مہ دہین، دبیزیت: پشتی دونیا زہلال بووی و مہ ہہردویا ب ئیکدو کرہ کہنی، ئہف ہہر ئہو ئاگرہ یی شہقندی مہ ہہلکری، ئہقہ ہہر ئہو جہہ یی شہقندی مہ ژئ دایہ ری، ئانکو ئہم یین شاش بووین و ئہقہ دیسا ئہم ہاتین وی جہی ئہوی مہ ژئ دایہ ری.. و ئہو شہقا ب سپر و سہرما مہ بوراندی و ئہو ریکا دوور و دریز مہ شہقاندی ب تنئ زہحمہت ب مہ ما!

قی سہرہاتیا کورت تیورہکا جفاکی ل بیرا من ئینا یا کو ل سہر بنہمایئ وی چہندی ہاتیہ ئافاکرن کو کاروانی دینامیکی و وہرارا جفاکان ہہموو دہمان نہ رامانا پیشکھفتن و گہشہپیدانی دہت، بہلکو ل دووٹ فان تیورین جفاکی ہہر جفاکہک قوناع بؤ قوناعی ہندہک لقینا بخوٹہ دبیینت، لی مہرج نینہ ئہف لقین و گوہورینہ رامانا

بهره‌ف پيش و گه‌شه‌پيدانې بدن، بؤ نمونه هه‌تا دووماهيا سالين
 هه‌فتيان ژ چهرخې بوري باژيرې کابول پايته‌ختې ئه‌فغانستاني
 جوانترين و خوشترين جهې گه‌شت و گوزارې بوو و خه‌لکه‌کې ژ هه‌موو
 کوژبين دونيايي قه‌ست دکري و وه‌خته‌کې خوښ لي دبوراندد.. لي
 پشتي سالا 1980ي و ئه‌و مایتيکرن و گهورينين ب سهر قې وه‌لاتي دا
 هاتين کرن ئه‌ف (کابولا) وه‌ک پارچه‌يه‌ک ژ به‌هه‌شتي بوويه کاڅل و
 باژيرې هه‌لامه‌تا.. ل جهای خه‌لکه‌ک ژ دوور قه‌ست بکه‌تي، خه‌لکې وي
 ژي دره‌قيت و قه‌ستا جهه‌ک دوور دکه‌ت ژ بؤ ئارميې و خودانکرنې!
 ب شيويه‌ک گشتي ئه‌و تيورين جفاکي يين ل سهر وهرارا جفاکان ب
 فان ههر سي شيويه‌يان کارواني قې وهراري دبي‌نن:
 وهرار ب شيويه‌ک راست و بؤ پيشقه (مستقيم): ئانکو ئه‌و جفاکين ب
 قې شيوه‌ي وهراري دکهن ژ قوناغه‌کې بؤ قوناغه‌کا باشتر پينگافي
 ده‌افيزن و ههر دم پيشف چوون و گه‌شه‌پيدان پيشه‌دياره..
 وهرار ب شيوي راست و چه‌پ (زه‌گزاگي): د قې نمونې دا جفاک هه‌موو
 ده‌ما پينگاف بؤ پينگافي به‌ره‌ب وهراري ناچيت، به‌لکو ل هنده‌ک
 قوناغا رادوستيت و ل دووف را به‌رده‌واميې دده‌تي و پيش دکه‌قيت و
 به‌روفاژي.

قوناغا وهرارا بازنه‌يي: ئه‌ف شيوي وهراري گه‌له‌ک جارن دي جفاک
 خوه بينت د قوناغه‌کا گه‌له‌ک پيشکه‌فتي و جودا ژ قوناغين پيشين و ژ
 نيشکه‌کې قه و پشتي هاتنا هنده‌ک فاکته‌ران دي خوه بينيت پاشقه
 زفري بؤ قوناغا ده‌ستپيکي يا کو قه‌ت هزر لي نه‌دکر! مينا سهره‌اتيا
 مه ل به‌راهيکي ئاماژه پي کري..

ئەف شىيوى دووماھىي (كو ھندەك دىيژنى پيشكەفتن بەرەف پاشقە!)
مەترسیدارتىر قوناغە ل سەر جفاكى و سلامەتیا وى ب تايبەت بو
كەسین رەوشەنبىر و خودان ھەلویت و نیشتمانپەرور، ھەكە ئەو ب
باشى د قى رەوشا نوو نەگەھن و ب ئەگەرین لوژىك قە گرى نەدەن،
رەنگە خوہ قەدەر ببىنن و ھەست ب نامووبونى بکەن!

بەھدینان د نابقبەرا بەدلی ئەفەندی و عەقلى گوندىادا!

پەيقا (ئەفەندی) پتر ل جفاکين تەقلیدی و گوندىاتی بو کەسین خواندەقان و فەرمانبەرین حکومەتی دھاتە بکارئینان، ب تايبەت ل سەردەمی ئۆسمانیا و ھەتا دووماھیا قوناغا پاشاتی. ئاراستەکرنا قى پەيقى (ئەفەندی) پتر ئاماژەيەک بوو ژ بو ھندەک کەسان یان تەخەکى کو ب چاقى خەلکى گشتى ئەو پتر روناکبیرن و خودان ھزرەک قەکریترن و بساناھیتر خوە دگەل ھندەک رەوشت و بەیین نوو و ھەقچەرخ دگونجین.

ل روژگارى مەي ئەفرو بەروفاژى پەيقا (ئەفەندی)، پەيقا (گوندى) بو جوړە کەسانەک یان تەخەکا دی یا جفاکى دھیتە بکار ئینان، وەکو ئاماژەيەک ژ لایى کەسین خوە ب ھەقچەرخ (ئەفەندی) دبینن بو کەسین پتر ب شیوازی ژيانا کلاسیکی قە گریدای و ھەز ژ گوھورینی نەکەن دھیتە بکار ئینان و ب چاقەک کیم بەرى خوە دەنى و دبیزن ئەف کەسە گوندى یە!

ل قیری ئەم یی بەحسا دو سیستەمین جفاکى یین ژیک جودا دکەین، سیستەمەک خوە دەتە دیار کرن ب رویی ھەقچەرخاتی و ژيانا باژیری و گریدان ب یاسای و دام و دەزگەھین رەسمى و خوە گونجاندن دگەل گوھورینان و لاوازیا پەیوەندیین جفاکى و زالبوونا پەیوەندیان ل سەر بنەمایى ماددى و بەرژەوہندیان و کزبوونا ئالیی روحی.

بەرۆقاژى سىستەمى ل سەرى ئاماژە پى كرى سىستەمى گوندىياتى كو سىستەمەك كلاسېك و پتر داخبار و گرېداى ب شىوازى ژيانا ساكار و تەقلىدى و پەيوەندىيىن جفاكى يىن روو ب روو (مباشر) و نە ل سەر بنەمايى ماددى و بەرژەوەندىيان، كو ژ ساخلەت و سىمايىن فى جفاكى پتر گرېدان ب شىوازو ھزرىن كەفن و پاراستنا فلوروو كەلتورى ھزرى يى باب و باپىران و ھەروەسا خوە گرېدان ب عەشېرەتى و سىستەمى خىلەكى قە وەكو لىقەگەرەك پتر ژ دام و دەزگەھىن فەرمى و پاشدامان يان خوە نەگونجانان دگەل گوهورىن و ئالاقىن تەكنەلوژيا ھەقچەرەخ. پرسیار ئەو؛ ئەرى ئەقا ئەقرو ل جفاكى مە يى دەقەرا بەھدىنان دەھتە دىتن و ھەست پى دەھتە كرن چ قوناغە ژ ھەردو قوناغىن ل سەرى ئاماژە پى كرى؛ قوناغا گوندىياتى يا داخستى و ساكارو سادەيە.. يان بەروقاژى قوناغا باژىرىا قەكرى و شىوى پەيوەندىيىن رەسمى و تەكنولوژيايى يە..؟! ھەلبەت بەرسف دى نە يا ب ساناهى بيت، يان ژى دى پتر بىتە جھى سەرگىژىيى.. ژ بەر كو دى بىنى دەھمان دەم دا ئەف كەسە يى ب ھەردو رولىن ھەقدژ رادبت و يى ئامادەيە ل دووف ھەز (يان بەرژەوەندىياخو) بەرگرىي ژ ھەردو سىستەما بکەت. ئەقا ھەكەر كەتواری نوکە يى جفاكى مە يى دەقەرا بەھدىنان دگەل ئەقان خالىن ل سەرى و ھەردو شىوازىن سىستەمى جفاكى ھەقەبەر بکەين دى بو مە ب روھنى و زەلالى ديار بيت كو ئەم نە ل وى قوناغى دژىن يان دەربازدبىن ئەوا جفاکناس دبىژنى قوناغا قەگوھاستنى بەلكو قوناغا بەرزەبوونى يە ب ھەموو رامانىن خوەقە.. كو ئەم ژى نزانين ئەم ل كىقەنە!

ژبەرکو قوناغا قەگوھاستنى ب رامانەك ئەرىنى رامانا وەرار ژ قوناغ و سىستەمەكى پاشكەفتى بو ئىكا ديا پىشكەفتى و گەشەپىدانى دبوارین

جودا جودا ددهت.. نهكو ب شه قى روبى ئه فهنديا ل بهردابت و ب روژى
خه نجه را گونديا دبه ررابت! و مينا جفاكناسى مه زن (عهلى ئه لوه ردى)
دبيژيت، ئه ف ساخله تى دوروياتيى (الازدواجيه) بوويه ئىك ژ
ساخله تين فى جفاكى و ژ ئاكام و شه ريژين نيگه تيف يين قوناغين ب
فى رهنگى ئه وه كو كه سين سالوسى و هه لپه ريس (ئينتهازى) پتر رولى
خوه دبينن و خوه دگه هيننه پتريا كه نالين وان بقين!

پەرلەمانتار و 48 ملیون دینار!

بەری حەفتیەکی یاسایا خانەنشینکرنا پەرلەمانتاران ژ لایە دادگەها بلندا ئیراقی قە ھاتە ھەلوەشاندن کو نابیت پشتی پەرلەمانتار خۆلا خوہ ب دووماھی بینیت ئەف مووچی زەبەلاح بو بمینت، زیدەباری ھندەک ئیمتیازاتین دی. ھەلوەشاندا وی یاسایی رەنگفەدانا خوہ ل ھەموو ئیراقی ب شیوہیەک ئەرینی ھەبوو و ھەتا رادەییەکی ل ھەریمما مە یا کوردستانی ژێ ئەف بابەتە ھاتە ئازاندن، چ ل سەر زاری خەلکی ب گشتی یان ژێ ل دام و دەزگەھین فەرمی و راگەھاندن.

ھەکە مرۆف ب وژدان بیژیت پتیریا خەلکی (ھەکەر نەبیژین تەقایا خەلکی) دلخۆشبوون ب قان ھەولین راکرنا ئیمتیازاتین بی مەعنا بو قان کەسان یین کو خوہ ب نوونەرین خەلکی دزانن، ئەو خەلکی کو ریژەییەک بەرچاڤ د ھیلا ھەژاریی یان ل ژیر ھەژاریی دا دژین و ھەکە روژێ دولار و نیقەک بو بەیت وەک داھات ناھیت ھژمارتن وەک ھەژار! تشرتی سەیر د ھەمان دەم دا کو بریارا نەھیلا نا مووچین خانەنشینا ئیراقی دەرکەفت بریارا دانا چل و ھەشت ملیون دینار (نیژیکی چل ھەزار دولارا) بو پەرلەمانتارین مە یین خۆلا نوکە دەرکەفتن کو ئەقە وەک (موستەحەقاتین) وان یین شەش ھەیقین خانەنشینکرنا نە! دووماھی یا قی ھەیقی دی خۆلا وان ب دووماھی ھیت.

بەلی ھەکە ب شیوہیەک لوژیک و (ئینصاف) ل قی بابەتی بنیرین دی بیژین بەلی پیدافیە پشتی پەرلەمانتاری خۆلا خوہ ب دووماھی دئینیت

قەگەریت سەر کارى خوه يى بەرى، يان ژى ھەكە ژخوه نەگرت وى
 كارى بکەت و دگەل رهوش و پلەيا وى يا (بلندا جقاكى) ناگونجيت و
 رهوشا وى ھاتيه گوھۆرين، بلا مينا ھەر وەلاتيهكى قى وەلاتى
 ئاسايى بژيت يان ژى وەكو تشتەكى ئيعتبارى ھەيقانە كوژمەكى
 مەعقول بۆ بەھتە دياركرن بۆ ھندەك پيدفيين رۆژانە. ئەقە ژى ھندەك
 ژ وان ئەگەرین كو بى عەدالەتيا خانەنشينكرنا پەرلەمانتاران و
 وەرگرتنا مووچى پەرلەمانتاريى يە:

* سيستەمى خانەنشينكرنى ل دووڤ ھندەك پيقەرايه، ئيك ژ وان
 پيقەران باوەرنامەيه (بۆ پەرلەمانتاران ل دەمى خانە نشينكرنى چ
 پيقەر ھەنە، باوەرناما سەرەتايى و دكتورا ب ئيك مووچەبن؟!)
 * ل دەمى قان كەسان كارى خوه بريققەدبر تا رادەيهكى باش مفادار
 بوون ژ مووچە و ئيمتيازاتين جورا و جور (ل قيرى ئەو نە پيدفي قى
 مووچەينه بۆ بريققەبرنا ژيانى).

* ھەكەر ھەر خۆلەكى ئەف ھژمارا مەزن بەينه خانەنشينكرن
 ريژەيهك مەزن ژ بودجى د قى دەرگەھى را چيت!

* ل وەلاتى مە ھيشتا ريژا ھەژاريى زۆرە و ھەتا رادەيهكى ناقنجى
 داھاتى تاكە كەسى ل ناقبەرا 450 ھەتا 500 دولارانە. (ئەرى بۆچى
 ئەف مووچە 20 جاران ھندى داھاتى تاكە كەسى بيت)؟!
 * ھەلبەت ل دووڤ ياسايا خانەنشينكرنى پيدفيە ژيى فەرمانبەرى
 بگەھيتە 63 ساليى ھەتا بەھتە خانەنشينكرن، لى ئەندام پەرلەمان
 ھەنە ل ژيى 30 ساليى!

* بلا ئەڤه دووماهی خال بیت؛ ل بانگه شهیا هه لیبژارتنین ئەڤ ساله
یین په رله مانئ کوردستانئ پتريا په رله مانتاران داکوکی ل سه ر وئ
چه ندئ دکر کو د پروژئ وان دایه هه که سه رکه فتن دئ هه ول دهن
خانه نشین کرن و مووچین خانه نشین کرنئ نه مینن و ئەڤه ئی
دانپیدانه ک ئاشکرایه ب نه ره واتیا سیسته می خانه نشین کرنئ و دانا
مووچه ی بو وان).

بابوی بهر خا مه سهر ژى کر!

د گهل ژيی مروقی هندک رهفتار و دیارده دگهل مروقی مهزن دبن، بیی کو مروق ههست پی بکهت، ئەف رهفتار و دیارده د زیانبهخشن، ژ بهر کو یین بهری مه ل سهر چووینه و ئەم ژى ل شوپا وان دچین بیی کو هزر بکهین ئەو رهفتارا بو سهردهم و ژینگهها دوھی دگونجا مهرج نینه بو ئەقرو ژى بگونجیت.

سهرژیکرنا پهز و کهوالی د مال دا و ل بهر چاقین زاروکان ئیکه ژ وان دیارده و رهفتارین جفاکی یین نیگهتیف د ناف جفاکی مه دا دهینه ئەنجام، بیی کو ئەم ههست ب ئاکامین زیانبهخشین وی بکهین، ژ فان دیاردا سهرژیکرنا تهرش و کهوالی یه بهرامبهر زاروکان کو ههتا نوکه ژى (ب تایبهت ل هندک ههلهکفتان) سهرژیکرنا تهرش و کهوالی د مال دا و ل بهرامبهر چاقین زاروکان ژ ئالیی گهلهک خیزانان قه ب تشتهکی نورمال دهیته هژمارتن!

ژ قی ژى خرابتر بو چهندین روژان ئەف خیزانا (خیرکهه) دى قی بهرخى، میهه، مریشکی، عهلوکی د مالدا خودان کهن و زاروک ژى دى د گهل دا ئاشنا بن و ههتا جوړه ههقالهتیهکی ژى دگهل پهیدا کهن و ژ نیشکهکی قه کابرا دى هییت و ساتورا خوه ژ بهرخوه دهریخیت و چهوانا بی ئەزمان ل بهر چاقین زاروکان سهرژى کهت و د ماوی چهند خو لهکان دا دیمه نهکی سهیر دى ل بهر چاقین وان بیته میهقان و د میشکی وان دا جهگیر بیت.

ژ ئالیی دەرروونی قه قی دیاردی کارتیکرنا خوه یا نیگه تیف ل سهر
که سایه تی و دەرروونی زارۆکان ههیه و ئەقین خوارۆی ژۆی هندهک
نیشانین قی رهفتاری یان ژۆی دیاردی نه:

- 1- کارتیکرنه کا مهزن ل سهر دەرروونی زارۆکان پهیدا دکهت و ههتا
دهمهک دريژ ئەف ديمه نه د ناف هزر و ميشکی وی دا دمینیت.
- 2- د هندهک حالهتان دا دیتنا قی ديمه نی ساتۆرا ب خوين و
قه کوشتنی هه لچۆنه کا دەرروونی بو زارۆکی چی کهت کو رهنگه ههتا
دهمهک دريژ دگه ل بمینیت و مۆرالی وی تیک بچیت.
- 3- بهردهوامی و دووباره کرنا قی کریاری ل بهر چاقین زارۆکی گه لهک
جاران دبیته ئەگه را چاندنا توقی توندی یی و دلره قیی کو دگه ل
جیهانا وی یا نازک و ساده یا زارۆکینی ناگونجن.
- 4- ژ ئالیی جفاکی و شارستانی ژۆی قه دهما مروّف ديمه نی که له خی
که والهک سه رژی کری و سه روپیک و جوکا خوينی ل بهر دهرگه هی یان
د حه وشا مالی دا دبینیت چو خوه شیی و جوانیی ل دهف مروقی پهیدا
ناکهت، به لکو به روفاژ ديمه نه ک نه شایسته و دووری مه دهنیه تی
نیشان ددهت. هه لبهت گریدانا هندهک خیزانین مه یین کورده واری ب
که لتوره ک که فن قه کو ئەف کریاره دمالدا و ل بهر چاقین خه لکی
بهیته ئەنجام دان پله یا بلندا وان یا جفاکی نیشاددهت، ئەقه ژۆی ئیکه
ژ وان هوکارین کو هه تا نوکه ئەف دیارده مایی.
- تشتهک باش بوو ل قی جه ژنا قوربانیا ن ئەف ساله بریار هاتیه دان
کو ل روژین جه ژنی بی بهرام بهر سه رژیگه (مجزره) ب قی کاری رابن
و ئەف ديمه نی خوين و ساتور ژ مالان و بهردهرگه هان بینه
دوورخستن و خوشی ل زارۆکان نه هیته تیکدان و خوۆشک و برا نه
بیژنه ئیکدو بابۆی بهر خا مه سه ر ژۆی کر!

پشتی 70 سالن ل ئیکهتیا نفیسه ران ب دیتنا ههف شادبوون!

ل هه ر سى روژين 2013/11/7.8.9 ل روژانين ئه ده بیاتا باکور، روژناقا کو ل ئیکهتیا نفیسه ران دهۆک هاتبوو سازکرن و ب ده هان نفیسه رین باکور و روژناقا یا کوردستانى به شدار بوون، ل ئیقارا ئیکى یا قى چالاکیى دیمه نه کى بالكیش هاته پيش کو رهنگه چ جار نه هیته ژبیر کرن، من ژى چه زکر قى دیمه نى بو خوانده قانين قى گوشا جقاکی وه کو رودای قه گو هیزم:

ئیقاریا روژا ئیکى یا روژانين ئه ده بیاتى پشتی کو په نه لى پیشکیش کرنا سمیناران ب دووماهى هاتى، برگا دویى ژ به رنامه ی ده سته ی کر ئه و ژى خواندنا هه لبه ستان بوو.

ئه ز ل ناقبه را دو ره وشه نبیرين کاله میر رونشتبووم، ژیی هه ردویان د سه ر هه شتى سالیى دا، یی باکور مام ئه حمه د کوردی بوو کو ل ده قه را نصیبين ژیايه یا کو دکه قیته به رامبه ر قامیشلو ل روژناقا یی کوردستانى، که سى دویى کو ئه و ژى ئه ده ب دوست و چه ز ژیکه رى هه لبه ستا کلاسیک و شعرين جگه رخوینى بوو، مام مه لا عه لى بو خه لکى قامیشلویه.

ده مى براده رى مه یی کو ئیقاریا هه لبه سته بریقهدبر ناقى مام ئه حمه د کوردی خواندی کو بچيته سه ر ده پى شانویى هه لبه ستاخوه بخوینیت وه کو جریقینه کى ب مام مه لا عه لى که ت و گو هشى ما هه تا مام ئه حمه د کوردی هه لبه ستا خوه خواندی و ل سه ر ده پى شانویى هاتیه خواری و ل جه ی خو روونشتى، ئیکسه ر مام مه لا عه لى ژ جه ی خوه رابو و هات هنداف سه رى ئه حمه د کورد راوه ستا و گوتى کورو ماتو نه

ئەحمەد كوردىي تەناتىي (گوندەكە ل نىزىك باژىرى نىسبىن)؟! مام
ئەحمەدى گوتى بەلى.. تو كى؟! مام عەلى گوت ئەز فەقە عەلىي
هەقالى تەيى زاروكىنى مە!!

ھەردويان خوە ھاقىتە ئىك و ئىك و دو ھەمبىز كرن و چاقىن وان پرى
روندك بون و ھەلبەت مېھقانين ئامادەبووى ژى ئەف دىمەنە دىتن لى
نەدزانين ناھەرۇكا قى روودانى چىھ و چ سەرھاتىھەكا تراجىدى
روودەت!

دەما ھەردو ل جھين خوە روونشتين، من ژ مام ئەحمەد كوردى پرسى
(كو ئەز ل تەنشتا وى روونشتبووم) ئەفە چ بوو رووداى گوت ئەز و
ئەف جامىرە (مەلا عەلى) ل سالا 1939 مە ھەقدو نىاسىھ، ئەو خەلكى
باژىرى قامشلو بوو و ئەز ژى ژ گوندى خوە ژ باكور مشەخت ببووم و
ل جەم مير جەلادەت بەدرخان بووم ل قامىشلو و گوشارا ھاوارى من
بەلاف دكر، وى چاخى ئەز و ئەف (مەلا عەلى) سنيل بووين و ھەقال
بووين و مە ھەردويان ھەز ژ شىعر و ئەدەبىياتا كوردى دكر.. پىشتى
چەند سالەكا جەنگى جىھانیا دووى و گوھورىنن چىبووين ل سالىن
چلان ئەم ئىك فەقەتياين و ئەفە ئىكەم جارا پىشتى ھەفتى سالان ئەم
ب دىتنا ئىك و دو شاد دبىن، ئەو ژى (صدفەيەك) بو ب رىكا قى
چالاکيا ئەدەبىياتا باكور و رۇژئاقا!

ب راستى ھەكە ئەم ل دىروكا جقاكيا مللەتى مەيى كورد بنىرىن دى
بىنين يا پرە ژ ئان جوړە سەرھاتىين جەرگ بر و تراجىدى كو ژ
سەدەما شەر و نەخۆشى و چىكرنا توخىب و بەرەبەستان ب ھزاران
كەس ژ وارى خوە دوركەفتىنە و ئەندامىن ئىك خىزان بوون ھەتا ھەتا
لىك بەرزەبووينە و ھەرۇسە ھەقال و دوست ئىك فەقەتياينە!

د کهلتوی کوردی دا کوشتنا ژنان نینه!

بهروفاژی ئەو رووی ئەفرۆ جفاکی مه یی هه‌ریما کوردستان پی به‌رجاڤ، به‌ربه‌لاقبوونا دیاردا توندوتیژی دژی ژنان هه‌تا رادی کوشتنی، ب تایبته ل قان 20 سالین دووماهی ب به‌هانه‌یا پاراستنا ناموس و شه‌ره‌ف و که‌رامه‌تی!

هه‌لبه‌ته هوکارین به‌ربه‌لاقبوونا قی دیاردی مینا هه‌ر دیارده‌یه‌کا دی یا جفاکی ب پلا ئیکه‌م قه‌دگه‌ریت بو که‌لتور و ژینگه‌ها جفاکی یا کو ئەف تاکه د ناک دا دژیته و په‌روه‌رده‌بووی، ئەف چه‌نده ژی بو مه وی راستیا جفاکی دیار دکه‌ته کو گه‌له‌ک جارن کارتیکرنا داب و نه‌ریته و به‌ایین جفاکی ل سه‌ر تاکی جفاکی گه‌له‌ک به‌یتره ژ کارتیکرنا ئایین و یاسا و هنده‌ک رینما و مورالین مرو‌فایه‌تی، لی تشتی سه‌یر و بالکیش د دیروک و که‌لتوری مه یی جفاکی دا دی بینین کو د پرانیا وان بوویه‌رین کو ب (لادان و قاریبون و ده‌رچوون ژ عورف و عاداتین جفاکی) هاتینه ئەنجامدان ل دووماهی ب تنی سزا بو زه‌لامی بوویه و چو سوچه‌تا ژنی نینه!

ئەقین ل خواری چه‌ند نمونه‌یه‌کن وه‌ک میناک:

* مه‌لا مه‌حمودی بایه‌زیدی (ل سالا 1867 وه‌فات کریه)، د په‌رتوکا (چل حیکایه‌تین کوردان) ئاماژی ب سه‌رهاتیا ئاغایه‌کی دکه‌ته کو گومان ل ده‌ف په‌یدا دبیت کو خزمه‌تکاری وی خیانه‌تی لی دکه‌ته و تیکه‌لی دگه‌ل هه‌قزینه‌کا وی هه‌یه، خزمه‌تکاری ب شیوه‌یه‌ک ئاشکرا سیداره دده‌ته و چو ئاماژه ناهیته کرن کو ژن هاتبیته سزادان!

* ستران و سهرهاتيا (حهسهنى مالا موسا) كو روودانين وي ل ناڤهراستا چهرخي نوزدي ل گوندهكى سهر ب باتمانى ڤه روودايه، حهسهنى مالا موسا و هه دووا قاسو ههر دو ئاشق و ئه ڤيندارين هه ڤدو بوون و دهما چوونا وي بو بيرى و پهز دوتنى ژ بيرى ڤانا ڤه دمينت و ب دزيڤه دگه ل حهسهنى مالا موسا (كو ئه و ڙى ل بهر په ڙى خوه بوو) دمينيت، لى خه بهر دگه هته براى وي (سمايلى قاسو)، ئه و دهيت و حهسهنى ددهته بهر گولين تفهنگا و دكوڙيت و دهستى خوشكى دگريت و دزقريت مال!

* سهرهاتيهك ل گوندهك بهربنى چياى سپى ههيه، ئه و كاله ميڙ دبيژن ل ساليڻ بيستان گه نجهكى قيزهك ژ ده ڤهرا بوتان ره ڤاند و گوند ب گوند هاتن هه تا كو ل شكه ڤتهكى ل هنداف گوندى وان خوه بنه جهكرين.. پشتى هه يامهكى كو مهكا زه لامين ب رهخت و فيشهك ل دوو ڤرا هاتن و ئه و گه نجه كوشتن و دهستى كچى گرتن و دگه ل خوه زقراندن، هه تا رادهيهكى خه لكى گوندى هندهك پارچين وي سترانا خه مگين ژ بهر بوون ئه و وي كچى ب وي گه نجى دگوتن بيى كو بكه ڤيته بهر وي سزايى بو خوشتڤيى وي هاتيه دان!

* ههروهسا د شه ره ڤنامى ڙى دا ئاماژه ب روودانهكا نيڙيكى ئه ڤا ل سهري دهيته كرن كو ب تنى زه لام ل ڙفانى سزايى يه بيى كو تشتهك د دهرحه ڤى ڙنى دا بهيته كرن.

* ههروهسا د مه م و زينى ڙى دا، هه ر چه نده ل دوو ڤ ديتنا ميرى كو مه م و زين هه ردو ژ عورف و بهايين جڤاكي لادايينه، لى سزايى گران هه ر بههرا مه مويه!

ئه ڤ مڙاره و سه ره دهريا جڤاكي ل ده مى پيشين ب ڤى رهنگى جودا و تا رادهيهكا بهروڤاژ دگه ل روژگارى ئه ڤرو، ب راستى جهى ل سه ر راوهستانى و ڤهكو لينين سوسيو لوژى و ديروكى و دهروونى يه.

نه مانا چایخانا ته حسین تاهاى چ دگه هینیت؟

هەر ژ که فن دا چایخانه زیده بارى وى چه ندی کو جهی رونشتنی و بیهنقه دانى و خوه مژوولکرن ب هندک یاری یین سڤک بو بوراندنا ده می.. زیده بارى قى چه ندی ئەف چایخانه سیمایى خوه یی که لتورى و رهوشه نبیری ژى هه بوو، هه تا راده یه کی هەر باژیره کی چایخانا یه کا ناقدار هه بوو د قى بیاقى دا، ئەم دشینین بیژین ل دووڤ قى وه زیفه یی جڤاکی و رهوشه نبیری یی چایخانه یی رادبوو نه کیتر بوو ژ یی هندک جه و سازین دی دژیا نا جڤاکی دا..

د قى بیاقى دا میژوو یا جڤاکی یا به غدا وه کو پایته ختا عراقى ناهیته نقیسین هه که ئاماژى ب چایخانا (الرصافى) نه هیته دان کو بو سالانین دريژ ببوو جهی هه قديتن و خرڤه بوونا دهسته یا بژاره یا نقیسه ر و رهوشه نبیر و سیاسه تمه دارین عراقى (به غدا) هه تا کو ل سه ر ئاسته ک بلند که سایه تی یین ناقدار قه ستا قى جهی دکرن. هه لبه ت هەر باژیره کی سه رهاتى و بیرهاتنن خوه یین تايبه ت دگه ل (چایخانى) د قان بیاقین ئاماژه پى کرى دا.. ل هه ریما کوردستانى ژى ئەڤرو هه که ئەم چاقه کی ل میژوو یا نه گه له ک دور بنیرین دى بینین (ئەف که لتورى چایخانى) به شه کی گرنگ بوویه ژ ژیا نا جڤاکی، وه کو میناک ل باژیره ی سلیمانیه هەر ژ سالین چلان چایخانا (شه عب) ئەو جه بوویه یی که سین رهوشه نبیر و نقیسه ر و هه تا سیاسه تمه دارا ژى قه ست دکرى و گه له ک ئەف جهه د بو ویسنگه هه ک بو بزاقین رهوشه نبیری و لیک گوهورینا هزر و بیر و بوچوونان یان پیشکیشکرنا بابه تان، د ئەلبوما ژیا نناما هه ر

هونه رمه ندهك و رهوشه نبیره كی قی باژی ری وینن قی چایخانن یی
به رچاڤ و دیاره ..

دیسال سه نته ری باژی ری هه ولیرا پایته خت ب دهان ساله چایخانا
(مه چكو) جه و پیگه هی وی یی رهوشه نبیری و كه لتوری یی دیار و
به رچاڤه و هه تا نه فرۆكه نهف گیانی رهوشه نبیری یی د جهسته یی وی
دا مای و ململانن دگه ل پیلین پیشكه فتنن و ته كنه لوژیایی دكه ت!
هه كه نه م سه ح كهینه ده قهرا مه یا به هدینان دی بینین هه تا ده سته یكا
سالین هه شتی یان (چایخانا ته حسین تاها) هه بوو و هه رده م
خه لكه كی قه ست دكری و ببوو مینا كه كه كه لتوری و رهوشه نبیری بو
باژی ری، د ناه قه له باله غا سوئی و بازاری دا سترانین نه م
ته حسین تاها ی به ری مروقی ژ جیهانا بازاری و سوئی و دیناری ددا
جیهانا سترانی و نازكیا هونه ری ..

ل باژی ری زاخو هه تا دووماهییا سالین نوتان (چایخانا فه توی) وه كو
ناقه كی بوو ژ بو هه ر كه سه كی قیابا تشته كی بگه هیته زاخو،
هه روه سا رونشتن و بیهنقه دانن بو گه نج و پیران و ئیك ژ سیمایین
كه لتوری یین جوان و سه رنج راکیشین باژی ری بوو.
مخابن د گه ل بوورینا ده می و زالبوونا هزا پاره ی ب سه ر ئالیی
روحي و كه لتوری، نه فرۆ نهف هه رده چایخانه ژی (یا ته حسین
تاها ی ل دهوكی و یا فه توی ل زاخو) نه مان و بوونه سوئی و بازار و
ب تنن وه كو بیره اتن ل نه رشيفا باژی ری و د بیردانكا خه لكی وی دا
ماینه!

نه فرۆ مینا هه ر وه لاتین هزر ل هه بوون و رابردوو و پاشه روژا خوه
دكه ن پیدقیه نهف جهین كه لتوری بهینه پاراستن و پشته فانی لی بهیته
كرن بو به رده وامی دانن، ب تایبته ژ ئالیی باژی رقیانی و ریقه به ریا
شوونواران كو نه ركی وان یی سه ره كیه خوه ل قی بیاقی بكه نه خودان.

چل روژی یا خدروی

ل روژا دویی ژ فی مهی، ئانکو ل دهستینکا سالی، ل بنی شاشا که ناله کی عه ره بی ئەف مانشیئا بالکیش هاتبوو نفیسین (بو ئیکه م جار د دیروکی دا نفیسه ر و هونه رمه ند و روژنامه فان ل باژیرو دھوکی چل روژی یا که سه کی دین ساخ دکهن و داخووا چئ کرنا په یکه ره کی بو دکهن).

به لی.. رهنگه ئەفه جارا ئیکی بیت، کونه ب تنی ل سهر ئاستی پاریزگه هه کی، به لکو ل سهر ئاستی دهقه ره کی ژی، هنده گرنگی و ئاخفتن ل سهر مرن یان ژی وهغه رکنا ئیک ژ که سین بیرکول (دین) یین وی دهقه ری هاتبیه کرن، ههتا راده یه کی ئەف داخباری و گرنگی ییدان ژ بازنا که سین رهوشه نبیر و نفیسه ر و هونه رمه ند، کو ته خه ک ب ههست نازکی و زالبوونا ئالیی سوزی یا بهرچاقه، ههتا دگه هیه ته که سین ئاسایی و سیاسه تمه داران ژی کو هه ر ئیکی ب رهنگه کی خه ما خوه بو وهغه رکنا خدروی دهربری.

خدروی پتر ژ 50 سالان ب تیشیرتی هاقینی سینگی باو و سه رمایا زفستانی دگرت.. خدروی ب پیین پیلاف نه دیتین جاده و کولانین دھوکی د شه قانندن و شه قامان چه ندین جاران قاتین قیرا خوه گوهورین و هیشتا پیستی بنی پیت خدروی داخووا چ پیلاقان ژ خودانی خوه نه دکر!

بو مرنا خدروی رهوشه نبیرین مه ب گه له ک مه سجان په یاما خوه گه هاندنم، هنده کان خواست په یکه ره ک بو بهیته چیکن، هنده کا خواست ل چل روژی یا وی بو مه و دایه کی ب پیا و پی خواس ب مه شن

دا کو به شداری ژيانا راسته قينه يا خدروي بين ، هنده کا خواست نافي
وي ل شه قامه کی يان جبهه کی ديارى باژيري بکهن. ژ هه موويى لوژيکتر
هنده کا ل دهمى خدرو ل نه خوشخاني رازاي ، وان سه رهدانا وي کرن و
قهفته ک گولان ل بن سه ري وي دانان.

هه لبهت ل زيندي يا خوه ژي خدرو ببوو هيقيني به ره هه مى هنده ک
هوزانقان و چيروکنقيس و گوتارين روژنامه قانين مه يين دهوکی..
ئانکو ب کورتى قى کهسى ب که سايه تيا خوه يا ساده و بي ئازار و
سه ر و سيمايه کی (جياواز) ببوو جهى سه رنج راکيشاني بو هه ر کهسى
ئهو ژ نيژيک ديتى و ئاشنایي که سايه تيا وي بووي ژ زاروکان بگره
هه تا مه زنان ، ژ که سين رهوشه نبير بگره هه تا يين ساده و
نه خونده وار..

بابه تي خدروي په يامه کا مرو قايه تي ل بيرا مرو قى دئينت کو ئهو ژي
چه واتيا رهفتار و سه رهدريا جفاکيه ل گه ل قان که سين خودان پيدقيين
تايبهت کو ژ ئه گه ري توشبون ب نه خوه شي و ئالوزيين دهرووني
کهفتينه قى دهردي و بي سه ر و هشيى و کهفتينه د نافي پيلين
گيژه قانکا جفاکی دا ، گه له ک جاران ژ ئه نجامى که لتوره ک شاش و
نه زانيني ل جهى هندى ريژ ل قان که سان بهيته گرتن و دهستي
هاريكاري بو بهيته دريژکرن دهينه په راويژ کرن و ئازار دان و ب
ريکين ژيک جودا!

ئه فرو ئه رکى حکوومه تي و دام و ده زگه هين په يوه نديداره ، ب تايبهت
وهزاره تا کاروبارين جفاکی خوه ل رهوشا قان که سين بي دهسته هلات
بکه ته خودان کو ل چلى زفستانى ژي ل سه ر جاده و شوسته يين
باژيرين مه خوه يا و به رچاقن!

نوکتہ یا سیاسی.. دہرینا کہ تواری جفاکی

نوکتہ ب ہموو جوړین خوہفہ رہنگفہ دانا ژینگہ و کہ تواری وی جفاکیہ یی کو د ناک دا شین دبیت و سہرہل ددہت و دناک وی خہلکی دا بہرہ لاک دبیت، نوکتی مینا وینہ یہ کی کاریکاتوری گہلک رہہندیں خوہ یین سیاسی، کہ لتوری، جفاکی ہنہ.

زیدہ باری وی چہندی کو فان نوکتہ یان وک جوړہ خوہشی و تڑانہ کرنہ کی و تہرفیہ کی پیٹہ دیارہ، لی د ناکہ روکا خوہدا و ہزیفہ و نارمانجہ کا دی یا ہہی کو پہیوہندی ب رہوشا ژیانہ خہلکی و ژینگہ ہا جفاکی، سیاسی و ناستی کہ لتوری یا خہلکی فہ ہہیہ. گہلک ناکہ روکا فان نوکتہ یان فہلسہ فہیہ کہ بو شیوی سہروبہری خہلکی و رایا گشتیا نخافتی (الرأى العام الكامن)، لہورا ژی گہلک جارن کہ سین سہر کردہ و رایہ داریں و ہلاتان گرنگیہک مہزن ددن وان نوکتہ یین ل ناک خہلکی وان دا بہ لاک دبن ب مہستا زانینا کیم و کاسیان و چارہ سہریا ناریشان. سہروکی مسری جہمال عہدولناسر ژی ٹیک ژ فان جوړہ سہر کردہ یان بوو کو گرنگی ب فی بیاقی ددا.

نہ فرۆکہ ل ہہریمہ مہیا کوردستانی ژی، پشتی فان بیست سالین پشتی سہرہلدانی، سہرہ رای و ان گوہورینین د گہلک بیاقان دا چیبوین، دی بینین نہف کہ توارہ نہی بی بہرہ بوویہ ژ (ہوستایین) فہاندنا نوکتی کو بیاقین سیاسی، جفاکی، گہندہ لیا نابوری ب خوہفہ گرتینہ و تا رادہیہ کی ل ناک خہلکی بہرہ لاک بووینہ، وک میناک نہقین ل خواری چہند نمونہ یہ کن ژ نوکتہ یین رووی گہندہ لیا نابوری و ئیداری بہرچاٹ دکن:

* د بياڻي گريبهستان دا: دبيژن كوردهك و ئه وروپيهك هه قال و دوستين ئيك بوون، ههر دو د ژيانهكا ساده دا دژيان، پشتي چهند سالهكا ئه قى كورد چو سه رهدانا هه قالى خوه يئ ئه وروپى كر، ديت يئ گه لهك دهوله مهند بووى، ژى پرسى تو چاوا هوسا زهنگين بووى؟ يئ ئه وروپى په نجهر قه كر گوت: تو وى ئاقاهيئ هه دبيني، گوتى بهلى، گوت ئاها من ئه و پروژه چى كر و چهند پارهيك بو من ب سهركهفت و ئه ز هوسا زهنگين بووم.

دبيژن پشتي دهمهكى ئه و كابرانيئ ئه وروپى هاته كوردستانى و سه رهدانا هه قالى خوه كر ديت ئه و هيشتا يئ ژ وى دهوله مهند تر بى! گوتى تو چاوا هوسا زهنگين بووى؟ وى ژى په نجهر قه كر و گوتى تو وى پروژى هه دبيني، گوت ئه ز چو نابينم، گوت ئاها من ئه و جه گرتبوو كو بكه م پروژه و من چ پروژه ژى ئاڤا نه كرن و ئه و پاره ژى هه موو بو من ما، هوسا زهنگين بووم!

* گه نده ليا بازرگانى: دبيژن دهمى بازرگانى مه دچيته وهلاتى چينى، ئه و نابيژنى ئه قه بازرگانى فلان وهلاتى هات، بهلكو دبيژنى ئه قه بازرگانى دوژمنى مللهتى خوه هات! ژ بهر كو ئه ف بازرگانه ژ وان دخوازت خرابترين جوړين كه رستا بو وان چيكه ن و ب ئه رزانترين بها، بو نمونه گلؤپا كه هره بى تيرا هه فته كى بكهت!

* گه نده ليا ئيدارى: دبيژن چه ندين كه سان پيشكيشى دامه زراندى كر و فورم پيشكيشى سه يدايئ ريفه بهر كرن، ب تنى ئيكى فورما قالا ته سليم كر و ب تنى په يقه ك تيدا نفيسبوو و ژ هه مويان ئه و ب سهركهفت و ل وه زيفه ي هاته وه رگرتن، چونكو ل سه ر فورما خوه نفيسى بوو (ئاي لاف يوو)!

په ککه فتيين 150 هزارى و دو مليون دیناری!

ل هفتيا بوری و ل سال روژا په ککه فتيين جیهانج، چهند خوه نیشادان و خرځه بوونهک ژ ئالیی کومه کا په ککه فتيين کوردستانج ل ههولیرا پایتهخت و ل هندهک جهین دی هاتنه سازکرن، تیدا قان که سین بی دهستهلات ب دهنکهک بلند داخوازا مافین خوه یین رهوا دکرن کو ههکه وان پارچهیهک ژ جهستهیی خوه ژ دست دا بیت بلا ریژ و کهرامهتا وان بهیته پاراستن و وهکو مروځ سهرهدری دگهل بهیته کرن.

ئیکی ل بهر چاځکین کامیرا کورسیکا خوه یا په ککه فتيان سوټ! بی دی داری دهستی خوه (عکازه) هاقیته د ناڅ ناگری دا! ئیکی دی نهو کوما کاغهز و ئیستماریت مامه لاتین خوه دراندن!

براستی دیمه نهک تراجیدی و جهی ل سهر راوهستانج بوو. بهرپرسی قان په ککه فتيان ژى دگهل هه قالین خوه د قان خرځه بوونان دا یی ناماده بوو و ژدلهک سوټی بهرگری ژ هه قالین خوه دکر و ژ کومه کا ناخفتنین سهرنج راکیش نهو بوو، دهمی گوټی ل قی وهلاتی په ککه فتی هه نه هه یقانه هه تا دو سنج مليون دیناران وهردگریت و نهڅ په ککه فتيين بی دهستهلات ب تنی هه یقانه 150 هزار دینارین چاځدیریا جفاکی وهردگرن کو تیرا پیدقیین ئیک که سی ناکهت، نهڅجا ههکه نهڅ په ککه فتییه خودان خیزان و زاروک بیت، دی چاوا ژيانا خوه و خیزانا خوه به ته سهری؟ به حس نه که هه که کریدار بیت یان نه خواهش بیت یان زاروک قوتابی بن!

به لئ ئه ز ب خوه چه ندين كه سان دنيا سم ژ ئه گه را لوغمين دوژمى ل ناڤ هه ر قولاچه كا دهشت و چيايين وه لاتی مه چاندين پارچه يهك ژ جهسته يئ خوه ژ دهست داينه (دهست، پئ، چاڤ) و ئيدى شيانين چ كار و كه سبا نه مائنه و گه لهك ژ وان خودان خيزان و زاروكن، لئ ب تنئ چونكى دگه ل خوه راستگو بووينه و چو ريكنن نه ياسايى ب كار نه ئيناينه (هه يقانه 150 هه زار دينارا وه ردگرن)، گه لهك ژ فان كه سان كو شاره زانه د هونه رئ حيله بازيئ دا خوه كرينه په ككه فتينن به ره قانى ژ وه لاتی و سه نگرى و نزانن سه نگر چى يه! ل قئيرئ ئه م نابيژين بلا مؤچين وان ژى بكه ن 150 هه زار، به لكو عه دالهت د سه ر هه ر تشته كى رايه، ئه ف وه لاته وه لاتی هه ر هه موويانه چ ئه ف په ككه فتيه ژ ئه نجامئ په قينا لوغمه كى بيت يان روودانا ترؤمبيلئ بيت يان ب سه رداكه تنا ئاڤاهى بيت، د ئه نجام دا هه ر وه لاتی قئ وه لاتی و بلا ل دووڤ پلا په ككه فتئ و پئدقئين وى و خيزانا وى مووچه بو بهئته دابينكرن و پئقه رئ مرؤڤايه تى ب سه ر هه ر پئقه ره كى دى بكه قئيت.. راسته ئه م (مرؤڤ) چ جارن نه شيين وه كه ه قئئ ب شيوه يهك ره ها په يره و بكه ين و بچه سپينين، لئ گه لهك ب ساناهيه ئه م دادپه روه ريئ بچه سپينين.

ئه م ژبير نه كه ين ئه ف هئز و شيان و ميكانيزما كه سين ساخلم هه ين پئ به رگرئئ ژ مافين خوه بكه ن و هندهك دهستكه فتیان بدهست خوه هه بينن، كه سين په ككه فتئ ئه ف هئزو شيانه نينه، بلا ياسا و دام و دهزگه هئين په يوه نديدار ببنه ئه ف هئز و شيانه بو فان كه سين خودان پئدقئين تايبهت و ژ كه ره ما خودئ وه لاتی مه هه موو خير و بيړه.

ئەو خىزانا ژ ئورۇپا ئەگەرياي!

بەرى حەفتىيەكى برادەرەكى ژ ھەوليرىج تەلەفونا من كر و خوه دا نياسين كو ژ ئاليى ريكخراوھكى قەيە يا پەيوەندى ب مشەختبونى و خيزانين ژ دەرقيەى وەلاتى قەگەرن قە ھەيە، گۆت !مە داخوازىيەك ژ تە ھەيە ھەكە دگەل مە ھاريكار بى؟ من گۆتى كەرەمكە گۆت: ئەقە خيزانەكە مە يا كورده ھەر ژ سالا 1991ئى ل دەولەتەكا ئەسكەندەناقى ل ئورۇپا دژين، وان ل بەرە پشتى دو مەھين دى، ئانكو ل مەھا شوباتى ب ئىكجارى قەگەرن دھۆكى، لى ئاريشا وان ژى ئەوھ ئەوان دو زارۆيىن سنيلە ھەنە (ل وى وەلاتى ژدايك بووينە و پەرودەردە بووينە) ئەف ھەردو زارۆيە چاوا دگەل قى جقاكى بگونجن و بشين تىكەليين جقاكى دگەل دەوروبەرىخ خوه گرى بدهن؟! من بەرنامەيەك بۆ وان ھنارت كو بۆ ماوى ھەشت حەفتيان و ھەر حەفتىي دو دەمژميرال دووڤ بەرنامەيەكى ئەم د گەل وان بين، ھەلبەت دگەل كەسەكى كو زمانى وان ب باشى بزانيت (وھكو وەرگير) و ھندەك خالين قى بەرنامەى:

- * گەريان د ناڤ باژيرى دا و روونشتن و سەرەدەريا راستەوخوھ.
- * كورتىەك ل سەر پىكھاتا جقاكى مە ل ھەريما كوردستانى.
- * كورتىەك ل سەر عورف و عاداتين مە يين جقاكى و سنورين دەينان بۆ ھەردو رەگەزان.
- * كورتىەك ل سەر ميژوويا ھەقچەرخ يا مللەتى مە يى كورد.
- * سەرەدانا دام و دەزگەھين ژىك جودا (رەوشەنبيرى، پەرودەيى،

وهرزشى، گهشت و گوزار، شوونوار) ل گهل شروقه كرنا سروشتى
كارى ههر دهزگه ههكى.

* سهرددان و بهشداربوون د هندهك هه لكهفت و بیره وهریين جفاكى
نيشتمانى (وهك شاهى و داهوت و ساخرنا بیره وهریان).

* سهرددان بو هندهك جهين گوزارى و گوند و باژيركين سهر ب
پاريزگه هى فه، كو ژ نيزيك ئاگادارى رهوشا جفاكى ببهن و ههروهسا
سهردهريا راسته و خو دگهل خهلكى.

ئه فه و گه لهك ته وهرين دى من د قى بهرنامهى دا نقيسين بو وئ
چه ندئ كو ب شيويهك راستگويانه ئه و واقعى ههى دهينم بهر چاقى
قان دو سنيله يان (ئيك كچ و ئيك كوړ) بى چ كيم و زيده يان روتوش
كرن!

ب راستى بابتهك ب قى (ئانكو رهوشا ئه و خيزانين مشهختى ژ دهرقه
بووين و زاروكين ل ويړئ ژ دايك بووين) جهى ل سهر راوهستانى يه
كو ئه قرو زهحمه تهك مهزن بو دقيت ههتا كو پشتى فه گهريانى بشين
دگهل زين و زينگه ها مه يا جفاكى بزين كو ژ گه لهك ئاليان فه
جوداهى و نه وهكه قى هه يه.

بو قى كارى ب من هاتيه راسپاردن ئه ز ب راستى گه لهك نه يى
گه شبينم كو د كارى خودا يى سهركهفتى بم!

هه‌ژینی یا پیش وهخت .. باشی و خرابی !

ب دريژاهی یا قوناغین دیرووکي، و دناف جفاکین جودا جودا یین مروّقایه‌تیج دا هه‌ژینی (زهواج) دهیتته هه‌ژمارتن ئیک ژئهوان دیاردین جفاکی یین پیروز کو ئاقاهیج جفاکی خو لسه‌ر دگریت، به‌روفاژی خو دویر کرن ژ شوکرن و ژئینانی وزگوردیج کو ب چاقه‌ک کیم و نه‌شایسته دهاته به‌ریخودان ..

و زیده‌باری ئەفئ نیڕینا ئایینیت پیروز بو ئەفئ پروسیسا جفاکی هه‌ر وهسا دئ بینین دکه‌لتورئ پتری یا مله‌ت و شارستانی ییت که‌ئن دا ژی به‌مان نیڕین به‌ریخودانه ئەفئ پروسیسا مروّقایه‌تی ژسومه‌ری یان، ئاشوری یان، میدی یان، رومانی یان و یونانی یین که‌ئن و هه‌لبه‌ت دغه‌لسه‌فا بوزی و کونفوشوسی ژی دا هه‌ر ب ئەفئ چاقئ پیروزی و ریژی ل هه‌ژینی و خیزانی نیڕینه ..

*ژیی گونجای بۆش و کرن و ژن ئینانی :

ژبه‌ر کو ژئالیئ که‌لتورو یاساو به‌یین جفاکی و ژینگه‌ها جوگرافی و سه‌قای جوداهی یا دناقبه‌را وه‌لاتان و مله‌تان دا هه‌ی، له‌ورا هنده‌ک جوداهی دژیئ ژئینانی و شوکرنی دا دهیت به‌ر چاف، بو نمونه ل وه‌لاته‌ک مینا (یه‌مه‌ن) بو کچئ هه‌یه ل ژیی 15 سالیئ شو بکه‌ت ..

*هه‌ریما مه یا کوردستانی وه‌نده‌ک ئامار و بو چون :

ل دویف هنده‌ک ئامارین وه‌زاره‌تا پلان دانانی و هه‌روه‌سا ساخله‌میئ دیار کرین ل سالا 2010 هه‌ژمارا ره‌گه‌زی می و نیڕ ل هه‌ریما مه یا کوردستانی نیژیکی ئیکه، وه‌روه‌سا ژیی به‌ره‌م هینه‌ر ژی نیژیکی نیژیکی ئیکن .. وه‌روه‌سا ریژا 27% ژکچین شو کری ژیی ئه‌وان دبن

18 سالیی دایه , ئەڤه ل دەمهکی کو یاسایا هەریمی ریکی ددەت کچی
ل ژیی 18 سالیی شو بکەت , و ل ژیی 16 و 17 بو تهقدیرا دادگههی
مینیت و هەر وهسا ب رهزانهندی یا سهمیانیت کچی ...

*باشی یین ههڤژینی یا زوی (یا پیش وهخت) :

1- بهردهوامی دان ب نفسی مروۆی و پاراستنا ئەڤی نفسی ژ ناڤچونی

..

2- ههڤژینی دژی یهکی بچوک دا دبیته ئەگهرا وی چەندی کو بیاقهک
نیزیک ژ ئالیی هزری و دئیک گههشتنی دناڤهرا دایک و بابا و
زاروکان دا پهیدا بیت و ههردو دی خو بینن ییت ئیک سهردهم .

3- دویر کهتن ژ لادانی و بسهرداچونی ..

4- هاریکاریا کوری بوّابئی و یا کچی بوّ دایکی و کاری مالی دژی یهک
گونجای باشتهر ههوی چەندی کو ل سالیی دوماهی یا ژیی وان ڤیرا
بگههن .

6- ئەڤ ههڤژنی یه دی بیته پینگاقهک بوّ ئەڤی گهنجی کو هزری ل

کاری و پاشهروژی و دامهزراندنی بکەت.. ئانکو ژيانا خو پیکبینن .

* و ژخالین نیگهتیف (سلبی) یین ئەڤی دیاردی ل جفاکی مه :

1- پی نهگههشتنا هزری و دهروونی یا کچی و کوری , و نهزانین چهوا
سهردهری دگهله ئەڤی دهزگهها جفاکی (خیزانی) .

2- نه بونا بهرههڤیی بوّ هه لگرتنا بهریرسایهتیا خیزانی د ئەڤی ژیی
بچویک دا .

3- بی بههر کرنا کچی ژخواندنی یان کاری فهرمانبهریی پشنتی
شوکرنی دئهڤی ژیی بچویک دا , ژئالیی زهلامی یان کهس و کارین
زهلامی ڤه .. و ئەڤ چەندهژی گهلهک جارن دبیته ئەگهرا توش بونا
ئەڤی کچی (ههڤژینی) بهه لچون و تیکچونا باری دهروونی .

- 4- کیم شارهزایی و نهبونا زانیاری یا لسهر چهواتی یا سهردهدری دگهل ئەقی خیزانا نوی کو یا جودایه ژخیزانا وی یا دناڤدا ژیایی.
- 5- نهبونا شارهزایی بۆ چهواتی یا سهردهدری کرنی دگهل قوناغا دوو گیانیی (فتره الحمل), وگهلهک جارن ژسهدهما ئەقی ئەگهری زارۆک دمرن , یان دهما ژدایک دبن کیشا وان کیمه .
- 6- ژئالیی ئابووری ژی دئەقی ژیی بجویک دا ئەف خیزانا پیئقی هاریکاری یا هندهکین دی یه ب تایبەت ههکهڕ ئاڤاهی نهبیت دی چهوا ب دەست خو ئیخن یان دگهل خیزانا مهزن بژین و ههروهسا داخوازا هاریکاری بۆ پیئقی یین روژانه .. ئەقی ههمی دی بن ئەگهری پهیدا بونا ئاریشا ل ناقههرا ههڤژینا ..
- 7- ژئهنجامی ئەقی ژیی بجویک و ئاریشین نه پیشبین کری .. دی دهلیقه هینه دان بۆ مایی تیکرنا دهستین دهرهکی ب تایبەت ژکەس و کارین کچی و کوری .. و پتری یا جارن ئەف مایی تی کرنه نه نه ژبو باشیی یه ..
- ههڕ ژبهڕ ئەڤان ئاریشایه کو ههڤژینی یا زوی و نهل وهخت ل دویف خو دئینت ئەڤرو ل ههڕیما مه یا کوردستانی ریژا پتری یا حالهتین بهردانی و ژیکهه بونی لناقههرا ئەڤان ههڤژینیت ژی بجویکن , کو ب شیوهیهک گشتی بریارا ههڤژینی و پیکئینانا خیزانی نه ددهستی وان د ابویه , یان ژی لسهر بنه مایی ههژئ کرنا رویی سه رڤه سه رڤه و رومانسیهتی و په یقین شرین و هنگڤین کری کو پشتی ههڤژینی چاقین خو ڤه دکهن یین ل جیهانهکا دی یا پری ئەرک و بهرپرسایهتی !

ناقہروک

- 3..... لیستا فہکری لیستا عہقلیٰ فہکریہ
- 5..... لینا.. ئەو ژنا بوّ مه بهحسی رابردوویی خو کری
- 8..... زولما جفاکی بوّ کچی و ژنی دجفاکی مہدا
- 10..... سہدایی جہمیل چرایہک و چیاہک بوو !
- 13..... شہش شیرمژن و کابرایہک !
- 17..... ئەوین ئەم حەز ژئی دکەین و ئەوین مه کەرب ژئقەدبن!
- 19..... ہندەک دیاردەیین جفاکی پشتی سەرہلدانی
- 21..... جفاک ژی بەری ہندەک کەسان ددەت تاوان و فاریوونی !
- 23..... جفاکی بەختەومر...وہەر سی فاکتەر !
- 25..... مزگینی بوّ ہەزارین ہیژا... ب تئی پیئج دەفتەر !
- 28..... خیزان ستوونا سەرەکی یا جفاکی یە
- 31..... قەرەچ وەک پیکھاتەکا جفاکی
- 34..... بلا خەلکی ہەژار نەبیئە کەرەستی ریکلامین بازرگانی !
- 37..... کارتیکرنا تەکنولۆژیایی ل سەر رەوشت
- 37..... و بە هایین جفاکی
- 40..... زارو و مافیّن زاروکی د جفاکی مہدا
- 43..... خازخازوکی دیاردەمیہکا جفاکی یا نەریئی
- 46..... ئاریشەیین خیزانین د ئافاہیین کەفنیّن حکۆمی فە دژین
- 48..... کەسیّن خودان پیّدقیین تاییەت و ئەرکی حکۆمەتی و جفاکی
- 51..... ژنا بەردای ئیک چارەسەری و سەد ئاریشە !
- 54..... بازیر بنگەھی مملانی و ہەفپکی یا جفاکی
- 57..... مشەختیون بوّ ژ دمرقەہی وەلاتی.. و ئاریشین خیزانا مشەخت
- 60..... ژنباب د کەلتوری مه یی جفاکی دا
- 63..... دەمی کچ خواترا خو ژ مالا بابی دخوازیت!
- 66..... کەلتوری لیبورینی و ژینگەھا جفاکی

- 69..... نېزىكتىن كەس بۇ مرۇقى .. مەزنتىن ھېزە
- 72..... رېشەبەرىپن دووقچونا توندوتىزى يى دژى ئافرمتان و چەند تېپىنى يەك
- 75..... ئافاكىرنا گوندان و ئاستەنگىن جىكاكى - دەروونى
- 78..... عەشىرمت سەنگە يان ئاستەنگە؟! ..
- 80..... رەفاندنا زنى دكەلتورى مەيى جىكاكى دا ..
- 82..... خەلكى زەنگىن زى گازندىان دكەن! ..
- 85..... ئافرمتىن سەربەخۇ... و ئافرمتىن سەربەرداى ! ..
- 88..... ئەرى راستە ھەر كوردەك دكتاتورەكە ؟! ..
- 91..... تەخىن جىكاكى كوردى.. و خودانىن پستوكىن سپى! ..
- 94..... مرۇف براپە بۇ مرۇقى يان گورگە؟! ..
- 97..... قەيرەبوون و ئەگەرەن قەيرەبوونى د جىكاكى مە دا ..
- 101..... جەژنا ھەوہ پېرۇز.. بەرپرسىن بەرىز! ..
- 104..... ديسا بابەتى عەشىرمتى و عەشىرمتەگەرىيى ..
- 107..... چكىلىت ب خېرا بەكۆي ! ..
- 109..... ھندەك وئەنەيىن گەش ژ ژىوارا جىكاكى مە ..
- 112..... وان.. كەقالەكى كەقنار و جوان! ..
- 114..... ساخلەت و سىمايىن كەسى سەركرەدە ..
- 119..... دەولا رەمەزانى و دەمژمىرا يابانى! ..
- 122..... شىرپىن دوھى.. رويقىيىن ئەقرۇ.. سىخورپىن سوبەھى! ..
- 127..... دىبىژن: ل دونيايى وان.. و ل ئاخىرتى بەھشت و ئيمان ..
- 129..... سۆلتان و مىرو پاشا... د كەلتورى مە يى جىكاكى دا ..
- 131..... سى پارىزگەھ... و سى ھزار مليونىر ! ..
- 134..... قەكۆلەرى جىكاكى... و جىكاكەك پرى توندوتىزى ..
- 136..... بوويەرا زاخۇ... مەسجەك و چەند پامان ! ..
- 138..... تىتال و بەھايىن جىكاكى ..
- 140..... زۆلم ... و ھەست كرن ب زۆلمى ! ..
- 143..... تەكنەلۇژيا و بەھايىن جىكاكى.. دو ھەفركىن نە يەكسان! ..
- 145..... جىكاكى مە.. و چەند ئامارپىن سەر ئىش ! ..
- 147..... پىدقىھە حكومەت دووقچونى ل سەر پرسا زىدەبوونا بەردانى بكەت ..

- 149.....زارۆكېن سىياسەتمەدار.....
- 152.....كەسىن پېرەمىر و ب نائىسال قەچۆى...ل باژىرېن بى مراد.....
- 155.....خىزانا مە... ژ قەبارى قەكرى بۆ قەبارى بچوك.....
- 158.....بۇياغى دەينە گرتن و تالانچى پىاسى دكەن !.....
- 160.....جىاكى نەساخ و نەساخى يىن جىاكى!.....
- 163.....ئەزبەنى يىت مە..چۆل و چيا زى پەرژان و پاوان كرن !.....
- 165.....شوققەيىن پەرلەمانتاران و ئارىشەيىن ھەزارو كرىداران.....
- 167.....ھەقپكى يا ھەردو جەمسەرىن عەشىرەتى!.....
- 170.....تۆل و تۆلقەكرن...سىمايەكى پاشكەفتا جىاكى.....
- 173.....ئەو فاكىتەرىن ئازادىيا تاكى چارچووقە دكەن.....
- 175.....پەنابەر ئەو كەسىن چەندىن جار زۆلم لى كرى!.....
- 177.....دووماھيا دونيايى د ھزرا جىاكى كوردى دا.....
- 180.....ھژمارا (40) دكەلتورى جىاكى دا.....
- 182.....بوويەرىن جىاكى يىن بەھدىنان .. ناھيئە تۆماركرن!.....
- 184.....ئەو كچا موبايلا خوە بەرزە كرى!.....
- 186.....ئارىشا ئەويى كچا سويدى ... يا چارده سالى!.....
- 188.....گلىشى كواشى و ...گولستانا ومزىرى رىزدار !.....
- 190.....ناقنجىي ژيى مە بوو 59 سال !.....
- 192.....جىاكى مە و دادپەرورى يا جىاكى.....
- 194.....مفايى خواندىن.. ژ بەرى مرنى !.....
- 196.....ھەر سى مريەم خان.....
- 200.....كرىدار .. خودانى خانى.. و باجا ئاقاھيان!.....
- 202.....دەمى باپىر بۆ خوە ل ژنەكى دگەرىت!.....
- 204.....سەيرانىن گوندا و سەيرانىن عەشىرەتان!!.....
- 206.....پەرواز پىرۆژمىەكى بازىرگانى يان بەھرمىەكا ھونەرى بوو!.....
- 208.....ئەو ژنا ژيى ويى 110 سال!.....
- 210.....فەرمانبەرە.. مووچە 140 ھزار دىنارە !.....
- 212.....كوشتن و تاوان و ئارىشىن جىاكى،.....
- 212.....بەر ب زىدەبوونى نە.....

- 215.....پېشنيښن ټافاهيان... و ټافاهيښن وهمی!
- 217.....هر ژ نوکه جلكين زارويان گران كرن!
- 219.....10 هزار مليونپير.. و 150 تن زير!
- 222.....وهلاتيښن پله دو !
- 225.....ټاغايښن دوهمی... و ټهغهنديښن ټهقرؤ!
- 228.....هر چار خهمن خانه نشينكرنی!
- 231.....هلی یی 50 سالان دوور ژ جفاکی.....
- 234.....زيډمكرنا مووچين فهريمانبهيران و نه دادپهرومري!
- 236.....سوید.. وهلاتی مروغان !
- 240.....10 خالين بهيز بو سهرکهفتنا كانديدی
- 243.....خهونا دموله تی...و خيشهتا عهشيره تی.....
- 246.....وهلاتی په نجه شيری!
- 249.....پيشكهفتن بهر ب پاشقه!
- 252.....بههدينان د ناقبهرا بهدی ټهغهنديا و عهقی گونديادا!
- 255.....په رلهمانتار و 48 مليون دينار.....
- 258.....بابوی بهرخا مه سهر ژي كرا!
- 260.....پشتی 70 سالان ل ټيکه تيا نفيسه ران ب ديتنا ههف شادبوون!
- 262.....د كهلتوی كوردی دا كوشتا ژنان نينه!
- 264.....نه مانا چايخانا ته حسين تاهاى چ دگه هينيت؟
- 266.....چل روژی يا خدروی
- 268.....نوكته يا سياسی.. دمربينا كهتواری جفاکی
- 270.....په ككهفتيښن 150 هزارى و دو مليون دينارى.....
- 272.....ټهو خيزانا ژ ټورؤپا فه گه ریاى.....
- 274.....ههقريني يا پيش ومخت .. باشى و خرابى !

ژ وەشانىن ئىكەتيا نەيسەرېن كورد

دھۆك

www.duhokwriters.com

- (1) نەيىژەك مەستانە ل دۆر گونبەدا جىزىرى/ فەكۆلېن/ د. فازل عومەر - 2004
- (2) خەونىن تازى/ ھەلبەست/ روخوشى زىقار - 2004
- (3) وەغەرەك د نەيىنېن دەقى دا/ رەخنە و فەكۆلېن/ ياسرى حەسەنى - 2004
- (4) بىياقى خواندىنى/ فەكۆلېن/ جەلال مستەفا - 2004
- (5) لېەر دەرازىنكا تىكىستان/ خواندىنېن وىژەيى/ سەلام بالايى - 2004
- (6) خواندىنگەھا برسېكرنى/ چىرۆك/ صدېق حامد - 2004
- (7) ھزر و دېتن/ ھزر و رەوشەنبىرىا گشتى/ د. عارف حىتو - 2004
- (8) چەند رېيەك بۆ دەقى/ فەكۆلېن/ صبېح محمد حسن - 2004
- (9) بەرپەرەكى وندا ژ ژيانناما سەلېمى ئەسەمەرى/ چىرۆك/ انور محمد طاھر - 2004
- (10) چەند خواندىنەك شېوەكارى/ فەكۆلېن/ ستار على - 2005
- (11) ژانىن سېناھىيى/ رۆمان/ تحسېن نافشكى - 2005
- (12) قىصص من بلاد النرجس/ حسن سلىقانى(الطبعة الثانية) - 2005
- (13) گۇتارىن رەخنەيى/ كۆمەلە وتار/ ھۆشەنگ شېخ محمد - 2005
- (14) گەريانەك د ناف باغى ئەدەبى كوردى دا/ رەشىد فىندى - 2005
- (15) سۆتنگەھ/ رۆمان/ بىلد محمد - 2005
- (16) سىياپوشى زىمارى/ چىرۆك/ د. فازل عمر - 2005
- (17) شانۇيا ھەقچەرخ و چەند دېتن/ سىار تمر - 2005
- (18) فىان د دەمەكى ژاندار دا/ رۆمان/ محسن عبدالرحمن - 2005
- (19) تەكنىكا فەگىرانى د كورته چىرۆكىن (فازل عومەرى) دا/ فەكۆلېن/ نەفىسا ئىسماعىل - 2005
- (20) مېرى و كەفۆك/ چىرۆكىن زارۆكان/ د. عبدى حاجى - 2005
- (21) ھەژدە چىفانۆكىن گورگا/ چىرۆك/ ب: محمد عبدالله(چاپا دووى) - 2005
- (22) روستەمى زالى/ د. عارف حىتو(چاپا دووى) - 2005
- (23) شەيىنا چىايى سېي/ چىرۆك/ نزار محمد سەيد - 2005
- (24) جەمسەرى سېي/ كورته چىرۆك/ خالد صالح - 2005

- (25) ئەى رۇژ نەچە ئاڧا/ پەخشان/ سەلام بالايى - 2005
- (26) ژ رەوشەنبىريا كوردى/ فەكۆلىن - گۆتار/ ناجى گھ بەروارى - 2005
- (27) زارۇكۆين جىھانا ئاشتى و ئاشۆپى/ فەكۆلىن/ ھزرڧان عبدالله - 2005
- (28) دھۆك د سەربۆران دا/ بىرەوهرى/ صدىق حامد - 2005
- (29) جاك درىدا و ھەلوەشاندىن/ فەكۆلىن/ د. فازل عمر - 2005
- (30) داويا شەرفانەكى/ رۆمان/ عصمت محمد بىل - 2005
- (31) پىلۆن رەخنەبى/ رەخنە/ نعمت الله حامد نەپلى - 2005
- (32) دەما ھىشتا گىانەوهر دىشان باخڧن/ چىڧانۆكۆين مىللى/ و: ججى جعفر - 2005
- (33) بەر ب دەڧى خۆمالى/ دەق و شرۇڧەكرن/ ئىبراھىم ئەحمەد سەمۆ/ 2005
- (34) مېمىتېكس/ ژ ھزركرنى تاكو ئايدىيۆلۇجىيى/ د. فازل عمر/ 2005
- (35) كەلتۆر// ناسىيۆناليزم و ەەرەبكرن/ فەكۆلىن/ ەبدال نورى/ 2005
- (36) پەيفىن بى پەردە/ فەكۆلىنن رەخنا ئەدەبى/ عبدالخالق سولتان/ 2005
- (37) نڧستند د چاڧىن نىرگىزى دا/ ھەلبەست/ بەشىر مزويرى/ 2005
- (38) ژ فەلسەفا بەرخودانى/ ھەلبەست/ رەمەزان عىسا/ 2005
- (39) ئەوئى دژى ھەميا/ كورته چىرۆك/ صبىج محمد حسن/ 2005
- (40) نژيارگەرى/ د. فازل عمر/ 2005
- (41) بىست سال و ئىڧارەك/ رۆمان/ صبرى سلىڧانەى/ 2005
- (42) نڧىسىن د نافەرا نڧىسەرىن خوداوند و لىگەرىان ل نازادىي/ فەكۆلىن/ ھۆشەنگ شىخ محمد/ 2005
- (43) ژ چىرۆكۆين مىللى يىن ڧلكلۆرى/ جمىل محمد شىلازى/ 2005
- (44) جواھر المبدەين/ مناقشات ادبىه/ اسماعىل بادى/ 2005
- (45) دىمەنن پەچنى/ چىرۆك/ كىشى عارف/ 2005
- (46) تىر ژ كڧانا دوشىيىن و بەر تىنە من/ ھەلبەست/ سەلمان كۆڧلى/ 2005
- (47) كەڧالەكى رويس/ ھەلبەست/ شوكرى شەھباز/ 2005
- (48) دەولەت و عشقەكا كەڧنار/ ھەلبەست/ دەيكا دالىيى/ 2005
- (49) شەڧىن بى خەو/ ھەلبەست/ بەيار باڧى/ 2005
- (50) نازراندنا بەندەمانى/ ھزرڧان/ 2005
- (51) چاخى رۇژ دپەيڧىت/ ھەلبەست/ شەمال ئاكرەبى/ 2005
- (52) دوو چەمكىن ھافىبوون ياخيبوون/ ئەمىن عبدالقادر/ 2005

- (53) راستى و تالان/ صبحى مراد/ 2005
- (54) دەفتەرا بى گونەھىي/ ھەلبەست/ عبدالرحمن بامەرنى/ 2005
- (55) زمان و زمانى/ عبدالوھاب خالد/ 2005
- (56) ئەقىن/ خەم و مرن/ ھەلبەست/ گىب دەشتانى/ 2005
- (57) زىندانى بچويك/ ھەلبەست/ عزيز خەمچىن/ 2005
- (58) عشق د بەھشتەكا يوتوبىيى دا/ ھەلبەست/ مصطفى سليم/ 2005
- (59) ئەزى د ھەمبىزا ھەناسىن تە دا/ چىرۆك/ اسماعيل مصغى/ 2006
- (60) رۇمان ل دەفەرا بەھدىنان/ فەكۆلېن/ رەمەزان ھەجى/ 2006
- (61) رايان گشتى/ تىگەھ و پىناسىن و گوھۆرىن و پىفانا زانستى/ فەكۆلېن/ مسلم باتىلى/ 2006
- (62) ھەلبەستىن رەنگىن/ ھۆزان/ و: تەنگەزارى ماريى/ 2006
- (63) تەفنىكەرا كورد/ ھونەرمەندا بەرزە/ فەكۆلېن/ و: مەسعود خالد گولى/ 2006
- (64) چاپەمەنىيەت رەوشەن بىر يەت دەفەرا بەھدىنان (2000/1935)/ بىبلوگرافيا/ وصفى حسن ردىنى/ 2006
- (65) شەفا فرىشتە رەقىن/ چىرۆك/ اسماعيل سليمان ھاجانى/ 2006
- (66) گولولكا ئالۆزىي/ خالد صالح/ 2006
- (67) نەفىزەكا بارانى/ ھۆزان/ ھەفال فىدى/ 2006
- (68) رۇز/ ھۆزان/ ھىيار رىكانى/ 2006
- (69) عشق ل زىر پرا چىنودى/ بلند محمد/ 2006
- (70) وەرزى ئەقىنى/ نۇقىيەت/ يونس احمد/ 2006
- (71) ئەفسانەيا سترانىن بىندەستى/ نجىب بالايى/ 2006
- (72) خەونەكا ئەمىرىكى/ چىرۆكىن عزيز نىسىن/ و: خىرى بوزانى/ 2006
- (73) ھەزرىنەك د زمانى كوردى دا/ رشيد فىدى/ 2006
- (74) خانى مامۇستايى سىيەمىن/ مەم شەرەف/ 2006
- (75) ز ئاوازىن جوانىي/ ھۆزانىن/ ناچى گە بەروارى/ 2006
- (76) پىداچوونەك لەسەر ھىندەك بەلگەنامەيىن تايبەت ب كوردانقە/ فەكۆلېن/ د. صلاح ھەرورى/ 2006
- (77) مەشا بۆكان/ ھۆزان/ ھىشى بەروارى/ 2006
- (78) ئەو زەلامى دگەل خۇ لىك جودا/ شانۇ/ سيار تەمەر/ 2006

- 79) پەلئىن عشقى/ ھۆزان/ درياس مستەفا/ 2006
- 80) شەفئىن سار/ رۇمان/ ھەسەن ئىبراھىم/ 2006
- 81) ھۆزان بۇ دەلانى/ ھۆزان/ خالد حسين/ 2006
- 82) بالۇلكا شەكرى/ چىرۇك/ حسن سلىقانى/ 2006
- 83) ھەيرانۇك نامەيىن ئەقىنداران/ ئەدىب عبداللە/ 2006
- 84) مرن د قشلەيا پادشاھى دا/ چىرۇك/ محسن عبدالرحمن/ 2006
- 85) چىقانۇكا گايى سۆر/ فلكلور/ جمىل محمد شىلازى/ 2006
- 86) سەلوا ھېش بەلالىسكە/ ھەلبەست/ لقمان ئاسھى/ 2006
- 87) بلىجان/ رۇمان/ پەروىز جىھانى/ 2006
- 88) لەعلىخانا گۇفەيى/ چىرۇك/ مصگفى بامەرنى/ 2006
- 89) فەگەپ/ رۇمان/ شاھىن بەكر سورەكلى/ 2006
- 90) قەدەرا من/ ھۆزان/ سەلمان شىخ مەمى/ 2006
- 91) بېھنشىك/ فولكلور/ محمد حسن بنافى/ 2006
- 92) ئارمانج/ ھۆزان/ سەبىر يە ھەكارى/ 2006
- 93) باكورئ دل/ ھۆزان/ دلشا يوسىف/ 2006
- 94) خەونەك بىنەقىشى/ چىرۇك/ عصمت محمد بىل/ 2006
- 95) نەيىنىن خامەى/ ھۆزان/ سەبرى نەيلى/ 2006
- 96) ھەناسەك د پەرسىتگەھا شەرى دا/ خواندنىن وىژمىي/ سەلام بالايى/ 2006
- 97) شۇرشىن بارزان/ ھۆزان/ ھەيدەر مەتىنى/ 2006
- 98) ەشقا مە چىرايەكى زەرادەشتى يە/ كورتە چىرۇك/ ئسماعىل مستەفا/ 2006
- 99) تەنھەستان/ ھەلبەست/ كەمال سلىقانىھى/ 2006
- 100) رۇستەمى زال/ فولكلور/ جەمىلى حاجى/ 2006
- 101) مقالات نقدىيە/ مجموعە الكتاپ/ 2006
- 102) بەرگۇتتىيىن كۆچەرەكى دەشتىنەبوويى/ ھۆزان/ اسماعىل تاھا شاھىن/ 2006
- 103) دەفچ نابەيسن!/ كورتە چىرۇك/ تىلى صالح موسا/ 2006
- 104) شەفەكا بى نقىز/ ھۆزان/ لايىق جەمال كوريمەى/ 2006
- 105) پارادوكسىزم و تىگەھى وئ د ھۆزانا نويخوازا كوردى دا ل دەفەرا بەھدىنان/ فەكۆلىن/ عىسمەت خابورور/ 2006

- 106 (دۇسىيا بارزانى د سىندۇقا پىلايى يا ستالىنى دا/ فەكۆلىن/ وەزىرئ عەشۇ/ 2006
- 107 (ھەلەبچە/ ھەلبەست/ سەيدايئ كەلەش/ 2007
- 108 (چاقىن سىتافكى/ رۇمان/ تەحسىن ئافشىكى/ 2007
- 109 (باكوئ ھەلبەستئ/ ھەلبەست/ ئارژەن ئارى/ 2007
- 110 (گەريانەكا بئ ھۇدە/ چىرۇك/ نەفيسا ئىسماعىل/ 2007
- 111 (سورە برىنا شەفا من/ ھەلبەست/ سەلوا گولى/ 2007
- 112 (عەشق د خلوھگەھا مرنئ دا/ ھەلبەست/ ئاشتى گەرمافى/ 2007
- 113 (سرودىن رۇژھەلاتى/ چىرۇك/ جەلال مستەفا/ 2007
- 114 (ئاريانا سىنورىن دوور/ ھەلبەست/ مەسعود خەلەف/ 2007
- 115 (ئاوازيں خامەيى/ لىكۆلىن/ نعمت الله حامد نەيلى/ 2007
- 116 (بەيتا سىسەبانئ/ ھزرقان/ 2007
- 117 (گەر تو ماباى/ ھۇزان/ سەلمان شىخ مەمى/ 2007
- 118 (لەشى شەفى/ ھەلبەست/ سەلام بالايى/ 2007
- 119 (دالەھى يىن كەسەكى ب تنى/ چىرۇك/ د. عارف حىتو/ 2007
- 120 (چەند ھزرىن رەوشەنبىرى/ گۇتار/ ناجى تاھا بەروارى/ 2008
- 121 (ھەلكولىنا زمانى/ فەكۆلىن/ د. فازل عمر/ 2008
- 122 (خەونەكا كىفى/ ھەلبەست/ دەيكا داليايى/ 2008
- 123 (ژ بۇ رىنقىسەكا چىتر/ فەكۆلىنا زمانەفانى/ اسماعىل تاھا شاھىن/ 2008
- 124 (پەترۇمەكرنا گونەھان/ چىرۇك/ محسن عبدالرحمن/ 2008
- 125 (رۇزانىن شىتەكى/ تىكىستىن ئەدەبى/ ادیب عبداللە/ 2008
- 126 (رۇژ ئافا دبىت دا بەھلىت/ ھەلبەست/ صدیق خالد ھرۇرى/ 2008
- 127 (باژىرئ دىنا و چەند چىرۇكىن دن/ كارىكاتۇرە چىرۇك/ تىلى صالح/ 2008
- 128 (ئەفەين و ستران/ ھۇزان/ فىصل مصغفى/ 2008
- 129 (گۇفەندا ژىنى/ ھۇزان/ د. خىرى نەمو شىخانى/ 2008
- 130 (كەپەزئ خەونان/ ھەلبەست/ خەمگىنى رەمۇ/ 2008
- 131 (بەندەر/ ھەلبەست/ ديا جوان/ 2008
- 132 (سىبەستان/ كورته چىرۇك/ خالد صالح/ 2008
- 133 (حىجبوون/ ئەحمەد ياسىن/ تىكىستىن ئەدەبى/ 2008

- (134) تېكىست د نافېھرا گۆتارا رەخنەھى و رېبازېن ئەدەبى دا/ ئەمىن عبدالقادر/ 2008
- (135) پايپزەكا شىن/ ھەلبەست/ تريفە دۆسكى/ 2008
- (136) ئەم بۇچى كىتېبان چىدكەين؟/ گۆتار/ ھوشەنگ شىخ محەمەد/ 2008
- (137) شەفېن پراگ/ حسن ابراھىم/ رۆمان/ 2008
- (138) چىرۆكېن وەرگىراى ژ كوردى بۆ ئنگلىزىي/ چىرۆك: لوقمان ئاسھى/ 2008
- (139) دەھ خەون/ كۆمەكا ھەلبەستفانان/ ھەلبەست/ 2008
- (140) راپرسىن و راوەرگرتن/ مسلم باتىلى/ فەكۆلېن/ 2008
- (141) تېكىستېن ئەدەبى/ خالد حسىن/ 2008
- (142) پرا ئارتا يان بەھايى گران/ ئەنۋەر محەمەد تاھر/ سى شانۆگەرېين وەرگىراى/ 2008
- (143) ترسا بى ددان/ ھەلىم يوسىف/ رۆمان/ 2008
- (144) بىرھاتىن سەر خوەش/ سىروان فچۆ/ ھەلبەست/ 2008
- (145) پايپزا پەيفان/ صەبرى سلىفانى/ لىكۆلېن/ 2008
- (146) مەيدانا كوچكان/ ئىسماعىل سلىمان ھاجانى/ كورتەچىرۆك/ 2008
- (147) چەند ستىرېن گەش د ئەسمانى ھەلبەستا نوو يا كوردى دە/ خەلىل دھۆكى/ فەكۆلېن/ 2008
- (148) دىوانىن بۆتانى/ سەبرى بۆتانى/ ھەلبەست/ 2008
- (149) زمان و ئەدەب و مېژوووا كورد د (رۆژى كورد) دا 1913/ ھەجى جەعفەر/ فەكۆلېن/ 2008
- (150) لافزا كەفئەوارەكى خەمبار/ گولنار ەلى/ ھەلبەست/ 2008
- (151) سنورېن فەكرى/ ئىسماعىل بادى/ چافپېكەفتن/ 2008
- (152) پەسنېن نامەدخانى/ ھەنىف يوسىف/ ھەلبەست/ 2008
- (153) توافا يارى/ ەمەرى لەعلى/ ھەلبەست/ 2008
- (154) تىۋرا وىژەھى/ و: د. عارف حىتو/ فەكۆلېن/ 2008
- (155) سالۆخەت د ھەيرانۆكان دا/ جەمىل محەمەد شىلازى/ فەكۆلېن/ 2008
- (156) شانۆ // // سيار تەمەر/ فەكۆلېن/ 2008
- (157) من نەفىت ژ لەشى تە ببارم/ بەيار زاويتەى/ ھۆزان/ 2008
- (158) سېھرەبەندى يا بەردەوام(زمانى چامەيى)/ فازل ەمەر/ فەكۆلېن/ 2008
- (159) ساكو/ نوزاد مزورى/ كورتەچىرۆك/ 2008
- (160) فەرھەنگا كلاسىكېن كورد/ مەسعود خالد گولى/ فەكۆلېن/ 2009
- (161) ئەو پياوھى بە لامەوھ رت بوو/ بەھر موفتى/ 2009

- 162) چەند بابەت و لىكۆلىنىن زىمانى/ عبدالوھاب خالدا/ فەكۆلىن/ 2009
- 163) سىمىيەت الخىتاب الشعرى/ د. محمد صابر عىبىد 2009
- 164) رۇزىنىن ئەدەبىياتا كوردى/ چىكى/ 2009
- 165) ل بەرسىفا مە بەفر بارى/ محسن قوچان/ ھۆزان/ 2009
- 166) دەنگ و ھەلنگىتىن/ ئازاد دارتاش/ خويندىنىن رەخنىيى/ 2009
- 167) الشواف// الليلە الاخيره/ و: سامى الحاج/ چىرۇك/ 2009
- 168) كىمىياگەر/ و: د. لەزگىنى ئافىدەرھەمانى/ رۇمان/ 2009
- 169) ئەو پىوانەنى لە ناو رەنگى تابلۇكانم سەما دەكەن/ نالە عەبىدولپەرھەمان/ چىرۇكان/ 2009
- 170) 100 ساليا زانا و نقىسەرى كورد قاناتى كوردۇ/ توسنى رەشىد/ كۆمەلەكا فەكۆلىنان/ 2009
- 171) ھەلوسەبىن زىنى/ د. عارف حىتۇ/ شعر/ 2009
- 172) باخورە/ محسن عبدالرحمن/ رۇمان/ 2009
- 173) پىلا رەش/ ھىيار رىكانى/ ژ بىرەوھىيىن پىشمەرگەيەكى/ 2009
- 174) كىمىدى گەور/ صدىق حامد/ رۇمان/ 2009
- 175) دەمى نىچە ب خۇ دىبىزىت/ و: صالح يوسف سۇفى/ فەكۆلىن 2010
- 176) بابى منۇ/ محمد سلیم سيارى/ كورتە چىرۇك/ 2010
- 177) مقهى العميان/ انور محمد تاهر/ قصص كوردىيە مترجمە/ 2010
- 178) ئەو خانما ھەنى/ ھەسەن سلىقانى/ ھوزان/ 2010
- 179) سەوداسەرى/ خالد سىندورى/ ھوزان/ 2010
- 180) ھەناسەبىن شعرى/ عبدالرحمن بامەرنى/ ھوزان 2010
- 181) ئەفۇزى دىناخىن/ دەمھات دىركى/ ھەلبەست/ 2010
- 182) فرىن د پەنجەرى دا/ ھىزرقان/ ھەلبەست/ 2010
- 183) ستافكىن ئەفرو و دوھى/ شەمال ئاكرەبى/ ھەلبەست/ 2010
- 184) ئەز و تو ب دىتنەكا دى/ ناجى تاھا بەروارى/ ھەلبەست/ 2010
- 185) نە ھەفال نە// !/ ئەھمەدى شوشى/ ھەلبەست/ 2010
- 186) چەند گولەك بۇ يارا من/ سەلمان شىخ مەمى/ ھەلبەست/ 2010
- 187) دارا چل ئاواز/ ئەدىب چەلكى/ ھەلبەست/ 2010
- 188) پەيالىكا دن تارى/ بىلگە سوومەر/ ھەلبەست/ 2010
- 189) ودغەرەك ل ناف پىربەستىن زىمانى كوردى(كرمانجى)/ فاضل عمر/ زمانفانى/ 2010

- (190) سەيى ھېژا/ و: ئەحمەدى زەرۇ/ چىرۇك/ 2010
- (191) مەيدان/ حكيم عبدالله/ چىرۇك/ 2010
- (192) دراسات نقدية عن الادب الكوردي/ مقالات لنخبة من النقاد/ دراسة/ 2010
- (193) ليكولينيڭ ويژهى/ كۆمەكا نقيسەرئىن كورد/ فەكۆلين/ 2010
- (194) خەونىن ھلاويستى/ ھەلبەست/ سەلوا گولى/ 2010
- (195) لايى دى يى پرى/ رۆمان/ تحسین نافشكى/ 2010
- (196) بیدەرا رويس/ ھەلبەست/ بحرى رشيد/ 2010
- (197) كورته چىرۇكا كوردى ل دەفەرا بەھدینان 1960/ 2005ز/ فەكۆلين/ خالد صالح/ 2010
- (198) دم السنوبر/ شعر/ ترجمه: بدل رفو/ 2010
- (199) شھينا شەفبھوركىن دل/ ھەلبەست/ كونى رمش/ 2010
- (200) رىبازىن ئەدەبىياتى/ فەكۆلين/ ھىقى بەروارى/ 2010
- (201) ئاسى/ تىكىستىن ئەدەبى/ خالد حسين/ 2010
- (202) مالباتا بەدەرخانىان(1900/ 1950)/ فەكۆلين/ د. صلاح محمد سليم محمود ھرۇرى/ 2010
- (203) ژ دەسپىكى ھەتا دەسپىكى/ فەكۆلين/ سەبرى سلىقانىھى/ 2010
- (204) لىبەر تىھنا بەرسقىن وھ/ كۆمەلە دىدار/ لقمان ئاسھى/ 2010
- (205) پشېكىن ستەمبۇلۇ زى لەغەرن/ چىرۇك/ ئسماعيل سلیمان ھاجانى/ 2010
- (206) دىداردا مرنا زمانان/ فەكۆلين/ فەرھاد حاجى/ 2010
- (207) خەرىبى/ ھەلبەست/ ئەلند مزورى/ 2010
- (208) ھەپارەيىن بارانى/ ھەلبەست/ د. عارف حىتۇ/ 2010
- (209) خەونىن شويم/ ھەلبەست/ دەيكا داليابى/ 2010
- (210) دەرافەك ژ رەخنى/ فەكۆلين/ نعمت الله حامد نھىلى/ 2010
- (211) چىرۇكىن جادوگەرى بۇ زارۇكان/ چىرۇك/ و: حجى جعفر/ 2010
- (212) سى شانۇگەرى/ شانۇ/ زارۇ دەۋكى/ 2010
- (213) جەستەيىن فرۇك/ چىرۇك/ محسن عبدالرحمن/ 2010
- (214) داھىيان د ئەدەب و گۇتارا روشەنبرى دا/ گۇتار/ ناجى طە بەروارى/ 2010
- (215) ئەفېن و ئەنقال/ رۆمان/ ھەسەن ئىبراھىم/ 2010
- (216) دەمى پىقدانك دىپەقن/ گن چىرۇك/ صالح غازى/ 2010
- (217) فىنما/ ھەلبەست/ سعاد سلىقانى/ 2010

- (218) ما بعد العرض/ تحقيق/ سيار تمر/ 2010
- (219) دهشتا دوياني/ههلبهست/عبدالعزيز هاجاني/ 2010
- (220) چه‌ند به‌ره‌ه‌ك ژ رۆژنامه‌فانیا كوردی/ رۆژنامه‌گه‌ری/ موسه‌ده‌ق توفی/ 2011
- (221) تفكیک النص/ مقاربات نقدیة/ خالدة خليل/ 2011
- (222) نه‌ییا به‌نده‌مانی/ كورته‌رۆمان/ كه‌مال سلێفانه‌ی/ 2011
- (223) نیژیکی دو‌ماهییا/ كورته‌چیرۆك/ صبیح محمد حسن/ 2011
- (224) چه‌ندگۆتنو په‌ژنی‌نكوردانژده‌فه‌رابادینان/ ئیدییه‌مین كوردی/ نزار محمد سعید/ 2011
- (225) خه‌ونیك له‌ ده‌روه‌ی بازنه‌/ شانۆگه‌ری/ هه‌لكه‌فت ادیس عابد/ 2011
- (226) میر/ فه‌كۆلین/ ن: نیکۆلۆ ماکیافیلی/ و: صالح یوسف سوڤی/ 2011
- (227) سی‌تافكا مرۆفه‌كی هافی/ كورته‌چیرۆك/ سیپان عه‌بدو‌للا/ 2011
- (228) شۆپینروندكان/ رۆمان/ هزرغانه‌بدو‌لا/ 2011/
- (229) المحرقة/ رواية كردية/ بلن‌محمد/ وهرگه‌ر: سامی‌الحاج/ 2011/
- (230) لێ ئی وه‌سو/ سی‌ده‌كادی/ ده‌ردئ‌ئه‌فینی/ یونس‌ئه‌حمه‌د/ 2011/
- (231) قلابه‌ه‌دینا/ عه‌بدو‌لكه‌ریم‌فندی/ 2011/
- (232) سترانی‌نكۆمه‌تایی/ هه‌لبه‌ست/ رزگار كیسته‌یی/ 2011/
- (233) ئه‌فینوو‌ه‌لات/ هه‌لبه‌ست/ ئه‌مه‌رئ‌له‌علی/ 2011/
- (234) گفه‌بایه‌كی كانوونی/ هه‌لبه‌ست/ عارف حی‌تو/ 2011/
- (235) فه‌ره‌نگا هیزار(نافین كوردان)/ فه‌ره‌نگ/ مسعو خالد گولی/ 2011
- (236) الشیخ یونس الكردی/ دراسة/ دراسة وتحقیق: اسماعیل بادی/ 2011
- (237) دیوانا سه‌ردائی/ هه‌لبه‌ست/ به‌ره‌ه‌فكرن: تحسین دوسکی/ 2012
- (238) شوپا غه‌زالی/ هه‌لبه‌ست/ هوشنگ ئوسی/ 2012
- (239) شه‌رفانه‌کی سوری دوور/ هه‌لبه‌ست/ فتح الله حسیني/ 2012
- (240) من دفتر الانتفاچه/ قصص/ حسن سلێفانی/ 2012
- (241) فه‌فده‌ك ژ هه‌لبه‌ستین شنگال/ كومه‌كا هه‌لبه‌ستفانان/ 2012
- (242) دگه‌ل چركان/ هه‌لبه‌ست/ مصته‌فا حسیني/ 2012
- (243) سنورین دینه‌كی/ هه‌لبه‌ست/ هلبین باقر/ 2012
- (244) په‌رئ‌ سپی/ هه‌لبه‌ست/ تیرۆژ/ 2012
- (245) گۆتگۆتلك/ هه‌لبه‌ست/ شه‌عبان سلێمان/ 2012

- (246) بژاره/ ھەلبەست/ فېرىكى نوسف/ 2012
- (247) كورئ سافا رەنعايى/ رۆمان/ ئەنومەر محەمەد تاهر/ 2012
- (248) مالانى/ كورته چىرۆك/ ماجد ئەلھەيدەر/ 2012
- (249) ھەناسەك ژ تىيېن خەونا سنوران/ ھەلبەست/ گولنار عەلى/ 2012
- (250) گولزار/ ھۆزان/ شېخ تاهرئ شوشى
- (251) چىرۆك/ چىرۆكىن ليوناردۆ دافنشى/ وەرگېران عزەت يوسف
- (252) حارس النرجس/ قصص قصيرة/ د. سكفان خليل هدايت
- (253) داستانا ھەستېن كويقى/ ھەلبەست/ شىلان محمد حسن/ 2012
- (254) روگەھا عشق تىدا مرى/ ھەلبەست/ بەحرى رەشىد/ 2012
- (255) ھەلبەستېن بژاره/ ھەلبەست/ بارىي بالا/ 2012
- (256) چەند گۇتارىن ويژەيى/ گۇتار/ ئارزەن ئارى/ 2012
- (257) وەسا/ ھەلبەست/ وەجىھە عبدالرحمن/ 2013
- (258) سەحنە/ چىرۆك/ جىھان رۇژ/ 2013
- (259) عەلى بابا و چل دز/ ھەلبەست/ فەرھاد حاجى/ 2013
- (260) فەزەنن رەخنا ئەدەبى/ وەرگەر/ نزار سلمان تاهر/ 2013
- (261) ئىقارەك بىي تە/ ھەلبەست/ مەھاباد حمىد/ 2013
- (262) فەچرىنا پىرچى ستىران/ ھەلبەست/ صبجى مەلكايىزى/ 2013
- (263) دىرۆكا كوردان يا نوى/ فەكۆلېن/ د. صلاح محمد سلېم محمود/ 2012
- (264) قىساند تعشق الشمس/ قىساند كرديە مترجمە/ ترجمە: حسن سليفانى/ 2013
- (265) فلامۇش/ چىرۆك/ زارۆ دھوكى/ 2013
- (266) چافى سىي/ چىرۆك/ تەحسىن نافشكى/ 2013
- (267) فەھوھىەكا تەحل/ چىرۆك/ كىقى عارف/ 2013
- (268) ژ عەشقا زمانى شرىن/ فەكۆلېن/ انومەر محمد تاهر/ 2013
- (269) كفىن پىرئ/ چىرۆك/ اسماعىل سلېمان ھاجانى/ 2013
- (270) پىراكتىزەكرنا رەخنا نوو يا ئەنگلۇئەمىرىكى لسەر تىكىستېن گروپا/ رەخنە و فەكۆلېن/ د. نعمت اللە حامد نەيلى/ 2013
- (271) سىي فەھىيىنوك/ مەلا مەحموود مصغفى يووسفى/ دىوان/ 2013
- (272) دىف ئاف/ تىكىستېن ھونەرى/ شانۆ/ ئەنومەر توفى/ 2013

- 273) گول دبه كول / ههلبهست / مستهفي حسين / 2013
- 274) ديوارين زينداني / ههلبهست / عصمت العصماني / 2013
- 275) لويله پهر / ههلبهست / خالص خليل / 2014
- 276) بيھنا ئاخى / ههلبهست / دليرين هالو / 2014
- 277) پيلين / ههلبهست / عبد العزيز سليمان / 2014
- 278) سەرجه م چيروك / چيروك / د.فاضل عمر / 2014
- 279) ناتهريب / چيروك / محسن عبدالرحمن / 2014
- 280) زانستا رهخهني / رهخه / تهنگه زار ماريني / 2014
- 281) بهرچافكا جادويي / رومان / حهسه ن ئيراهيم / 2014